

วารสารไทย

THAI JOURNAL

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๓ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๓

วารสารไทย

THAI JOURNAL

สารบัญ

จากบรรณาธิการ	๒
จากจิตรลดาสู่ประชาไทย	๓
พระตำหนักทับขวัญ	๑๕
เมื่อข้าพเจ้าอ่านศิลาจารึก	๑๙
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	
นายช่างใหญ่กรุงสยาม	๒๓
เยี่ยมชมโครงการสวนอุตสาหกรรมศรีราชา	๓๔
พระศรีพนมมาศ นักพัฒนาสมัยรัชกาลที่ ๕	๔๐
ภาษาไทยของเรา	๔๕
น้ำใจคนไทย	๔๘
เมืองไทยของเรา	๔๙
ทำอะไรจึงจะไม่เจ็บป่วยและอายุยืน	๕๐
สองปีของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน	๕๕
มารู้จักดุลการค้าดุลการชำระเงินกันเถอะ	๖๐
คำมั่นสัญญา	๖๕
สำรวจพัฒนาที่เมืองเลย	๖๘
กฎหมายสำหรับประชาชน	๗๒
โครงการ “โคราชพัฒนา”	๗๘
ของดีของไทย	๘๔
เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น	๘๖
พบกับกลุ่มเกษตรกรที่ดีเด่น	๙๐
คุยกับวารสารไทย	๙๒
พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖	๙๖

จากจิตรลดา สู่ประเทศไทย

เรื่อง “จากจิตรลดา...สู่ประเทศไทย” เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระราชวงศ์ ที่ทรงบำเพ็ญเพื่อประโยชน์สุขแก่ปวงชนชาวไทย สมาคมสันติสุขจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๖ โดยเชิญท่านที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดต่อเบื้องพระยุคลบาทมาเป็นผู้อภิปราย คือ ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษม-

สันต์ ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ พ.อ.เรวัต บุญทับ พ.อ.นพ ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา และ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

วารสารไทยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการอภิปรายเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ปวงชนชาวไทยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าฯ อย่างหาที่สุดมิได้ จึงนำสาระสำคัญของคำอภิปรายของท่าน

ผู้อภิปรายบางตอนมาเผยแพร่ต่อไป เพราะไม่สามารถนำมาลงไว้ทั้งหมดได้ ด้วยมีความยาวถึง ๓๐ หน้ากระดาษพิมพ์ เมื่อจะเริ่มอภิปราย นายกสมาคมสันติสุขได้แนะนำผู้ดำเนินการอภิปรายคือ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ จากนั้น ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ เริ่มอภิปราย ถึงความหมายของหัวข้อเรื่องว่า “จิตรลดา พระตำหนักจิตรลดา ในนันทะมีชุมทรัพย์อันมหาศาล ที่จะนำความอยู่ดี

จากบรรณาธิการ

กรมประชาสัมพันธ์ เคยนำคำขวัญ
ปลุกใจมาออกอากาศทางสถานีวิทยุ ซึ่งมี
ความหมายน่าสนใจ ดังนี้

“พารา นามว่าไทย มองทางใด แดนสะอาด
ไม่มี ชะยะเกลื่อน เศษกระดาษ ใต้ถังขยะ
กลาด

อีกทั้ง มีวินัย กฎวางไว้ ไม่เลยละ
ปฏิบัติ เป็นสธนะ คนเมืองพระ ยึดคำพุทธ”

น่าจะเรียกว่า “เมืองไทยในอุดมคติ”
หรือ “เมืองไทยในฝัน” เพราะเป็นเป้าหมาย
ที่เรารู้อยากจะพบ อยากจะเห็น อยาก
จะให้บ้านเมืองของเรามีความสุขสงบ เจริญ
ก้าวหน้าในทุกด้าน เพราะตามความเป็นจริง
นั้น เมืองไทยในปัจจุบันมีสภาพดังนี้

“พารา นามว่าไทย มองทางใด ไม่สะอาด
มีแต่ ชะยะเกลื่อน เศษกระดาษ เรี่ยราด
ถังขยะ

อีกทั้ง ไร้วินัย กฎวางไว้ ปลดปล่อยให้
ปฏิบัติ ขาดสธนะ คนเมืองพระ ละคำพุทธ”

เฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองใหญ่
ที่สุด และเป็นเมืองหลวงนั้น ถ้าจำไม่ได้
เมื่อไม่นานมานี้ เคยติดอันดับ ๗ ของเมือง
ใหญ่ที่สกปรกที่สุดในโลก

ข้อผิดพลาดที่เป็นเหตุให้บ้านเมืองของ
เราไม่สะอาด ไม่เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน
เท่าที่ควรจะเป็นมีอยู่มากมาย แต่ข้อสำคัญ
ประการหนึ่งคือ คนไทยขาด “**ความนิยม
ไทย**”

ความนิยมไทยที่วานี้มิใช่ความนิยม
ไทยด้วยปาก หรือปากกา แต่หมายถึง ความ
นิยมไทยด้วยการกระทำ ด้วยการปฏิบัติ
ซึ่งคนไทยสมัยก่อน ๆ กระทำมาจนเกิดเป็น
ประเพณี ทำให้บ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อย
แต่คนไทยยุคหลัง ๆ มักจะไม่ปฏิบัติตาม
กลับละเลย หันไปนิยมต่างชาติโดยลืมคุณค่า
ความดีที่เราเคยมีอยู่เดิม

เป็นที่ทราบกันดีว่าคนไทยเป็นคนรัก
สะอาด รักสวยรักงาม มีความสามารถใน

ทางศิลปะแทบทุกด้านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะ
เฉพาะศิลปะประดิษฐ์ประเภทที่ต้องใช้ฝีมือ
เรามีความสามารถมาก คนที่อยู่ในวงการ
แพทย์ย่อมทราบดีว่า แพทย์ไทยมีฝีมือใน
การผ่าตัด ในการเย็บแผลประณีตมาก เป็นที่
ติดอกติดใจของชาวต่างประเทศ ศิลปะของ
ไทยมีความงดงามอ่อนช้อย สะท้อนความรู้
ลึกที่ลึกซึ้ง ละเมียดละไมที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจ
ชีวิตของไทยเป็นชีวิตที่มีความเรียบง่าย ไม่
ชอบการเผชิญหน้าหรือใช้กำลังเข้าแก้ปัญหา
แต่เมื่อถึงคราวคับขัน จำเป็นต้องสู้เพื่อรักษา
เอกราชอธิปไตยของชาติ เราก็เป็นนักสู้ชั้น
เยี่ยม สามารถพลีชีวิตเลือดเนื้อได้โดยไม่
เสียดาย ดังที่ได้เคยพิสูจน์มาแล้วครั้ง
เล่าในอดีต เราเคยร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน
ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นความทุกข์ยากของ
เพื่อนบ้านเป็นภารกิจที่จะต้องช่วยกันแก้ไข
เช่น มีการลงแขกกันเกี่ยวข้าว ปลุกบ้าน ทำ
ไร่ จับปลา ฯลฯ เราเป็นชนชาติที่มีน้ำใจ
ไมตรีต่อแขกที่มาเยี่ยมเยียนเป็นอย่างสูง
ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นคนไทยกันเองหรือคน
ต่างชาติ

ถ้าเราหันมา “**นิยมไทย**” กันอย่าง
จริงจังด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยการกระทำ
จริง เราก็จะสามารถช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ
ส่วนมากของบ้านเมืองได้ คนที่ปล่อยปละ
ละเลย หรือทำให้บ้านเมืองสกปรก เพราะ
เขาขาดสำนึกในความเป็นเจ้าของ ทำตัว
เหมือนผู้อยู่อาศัย มิใช่เจ้าของบ้าน การที่
คนไทยนิยมซื้อของต่างประเทศ หรือผลิต
สินค้าโดยใช้ชื่อต่างประเทศ เพราะทั้งผู้ซื้อ
และผู้ขายต่างระแวงกันเอง ขาดความไว
วางใจ หรือ “**นิยม**” กันและกัน เป็นการเปิด
โอกาสให้มือที่สาม ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ
มาตักตวงเอาผลประโยชน์ไปได้ ทำให้เรา
ขาดดุลยภาพการค้า เสียเปรียบเขาในทางเศรษฐกิจ
การที่เราลืมของเก่า แต่เมาของใหม่ เพราะ
คนรุ่นใหม่ขาดความสำนึกในประวัติศาสตร์
ของไทย ตลอดจนความซาบซึ้งในศิลปะ
ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ซึ่งเป็นเอก-

ลักษณะของชาติมาแต่โบราณ

ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้เราต้องเริ่มต้น
กันที่ “**ทัศนะ**” หรือความเห็นเสียก่อน เพราะ
ถ้าไม่เริ่มด้วยความเห็นชอบ แต่ไปเริ่มด้วย
ความเห็นผิด ก็เห็นจะไม่สามารถแก้ไขใน
สิ่งผิดได้ การนิยมไทยนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วย
การเห็นคุณค่าของคนไทยด้วยกันเองเสียก่อน
ต้องเลิก “**ถือเขาถือเรา**” หรือมีความคิด
ริษยา พยาบาท แก่งแย่ง ชิงดีกันเอง ใคร
ดีกว่าดี ใครทำดีก็ต้องยกขึ้นเป็นตัวอย่าง
ให้คนอื่นประพฤติปฏิบัติตาม เราจะได้มี
ผู้นำในการสร้างสรรค์สังคมมาก ๆ สังคมใด
ที่คนทำดีต้องถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม สังคม
นั้นจะไม่มีความเจริญได้ แต่สังคมใดที่คนทำดี
แล้วได้รับการยกย่อง คนทำชั่วได้รับการ
ดูหมิ่น สังคมนั้นจะเจริญอย่างรวดเร็ว ถ้าทำ
อย่างนี้ได้ ก็จะเกิดความรัก ความสามัคคี
อยู่กันอย่างพื่อพองน้อง มีความกลม
เกลียว ยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี มีองค์
พระประมุขเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทยทั้งชาติ
แล้ว จะทำอะไรต่อไปก็จะเกิดผลดีทันตา
เห็น

ความนิยมไทยที่ติดตามมากก็มีใช้สิ่ง
ที่ยากเกินไป ถ้าผ่านด่านแรกได้ เช่น ความ
นิยมซื้อสินค้าไทย ความนิยมวิถีชีวิตแบบ
ไทย ความนิยมในศิลปะวัฒนธรรมไทย
ซึ่งแสดงออกได้ด้วยการสนับสนุน การ
อนุรักษ์ ตลอดจนความนิยมวิถีทางแห่งประชา
ธิปไตย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา
ประเทศตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ไปจนถึงระดับ
ชาติ ถ้าทุกคน “**แนวแน่แก้ไขในสิ่งผิด**”
โดยไม่เกี่ยงว่า ไม่ใช่หน้าที่ของตน แต่เป็น
หน้าที่ของผู้อื่น โดยเฉพาะคือ “**หน้าที่ของ
รัฐบาล**” แล้ว ไม่ว่าปัญหาวะร้ายแรงกว่านี้
สักสิบเท่า เราก็สามารถแก้ได้ทั้งสิ้น ผืน
แผ่นดินไทยนี้เป็นของเราชาวไทยทุกคน
ดังนั้น เราทุกคนจะต้องช่วยกันรักษา ช่วย
กันนิยมไทย แล้วไทยจะเจริญอยู่ชั่วฟ้าดิน
สลาย

กินดี ความสันติสุขมาสู่อาณาประชาราษฎร์ ในที่นั้นมีโครงการตามพระราชดำริอีกมากมายเหลือเกินที่จะนำออกมาสู่ทั่วพระราชอาณาจักร...ท่านผู้อภิปรายที่มาอยู่ ณ ที่นี้ บ้างก็เป็นผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ก็จะได้เรียนให้ท่านได้ทราบว่า ในจิตรลดาจะมีอะไรบ้าง” และได้แนะนำท่านผู้อภิปราย แต่ละท่านให้ผู้ฟังได้ทราบว่า “ท่านผู้หญิงสุประภาดา ก็เป็นที่รู้จักแก่ท่านทั้งหลาย แล้วท่านเองไม่ค่อยชอบให้พูดถึงตัวของท่านมากมายนัก เพราะฉะนั้นก็เรียนแต่เพียงสั้น ๆ แค่นี้ละฮะ ถ้าอยากจะทราบว่า ท่านผู้หญิงสุประภาดา เป็นใคร พบกับผมเมื่อเวลาอภิปรายเลิกแล้ว เอาถัดไปนะครับ ใส่แว่นนั่งอยู่นะครับ คือ ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ เป็นวิทยากรพิเศษ อยู่ที่สำนักราชเลขาธิการ สำหรับ ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ นี่ก็อีกคนนั่นละครับ ท่านคงจะรู้จักว่าเป็นใคร ตั้งเดิมนั้นท่านว่าเรียนมาเพื่อจะไปเป็นเอกอัครราชทูต ไปเรียนตั้งแต่โรงเรียนชั้นประถมที่เมืองอังกฤษ แล้วก็จบการศึกษามาอยู่กระทรวงการต่างประเทศได้พักหนึ่ง ก็ต้องมารับใช้เบื้องพระยุคลบาทที่สำนักราชเลขาธิการ รู้สึกว่าเข้ามาตั้งเป็น ๑๐ ปีแล้ว สำหรับคุณทองน้อยนี่ละครับ ก็เป็นผู้ที่ใกล้ชิดอีกท่านหนึ่ง ซึ่งในวันนี้ก็นำสิ่งหลายอย่างซึ่งเราไม่เคยรู้มาก่อน ให้เราท่านได้ทราบ ท่านที่นั่งติดกับผมนี้นะครับ คือ

พ.อ.นพ.ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา เป็นชื่อซึ่งยาวที่สุด ยิ่งขาด ดร.อีกอัน ที่จริงต้องเป็น พ.อ.นพ.ดร.ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา กว่าจะอ่านชื่อจบคนใช้หายไปแล้ว คือมันแต่งชื่อหมอยาวเหลือเกิน คุณหมอชูฉัตรนี่ ปัจจุบันเป็นศัลยแพทย์ กองศัลยกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ เป็นผู้ชำนาญการด้านผ่าตัดทั่วไปแล้วเข้าทำงานฉลองพระเดชพระคุณในฐานะแพทย์ตามเสด็จ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ แปดปีมาแล้วนะครับ แล้วคุณหมอชูฉัตรนี่ เมื่อเข้าไปทำงาน คือไปติดตามฉลองพระเดชพระคุณไปในที่ก้นดาร์ต่างๆ นั้น มีสถิติที่น่ารู้มากมายเลยทีเดียว ดูเหมือนจะมีสไลด์ด้วย มีสถิติให้ท่านได้ทราบว่า ยังมีประชาชนชาวไทยซึ่งยากไร้และก็ห่างไกลหมอ ห่างไกลความอยู่ดีกินดีอยู่อีกมากมาย วันนี้เราจะได้ทราบกัน ส่วนท่านสุดท้ายนั้น ท่านเป็นรองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒๓ ค่ายสุรธรรมพิทักษ์ นครราชสีมา พ.อ.รวิธ บุญทับ ท่านผู้นี้เป็นผู้ปฏิบัติงานโครงการพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา สกลนคร และชัยภูมิ ซึ่งเป็นดินแดนที่ห่างไกลความเจริญมาก วันนี้เราก็ได้ทราบว่า โครงการตามพระราชดำริที่เสธ.เวอร์ต ท่านได้รับไปปฏิบัติตามนั้นนะ มีอะไรที่น่ารู้ น่าสนใจบ้าง”

เมื่อ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ แนะนำแล้ว ท่านผู้หญิงสุประภาดา อภิปรายเป็น

ท่านแรก โดยเน้นให้เห็นว่า พระตำหนักจิตรลดาค้นเป็นประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระเจ้าลูกเธอ นั้น ได้มีงานสำคัญที่จะออกไปสู่ประชาชนอย่างไรว่า “ชั้นบนเป็นที่ประทับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีเครื่องวิทยุ เหตุการณ์อันใดที่จะเกิดในประเทศไทยแก่ราษฎรส่วนไหน เห็นได้ ตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออก ทิศประเทศจะทรงทราบจากรายงานทางวิทยุเร็วที่สุดเลย และจากนั้นก็ทรงดำเนินการที่จะทรงช่วยเหลือโดยที่จะทรงแจ้งไปยังหน่วยต่างๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎร อาจจะอุทกภัย เป็นต้น ก็มีการเคลื่อนไหวกันได้ทันทีเลย สมเด็จพระนางเจ้าฯ ก็เช่นเดียวกัน ห้องทรงสบายส่วนพระองค์ เต็มไปด้วยเครื่องเคราอันเป็นเครื่องประกอบสำหรับจะทรงทำโครงการและเวลาเฝ้าที่นั่น ราชเลขาฯ เฝ้า หรือนางสนองพระโอษฐ์รับพระราชเสาวนีย์ ก็จะทรงพร้อมด้วยสิ่งต่างๆ เป็นหนังสือหรือเครื่องมืออะไรแล้วจะรับส่งในงานส่วนนั้นพร้อมข้าพระองค์ ก็เป็นอันว่าพระตำหนักจิตรลดานั้นก็จะเป็นบอกอยู่แล้ว และทุกพระองค์ร่วมกันทรงงานร่วมกันหมดเลย ดังนั้นตัวอย่างอันเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อ

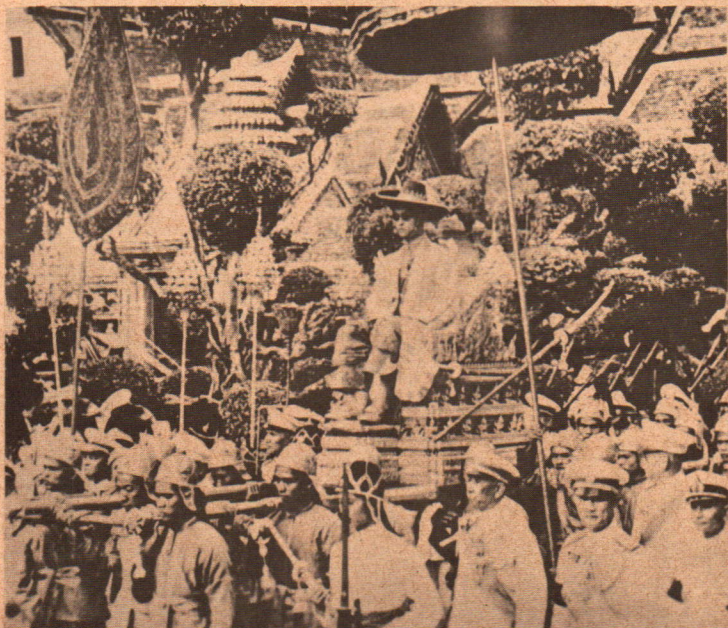
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯตรวจพื้นที่ในท้องถื่นทุ่งกันดารตามโครงการพระราชดำริ โดยครั้งนี้ พ.พันนายกรัชมณฑลได้ตามเสด็จไปด้วย

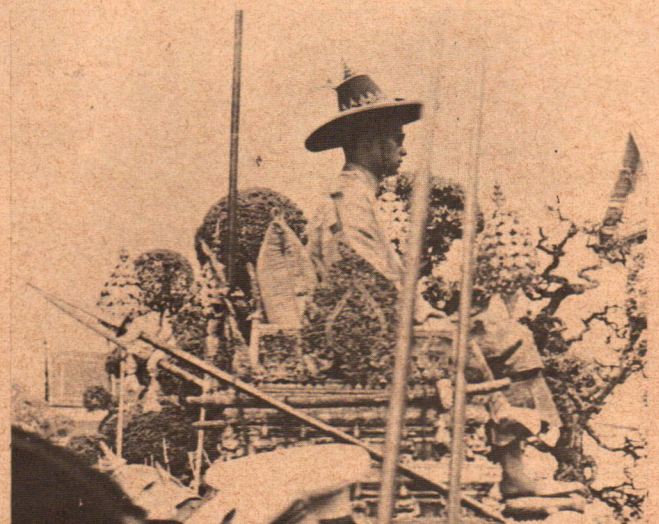
เร็ว ๆ นี้ ปีเศษแล้ว เมื่อพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาฯ ประสูติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ และรับสั่งกับทุกคนว่า ได้คนมาช่วยเราทำงานอีกคนแล้ว งานเพื่อประชาชน นี่คือหลักในพระองค์ท่าน ที่นี้ดูรอบ ๆ ข้างในบริเวณพระตำหนักจิตรลดามีโรงเรียนจิตรลดา ที่นั่นนักเรียนเข้าเรียนโดยพระราชทานทุกอย่างและไม่จริงที่ว่า คนส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานข้าราชการบริวาร คนนอกมีมากกว่าก็สอบคัดเลือกเท่านั้น แต่มีไว้ว่าจำเป็นต้องเป็นผู้ที่เรียนเก่งทุกคน ทรงทราบว่าผู้ใดยากจนทรงเลือกเข้าโรงเรียนจิตรลดา คิดว่าต่อไปข้างหน้าซึ่งโรงเรียนจิตรลดาเริ่มเมื่อประทับอยู่ที่พระที่นั่งอัมพร ตอนทีพระบรมโอรสาธิราชพระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์ยังทรงพระเยาว์ ก็ทรงศึกษาชั้นอนุบาล ต่อไปข้างหน้าทรงมีพระเจ้าหลานแล้ว ก็อาจจะย้อนไปมีอนุบาลขึ้นมาถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษาก็เป็นได้ ก็มีโรงเรียน ต่อจากนั้นก็มิแพทยหลวง รับรักษาคนทั่ว ๆ ไป โดยที่พระราชทานคำรักษา คำยา ทุกคนก็มีราษฎรชอบเข้ามาขอ มารักษาที่แพทยหลวง โดยเชื่อว่าได้รับการรักษาจากแพทยหลวงแล้วก็จะหาย อะไรที่เกี่ยวกับพระองค์นั้นก็คิดว่าจะเป็นเครื่องช่วยเขา ราษฎรทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากต่างจังหวัดนั้น ก็ทรงถือว่าพระองค์เป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งก็พอพระราชหฤทัยในข้อนี้ นอกจากแพทยหลวงแล้ว ก็มีเป็นนา หรือโรงสีข้าว เพราะ

เมื่อทำพระราชพิธีแรกนาขวัญ ก็ข้าวจากจิตรลดาไปส่งประชาชน ในบ่อน้ำของบริเวณสวนจิตรลดาที่มีปลา มีปลานิลซึ่งเจ้าชายญี่ปุ่นได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นนพเพาะไปแล้ว ต่อมากรมประมงก็รับช่วงพระราชทานโยบาย เพราะฉะนั้นปลานิลเวลานี้ได้แจกจ่ายไปทั่วประเทศไทย และราษฎรรู้จักรับประทานเป็นของอร่อยต่อไปแล้ว ข้าว ปลา เรืองนํ้า นั้นเป็นเรื่องสำคัญในโครงการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ว่าจะขอส่งต่อไปทีหลัง เพราะว่าในพระตำหนักจิตรลดาเอง นอกจากจะเลี้ยงปลาแล้ว ยังไม่มีปัญหาอะไรไม่ได้มีการฝาย หรืออะไรอย่างนั้น เอาไว้ก่อน แล้วอีกแห่งหนึ่งซึ่งขออวดก็คือ กองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ในสวนจิตรลดานั้นและข้างเคียงก็คือ โรงฝึกงานของศิลปาชีพ กองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีหน้าที่การงานเกี่ยวกับพระราชกุศลในทุกพระองค์ ดังนั้น เมื่อทรงเยี่ยมราษฎร ทรงมีคนไข้ที่จะต้องส่งเข้าโรงพยาบาล จะเป็นต่างจังหวัดหรือในกรุงเทพฯ ก็ตาม แผนกคนไข้ของกองราชเลขาฯ นี้จะต้องดูแล แผนกคนไข้จะมีบ้านพักข้างนอกเป็นของคนไข้ซึ่งมาจากต่างจังหวัด และไปพักที่นั่นก่อนที่จะเข้าไปตามโรงพยาบาลต่าง ๆ จะทรงรักษาพระราชทานคนเหล่านี้ ซึ่งคุณหมอชู้ฉัตร จะได้เล่าต่อไปทีหลัง แต่ว่ากองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลายตัว เพื่อเก็บซื้อคนเหล่านี้และคนไข้บางคนจะต้องมาพบแพทย์ปีละครั้ง ต้องเก็บบันทึกไว้ว่า จะต้องจัดการโดยขอความช่วยเหลือทางจังหวัดหรือทาง ตชด. ให้ส่งคนไข้เหล่านั้นเข้ามาให้ทันท่วงทีเวลาที่หมอเขานัด เป็นเรื่องใหญ่มาก ดังนั้น กองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เริ่มด้วยมีข้าราชการเพียง ๕ คน เวลานี้ก็รวม ๒๐๐ คนแล้ว อีกอันหนึ่งคือ เรื่องการศึกษา คือ อะไรที่มีอยู่ในพระตำหนักจิตรลดา จะออกสู่ประชาชนต่างจังหวัดทั้งนั้นเลย ทางด้านการแพทย์ ทางด้านการศึกษา เช่นทรงพบประชาชนที่ยากจนมีลูกมากมายหลายคน ก็จะพระราชทานการศึกษาให้แก่วรรณคดีที่ยากจนนั้น เพราะรับสั่งว่าคนไทยเรา โอกาสที่จะศึกษาเต็มที่เต็มขั้นนั้นจะน้อยไปสักหน่อย จึงพระราชทาน โดยมากทุนไทยจะให้ใครก็ต้องเป็นคนที่ยากจน แต่ที่ทรงถือหลักว่าประชาชนยากจนลูกมาก จึงพระราชทานการศึกษาให้ มีแผนกอีกแผนกหนึ่งของกองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องดูแลนักเรียนเหล่านี้ ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี ต้องส่งค่าเล่าเรียนพระราชทานไปให้ให้ทันเวลา เรามีสารทุกข์สุกดิบอย่างไร มีความเดือดร้อนอะไรก็เขียนจดหมายกันเข้ามาปรึกษาหารือ ต้องให้คำปรึกษา หนัก ๆ เข้าพอเรียนจบบางราย หรือว่าส่วนใหญ่จะต้องหางานให้เขาทำด้วย ในขณะนี้ถ้าเผื่อปรากฏว่าเขาเรียนไม่ค่อยดี ขวนขวายเข้ามาเข้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพระที่นั่งราชยานพุดตาน เสด็จฯโดยกระบวนรายใหญ่ไปทรงนมัสการ พระแก้วมรกตในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓

งานทุกอย่างมีทั้งด้านบนและด้านหลังเหมือนกับเหรียญบาท งานด้านหน้าที่ออกนอกหน้านั้น มีคนทำได้เยอะแยะ มีคนแย่งกันทำ เพราะมีผลเห็นได้ชัดเจน และก็ปั่นบ่าเหน็บกันได้เต็มที่ แต่งานด้านหลังที่ไม่ปรากฏต่อสายตาคน ต้องคนที่เข้าใจงานและหน้าที่ของตัวเองจริงๆ จึงจะทำได้ และต้องเสียสละด้วย เพราะงานด้านหลังเป็นงานปิดทองหลังพระ ถ้าทำให้ดีแล้วต้องไม่เห็นปรากฏ และต้องยอมรับว่าจะไม่ได้รับอะไรตอบแทนเลย นอกจากความภูมิใจในการทำงานตามหน้าที่ของตน

ศิลปาชีพ ศิลปาชีพที่มีโรงงานอยู่ข้างหลังกองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ มีทั้งช่างทอ ช่างเงิน-ทอง พวกการฝีมือสารพัดอย่าง ซึ่งเด็กที่เข้ามาเป็นลูกชานา ชาวไร่ ทั้งนั้น โดยให้เขาลองทำดูเท่าที่ทักษะเขาจะมี แรกเริ่มเดิมทีเขาจะไม่ทำอะไรมาเลย ไม่มีความรู้อะไรเลยเกี่ยวกับด้านศิลปะ แต่ด้วยพระราชนโยบายที่จะให้โอกาสแก่คนเหล่านี้ ถ้าเขายืนก็ให้กำลังใจเขาเต็มที่ ผู้ที่ทำคือ เจ้าหน้าที่กองราชเลขาฯ รับพระราชเสาวนีย์ต้องดูแลทุกข์สุขคนเหล่านี้ มีรับประทาน มีการพบปะกัน ต้องจัดให้มีการพบปะ ต้องไม่ให้เขาเหงา เหมือนกับว่าพี่น้องมาจากต่างจังหวัด จะต้องดูแลให้เขาได้รับทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อเขาสบายใจแล้วเขาจะได้ทำงานศิลปาชีพกันได้ ขณะที่เขาทำงานเขาอยู่กับพี่พระราชทานหมดแล้วยังได้เบียดเบียนด้วย ซึ่งต่ำที่สุด ๔๐ บาท เดียวนี้ ๕๐-๖๐ บาทแล้ว แต่วิชาที่เขาเรียน ช่างทอได้มากหน่อย ช่างสานย่านลิเภา เป็นต้น ได้มากหน่อย เพราะว่า เป็นงานที่ต้องใช้สายตามาก และต้องมีความละเอียดสูงกว่าคนอื่น นั่นเป็นด้านศิลปาชีพ ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เวลาเสด็จแปรพระราชฐานจะเกิดขึ้นทั้งนั้น อย่างทางการแพทย์ เวลาเสด็จแปรพระราชฐานจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดทาง

ใต้ หรือภูพานทางอีสาน คณะแพทย์จะต้องออกไปทุกวันหน้าวัง ซึ่งมีสิ่งก่อสร้างให้ เป็นคล้ายๆ คลินิก แล้วจะต้องไปรักษาคนไข้ข้างนอกนั้น ส่วนนักเรียนนั้น เวลาเสด็จไปจังหวัดไหนจะทรงพบปะนักเรียนที่พระราชทานแก่จังหวัดนั้น เพราะทรงถือว่า จริยศึกษาและการอบรมนี้สำคัญมากเหมือนกับ ในการให้ความรู้ให้เขาเต็มที่ นอกจากเขาเรียนที่โรงเรียนแล้ว เราจะมาพบปะพบกับเขาและให้เขาได้ฟังการอบรม เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นงานซึ่งทางกองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ จะต้องปฏิบัติถวาย และพระองค์ทรงควบคุมเอง ดังนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ เวลาประทับที่กรุงเทพฯ ในพระมหาราชวัง จะทรงถือโอกาสถ้าเมื่อไม่ทรงเสด็จงานไหน จะทรงเรียก รายงานสิ่งเหล่านี้จากกองราชเลขาฯ ไม่ว่า จะเป็นเรื่องศิลปาชีพก็ดี เรื่องคนไข้ก็ดี เรื่องนักเรียนก็ตาม ขึ้นไปกราบบังคมทูล และจะพระราชทานข้อคิดต่างๆ ไปให้ปฏิบัติกันต่อไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สิ่งต่างๆ โครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้น พระตำหนักจิตรลดานี้ก็ออกสู่ประชาชนต่างจังหวัด...”

ต่อจากท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ผู้อภิปรายคือ ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ ซึ่งได้อภิปรายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ

ตั้งแต่ผู้อภิปรายได้เข้าเฝ้ามีสาระสำคัญว่า “วันแรกที่ผมไปรับตำแหน่ง กระผมจำได้ดีคือ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเรียกกระผมเข้าไปเฝ้าและได้รับสั่งว่า เป็นพระราชปรารภเกี่ยวกับการทำงานของราชเลขาฯ โดยรับสั่งคร่าวๆ นะครับ ข้อความก็เกือบจะตรงอย่างนี้แหละ ผมจำได้ขึ้นใจ ท่านรับสั่งว่า เลขาที่ฉันเห็นว่าดีนั้นนะคือ เลขาที่สามารถรู้ใจนาย คือหลอมความคิดให้ได้ ให้เป็นไปในทำนองเดียวกับนาย ไม่ใช่ว่าต้องคอยถามกันอยู่ทุกกรณี ไม่ว่ามีเรื่องอะไรก็ต้องถามกันว่า จะอย่างไร แต่จะต้องสามารถเดาใจให้ถูกว่า นายคิดอย่างไร จะทำอย่างไร ในกรณีต่างๆ เหล่านี้ วัณนานานที่มีเรื่องซึ่งสงสัยจริง ๆ หรือที่เป็นปัญหาถึงจะขึ้นถามนายว่า นายจะอย่างไร พระราชกระแสนี้ผมพยายามจำใส่เกล้าไว้เสมอว่า พยายามที่จะปฏิบัติตามเท่าที่จะทำได้ แต่มันก็ขอรับว่าเป็นเพียง ๑ ในล้านเท่านั้นนะครับ ที่จะตามพระราชกระแสได้อย่างเต็มที่ และก็ระหว่างที่ท่านรับสั่งอยู่ บังเอิญผมออกไปเฝ้าพระราชกระแสเข้าอย่างค่อนข้างจะข้างๆ คูๆ ไม่ค่อยจะถูกต้องนัก พระองค์ท่านก็มีได้ทรงกริ้วแต่ประการใด ทรงเคยสักพักหนึ่งแล้วก็หันมารับสั่งถามว่า นี่เรารู้ไหมว่าฉันอยู่ในหน้าที่นี้มากี่ปีแล้ว กระผมก็ใจหายวาบ เพราะตอนนั้นท่านก็ทรงเป็นพระมหากษัตริย์มา ๓๐ กว่าปีแล้ว จึงสำนึกตัวได้และก็กราบพระบาทขอพระราชทานอภัย ขอนี้ะครับเป็นข้อสำคัญที่เราควรจะจำกันได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านทรงอยู่ในตำแหน่งที่สูงที่สุดที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าจะในด้านไหนๆ มาเกือบ ๔๐ ปีแล้ว ปีนี้เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน จะมีใครในประเทศไทยเอามาเปรียบเทียบได้ ในเรื่องต่อเนื่องกันเกี่ยวกับหน้าที่ของราชเลขาฯ ได้มีอีกครั้งที่ทรงเรียกเข้าไปและพระราชทานคำสั่งสอนว่า ต้องจำไว้นะ ว่างานทุกอย่างนั้นนะ มีด้านบนและด้านหลังเหมือนกับเหรียญบาท งานด้านหน้าที่ออกนอกหน้านั้นนะ มีคนทำได้เยอะแยะ และมีคนแย่งกันทำ เพราะมีผลเห็นได้ชัดเจน และก็ปั่นบ่าเหน็บกันได้เต็มที่ แต่งานด้านหลัง

หลังที่ไม่ปรากฏต่อสายตาของคนนี่ ต้องคนที่เข้าใจงานและหน้าที่ของตัวจริง ๆ ถึงจะทำได้ และต้องเสียสละด้วย เพราะงานด้านหลังเป็นงานปิดทองหลังพระ ถ้าทำให้ดีแล้วต้องไม่เห็นปรากฏ และต้องยอมรับว่าจะไม่ได้รับอะไรตอบแทนเลย นอกจากความภูมิใจในการทำงานตามหน้าที่ของตน จำไว้อีกอย่างหนึ่ง งานของพระมหากษัตริย์ที่แท้ส่วนใหญ่เป็นงานด้านหลัง ผมเห็นว่าเป็นพระราชกระแสที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง ในอีกกรณีหนึ่ง เมื่อมีผู้มาเชิญกระผมไปบรรยายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจอย่างเช่นวันนี้ ก็ได้ขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยขึ้นไปว่า สมควรจะไปหรือไม่ได้รับสิ่งเพียงสั้น ๆ ว่า คนของเรากันเอง พุดคุยยกกันเอง ใครเขาจะเชื่อ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมพูดวันนี้ จึงเป็นการเสนอแนวความคิดส่วนตัวนะ ครับ เกี่ยวกับความหมายของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อประเทศไทยและประชาชนชาวไทยในปัจจุบัน เท่าที่ผมเองเข้าใจจากการที่ได้ทำงานในวังมา ๑๒ ปี และหวังว่าท่านสมาชิกสภามหาชนและท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายจะได้ใช้วิจารณญาณของตัวเองว่าที่ผมพูดนี้สมควรจะเชื่อหรือไม่ เชื่อแค่ไหน ในความเห็นของผมแล้วนั้น สิ่งที่มีความหมายที่สุดสำหรับพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบันนี้ก็คือ ความถูกต้องและการยึดมั่นในความถูกต้อง ในประการแรกนั้นครับ พระมหากษัตริย์ไทย ไม่ว่าจะเป็นในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช หรือในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกับพระมหากษัตริย์ในประเทศอื่นตรงที่พระมหากษัตริย์ไทยมีรากฐานแน่นแฟ้นอยู่ที่การยอมรับของประชาชน พระมหากษัตริย์ไทยในประวัติศาสตร์นั้นเป็นพ่อบ้าน พ่อเมืองและเป็นแม่ทัพ ย้อนมาถึงด้านราชวงศ์จักรี การสืบราชสมบัติก็เป็นไปตามความเหมาะสมและพร้อมใจของบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชน ในปัจจุบันนี้ครับ การสืบราชสมบัติกระทำกันโดยเสนอของที่ประมุขคณะองคมนตรี ซึ่งจะต้องนำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาและลงมติรับรอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นพระภัทร

มหาราช คือ มหาราชอันเป็นที่รักของประชาชน ก็เพราะพระองค์ทรงยึดมั่นในความสำคัญข้อนี้ครับ โดยได้ทรงรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่า เมื่อประชาชนได้เลือกพระองค์ขึ้นเป็นองค์ประมุขแห่งชาติอันเป็นตำแหน่งเกียรติยศอันสูงสุดที่พึงมีพร้อมทุกประการด้วยทรัพย์สินคุณากร เกียรติยศนามาชนิต พระองค์ก็ทรงมีหน้าที่ที่จะตอบแทนความไว้วางใจของประชาชน โดยการอุทิศทุกสิ่งทุกอย่างของพระองค์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน เพื่อความอยู่รอดและอยู่ดีกินดีของประเทศและประชาชน ฉะนั้นทุกอย่างจากจิตจรดลดาไม่มีไปไหนหรอกครับ นอกจากไปสู่ประเทศไทย เพราะจิตจรดลดาที่มั่นคงว่า จิตจรดลดาที่ประเทศไทยนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกกันไม่ออก แยกกันไม่ได้ ความถูกต้องประการที่สอง ก็คือ สถานะของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยตามที่พูดกันทั่ว ๆ ไปว่า พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองนั้น ผมว่าต้องเข้าใจคำว่าการเมืองให้ถ่องแท้เสียก่อนนะครับ ถ้าการเมืองหมายถึง ระบบการปกครองโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง ความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละประเทศโดยทั่ว ๆ ไป และการดำเนินการเพื่อปกครอง คือ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชน ก็ จะพูดว่าพระมหากษัตริย์อยู่เหนือการเมืองไม่ได้ มิฉะนั้นก็หมดความหมาย พระมหากษัตริย์จะทำอะไร จะมีไว้ทำไม ถ้าจะพูด

ให้จริง ๆ แล้ว การเมืองในที่นี้ต้องจำกัดลงมาว่าให้หมายถึง การดำเนินการเพื่อจัดตั้งรัฐบาล และการดำเนินการปกครองบ้านเมืองอันเป็นหน้าที่ของรัฐบาลโดยตรง ถ้าตามความหมายอันหลังนั้นครับ ผมเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านทางยึดมั่นอย่างเคร่งครัด ว่าต้องทรงดำรงฐานะอยู่เหนือการเมืองตลอดเวลา ผมขอกล่าวถึงประการการมีส่วนร่วมตัวอีกประการหนึ่งเพื่อเป็นตัวอย่าง หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เมื่อได้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า วันมหาวิปโยค และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอาจารย์สัญญาธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีด้วยพระองค์เอง ตอนนั้นนะครับมีคนทำงานอยู่ด้วยกันในสวนจิตร ๒-๓ คนกับอาจารย์สัญญา ซึ่งรวมถึงผมด้วย เพราะว่าโปรดเกล้าฯ ให้ทำงานอยู่กับศูนย์นิสิตและอาจารย์สัญญา มาโดยตลอด เมื่อตั้งรัฐบาลได้แล้ว อาจารย์สัญญาก็ได้เรียกคุณปลั่ง มีจุล ซึ่งเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเข้ามาช่วยงานในการขีดเขียนและก็ทำบันทึกอะไรต่าง ๆ พอถึงเวลาต้องตั้งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทั้งอาจารย์สัญญาและคุณปลั่ง ก็หันมาหาผมและกับบอกว่า คุณชายเป็นก็แล้วกันเพราะคุณปลั่งยังต้องเป็นเลขาธิการ ครม.อยู่ กระผมก็ได้้นำเรื่องราวบบังคมทูลถามขึ้นไปบนพระตำหนัก ก็มีพระราชกระแสลงมาชี้ว่า กระผม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จฯ เยี่ยมทหาร ณ ฐานบังเกอร์ โดยมีพลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ รองแม่ทัพ กองทัพภาคที่ ๑ ถวายรายงาน

จะดำรงตำแหน่งอะไรทางการเมืองไม่ได้โดยเด็ดขาด จะทำงานอะไรก็ทำไป แต่ตำแหน่งที่ออกนอกหน้าไม่ให้เป็นก็เป็นอันว่าคุณปลั่งต้องเป็นเลขา ครม. และเลขานายกในขณะเดียวกัน ต่อมาอีกประมาณ ๒-๓ เดือน เมื่อได้มีการจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติที่สนามม้า และจัดตั้งองค์ประกอบทางการเมืองต่าง ๆ ขึ้นมาเรียบร้อยแล้ว กระผมก็ได้มีโอกาสเข้าไปในบางเรื่อง ได้รับสั่งทบทวนไปถึงระยะ ๑๔ ตุลาคมอย่างชัดแจ้งเป็นคำสั่งสอนโดยรับสั่งว่า จำไว้ว่า สถาบันจะลงไปเล่นการเมืองอย่างเต็มตัวได้ก็เมื่อเกิดสัญญาณทางการเมืองขึ้นจริง ๆ อย่างกรณี ๑๔ ตุลา แต่เมื่อได้ก้าวลงไปจัดการจนช่องว่างดังกล่าวหมดไปแล้ว สถาบันพระมหากษัตริย์จะต้องรีบก้าวกลับขึ้นไปอยู่เหนือการเมืองอย่างเดิมโดยเร็วที่สุด เพื่อที่จะได้พร้อมสำหรับลงมาช่วยได้อีก ถ้าเกิดสัญญาณขึ้นมาอีกทั้งนี้หมายถึงส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยพระราชกระแสในวันนั้นต้องถือว่า พระราชทานแนวปฏิบัติที่สำคัญยิ่ง อีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกันก็คือ ความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์กับรัฐบาล ในข้อนี้ก็เช่นกัน ในวันหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชบายไว้อย่างกระจ่างชัดโดยได้รับสั่งเป็นการส่วนตัวกับกระผมว่า ก็มีประเด็นเป็นที่ยอมรับกันในนานาประเทศแล้วมิใช่หรือว่า พระมหากษัตริย์ในระบอบ

ประชาธิปไตยนั้นสัมพันธ์กับรัฐบาลตามที่ได้ย่อไว้อย่างสั้น ๆ เป็นภาษาอังกฤษว่า To advise and be advised หมายความว่า รัฐบาลมีหน้าที่ต้องทูลเกล้าฯ ถวายรายงานเป็นประจำถึงสถานะทั่ว ๆ ไป และเหตุการณ์ที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ นายกรัฐมนตรีจะต้องเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินีทุก ๆ วันศุกร์ เพื่อถวายรายงาน และไม่ว่าพระราชินีจะเสด็จไปที่ไหนในประเทศอังกฤษเอง หรือในต่างประเทศ ก็จะต้องมีที่เรียกว่า กระเป๋าค่า คอยตามไปตลอดเวลา ซึ่งเป็นรายงานสถานการณ์ของบ้านเมืองและรายงานข้อสำคัญ ๆ เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ในทางกลับกัน ถ้าทางรัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระราชทานคำปรึกษา หรือถ้าทรงเห็นว่า พระองค์ควรจะพระราชทานคำปรึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศชาติและทุกข์สุขของราษฎรไม่ว่าในเรื่องใด พระมหากษัตริย์ก็จำเป็นต้องพระราชทานคำปรึกษานั้นให้กับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่เกี่ยวข้อง แต่ได้รับสั่งต่อไปว่าแต่ต้องจำไว้ว่า คำปรึกษาในกรณีนี้ไม่ใช่คำสั่ง รัฐบาลจะรับไปปฏิบัติก็ได้ หรือไม่ปฏิบัติก็ได้เป็นสิทธิ์ของรัฐบาลอย่างเต็มที่ เพียงแต่ในปัจจุบันนี้ครับ อันนี้มิได้เป็นพระราชกระแสเป็นเรื่องระหว่างเราเอง เราต้องจำไว้อย่างหนึ่ง ตามที่ผมได้กล่าวมาแล้ว พระเจ้าอยู่หัว ท่านทรงอยู่ในราชสมบัติมา ๓๗ ปีแล้ว ในระยะที่ประเทศได้

ผ่านวิกฤตการณ์สำคัญ ๆ มานานาชนิด และทรงอยู่ในฐานะที่ได้ทรงรับรู้ รับเห็นในสถานการณ์ทุกอย่างอย่างใกล้ชิดและต้องแก้จะมีนายกหรือรัฐบาลไหนครับ ที่จะมีความสามารถทัดเทียมพระองค์ท่านได้ ถึงกับจะไม่รับคำปรึกษาที่พระราชทานลงมา ผมว่าตัวอย่างที่ดีที่สุดน่าจะครับเกี่ยวกับพระบรมราโชบายในด้านการปกครอง ก็คือเรื่องโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สุดสำหรับพระราชกรณียกิจในรัชกาลปัจจุบัน เพราะฉะนั้นผมจะพูดถึงเรื่องนี้เป็นข้อ ๆ ในข้อแรก โครงการตามพระราชดำริดำเนินไปเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนโดยตรง เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์ตั้งอยู่บนรากฐานของความยินยอมของประชาชนตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ในข้อที่สอง โครงการตามพระราชดำริที่เริ่มมาจากพระองค์ท่านโดยตรงไม่เป็นการเข้าซ้อนทับงานในหน้าที่ของรัฐบาล จากการที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนประชาชนทั่วประเทศ ได้ทรงเล็งเห็นถึงสภาวะของประชาชนหรือพื้นที่บางประเภทที่รัฐบาลเข้าไม่ถึงหรือมองไม่เห็น จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ลองนึกกลับไปถึงตัวอย่างของโครงการตามพระราชดำริซึ่งแรกเริ่ม เช่น ปัญหาของชาวเขาในภาคเหนือที่ปลูกฝิ่นแบบทำไร่เลื่อนลอยทำลายต้นน้ำลำธารจนหมด หรือพื้นที่พรุที่มีน้ำขัง น้ำท่วมตลอดเวลาเป็นแสน ๆ ไร่ ทางนราธิวาสและปัตตานี หรือแม้แต่การปรับปรุง

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงนำผลิตภัณฑ์ซึ่งได้มาจากการสานย่านลิเพา มาให้ราษฎรดู เพื่อชักชวนให้ราษฎรช่วยกันเก็บเส้นย่านลิเพา ซึ่งหาได้จากพื้นที่ใกล้ ๆ ป่าของราษฎรทางภาคใต้โดยเฉพาะเพื่อนำมาเป็นประโยชน์ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะที่มีมาแต่โบราณ

พื้นที่แห้งแล้งด้วย ระบบชลประทานขนาดเล็ก เช่น ที่หุบกระพง ที่ชะอำ และที่ต่าง ๆ ในอีสาน เรื่องเหล่านี้ที่ได้ทรงริเริ่มขึ้นมา เพราะว่ารัฐบาลไม่เห็นหรือรัฐบาลไม่มีสายตายาวหรือมือยาวพอที่จะเข้าไปถึง ชาวเขาก็นับอยู่บนเขา พวกก็หลบอยู่ตามพรุในป่า และแหล่งน้ำเล็ก ๆ ก็หลบอยู่ตามแหล่งน้ำเล็ก ๆ ตามหมู่บ้านเล็กในต่างจังหวัด เพราะฉะนั้นโครงการเหล่านี้มิได้เป็นการริเริ่มที่เข้าช้อนหรือเข้าไปแย่งหน้าที่ของรัฐบาลเข้าทำ ถ้าทรงเข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการที่รัฐบาลทำอยู่แล้ว ก็ด้วยเหตุผล ๒ ประการเท่านั้น คือ ข้อหนึ่ง ทรงเล็งเห็นว่า ความทุกข์ยากของประชาชน มันเกินพลังที่รัฐบาลหรือหน่วยราชการปฏิบัติไปหรือสามารถปฏิบัติได้ ยกตัวอย่างกันง่าย ๆ ครั้นเรื่อง น้ำท่วมกรุงเทพฯ คือท่านต้องเล็งเห็นว่า ความทุกข์ยากของประชาชน อย่างเช่นในปีนั้น มันมากมายเกินกว่าที่รัฐบาลจะสามารถรับไว้ได้หรือเกินกว่าที่รัฐบาลอาจจะมองเห็น ท่านจึงได้ทรงลงมายุบายที่จะช่วยเหลือในส่วนที่เห็นว่าประชาชนเป็นทุกข์เกินไปกว่าที่รัฐบาลจะช่วยได้ ส่วนอีกข้อหนึ่งที่ท่านจะทรงเข้าไปช่วยเหลือที่จะมีโครงการในพระราชดำริในสิ่งที่รัฐบาลทำอยู่แล้วก็ต่อเมื่อราษฎรหรือเจ้าหน้าที่รัฐบาลเองกราบบังคมทูลขอพระราชทานคำปรึกษา เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องทรงวิเคราะห์ดูปัญหาและถ้าทรงเห็นว่ามีส่วนบางประการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาก็จะพระราชทานความคิดเห็นและคำปรึกษาลงไป แต่ถ้าทรงเห็นว่า โครงการเหล่านี้รัฐบาลทำดีแล้วก็รับสั่งว่าทำดีแล้วไม่เห็นจะต้องทำอะไรอีก ในข้อที่สาม เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่ทรงริเริ่ม หรือจะเป็นโครงการที่ทรงเข้าไปช่วยเหลือ พระองค์ท่านจะพระราชทานความสำคัญอยู่เสมอให้กับเจ้าหน้าที่รัฐบาล และแผนงานหลักที่อาจจะมียู่แล้ว โดยได้รับสั่งครั้งหนึ่งว่า เราเป็นเหมือนที่ฝรั่งที่เรียกว่า Macro Consultant คือที่ปรึกษาระดับกว้างที่สุด เจ้าหน้าที่รัฐบาลโดยมากเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชา เช่น นักเกษตร ก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางพืชไร่ นักชลประทาน ก็เรื่องน้ำ เรื่องเขื่อน แม้แต่ในอำเภอ บางที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปล่อยปลาลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ

ก็เป็นนักทะเบียนหรือนักปราบโจรผู้ร้าย เราช่วยเขาได้โดยมองปัญหาจากแนวกว้าง ๆ ให้ครอบคลุมไปทั่ว ๆ และหาทางประสานและอุดช่องโหว่เพื่อให้โครงการได้ผลเต็มที่ แต่เราก็ให้คำปรึกษาเท่านั้นนะ การปฏิบัติเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่รัฐบาล ผมขอยกตัวอย่างการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก จะทรงเรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้นำแผนโครงการระยะยาวสำหรับพื้นที่นั้น ๆ มาให้ทอดพระเนตรเสมอ เพื่อว่าเมื่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กแล้วจะได้ประสานกับโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เมื่องบประมาณตกลงและโครงการนั้นจะได้ทำขึ้น และในทุกเรื่องคำปรึกษาที่ได้พระราชทานไปก็ทรงย้ำให้นำไปผนวกกับข้อมูลและแผนงานที่มีอยู่แล้วก่อนจะนำไปปฏิบัติ ไม่ใช่ว่ารับพระราชทานคำปรึกษาแล้วก็นำไปปฏิบัติเลย เหมือนกับเอาข้อมูลใส่เครื่องคอมพิวเตอร์ ต้องเอาข้อมูลของพระองค์ท่านใส่รวมไปกับข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยจึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง ไม่ใช่เอาแต่เฉพาะข้อมูลที่พระองค์ท่านรับสั่งยัดเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วก็หวังว่าคำตอบออกมา มันจะถูกต้อง คำตอบจะออกมาเป็นอีกในรูปหนึ่ง เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องซึ่งน่าจะได้นำมาคิดถึงไว้บ้าง กลับมายุบายปัญหาในแบบเดียวกัน เรื่องน้ำท่วมกรุงเทพฯ ก็ได้เนะครับ ข้อปรึกษาที่ได้พระราชทานลงไปเป็นเพียงส่วนน้อยที่สุดของว่างในระดับ

หนึ่งเท่านั้น การจะนำไปปฏิบัติจะต้องนำไปพิจารณารวมกับข้อมูลอื่น ๆ เช่น น้ำขึ้น น้ำลง สถานภาพพื้นที่รวมทั้งแผนอื่น ๆ ทั้ง ๕๐๐ แผน ซึ่งทบทวนและใครต่อใครได้ปฏิบัติไปแล้วและทำไปแล้ว ไม่ใช่ว่า พอรับพระราชทานก็เอาไปทำดื้อ ๆ โดยไม่คำนึงถึงเรื่องอื่น ผลมันก็จะออกมาไม่ตรงกับเป้าหมาย ในอีกประการหนึ่งนะครับ แม้แต่โครงการที่ทรงริเริ่มเองก็ตาม ไม่เคยทรงถือว่าคำปรึกษาหรือพระบรมราชวินิจฉัยนั้นเป็นประกาศิต จะทรงติดตามผลการทดลองและการปฏิบัติอยู่เป็นประจำและจะปรับปรุงความคิดเห็นและการปฏิบัติตามความเหมาะสมอยู่เสมอ เช่น เรื่องพริกษัได้ ลองตามเรื่องดูซิครับ เดิมพระราชทานพระราชดำริให้ชุดคลองเพื่อระบายน้ำออก แต่ผลก็เป็นประโยชน์เฉพาะพื้นที่เพาะปลูกชายพริกเท่านั้น ตรงกลางพริกเกิดปัญหา ระบายน้ำออกมาก สิ่งหมักหมมและต้นไม้ก็ยุบและแห้งตัว ทำให้เกิดไฟไหม้ป่าเป็นประจำ ก็ได้ทรงเปลี่ยนแผนมาเป็นการระบายน้ำออกและเข้าเพื่อรักษาระดับน้ำในบริเวณใจกลางพริกไว้ในระดับที่เหมาะสมที่ควร แต่ช่วยพื้นที่รอบ ๆ พริกให้น้ำท่วมน้อยลง และใช้เป็นประโยชน์ได้ตามสภาพ นี่ก็เห็นถึงการปรับปรุงแผนซึ่งเป็นไปตามผลที่ได้รับออกมาจากการทดลอง ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการพระราชดำริ ขยายตัวออกไป ก็คือ เกิดความสับสนกันว่า อะไรเป็นอะไร เกิดมีการแยกและอ้างว่า นี่เป็นโครงการตามพระราชประสงค์ นี่เป็นโครงการตามพระราชดำริ นี่เป็นโครงการ

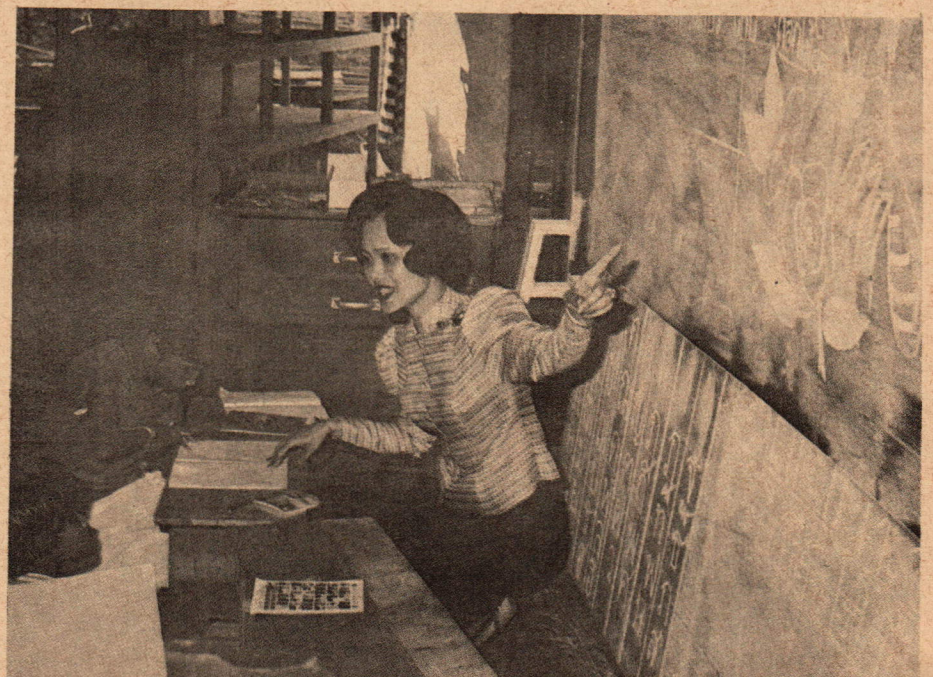
พระราชทาน เคยรับสั่งเองว่า บางทีฉันผ่านไป เขาขอให้หยุดตรงนี้นิดหนึ่ง ตรงนั้นหน่อยหนึ่ง ฉันก็หยุดดูและไม่ได้พูดอะไร อ้าว พอผ่านไปคราวหน้ามีป้ายปักเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขตโครงการพระราชดำริ อีกด้านหนึ่งก็มีการไปเรียกร้องจากงบประมาณ หลวงว่า โครงการพระราชดำริแล้วต้องได้เงิน เต็มที่ทันทีหรือมีมือติดครับ ใช้วิธีจัดสรรงบประมาณโดยเลือกเอาโครงการที่รู้แน่ ๆ ว่าเป็นโครงการพระราชดำรินั้นไปไว้ในระดับความสำคัญต่ำสุด เมื่อเสนอเข้าไปในระบบงบประมาณก็ถูกตัดตามปกติ โครงการระดับต่ำสุดเขาต้องตัดเป็นธรรมดา เมื่อถูกตัดก็โวยวายว่า โอ้ย โครงการพระราชดำริถูกตัดหมดแล้ว สำนักงบประมาณก็ถูกด่า ก็ทำให้โกรธกันไปกับสำนักงบประมาณเป็นประจำ ฉะนั้นเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อรักษาความถูกต้องและความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งซึ่งเราไม่ค่อยจะรู้จักกัน เรียกว่า คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ย่อว่า กปร. ชื่อของคณะกรรมการนั้นะครับ ได้พระราชทานมาด้วยพระองค์เองและได้รับสั่งอธิบายอย่างชัดแจ้งว่า เป็นคณะกรรมการพิเศษ เพราะเป็นเรื่องพิเศษไม่ใช่เรื่องปกติ เพื่อประสานงานมิให้อำนวยยาก เพราะอำนวยความสะดวกเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โครงการนั้นมิใช่ตามพระราชดำริ เพราะพระราชดำริที่พระราชนานต้องเอาไปสมทบกับข้อมูลอื่น ๆ และแก้ไขปรับปรุงตามสภาวะและสถานการณ์ จึงต้องเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น คณะกรรมการนี้มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในตำแหน่ง และคณะกรรมการประกอบด้วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดมหาดไทย ปลัดเกษตรฯ ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการสภาพัฒนา ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ราชเลขาธิการ และ ผู้อำนวยการตรวจเงินแผ่นดิน อธิบดีกรมบัญชีกลาง อดีตแม่ทัพภาคหลายคนและอดีตอธิบดีกรมชลประทานเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการมีหน้าที่แยกแยะและดำเนินการติดตามผลของโครงการตามพระ

ราชดำริ ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น รวมทั้งสามารถจัดสรรงบประมาณจากงบกลางมาสนับสนุนโครงการดังกล่าวตามระบบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดว่า จะต้องเพื่อการริเริ่มเท่านั้น จะเป็น ๑ ปี หรือ ๓ ปี หรือ ๖ ปี เป็นอย่างมากที่สุดแต่ก็ต้องจัดโครงการดังกล่าวให้เข้าสู่ระบบงบประมาณปกติของรัฐบาลให้มากที่สุดและเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากที่ได้ดำเนินงานอย่างเงียบ ๆ เพราะการดำเนินการเป็นเรื่องต้องลับเป็นส่วนมากด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งท่านก็อาจจะทราบและพอจะคิดออก อย่างน้อยตอนนี้เราก็พอจะรู้แล้วว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นมีอยู่ที่ไหนบ้าง และมีผลประการใด รวมทั้งได้จัดโครงการบางอย่างซึ่งเดิมมาจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น เช่น โครงการชาวเขา ให้เข้าสู่ระบบงบประมาณรัฐบาลได้เป็นส่วนมากแล้ว”

ต่อจากม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ ผู้อภิปรายคือ พ.อ.เรวัต บุญทับ ซึ่งเน้นถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นความสุข และความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติมีสาระสำคัญว่า “ย้อนลงไปมองถึงเหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ในขณะที่ประเทศ

เพื่อนบ้านของเรา ในลาว กัมพูชา และในเวียดนามได้ถูกคอมมิวนิสต์ครอบครอง และสถานการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านได้ส่งผลกระทบมาสู่แนวชายแดนของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตอีสานใต้ตั้งแต่อยตจหวัดปราจีนบุรี บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ไปจนจรดอุบลราชธานี คอมมิวนิสต์ได้ทำการเข้ามารุกรานตามแนวชายแดน ทำการปล้นสดมภ์ เผาหมู่บ้านต่าง ๆ ตามแนวชายแดน ท่านคงจะจำชื่อบ้าน สันรชชะงัน บ้านสะแงง ในเขตอำเภอตาพระยา ในจังหวัดปราจีนบุรี บ้านบาระเนะ บึงมารู หนองพะเยา ในเขตอำเภอละหานทราย ที่อำเภอบ้านกรวด ที่กองน้ำทรัพย์ ที่กิ่งอำเภอกาบเชิง บ้านแม่มุด หรือที่บ้านแปดอุมในจังหวัดอุบลราชธานี บ้านเหล่านี้ได้ถูกเผา ถูกทำลายจนสิ้นเชิง ในขณะที่ทางรัฐบาลได้เข้ามาแก้ปัญหา แก่สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยการส่งกำลังเข้าไปทำการยับยั้งไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามรุกรานเข้ามาสู่ประเทศไทยเรานั้น ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงวางแนวพระราชดำริ วางแผนทางยุทธศาสตร์ระยะยาวผสมผสานกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อให้เกิดความมั่นคงโดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อของจังหวัดปราจีนบุรี จังหวัด

หลังจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทอดพระเนตรการเรียนของสมาชิกศิลปาชีพแล้วจะทรงสอนหนังสือเด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของสมาชิก ณ โรงฝึกศิลปาชีพพิเศษ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร

นครราชสีมา และจังหวัดนครนายก ซึ่งตรงนี้เป็น....ถ้าท่านผ่านไปทางจังหวัดนครนายก นครราชสีมา ท่านจะเห็นว่ามียอกเขาใหญ่ คือ เทือกเขาใหญ่ เขากำแพง เขาโก่งชนวน ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญที่สุด และเป็นจุดที่กระผมอยากจะเรียกว่า ถ้าหากว่าฝ่ายตรงข้ามเข้ามายึดหรือเข้ามาตั้งฐานที่มั่นอยู่บริเวณนี้ได้แล้ว ภัยที่สำคัญที่สุดที่จะคุกคามลงมาสู่กรุงเทพฯ นั้น จะเป็นภัยที่อันตรายอย่างยิ่งใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ เพราะอะไรครับ จากจุดบริเวณรอยต่อของจังหวัดปราจีนบุรี จะเป็นจังหวัดบุรีรัมย์นั้นครับ มันเป็นทางที่พุ่งเข้ามาสู่เทือกเขาใหญ่ ในขณะนั้นมีช่องทางหลายช่องทางที่ฝ่ายตรงข้ามสามารถส่งกำลังแทรกซึมเข้ามาตามแนวชายแดนได้ และเข้ามาอยู่ในบริเวณเทือกเขา ฝ่ายตรงข้ามได้กำหนดยุทธศาสตร์มาแล้วในการที่จะรุกรานต่อประเทศของเรา คือ นับตั้งแต่เทือกเขาทางด้านเหนือลงมาคือ บริเวณรอยต่อของจังหวัดน่าน พิชณุโลก จังหวัดเลย คือ อำเภอด่านซ้าย ท่าวัด นครไทย ชาติตระการโกศล เรื่อยลงมา ท่านอาจจะต้องหลบตามองนิกภาพตามผมไปสักเล็กน้อย ขอทำความเข้าใจกับท่านสักเล็กน้อย ก่อนว่า พื้นที่บริเวณนี้เป็นเทือกเขาที่ติดต่อ

กันมา เปรียบเสมือนเป็นรูปตัวแอลนะครับ คือตั้งแต่อำเภอที่กระผมกราบเรียนมาทางจังหวัดเลย ก็มีอำเภอปากชม อำเภอสังขม จังหวัดอุดรธานีก็มี อำเภอโนนสะอาด นากลาง สุวรรณคูมาขอนแก่นก็เข้ามาสู่ตรงลานภูเรือ ภูกระดึง เข้ามาสู่จังหวัดชัยภูมิ ที่แก่งคร้อ คอนสารหนองบัวแดง เข้ามาสู่อำเภอปักธงชัย ปากช่อง เลิงสาง ครบุรี ไปสู่ละหานทราย บ้านกรวด ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งหมดนี้แหละครับเป็นจุดที่ฝ่ายตรงข้ามพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะส่งกำลังแทรกซึมเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ให้ได้ และถ้าเขาสร้างฐานที่มั่นอันนี้ได้ มีกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือกำลังของฝ่ายตรงข้ามเข้ามายึดครองในภูมิภาคเหล่านี้ได้แล้ว ถ้าหากว่าในขั้นต่อไปเขาประสานแผนระหว่างกำลังในป่าเข้ากับกำลังนอกประเทศได้ ส่งกำลังทางพื้นราบเข้ามาทางอรัญญประเทศ ทางจังหวัดปราจีนบุรี ทางตาพระยาแล้วส่งกำลังจากในป่าโอบล้อมมาสู่ทางกรุงเทพฯ ผมเชื่อเหลือเกินว่าทุกท่านที่นั่งอยู่ที่นี้ บางท่านที่มีฐานะดี อาจจะต้องหาที่อยู่ใหม่ ถ้าหากท่านที่ไม่สามารถที่จะไปหาที่อยู่ใหม่ก็คงจะต้องเหมือนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องอพยพลี้ภัยหนีไปอยู่มาเลเซีย หรือจะไปลอยคอในทะเลก็

สุดแล้วแต่นะครับ เพราะว่าภัยอันนั้นเป็นภัยที่ใกล้ตัวเรามากที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเล็งเห็นถึงภัยอันตรายร้ายแรงเหล่านี้ จึงได้พระราชทานโครงการตามพระราชดำรินี้ขึ้นมา โครงการต่าง ๆ นั้นผสมผสานกันหมด ท่านจะเห็นว่า อาจจะมองภาพทั่ว ๆ ไปก็คิดว่า เป็นการสร้างเพียงอ่างเก็บน้ำธรรมดา หรือว่าเป็นการจัดตั้งธนาคารข้าว จัดตั้งโรงสีข้าว จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน ก็เห็นว่าไม่น่าจะมีอะไรพิสดาร แต่เบื้องหลังอันนั้นนะครับ อ่างเก็บน้ำทุกอ่าง เก็บน้ำที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแนวพระราชดำรินั้นไปปิดกั้นช่องทางทุกช่องทางที่ฝ่ายตรงข้ามจะสามารถเคลื่อนย้ายรถถังมา ไม่ว่าจะเป็นช่องโอบก ช่องบาระเนะ ช่องสะแก ช่องต่าง ๆ ตามแนวชายแดน ทรงเห็นการณ์ไกล ไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างที่เราแก้กันในปัจจุบัน อย่างเช่น น้ำท่วมกรุงเทพฯ เอากระสอบทรายมากั้นกันชั่วคราว ไม่ใช่อย่างนั้นนะครับ ท่านวางแผนในระยะที่ยาว ยาวออกไปว่าในเมื่อประเทศไทยของเรา นั้น ไม่ใช่ประเทศที่จะไปทำการรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน เราต้องพร้อมที่จะป้องกันประเทศเราให้ได้ เพราะฉะนั้นเราก็จะต้องสร้างป้อมปราการต่าง ๆ ให้แข็งแรง มีเครื่องกีดขวางตามธรรมชาติ สำหรับโครงการธนาคารข้าว โครงการจัดตั้งโรงสีข้าวในประวัติศาสตร์สมัยโบราณนั้น ท่านคงจะทราบดีว่า ก่อนที่แม่ทัพนายกองจะออกไปทำการรบทัพจับศึกนั้น ทุกแม่ทัพจะต้องไปจัดตั้งกองเสบียงให้พร้อมสรรพเสียก่อน จึงจะไปทำการรบได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้กับหน่วยทหาร ให้กับประชาชนตามแนวชายแดนว่า ถ้าหากว่าเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้น เราจะหวังพึ่งพาข้าวปลาอาหารในตัวเมืองแห่งเดียวอย่างนั้นเป็นไปไม่ได้ ถ้าหากักตุนสินค้าแล้วเราจะทำอย่างไร ถ้าเราไม่เตรียมการสิ่งเหล่านั้นเอาไว้ก่อน ปัจจุบันธนาคารข้าวก็จะมีอยู่ตลอดตามแนวชายแดน หมู่บ้าน โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ ผมกล้ากราบเรียนว่า มีอยู่ ๒๐๐ กว่าแห่ง มีธนาคารข้าวไว้เป็นจุด จุด จุด ทุกหย่อม มีโรงสีข้าวพระราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยืนประทับฟังคำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานตามโครงการพระราชดำริ

ทานขยายออกไปสู่จุดเหล่านั้น ถ้าหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นทันทีที่เราสามารถที่จะพึ่งพาแหล่งเสบียงต่าง ๆ เหล่านั้นได้ นี่แหละครับน้ำพระทัยที่ทรงห่วงใยประชาชนทรงห่วงใยพลสกนิกรของพระองค์ท่านนะครับ ใน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งเป็นวันครบ ๔๘ พรรษา ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รัฐบาลจะจัดของขวัญถวายแด่พระองค์ท่าน ท่านรับสั่งว่า ถ้าจะมอบของขวัญให้กับฉัน ฉันขอมอบของขวัญเหล่านั้นให้กับชาวกรุงเทพฯ ให้กับประชาชน ของขวัญนั้นคืออะไร คือ โครงการบ้านบางไทรที่เกิดขึ้นมานี้แหละ เบื้องหลังของโครงการบ้านบางไทรไม่ใช่เป็นเพียงโครงการพัฒนาที่จะส่งเสริมอาชีพ ชาวไร่ชาวนาที่ยากจน ที่ไปขุดเอาเขาขึ้นมา อันนั้นเป็นส่วนหนึ่งนะครับ แต่ว่าลึกลงไปกว่านั้นก็คือ ความห่วงใยที่มีต่อพี่น้อง ต่อพวกท่านทั้งหลาย ท่านรับสั่งว่า ที่จุดนี้แหละจะเป็นจุดที่สำคัญในยามที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เราจะต้องมีแหล่งผลิตข้าวปลาอาหาร มีพืชพันธุ์ธัญญาหารที่อุดมสมบูรณ์พอที่จะแก้ไขเหตุการณ์ที่กรุงเทพฯ ได้ ถ้าหากว่าเขาปิดร้านกันหมด ตรงจุดที่บางไทรนี้แหละ ข้าวจะช่วยคลี่คลายปัญหาที่นี้ได้ ปลา ตอนนั้ก็มีบ่อปลาจำนวนมาก ต่อไปจะขยายมีส่วนผลไม้ต่อไปจะมีอะไรอีกหลาย ๆ อย่างที่จะนำความห่วงใยต่าง ๆ เหล่านั้นมาสู่พวกท่านทั้งหลาย มีโครงการอีกหลาย ๆ โครงการที่ท่านแฝงไว้ด้วยความห่วงใยประชาชนของพระองค์ท่านทุกโครงการ ในขณะนี้ก็ไปเริ่มโครงการที่อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น โครงการปาร์กน้ำขึ้นมาจากเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ ที่อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร โครงการนี้ท่านก็ทรงทำให้เห็นว่า ป่าไม้มันมีความสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์ต่อชีวิตจิตใจให้ปัจเจก ๔ ต่อประชาชนทั้งหลาย ท่านทรงแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นให้กระทั้งเขาก็เริ่มมีชีวิตใหม่ โดยเฉพาะในหมู่บ้านปาร์กน้ำในขณะนี้ พระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท มีบ้านให้ ๑ หลัง มีธนาคารข้าวไว้ให้ มีถังเก็บน้ำฝน มีโคคนละ ๒ ตัว มีเกวียน มีทุกอย่างให้ คนที่ใกล้จะจมน้ำตายเหมือนกับถูกจุดเอาขึ้นมา นะครับ โครงการพระราชดำริก็เช่นเดียวกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่ตรวจดูแผนที่อย่างละเอียด ทรงตรวจสอบแผนที่และสอบถามรายละเอียดกับนายเล็ก จินดาสงวน ผู้ช่วยอธิบดีกรมชลประทานคนปัจจุบัน

บางอย่างนะครับ ถ้าหากว่าเรามารองบประมาณของทางราชการ ผมว่าแทนที่จะสร้างได้เพียง ๑ ปี หรือด้วยงบประมาณเพียง ๑๐๐ ล้านบาทอย่างที่เป็นเขตลำนางรอง คลองมะนาว ลำปะหั่น ลำตะเพิน ในเขตอำเภอละหานทราย ผมว่าไม่สามารถจะทำได้ เหตุการณ์ที่อำเภอละหานทรายในตอนนั้น ผมขอย้อนกลับไปอีกสักนิดหนึ่งว่า มันรุนแรงจนกระทั่งคนไม่กล้าเข้าไปในพื้นที่ ท่านก็รับสั่งว่า รีบทำเสียแต่ตอนนี้ ทำไมต้องรีบทำ เพราะว่าถ้าไม่รีบทำตอนนี้ พอเหตุการณ์มันสงบ คนก็กลับเข้าไปอีก ตรงนี้ก็เรื่องของฉัน ตรงนั้นก็ของผมนะครับ เติมไปหมด ค่าخذใช้ที่ดินแทนที่จะเป็นร้อยล้าน ก็กลายเป็นสองร้อยล้าน ท่านก็บอกถ้าหากยังไม่มีเงิน ท่านก็พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ลงไปก่อน ลงมือเริ่มทำทันที ต้องการปูนซีเมนต์ไม่ต้องมาเผ้าพระองค์ท่านนะครับ เพียงแต่โทรเลขมากราบบังคมทูลว่า ตอนนี้มีงานด่วนต้องการปูนซีเมนต์ ๕๐,๐๐๐ ถุง ท่านสั่งวิทย์ พุ่มนี้รุ่งเช้าไปถึงแล้ว ต้องการน้ำมัน ๕๐,๐๐๐ ลิตร น้ำมันไปถึงแล้วรุ่งขึ้นนี้แหละครับว่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้ได้รวดเร็ว แก้ปัญหา แก้สถานการณ์ แก้งบประมาณที่มันยังล่าช้า หรืองานหลาย ๆ ฝ่ายที่ต่างคนต่างทำเข้ามาผสมผสานกันจึงสามารถทำให้งานลุล่วงไปได้ด้วยดี และใน

พื้นที่อื่น ๆ เช่นเดียวกัน ทุกโครงการผมขอกราบเรียนว่า เติมไปด้วยความห่วงใยแฝงไปด้วยโครงการที่นำความมั่นคง ความผาสุกมาสู่ประชาชนทั้งสิ้น”

ต่อจากพ.อ.เรวัต บุญทับ ผู้อภิปรายคือ พ.อ. นพ.ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา ซึ่งเป็นผู้อภิปรายคนสุดท้าย ซึ่งท่านผู้อภิปรายผู้นี้ได้เน้นพระราชกรณียกิจด้านแพทย์ และนำภาพนิ่งมาฉายประกอบด้วย โดยอภิปรายก่อนตอนแรกมีสาระสำคัญว่า ในการเสด็จแปรพระราชฐานทุกครั้งนั้น ทรงเน้นในเรื่องความกินดีอยู่ดีของราษฎรเป็นส่วนใหญ่ ทรงยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นโดยที่จะทรงสรุปที่จะช่วยใน ๔ ประเด็นด้วยกัน คือ ๑. ช่วยราษฎรในด้านการศึกษา คือ การศึกษาที่พวกเราทุกคนก็ทราบดีอยู่แล้วว่า ถ้าราษฎรซึ่งมีอยู่มากมายแต่เป็นคนใจ มั่นหมัดทำประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่ล้าหลัง ถึงจะมีทรัพยากรมหาศาล มีน้ำมันอยู่เยอะแยะ ถ้าเมื่อคนใจเสียอย่าง ประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่น่าสงสารที่สุด ต่อมาท่านจะทรงเน้นในด้านการอาชีพ ราษฎรทุกคนจะต้องมีอาชีพ อาชีพที่ราษฎรมันนั้นจะต้องให้คุ้มกับความเหนื่อยยากที่เขาลงแรงลงทุน คนไหนไม่มีอาชีพ ท่านจะจัดหาอาชีพให้ อย่างเป็นต้นว่าชาวนาออกไปไถนา เมียอยู่กับบ้าน ทำการบ้าน ท่านบอกไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนสยาม”

ความสามารถในตัวเมียมีเยอะเยอะเหลือเกิน ซึ่งท่านค้นพบ คืออะไรครับ ง่ายๆ ที่สุด ซึ่งท่านทั้งหลายก็คงใส่กันหลายคนอยู่แล้ว คือผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผ้าไหมที่ทอกันในพื้นที่บ้าน ทอใส่กันเอง และก็ใส่กันอยู่นั่นแหละ แต่คนไม่รู้ถึงความสวยงามของมัน สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จไปทอดพระเนตรเห็นคุณสมบัติพิเศษ ลักษณะพิเศษที่ชาวบ้านนั้นมียู่ ท่านก็โปรดเกล้าฯ ให้ทอขึ้นมา และท่านก็รับซื้อ มาเผยแพร่ให้พวกเราทุกคนได้รู้จักกัน ต่อมาผ้าไหมมัดหมี่ก็จึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ผู้คนในสังคมชั้นสูงนิยมพากันไปซื้อหาและกักตุนเป็นเครื่องนุ่งห่มแต่งกายที่สวยงาม ชาวบ้านแม่บ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นสมาชิกของมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ หวรายได้เข้าครอบครัวยุคใหม่ได้ถึงปีละหลาย ๆ พันบาท ซึ่งเขาเหล่านั้นมีกำลังใจ ทอกันใหญ่ และทอได้คุณภาพดี ๆ พอเสด็จแปรพระราชฐานไปที่อีสาน พอปีหนึ่งเสด็จไปครั้งหนึ่ง เขาก็เอาผลิตผลของเขามาขายก็ทรงรับซื้อด้วยราคายุติธรรม ราคาดีมาก เงินเหล่านั้นที่ท่านทั้งหลายทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสมทบทุนมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษนั้นนะครับ กลับไปถึงมือของชาวบ้านนั้นอย่างเต็มที่ ไม่ขาดตกบกพร่องระหว่างทางเลย ชาวบ้าน ผมไปทราบดีครับ ว่า คว้าซื้อมาได้มากขึ้น โอ้ที่ดินที่ไปจ้างของเขา

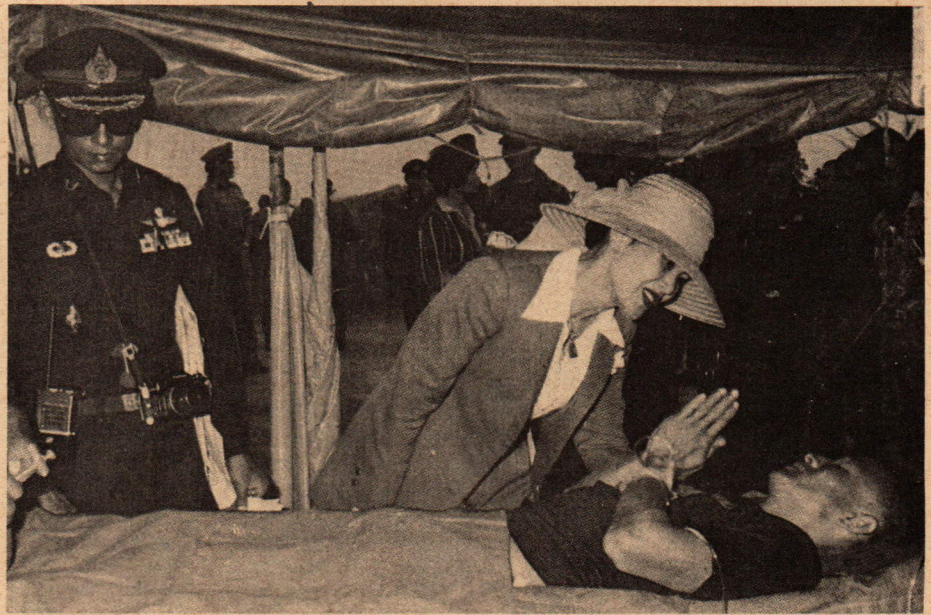
ได้ถอยกลับมา บ้านช่องใหญ่โตขึ้น เพราะมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษนี้แหละครับ ที่ทำงานอย่างเต็มที่ และก็ชาวบ้านก็มีกินมีใช้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจุดหนึ่ง ต่อไปที่ท่านเน้นหนักอีกอันหนึ่ง คือ ด้านการศาสนา คนเราต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวชาวบ้านนะครับ ต่างจังหวัด ศาสนาเขาติดทุนมาก เรื่องการศาสนาที่ท่านก็อุดหนุนหรืออุปถัมภ์เป็นพิเศษ และสุดท้ายที่สุดคือ การอนามัย หรือสาธารณสุขนี้ ช่วยชีวิตและช่วยกำลังใจคนเกิดศรัทธาขึ้นมา ผมยกตัวอย่างง่าย ๆ เมื่อตอนระยะเปิดพระตำหนักทักษิณราชินีแคว้นแรก ๆ เสด็จแปรพระราชฐานไปที่โน้น เสด็จเข้าไปในหมู่บ้านไทยมุสลิมไม่เข้ามาหาเราหรือทักครับ นั่งมองดูเฉย ๆ ก่อน ไม่ไว้วางใจ ไม่พูดภาษาไทยกับเราด้วย บางทีเขาพูดได้บางทีเขาเข้าใจ ไม่พูดนั่งเฉย ๆ ท่านขณะขณะแพทย์เข้าไปตั้งโต๊ะ ให้คนประกาศเป็นภาษายาวีว่า คนไหนเจ็บป่วย ท่านมีแพทย์หมอมา มีบะหมี่ เขาเรียกกันว่า บะหมี่ เราก็นั่งเฉย ๆ เพราะว่าไม่มีคนเข้ามาครับ และที่นี้ก็คน สองคน แล้วก็หายไป แต่ว่าในปีต่อไปคนไข้เริ่มมีมากขึ้น เพราะผมสังเกตได้ง่าย ๆ ว่า คนไข้เข้ามาหาเราแล้วก็บอกว่า ฉันทปวดหัว บอกว่า สะเกะปาริ ผมก็ซักถามเราก็มึนถามเขาบอกว่า เป็นใจปวดเมื่อไร ปวดทุกวันหรือเปล่า วัด by pressure จับชีพจร แหกหูแตกตาดูซิว่ามันมีเลือดน้อยหรือเปล่า โดยมากประมาณกว่า ๙๐ เปอร์เซนต์ ปวดหัว มักจะมาจากภาษาหมอที่เรียกว่า tension คือ หมายความว่าปวดจากความเครียด คือนั่งคิด หน้านิวคิวขมวด ความเครียดอาจจะเกิดจากการเดินทางไกลก็ได้ อากาศร้อนเกินไป ทำงานหนัก อันนี้ก็สรุปได้ว่า เครียดทั้งสิ้น เมื่อเครียดอย่างนี้ ยาแก้ปวดหัวจากความเครียด มีไม่กี่อย่างหรือครับเราก็ให้ไปเต็มที่ ให้เขาไป ให้ค่อนข้างเยอะด้วย เพราะว่ามีโอกาสมาเผ้าปีละหนเท่านั้น ปรากฏว่าอีกไม่กี่วัน เขามาหาถึงหน้าวังบอกยาที่ให้ไปดี หายปวด กลัวว่าให้ไปนี้ดูเดี๋ยวจะไม่พอขอหลาย ๆ ถุงหน่อยจะเอาไปแจกเพื่อนด้วย บอกเพื่อนก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน ผมบอกเอาเลย ขนเอาไปเลย อย่างนี้ครับ อย่างนี้ดี เป็นการเกิด

พระเกียรติด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงเข้าพระทัยดีในด้านการอนามัยและการสาธารณสุข ชาวบ้านตอนที่มาเผ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บางคนบางหมู่บ้านเกือบจะไม่มีเกลือใส่เลยและภาคอีสาน บางหมู่บ้านไม่มีเกลือใส่ เพราะเขาจน ขนาดเกลือยังไม่เงินจะซื้อ แล้วสวดคำสวดที่ว่าจะไปซื้อยา อย่างหวังเลยครับ รักษาตามเรื่องตามราว รตนามนต์บ้าง ผมไม่ได้ว่านะครับว่า รตนามนต์ไม่ดีนะครับ แต่ว่าก็ว่ากันตามเรื่องตามราว...เพราะฉะนั้นในการเสด็จแปรพระราชฐานแต่ละแห่ง จะทรงพระราชดำริให้มีหน่วยแพทย์ตามเสด็จ เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ตอนนั้นเป็นปีแรก ๆ ที่เสด็จไปพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ตอนนั้นยังไม่มีอะไรมาก มีแพทย์ประจำพระองค์คนหนึ่งตามเสด็จไป (และ) ทรงตั้งหน่วยแพทย์พระราชทานขึ้นมา ต่อมาเริ่มมากขึ้น มีแพทย์ที่อาสาสมัครจากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนั้นมากมาย ตอนนั้นก็หน่วยแพทย์กลุ่มใหญ่ แล้วก็ผลัดเปลี่ยนกันไปตามเสด็จเป็นผลัด ๆ”

ต่อจากนี้ พ.อ.นพ.ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา ได้บรรยายภาพ เช่น ภาพแพทย์ตรวจคนเป็นโรคผิวหนังอย่างแรง ซึ่งนาน ๆ จะปรากฏโรคผิวหนังเช่นนี้ขึ้น ภาพคนไข้มุสลิมในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งได้รับการผ่าตัดหัวใจ ทำให้มีสุขภาพสมบูรณ์พอทำงานได้ ภาพนางสนองพระโอษฐ์ที่ทำหน้าที่เภสัชกรคอยนบยาแจกยา และปฏิบัติงานเป็นพยาบาล ภาพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงซักและจดประวัติคนไข้ตลอดตรัสถามถึงความเป็นไปของครอบครัวด้วยเอาพระทัยใส่เป็นอย่างยิ่ง ภาพ ศ.นพ. สำราญ วงศ์พาทย์ จักษุแพทย์ ภาพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบอญายาเด็กที่เป็นโปลิโอ ภาพหน่วยกรร. มีสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงนำคณะแพทย์ตรวจรักษาคนไข้ ทรงทำหน้าที่ผู้ช่วยแพทย์เป็นเภสัชกรคอยช่วยแจกยา และพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่คนไข้ ทรงบันทึก

ด้วยพระองค์เอง

และในตอนจบคำอภิปราย พ.อ.นพ. ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา ได้นำสถิติการปฏิบัติงานของคณะแพทย์ และพระมหากษัตริย์คุณไว้ว่า เราเริ่มจดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ผู้ป่วยภาคเหนือมีแค่ ๕๗ คน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เพิ่มขึ้นมาเป็น ๓๓๙ พอปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็น ๙๐๐ กว่าคน ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มี ๑,๑๔๖ คน จาก ๒๕๑๗-๒๕๒๕ จาก ๕๗ เพิ่มขึ้นมาถึง ๑,๑๔๖ คน ภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ มี ๓๖๑ คนเท่านั้น พอมาถึง พ.ศ. ๒๕๒๔ มี ๑,๙๙๙ คน นี่เป็นจำนวนตัวเลขมหาศาล แต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พระองค์ท่านไม่ได้เสด็จแปรพระราชฐานไปภาคใต้ ผู้ป่วยอีสาน มี ๗๗-๗๘ คน ปี ๒๕๒๕ คือ ปีที่แล้วเรามี ๑,๙๗๕ คน ท่านก็ส่งคนไข้ที่มีความจำเป็นที่จะต้องมาทำการรักษาที่กรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องผ่าตัดและทำการฉายแสง เราเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ นี้ ๒๔๖ คน ต่อมาถึงปี ๒๕๒๕ มี ๕๓๑ คน และติดตามด้วยผู้ป่วยเก่าที่จะต้องเข้ามาทำการรักษาเพิ่มเติม เช่น ฉายแสง เคมีบำบัด พวกนี้ในปี ๒๕๒๓ มี ๗๗๓ คน ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีถึง ๑,๓๒๖ คน ผมได้คำนวณดูนะครับว่า ในปี ๒๕๒๕ นี้ รวมผู้ป่วยจากต่างจังหวัด ๓,๓๔๗ คน ที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ผมเน้นอีกทีนะครับ มีผู้ป่วยที่มาหาเรา ได้ยาแล้วก็กลับไปมีจำนวนเป็นหมื่น แต่ว่าที่จะต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมี ๓,๓๔๗ คน ในปีที่แล้วนะครับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเชิงและเสด็จฯ เยี่ยมทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติราชการป้องกันประเทศชาติ เขาค้อ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

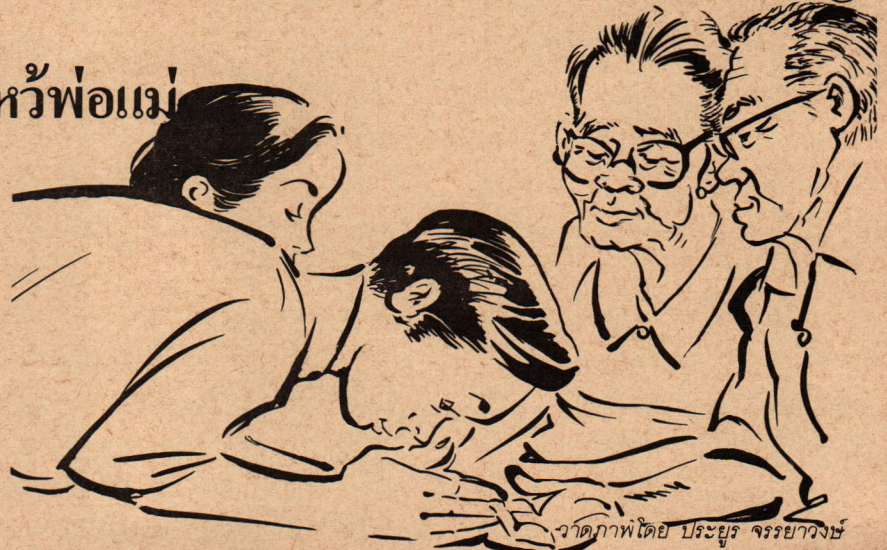
รวมกับคนไข้ที่เข้ามากรุงเทพฯ เพื่อทำการรักษาอีก ๑,๙๕๗ คน ถ้าเราเอา ๒,๐๐๐ คูณ คือ การรักษาส่วนใหญ่จะเป็นการผ่าตัดหรือให้รังสี หรือเคมีรักษา ซึ่งแพงมาก ถ้าเราเอา ๒,๐๐๐ คูณ จำนวนตัวเลข ๓,๓๔๗ และ ๑,๙๕๗ มันจะตกปีหนึ่งถึง ๑๐,๗๐๐,๐๐๐ กว่าบาท นี่เป็นพระราชภาระที่มากมายเหลือเกิน แต่ท่านก็ทรงรับเอาไว้และกันวันทุก ๆ ปีจะเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ผมว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราท่านทรงมีพระราชภาระหลายทาง ทรงช่วยหลายด้าน พวกเราทุกคนน่าจะภูมิใจที่เราเกิดมาเป็นคนไทย และก็มีพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมไปด้วยทศ

พิราชธรรม ท่านมีแต่ให้ ไม่ต้องการได้ของใคร มีแต่ให้อย่างเดียววนะครับ ผมว่าเรามีบุญที่มีพระประมุขมีจิตใจเมตตาช่วยเหลืออาณาประชาราษฎร์อย่างนี้ เพื่อนผมหลายคนที่เป็นชาวเยอรมันเดินทางเข้ามาและก็ได้ได้รับความประทับใจกลับไป ไปพูดบอกว่าประเทศไทยเหมือนกับที่พูดกับคุณชายทองน้อยว่า ถ้าประเทศไทยเราไม่มีพระมหากษัตริย์ เราจะอยู่ได้หรือ เขาไม่แน่ใจในเสถียรภาพ แต่ถ้าตราบได้ก็ตาม พระมหากษัตริย์ที่ทรงไว้ซึ่งทศพิราชธรรมและทรงไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์คุณอย่างนี้ ประเทศไทยของเราไม่มีวันที่จะล่มจมเป็นอันขาด

ประพัฒน์ ตริณรังค์ ลักษณะิ์ เสนจินทร์มิชัย ถอดความจากแถบบันทึกเสียง

● สงกรานต์สุขใจ ได้ไหว้พ่อแม่

วาดภาพโดย ประยูร จรรย์วณิช

พระตำหนักทับขวัญ

ประพัฒน์ ตรีนรงค์

ความสำคัญของพระตำหนัก

หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึงความสำคัญของพระตำหนักทับขวัญไว้ในคำกราบบังคมทูลรายงานการสมโภชเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ว่า

“เป็นเรือนไม้สักทรงไทยตามแบบฉบับบ้านทรงไทยภาคกลางที่ถูกต้องตาม

ลักษณะทุกประการ พระตำหนักทับขวัญนี้ประกอบด้วยกลุ่มเรือน ๘ ห้อง ห้องใหญ่ ๔ ห้อง หันหน้าเข้าหากัน ๔ ทิศคือ หอนอน ๒ หอ กับเรือนโถงและเรือนครัวหลังเล็ก ๒ ห้อง อยู่ที่มุมทั้ง ๔ มุม มุมละ ๑ หลัง ได้แก่ หอนก เรือนคนใช้ เรือนหอบเก็บของ มีชานกลางเชื่อมโยงเรือนเหล่านี้ ให้ติดต่อกันมีต้นจันทน์ใหญ่ขึ้นกลางนอกชาน มีบันไดอยู่ที่ส่วนเชื่อมต่อกันของชานระเบียงเรือนใหญ่กับเรือนเล็ก พระตำหนักทับขวัญเป็นเรือนไม้ฝากระดาน มุงจาก หลังคา

พระตำหนักทับขวัญ เป็นหมู่เรือนไทยชั้นเดียว เรือนไม้ฝากระดาน มุงจาก หลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา ตัวเรือนทุกหลังและพื้นนอกชานของพระตำหนักทำด้วยไม้สักล้วน ถือเป็นเรือนไทยฝีมือครู สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ บัดนี้ได้รับการบูรณะให้มีความสง่างามเพื่อให้เป็นสถาบันศึกษาและวิจัยศิลปวัฒนธรรมทางภาคตะวันตกของประเทศและเป็นศูนย์รวมศิลปโบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ขุดค้นได้ในภูมิภาคแห่งนี้

ด้วยกระเบื้องดินเผา ตัวเรือนทุกหลังและพื้นนอกชานของพระตำหนักทำด้วยไม้สักล้วน ใช้วิธีเข้าไม้ตามแบบฉบับของช่างไทยโบราณ ฝาเรือน ทำเป็นฝาประกน กรอบลูกฟักเชิงชายและไม้ค้ำยันสลักเสลา ฉะนั้น พระตำหนักทับขวัญจึงถือว่าเป็นเรือนไทยฝีมือครู สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นตัวอย่างอันดีสำหรับการศึกษาทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์

นี่คือความสำคัญของพระตำหนักทับขวัญในอดีต ส่วนเรื่องความสำคัญในอนาคตนั้น องค์อธิการบดีได้ทรงเน้นไว้ว่า

“พระตำหนักทับขวัญ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ฉะนั้น โครงการบูรณะพระตำหนักทับขวัญครั้งนี้ จึงได้วางหลักการและเหตุผลไว้ว่า การบูรณะพระตำหนักทับขวัญเพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นแบบอย่างของสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา และเป็นอนุสรณ์แด่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยยังได้ใช้พระตำหนักเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมภาคกลางและภาคตะวันตก เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย โดยรวบรวมงานศิลปกรรมต่าง ๆ มาเก็บรักษาไว้เพื่อเปิดให้ประชาชนสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ครั้งนี้เป็นการแสดงกตเวทิตาคุณ สำนึกในพระมหากรุณา

ธิคุณของพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ได้ทำนุบำรุงบ้านเมืองมาด้วยดี”

เรื่องความสำคัญของพระตำหนักทับขวัญดังที่อ้างมานี้ ย่อมเป็นที่ชัดเจนแล้วโดยทั่วไป ซึ่งถ้าจะทรงใช้คำว่า **หลัง** แทนคำว่า **ห้อง** เหมือนอย่างในสมุดพับเรื่องพระตำหนัก “ทับขวัญ” ของมหาวิทยาลัยที่พิมพ์แจกในงานเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไปว่า “พระตำหนักทับขวัญเป็นหมู่เรือนไทยชั้นเดียว ได้ถุนสูง ประกอบด้วยเรือนใหญ่ ๔ หลัง เรือนเล็ก ๔ หลัง มีชานแล่นถึงกันตลอดมีต้นจันทน์ใหญ่ทะลุชานกลางขึ้นมาปกคลุมให้ความร่มเย็น” ทั้งนี้ เพราะคำว่า **ห้อง** และ **หลัง** นั้น ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เข้าใจความหมายผิดกัน

ความหมายของคำว่า พระตำหนักทับขวัญ

ในสมุดแผ่นพับเรื่องพระตำหนัก “ทับขวัญ” ของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่พิมพ์แจก ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ทับขวัญ” ไว้แล้วว่า

“ความหมาย
ทับ หมายถึง ที่อยู่ เรือน
ขวัญ หมายถึง สิ่งประเสริฐ เจริญ
ที่รัก

ทับขวัญ จึงมีความหมายว่า เรือนอันเป็นที่อยู่อันประเสริฐ เรือนอันเป็นที่รักที่

เจริญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยประทับแรมในวันเฉลิมพระตำหนัก ๑ คืน”

ความหมายของคำว่า ทับขวัญ เป็นที่แจ่มชัดดีแล้ว แต่ใครขอเพิ่มความหมายของคำว่า **พระตำหนัก** หรือ **ตำหนัก** ซึ่งอยู่หน้าคำว่า ทับขวัญหรือตามความหมายโดยทั่ว ๆ ไปได้ด้วย เพราะคำว่า พระราชวัง วัง พระตำหนักหรือตำหนัก นั้น มีความหมายต่างกัน

คำว่า **พระตำหนัก** หรือ **ตำหนัก** พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชธิบายไว้แล้วในพระราชนิพนธ์เรื่องธรรมเนียมราชตระกูลในกรุงสยามว่า “ถ้าเป็นเรือนที่เจ้านายอยู่ ไม่มีกำแพงล้อมรอบ เฉพาะเรือนนั้นอยู่ในกำแพงใหญ่แห่งใดแห่งหนึ่ง เรียกว่า ตำหนัก ยศศักดิ์เท่ากับวังเหมือนหนึ่งเรือนที่เราอยู่แต่ก่อน เรียกว่า ตำหนักสวนกุหลาบ ตำหนักสมเด็จพระพี่นางสองพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เรียกว่า ตำหนักเขียว ตำหนักแดง ตำหนักพระศรีสุริเยนทรามาตย์ สมเด็จพระศรีสุลาลัย ที่เราอยู่แต่ก่อนเรียกว่า ตำหนักตึก ยังมีตำหนักเก่ง ตำหนักภูเขา ตำหนักกลาง ตำหนักล่าง อีกมากกว่ามากนัก ที่เรียกนั้นหมายเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งในตำหนักนั้น แต่มิได้ใช้เรียกชื่อตำหนักอย่างเดียว เรียกชื่อเจ้าองค์นั้นเองด้วย...บรรดาที่มีชื่อเรียกตำหนัก ก็เรียกพระองค์เองว่าตำหนักนั้น ๆ ทุกพระองค์เหมือนดังพระองค์สุบงกชเดี๋ยวนี้ท่านไม่มีเก้งสักหลังหนึ่ง ก็ยังเรียกพระองค์ท่านเองว่า ตำหนักเก่งอยู่เสมอ”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาสถานที่ตั้งของพระตำหนักทับขวัญ ซึ่งยังอยู่ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์ มุมถนนราชมรรคาในจดกับถนนหน้าจวน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมแล้ว ก็ตรงตามพระบรมราชธิบายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้ออกแบบสร้าง

เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า พระตำหนักทับขวัญ เป็น “เรือนไทยฝีมือครู

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ จึงเป็นเหตุให้มีการค้นคว้าหาตัวท่านผู้ออกแบบกันมากและผลของการค้นคว้าที่ออกมาเป็น ๒ ทาง คือ หนังสือสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒ หน้า ๗๕๗ กล่าวไว้ว่า “ถึงแม้ว่าสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ (สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ) จะได้ฝากผลงานไว้มากมายที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ แต่**ทับขวัญ** ก็เป็นงานไม่มีพระหัตถ์เยี่ยม มีคุณค่าสมบูรณ์ทางสถาปัตยกรรมยิ่งนัก...” ในหนังสือที่อ้างถึงนี้ ระบุไว้ให้เห็นว่า ผู้ออกแบบคือสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งในวงการช่างของไทยเกิดพระเกียรติของพระองค์ท่านไว้ว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎและมีผู้เห็นตามหลักฐานนี้อยู่บ้าง เช่น หนังสือความรู้คือประทีป ฉบับเดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๒๖ ผู้เขียนเรื่องทับขวัญ ก็ยึดแนวความเห็นนี้

แต่ผลงานค้นคว้าอีกทางหนึ่ง ปรากฏผู้ออกแบบพระตำหนักทับขวัญเป็นนายช่างสำคัญของไทย ที่มีชื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ พระองค์นั้น คือในหนังสือชื่อ **อาษา** ของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.) ๒๕๑๗ โดยเฉพาะได้หัวข้อเรื่องชื่อ ประมวลช่างในงานศิลปวัฒนธรรมไทยของโชติ กล้วยานมิตร ได้กล่าวถึงผู้ออกแบบพระตำหนักทับขวัญไว้ว่า

“พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ (น้อย ศิลป์)

สถาปนิก

เกิด ไม่ปรากฏหลักฐาน

ถึงแก่กรรม ไม่ปรากฏหลักฐาน

ผลงาน

เท่าที่หลักฐานระบุ ทราบว่า เป็นผู้ออกแบบสร้างเรือนทับขวัญใช้เป็นเรือนต้นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ และพระที่นั่งพิมานปฐม”

จากหลักฐานนี้ระบุว่า ผู้ออกแบบพระตำหนักทับขวัญ คือพระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ (น้อย ศิลป์) ซึ่งเป็นนายช่างสำคัญคนหนึ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ผู้เขียน (โชติ กล้วยานมิตร) เขียนชื่อบรรดาศักดิ์ผิดไป เพราะท่านผู้นี้คือ

พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์

สำหรับข้าพเจ้า (ผู้เขียน) เชื่อว่า พระตำหนักทับขวัญเป็นฝีมือออกแบบของพระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ ด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ

๑. หนังสือสารานุกรม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะเรื่องสนามจันทร์พระราชวังนั้นเองระบุว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ (น้อย ศิลป์) เมื่อครั้งมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงพิทักษ์มานพ) เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง (พระราชวังสนามจันทร์) เมื่อราวปี พ.ศ. ๒๔๕๐

๒. ประวัติของ มหาเสวกโท พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ (น้อย ศิลป์) ซึ่งพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

โดยเฉพาะเหตุผลประการที่ ๒ นี้ ปรากฏว่าท่านผู้เขียนประวัติและผลงานของท่านได้แจกแจงรายละเอียดไว้เป็นอย่างดี ซึ่งจะขอนำมาเล่าไว้ เพื่อท่านผู้อ่านจะได้ศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญด้านสถาปัตย์ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “ฝีมือครู” ท่านหนึ่งผู้นี้ และเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาเหตุผลว่าทำไมผู้เขียนจึงเชื่อว่าท่านผู้นี้เป็นผู้ออกแบบสร้างพระตำหนักทับขวัญ

พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ เดิมชื่อ น้อย เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายสิทธิ์ นาง

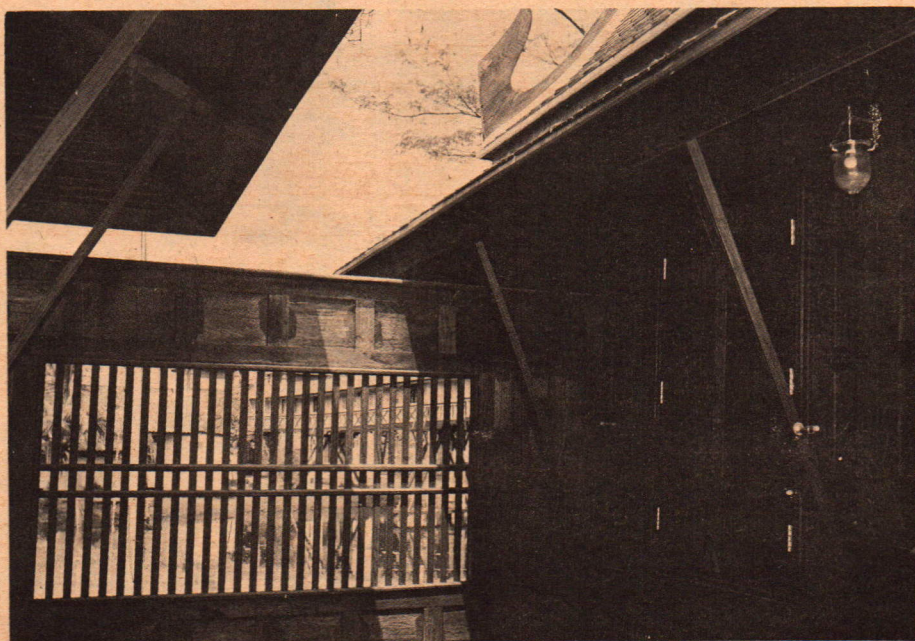
ลาด เกิด เมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๐๖ ที่บ้านตำบลยางชุมศรี อำเภอบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี

เมื่อเจริญวัยมีอายุพอจะศึกษาเล่าเรียนได้ ก็เข้าศึกษาเล่าเรียนกับพระอาจารย์วัดอมรินทราราม (วัดบางหัวน้อย) ฝั่งธนบุรี จนกระทั่งอายุได้ ๑๔ ปี จึงข้ามฟากมาอยู่กับเจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว.เย็น อิศรเสนา) ที่บ้านถนนพระอาทิตย์ ฝั่งพระนคร ซึ่งขณะนั้นเจ้าพระยาวรพงษ์พิพัฒน์มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงราชดรุณรักษ์ หัวหน้ากรมชาวที่ เพราะมีนิสัยรักงานช่างและงานศิลปะ ซึ่งเป็นงานสำคัญอันมีอยู่ในกรมชาวที่สมัยนั้นด้วย

พระยาวิสุกรรมศิลปประสิทธิ์ ได้เข้ารับราชการในกรมชาวที่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๑ ตำแหน่งเด็กชา กรมชาวที่ รับเงินเดือน ๗ และ ๔ บาท ทำงานอยู่ ๕ ปี ได้เลื่อนขึ้นเป็นหัวหน้าเด็กชา เพราะผู้บังคับบัญชาเห็นความสามารถและความตั้งใจในการทำงาน ขณะเดียวกันนี้ ก็ไปถวายตัวเป็นศิษย์ของท่านบั้งฝึกหัดการช่าง เฉพาะอย่างยิ่งช่างกลึง ที่วังของท่านบั้ง ตำบลถนนวรจักร ด้วย

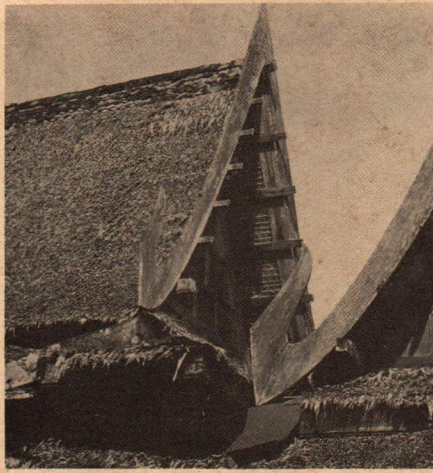
ท่านบั้ง ที่กล่าวถึงนี้ คือหม่อมเจ้าดำรงปราโมช ซึ่ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้เป็นหลานได้เขียนพระประวัติของท่านไว้ในหนังสือโครงการดูในตู้ว่า

ชานเล่นเชื่อมต่อระหว่างหอในพระตำหนักด้านทิศใต้

“ท่านลุงอีกองค์หนึ่งมีพระนามว่า หม่อมเจ้าดำรง คนเรียกกันทั่วไปว่า ท่าน บัง หรือเจ้าบัง ทรงเป็นโพลิโอแต่ยังเด็ก เล็กกลายเป็นง่อยเดินไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ ท่าน จึงต้องอยู่กับเสด็จพ่อของท่าน (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนวรจักรธรานุภาพ) ตลอด เวลา ที่ทรงการช่างต่าง ๆ เพราะไปวิ่งเล่นกับ เจ้าพี่เจ้าน้องไม่ได้ ท่านลุงบังจึงมีวิชาช่างที่ ต้องใช้มือจากเสด็จปู่ไว้มากที่สุด โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการกลึงตลับงาเป็นรูปต่าง ๆ เมื่อ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเล่น ตลับงานั้น โปรดฝีมือของท่านลุงบัง มากกว่าของใครอื่น ตลับงาของหลวงและ ของพระมหาลิขิตทุกพระองค์นั้น เป็นตลับ งาของท่านลุงบังทั้งสิ้น หากมีการประกวด ตลับงา ก็มักจะทรงตัดสินให้ตลับงาของท่าน ลุงบังชนะบ่อย ๆ เป็นเหตุให้คนอื่น ๆ ที่เล่น ตลับงาตามพระราชนิยมหามาให้ลุงบัง กลึงเป็นตลับอยู่เสมอไม่ขาด ได้ค่ากลึงตลับงา เลี้ยงชีพท่านตามควรแก่อัตภาพไม่ขาดแคลน ทั้งหมดนี้เป็นพระบรมราชโบายสงเคราะห์คน พิกัดของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง หรืออย่างไร ก็ไม่ทราบได้”

และในระยะนี้อีกเหมือนกันที่การซ่อมแซมปรับปรุงพระที่นั่งและตำหนักต่าง ๆ ใน พระราชฐานได้เริ่มและมีมากขึ้น พระยาวิศุกรรมศิลป์ประสิทธิ์ ได้ร่วมปฏิบัติงานอย่าง จริงจัง ภายใต้การอำนวยการของเจ้าพระ ยาวรวงศ์พิพัฒน์ มีความรู้ความชำนาญขึ้น เป็นลำดับและเป็นที่รู้จักมักคุ้นกว้างขวางใน พระราชสำนัก จนได้รับพระราชทานเลื่อนตำแหน่งยศบรรดาศักดิ์เป็นขุนพิทักษ์มานพและ หลวงพิทักษ์มานพโดยลำดับ จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๘ ก็ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มารับราชการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ในตำแหน่ง โยธาวัง มีงานที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง คือ เป็นผู้อำนวยการตกแต่งปรับปรุงและสร้างเสริมพระราชวังสราญรมย์และวังปารุสกวัน และขณะนี้ท่านมีบ้านเป็นของท่านเองอยู่ ที่ตรงไถ่แจ้ ถนนพระสุเมรุ อำเภอพระนครฯ และที่บ้านแห่งนี้เองที่เป็นสถานฝึกนักดนตรี และสร้างเครื่องดนตรีปี่พาทย์ตลอดจนเครื่อง

สภาพหลังคาพระตำหนักซึ่งเดิมมาจาก

สาย เพราะนอกจากท่านจะชอบการช่าง แล้ว ยังชอบการดนตรีอีกด้วย โดยมีพระ ยายประสานดุริยศัพท์ (แปลก) ร่วมด้วย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติในปลาย ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้ อำนวยการสร้างพระราชวังสนามจันทร์ ควบ คู่ไปกับการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ซึ่งกำลังชำรุดทรุดโทรมและก่อสร้างเพิ่มเติมภายในบริเวณอีกหลายอย่าง ผลงานเป็น เหตุให้ท่านได้รับเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นหลวง สิทธินายเวร นอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้อำนวยการก่อสร้างซ่อมแซมอาคารใหญ่ ๆ อีกมาก เช่น พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน รร.มหาดเล็กหลวง พระราชวังพญาไท พระราชวังที่หาดเจ้าสำราญ และมฤคทายวัน อันเป็นที่ประทับชายทะเล ในฤดูร้อน เป็นต้น

พ.ศ. ๒๔๕๔ รับหน้าที่เป็นเจ้า

ทัศนียภาพพระตำหนักทับขวัญ ที่ผู้พังก่อนการบูรณะ

วางกรมโยธาขนาดเล็ก และควบคุมกรม มหรสพ ผลงานของพระยาวิศุกรรมศิลป์ประสิทธิ์ ได้เจริญรุดหน้าสมดังพระราชหฤทัย จึงทรงพระกรุณา เลื่อนบรรดาศักดิ์ จากหลวงสิทธิ นายเวรขึ้นเป็นพระยาวิศุกรรม ศิลป์ประสิทธิ์ และรับพระราชทานยศเป็นจางวางตรี เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ และพระราชทานนามสกุลว่า ศิลป์ ให้เมื่อ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖

พระยาวิศุกรรมศิลป์ประสิทธิ์ รับราชการ ต่อมาจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระมหากรุณา เป็นองคมนตรี ในพ.ศ. ๒๔๖๙ และออกจากราชการเมื่ออายุท่านได้ ๖๓ ปี ท่าน ให้ความเพลิดเพลินอยู่กับการก่อสร้าง การ สะสมเครื่องมุก เครื่องลายครามไทย จนกระทั่งถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ สิริรวมอายุได้ ๙๔ ปี นี่คืประวัติโดยสังเขปของท่าน ผู้ออกแบบสร้าง พระตำหนักทับขวัญ สถาปัตยกรรมที่ล้ำค่าของไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งบัดนี้ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ มีบางสิ่งบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ก็เพื่อความมั่นคงถาวร และเพื่อประโยชน์ใช้สอยตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย โดยกรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบออกแบบและควบคุมงานบูรณะ

สัญลักษณ์ของประเทศ

พระตำหนักทับขวัญ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นเรือนไทยฝีมือครู ซึ่งชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา มาบัดนี้ได้รับการบูรณะให้มีความสง่างามเป็นอย่างยิ่ง พระตำหนักทับขวัญซึ่งเคยที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริราชเจ้าและเคยเป็นกองบัญชาการของกองเสนาน้อยรามหนัก อันเป็นกองหนึ่งของเสือป่าต่อไปคือสถาบันศึกษาและวิจัยศิลปวัฒนธรรมทางภาคตะวันตกของประเทศไทยและเป็นพิพิธภัณฑ์ ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นศูนย์รวบรวมงานศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนศิลปโบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ขุดค้นได้ในภูมิภาคนี้ และสิ่งสำคัญยิ่งประการสุดท้ายของพระตำหนักทับขวัญ ก็คือ สัญลักษณ์ของจังหวัด นครปฐมและของประเทศไทยช่วงกลางนาน

เมื่อข้าพเจ้าอ่านศิลาจารึก

ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิงพะอบ โปษะกฤษณะ

เมื่อปี ๒๕๒๖ ที่เพิ่งผ่านพ้นมานี้ เป็นปีของการเฉลิมฉลอง ๗๐๐ ปี “ลายสือไท” ทำให้ข้าพเจ้านึกถึง “ศิลาจารึก” โดยเฉพาะหลักที่หนึ่งซึ่งนับว่าเป็นหลักที่สมบูรณ์ที่สุด อ่านตัวอักษรได้ครบถ้วนและเป็นที่รู้จักแพร่หลายกันทั่วไป ส่วนคุณค่ามีเพียงใดนั้นเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว

ข้าพเจ้าอ่านเรื่องราวจากศิลาจารึกหลักที่หนึ่งมาตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนจนเป็นนิสิตและเป็นครู ความรู้และความคิดก็แตกต่างกันออกไป สมกับหลักที่ว่าการอ่านนั้นจะเข้าใจบางสิ่งเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิหลังของผู้อ่านด้วย ข้าพเจ้านิยมภาษาในศิลาจารึกว่า เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายและไพเราะจนท่องจำได้บางตอนและยังนำสำนวนบางตอนมาใช้ในปัจจุบัน เพราะเป็นภาษาไทยแท้ สั้น กระชับ และไพเราะ เช่น “ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้า

ม้า ค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้ำทอง ค้า” ข้าพเจ้าได้ความรู้สึกว่า ข้อความในศิลาจารึกเป็นหลักฐานสำคัญในทางประวัติศาสตร์โบราณคดีฯ พ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นนักประชาธิปไตยโดยแท้ ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก ได้ทรงขยายอาณาจักรแผ่ไพศาลด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ทั้งในด้าน การรบ ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมทั้งวัตถุและจิตใจและในด้านรัฐประศาสน์นโยบาย อันลึกซึ้งทั้งในและนอกประเทศ

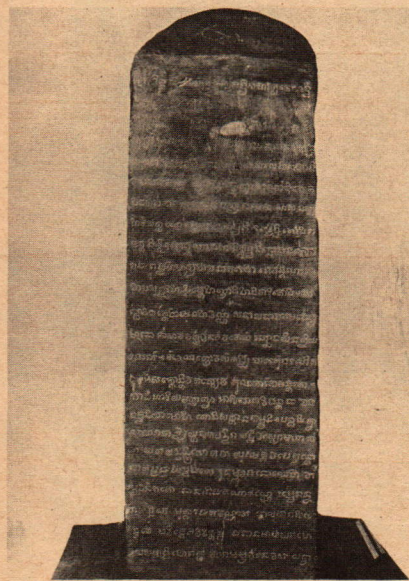
เมื่อมาสอนภาษาไทยที่คณะศิลปศาสตร์ได้กำหนดเรื่อง “ศิลาจารึก” เป็นหนังสืออ่านประกอบเพราะเห็นว่า เป็นหนังสือไทยความเรียงฉบับแรกที่มีคุณค่าอย่างยิ่งและยังเป็นที่มาของวิชาหรืออาจเรียกว่าเป็นแม่บทของวิชาหลักของแทบจะทุกสาขาวิชาของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบทั้งมีตัวอักษรแบบเดียวกับในศิลาจารึก

จารึกอยู่ที่ตึกคณะศิลปศาสตร์ก็ควรที่จะให้นักศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อข้าพเจ้ายังอ่านมากครั้งขึ้นก็ยิ่งคิดมากขึ้น แต่ข้อความที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวข้าพเจ้าแล้วนำมาเล่าสู่กันฟังเท่านั้น มิได้เป็นหลักวิชาแต่อย่างใด ดังจะได้นำมาเล่าสู่กันฟัง จะถูกผิดประการใดขอได้โปรดวินิจฉัยเอง เพราะเป็นความคิดของข้าพเจ้าแต่เพียงคนเดียว

การที่พ่อขุนรามคำแหงโปรดฯ ให้จารึกข้อความต่าง ๆ ลงในศิลาจารึกเพื่อเป็นหลักฐานนั้น เป็นของธรรมดาที่ทรงคิดตัวอักษรขึ้นใหม่ก็ต้องให้จารึกไว้ให้ปรากฏเพื่อเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป แม้จะสันนิษฐานกันว่า ข้อความเพียง ๑๘ บรรทัดเท่านั้น ที่จารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหง

ข้อที่ข้าพเจ้าติดใจมากนั้นคือ การที่พ่อขุนรามคำแหงทรงบัญญัติตัวอักษรไทย

ให้ครบตามเสียงในภาษาไทยนั้น เท่ากับเป็นการประกาศให้เป็นที่ทราบกันทั่วไปอย่างถ่องแท้ว่า บัดนี้ชาติไทยเป็นไทย โดยสมบูรณ์ด้วยการแสดงให้ทราบว่าชาติไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ มีตัวอักษรเป็นของตนเอง พระองค์ทรงเป็นนักการเมืองที่ดำเนิน รัฐประศาสน์นโยบายอันล้าลึก ทรงเห็นความสำคัญของภาษา ซึ่งมีอิทธิพลในการรวมชาติ เป็นหลักยึดคนทั้งชาติ และเป็นเครื่องแสดงความเป็นชาติ ประจักษ์พยานที่ปรากฏแก่โลก

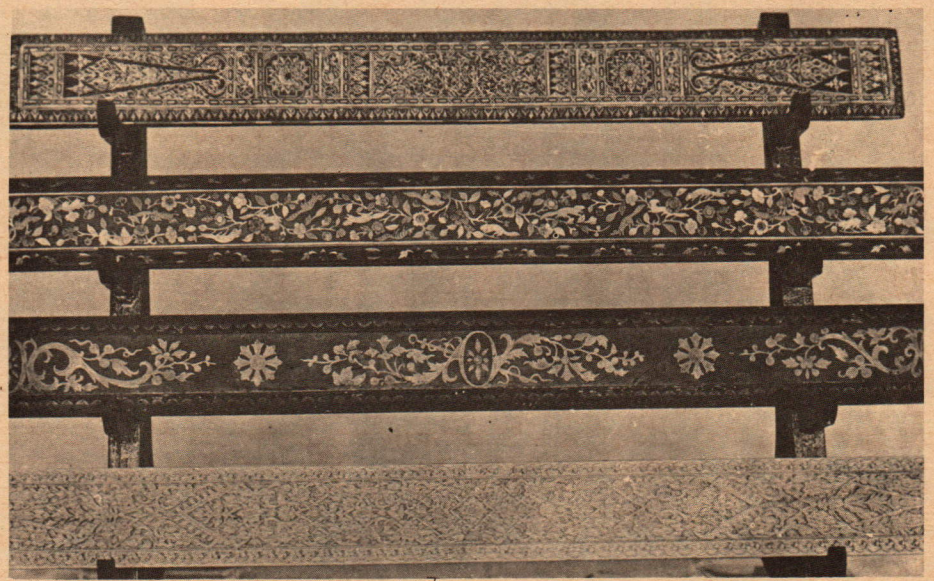
ในสมัยต่อมา จะเห็นได้ว่าประเทศมหาอำนาจใดจะปกครองประเทศอื่นจะต้องทำลายภาษาของชาตินั้นโดยสิ้นเชิง จึงจะปกครองได้โดยเด็ดขาด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในเรื่อง “ความเป็นชาติโดยแท้จริง” ตอนหนึ่งว่า “ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้คนเป็นพวกเดียวกันดีหรือแน่นอยิ่งไปกว่าพูดภาษาเดียวกัน รัฐบาลทั้งปวงย่อมรู้สึกในข้อนี้ดี รัฐบาลใดที่ต้องปกครองชนต่างภาษาจึงพยายามตั้งโรงเรียน ออกบัญญัติให้ชนต่างภาษาเรียนภาษาของผู้ปกครอง ถ้ายังจัดการแปลงภาษาไม่สำเร็จอยู่ตราใด... ยังจะเรียกว่าเป็นชาติเดียวกันไม่ได้ตรานั้น”

ในทำนองเดียวกัน ประเทศซึ่งเคยอยู่ในปกครองของประเทศมหาอำนาจซึ่งถูกบังคับไว้ให้เลิกใช้ภาษาของตนและใช้ภาษาของประเทศที่ปกครอง เมื่อได้รับอิสระ

ภาพหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จึงส่งเสริมทุนบำรุง ภาษาของตนให้กลับมาเป็นภาษาประจำชาติ เพื่อรวมชาติให้เป็นปึกแผ่น

“ประเทศไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติมา ๗๐๐ ปี แล้วจึงเป็นที่น่าภาคภูมิใจยิ่งนัก และจักยืนยงอยู่ตลอดไป ตราบใดที่คนไทยทุกคนรู้คุณค่าของภาษาของตน”

การที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงบัญญัติตัวอักษรไทยขึ้นใช้ ควรจะนับว่า นอกจากจะแสดงพระปรีชาญาณในด้าน

ภาพซ้ายมือ: หลักศิลาจารึกภาษามคร (ด้านที่ ๔) ได้มาจากวัดป่ามะม่วง จ.สุโขทัย
ภาพขวามือ: ส่วนหนึ่งของลายไม้ที่สลักอักษรโบราณ

อักษรศาสตร์ยังเป็นการแสดงพระอัจฉริยภาพในการเมืองอีกด้วย ในขณะที่บ้านเมืองกำลังอยู่ในภาวะหัวเลี้ยวหัวตอก่อก่ออิสรภาพขึ้นมาใหม่ ๆ แม้ชนต่างชาติก็ยังสรรเสริญดังข้อความที่ ศาสตราจารย์ชาวอเมริกันชื่อ Cornelius Bradley ได้กล่าวไว้ว่า “ตัวหนังสือที่เก่าที่สุดของไทยหลักนี้ ท่านคงจะมีความเห็นกับข้าพเจ้าว่า มีความสำคัญเกินกว่าเอกสารทางภาษาศาสตร์ และยังมีมีความสำคัญเกินกว่าเอกสารทางประวัติศาสตร์มากมายนัก ลายสือไทยนี้ข้าพเจ้าอยากจะถือว่าเป็นเอกสารแสดงจิตใจอย่างซาบซึ้งดีมีค่าของมนุษย์ เพราะตัวหนังสือเหล่านี้เผยให้เราเห็นดวงใจและอุดมคติของบุคคลหนึ่ง ซึ่งให้กำเนิดแก่อุดมการณ์ เพื่อให้คนไทยสยามสามัคคีร่วมแรงร่วมใจฟันฝ่าอุปสรรคเพื่ออิสรภาพและเพื่อดำรงอยู่ร่วมกัน

ด้วยธรรมเป็นอุดมการณ์”
ข้อความในศิลาจารึกนั้นมิได้เป็นหลักฐานแต่เพียงตัวอักษรที่ปรากฏเท่านั้นยังเป็นการแสดงให้เห็นว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเห็นคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์พ่อขุนรามคำแหงทรงเห็นการณ์ไกล จึงได้โปรดให้จารึกข้อความที่เป็นประวัติศาสตร์ของพระองค์ลงไว้ และข้อความนั้นข้าพเจ้าก็คิดว่าเป็นพระราชประสงค์ให้ผู้อื่นจารึกข้อความต่อไป ซึ่งการจารึกไว้เป็นหลักฐานนั้น จะเป็นประโยชน์ในวันข้างหน้า ศิลาจารึกหลักนี้จึง

เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีจนทุกวันนี้ ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงนี้ก็เพราะว่าคนไทยส่วนมากในปัจจุบันนี้เอง บางคนยังไม่เห็นคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์เท่าใดนัก หาได้คิดว่าความเจริญทุกอย่างในโลกปัจจุบันนี้ก็อาศัยการเปรียบเทียบของเก่ามาก่อนและอาจเป็นแนวทางที่จะกำหนดอนาคตได้เป็นอย่างดี

พระราชประวัติและพระราชจริยวัตรที่ทรงจารึกไว้เป็นการแสดงถึงการสืบสันตติวงศ์ ซึ่งยังใช้เป็นแบบอย่างในการสืบสกุลมาจนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนั้นการที่ทรงปฏิบัติต่อพระราชบิดา พระราชมารดาและพระเชษฐา ก็ยังเป็นการแสดงวัฒนธรรมทางจิตใจอันสูงส่งของคนไทย ตราบใดที่ผู้เยาว์ยังเห็นว่าผู้มีอายุไม่เป็นส่วนเกิน ผู้มีอายุก็เข้าใจฐานะของตน

ลายสือไทนึ เป็นตัวหนังสือที่เก่าที่สุดของไทย มีความสำคัญเกินกว่าเอกสารทางภาษาศาสตร์ และสำคัญเกินกว่าเอกสารทางประวัติศาสตร์ เป็นเอกสารแสดงออกทางจิตใจได้อย่างซาบซึ้งดื่มด่ำเท่าที่มนุษย์จะสรรค์สร้างได้ เป็นต้นกำเนิดอุดมการณ์ของชาติ สร้างไทยให้สมานสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันฟันฝ่าอุปสรรคเพื่ออิสรภาพ และเพื่อดำรงอยู่ร่วมกันด้วยธรรมเป็นอุดมการณ์

เองดีกว่าควรไม่ควรประการใด บ้านเมืองก็เป็นสุข ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ยุ่งยากแก้ไม่ตก ก็เนื่องมาจากหนุ่มสาวสมัยนี้เห็นว่าการทำอะไรก็ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมแล้ว คนแก่ก็ไม่ยอมรับฐานะของตนเอง การที่ทรงจารึกไว้เป็นการสอนประชาชนทางอ้อมว่า ควรจะทำอะไร เพราะทรงตระหนักดีว่าประชาชนถือว่าการกระทำใดที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเป็นสิ่งดีงาม ถ้าประพฤติตามก็เป็นมิ่งมงคล

คำจารึกต่อมาจะเป็นข้อความที่พระองค์ท่านทรงโปรดฯ ให้จารึกหรือจะเป็นผู้จารึกภายหลังก็ตาม บ่งให้ทราบถึงพระราชนิธิกิจที่ได้ทรงกระทำไว้ในขณะที่ทรงดำรงพระชนม์อยู่ ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวถึงสิ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอยู่ทั่วไปแล้ว แต่จะรวบรวมข้อคิดเห็นบางประการที่ไปถึง ความเป็นอัจฉริยะของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งน่าจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ตามความคิดเห็นของข้าพเจ้าเท่านั้น

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระราชทานสิทธิเสรีในการค้าตั้งข้อความว่า “ใครจักใครค้าข้าง คำ ใครจักใครค้าม้า คำ ใครจักใครค้าเงินคำทอง คำ” เป็นความคิดที่ทันสมัยและยอมรับกันว่าเป็นความคิดริเริ่มที่ยังไม่เคยมีมาก่อน ดังจะเห็นได้ในปัจจุบันนี้ว่าการผูกขาด การค้า อย่างหนึ่งอย่างใดนั้นทำให้ไม่มีการแข่งขันกัน ผลผลิตนั้นก็ไม่มีเจริญหน้าข้ายังทำให้ ของแพงนำความเดือดร้อนมาสู่อาณาประชาราษฎร์ ถ้าปล่อยให้มีเสรี

ภาพในการค้า คุณภาพของสิ่งของจะดีขึ้น และการเปลี่ยนสินค้าก็จะสะดวก การหมุนเวียนของเงินตราจะดี

พ่อขุนรามคำแหงทรงเล็งเห็นว่า การปกครองคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข บางสิ่งบางอย่างก็ควรมีขอบเขตเพื่อความเรียบร้อยจึงได้ทรงบัญญัติเรื่องทรัพย์สิน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่อาจจะทำให้เกิดแตกร้างกันขึ้นในครอบครัว อันจะนำไปสู่ความไม่สงบสุขของบ้านเมือง ดังข้อความ “ลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแล้วล้มหายตายจาก.. ไพร่ฟ้าข้าไท ปาหนามปาพลุพอเชื่อมั่นไว้แก่ลูกมันสิ้น” ข้อบัญญัตินี้ก็เป็นที่ตั้งแห่งกฎหมายมรดกในปัจจุบัน (ที่ข้าพเจ้ากล่าวว่าเป็นบทบัญญัตินั้น เพราะเข้าใจว่ายังมีได้วางโทษผู้ล่วงละเมิดข้อบัญญัตินั้น)

พ่อขุนรามคำแหงได้ ทรงบัญญัติเรื่องที่ดิน ซึ่งเป็นแบบอย่างในการออกกฎหมายการจับจองที่ดินจนบัดนี้ ใครสร้างอะไรไว้ก็จะได้เป็นสิทธิ์แก่ผู้นั้น ดังข้อความ “สร้างปาหนาม ปาพลุ ทัวเมืองทุกแห่ง.. นหมากขามก็หลายในเมืองนี้ ใครสร้างได้ไว้แก่มัน” การออกบัญญัติประกอบกับหลักฐานที่ว่ามีการสร้างทำนบ แสดงว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงสามารถในด้านเกษตรกรรมเป็นอย่างดี

สำหรับข้อนี้ข้าพเจ้ายังมีความคิดต่อไปอีกว่า การออกบทบัญญัติการจับจองที่ดินนั้น นอกจากจะเป็นการส่งเสริมการกลสี

กรรม ยังแสดงให้เห็นพระปรีชาญาณในการโฆษณา ชักชวนให้คนทั้งในเมืองและนอกเมืองพลิกแผ่นดินที่ว่างเปล่าให้เกิดเป็นทรัพย์การ การจารึกข้อความในตอนต้นก็ได้ประชาสัมพันธุ์ ไว้เป็นอย่างดีแล้วว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แสดงให้เห็นว่าพื้นดินสุโขทัยอุดมสมบูรณ์ ถ้าได้มาสร้างปาหนาม ปาพลุ ฯลฯ แล้วจะได้สิทธิในที่ดิน ผู้คนก็อยากมาทำมาหากินในสุโขทัยมากขึ้น เป็นผลให้บ้านเมืองสมบูรณยิ่งขึ้น ซึ่งดูจะคล้ายกับนโยบายการส่งเสริมการลงทุนในสมัยนี้

มีบางคนกล่าวว่า ข้อความในศิลาจารึกนั้นบิดเบือนความจริง สุโขทัยไม่น่าจะสมบูรณ์พูนสุขและน่าอยู่ถึงขนาดนั้น เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ ถ้าพิจารณาให้ละเอียดแล้วจะเห็นว่าเป็นศิลปะอันสูงในการใช้ภาษา เรื่องจะจริงหรือไม่จริงนั้นไม่มีใครยืนยันได้ แต่เมื่อการใช้ถ้อยคำที่สามารถสร้างจินตนาการให้แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟังนี้เห็นไปเองได้นั้น ต้องนับว่าเป็นศิลปะทางภาษาที่หาที่เปรียบมิได้ เช่น “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” หรือ “ปาพร้าวก็หลาย ปาลางก็หลายในเมืองนี้” ใครจะปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง แต่ส่วนผู้ใดจะจินตนาการไปไกลเพียงใดนั้นเป็นเรื่องของผู้มันเอง

อนึ่ง การที่ผู้คนมาทำมาหากินในเมืองสุโขทัย ก็ย่อมจะอพยพครอบครัวมาด้วย เป็นการเพิ่มกำลังคนให้แก่เมืองสุโขทัยโดยปริยาย ในสมัยนั้นบ้านเมืองใดมีผู้คนมากก็มีกำลังเข้มแข็งเป็นที่เกรงขามแก่เมืองใกล้เคียง เป็นการได้ผลทางแสนยานุภาพด้วย นับเป็นนโยบายทางการทหารที่น่าคิด การบัญญัติเรื่องที่ดิน จึงนับได้ว่าเป็นนโยบายทางอ้อมถึงสองประการคือ นโยบายทางเศรษฐกิจและนโยบายทางการทหาร

จากข้อความ “คนใดมาหาพาเมืองมาสู่ ช่วยเหลือเพื่อกู้ มันบ่มีช้าง บ่มีม้า บ่มีวัว บ่มีนาง บ่มีเงิน บ่มีทอง ให้แก่มัน ช่วยมันดวง เป็นบ้านเป็นเมือง” นั้นข้าพเจ้าตีใจมาก เพราะเป็นนโยบายภายนอกประเทศที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

เลยว่า ใครมายอมเป็นเมืองขึ้นแล้ว ผู้เป็นใหญ่ช่วยเหลือให้สิ่งที่ขาดแคลนช่วยให้เป็นบ้านเมืองโดยสมบูรณ์ มองดูเผิน ๆ ก็เป็นการแผ่พระคุณ แต่ถ้ามองอีกแง่หนึ่งก็เป็นนโยบายที่ล้าลึก ซึ่งแม้แต่ประเทศมหาอำนาจผู้ได้รับการยกย่องว่าเจริญแล้ว ในบัดนี้ก็เพิ่งประจักษ์ว่าการณ์โลกจะอยู่ได้ด้วยสันตินั้น ประเทศใหญ่ต้องสนับสนุนประเทศเล็กและช่วยเหลือในสิ่งที่ขาดแคลนให้ประเทศเล็กได้รับความสุขสบาย ประเทศใหญ่จึงจะอยู่ได้อย่างเป็นสุข ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงได้สนับสนุนและช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนา หาได้คิดปกครองไว้ในอำนาจดังเช่นก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่งไม่ นโยบายเช่นนี้ พระมหากษัตริย์ของประเทศไทย ได้ทรงใช้ ๗๐๐ ปีมาแล้ว

พ่อขุนรามคำแหง ทรงเป็นองค์พุทธศาสนูปถัมภกที่เคร่งครัด ทรงกระทำพระองค์เป็นแบบอย่างให้ประชาชนปฏิบัติกิจทางศาสนา ทรงเห็นความเจริญทางวัตถุที่ยังไม่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขได้ ต้องมีที่ยึดทางใจด้วยการประกอบพิธีทางศาสนาช่วยในด้านสังคม ประชาชนได้มีความสามัคคี ได้พบปะสังสรรค์จิตใจเบิกบานร่วมสนุกสนาน ทำบุญทำทาน ยึดธรรมเป็นอุดมการณ์ ทั้งนี้ เพราะพระผู้เป็นประมุขได้ทรงเห็นความสำคัญพระพุทธศาสนา ที่จะยึดจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้มั่นอยู่ในความดี มีสามัคคีธรรมอันจะนำไปสู่ความสำเร็จทุกประการ

ในการทนุบำรุงพุทธศาสนานั้น มิได้ทำให้เกิดความเจริญแต่ในด้านจิตใจเท่านั้นยังทำให้เกิดความเจริญด้านวัตถุอีกด้วย เช่นดนตรี การขับร้อง การประดิษฐ์ดอกไม้ไฟ ดังข้อความ “คำบง คำกลอย ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ เสียงเลื้อน (ร้องเพลง) เสียงขับ...เทียนญอมคนเสียดสีกันแว้ดดูท่านเผาทิเียน ท่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีดังจักแจก”

สิ่งที่ปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ ก็คือ ศิลปกรรมด้านต่าง ๆ พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยเป็นที่ขึ้นชื่อลือนาม

“กลางเมืองสุโขทัยนี้มีวิหาร มีพระพุทธรูปทองอัฐารส มีพระพุทธรูปอันใหญ่ มีพระพุทธรูปอันงาม (งาม)..” และ “ในกลางอริยัญญิมมีวิหารอันหนึ่งมนใหญ่สูงงาม แต่ก่อนมีพระอัฐารสอันหนึ่งลูกยืน” ฯลฯ แสดงว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเห็น

ว่า “ศิลปะ” ทำให้จิตใจงาม อันเป็นรากฐานแห่งความสุขของสังคม

นอกจากความเจริญในทางศิลปกรรมแล้วยังจะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงเป็นนักการศึกษาที่ทรงเห็นการณ์ไกลเบญ “พระสังฆราชปราชญ์เรียนจบปฏิภาไตรพลกว่าปูครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา...” มาสั่งสอนธรรมะชาวสุโขทัยด้วยทรงทราบว่าภิกษุที่นครศรีธรรมราชนั้นเชี่ยวชาญและมีความรู้ จึงได้เชิญให้ขึ้นมาสอนที่สุโขทัย ซึ่งการเดินทางระหว่างเมืองนครฯ กับสุโขทัยไกลกันมาก กินเวลานับเดือน คุณจะไกลกว่าการเดินทางจากประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกาในสมัยนี้ ได้ทรงเห็นแล้วว่าการเชิญพระภิกษุผู้ทรงความรู้มาไม่ก็องค์ก็จะมาสั่งสอนคนในเมืองสุโขทัยได้เป็นจำนวนมาก ผู้ที่ได้รับความรู้จากพระสังฆราชแล้วก็จะได้ส่งสอนกันต่อไปเป็นการเผยแพร่ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว จะเป็นการตรงกับนโยบายทางการศึกษาในปัจจุบัน ที่ขยายการพัฒนาให้มหาวิทยาลัยเปิดสอนชั้นปริญญาโท ปริญญาเอกในเมืองไทย โดยมีอาจารย์ไทยที่สำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ที่เชิญมาเฉพาะเรื่องมาสอนให้เทียบได้ระดับเดียวกับต่างประเทศ เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ขั้นสูงเป็นจำนวนมากพอแก่ความต้องการของบ้านเมืองในเวลารวดเร็ว หลังจากที่เล็งเห็นแล้วว่า การส่งคนไปเรียนต่างประเทศนั้นเป็นการสิ้นเปลืองมาก ทั้งยังไม่ได้ผลทันแก่ความต้องการอีกด้วย

ในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงอาณาจักรของประเทศไทยได้แผ่ไพศาลไปกว้างขวางไม่มีสมัยใดเสมอเหมือน “เบื้องตะวันออก-ถึงเวียงจันทร์ เวียงคำ เป็นที่แล้ว เบื้องหัวนอน (ทิศใต้)- ถึงนครศรีธรรมราชฝั่งสมุทรเป็นที่แล้ว เบื้องตะวันออก (ถึง)-เมือง หงสาพดี-เบื้อง

ดินนอน (ทิศเหนือ) ฝั่งของ (โขง) เมืองชาว (หลวงพระบาง) เป็นที่แล้ว-พ่อขุนรามคำแหงจะทรงเป็นแต่พระมหากษัตริย์นักรบ ผู้แก้แค้นล้าเท่านั้น ก็หาไม่พระองค์ทรงเป็นทั้งนักการเมือง นักเศรษฐกิจ นักกฎหมาย นักอักษรศาสตร์ นักสังคมและนักการศึกษา นักประชาสัมพันธ์ ได้ทรงริเริ่มการกระทำหลายอย่างที่จะให้บ้านเมืองได้รับความร่มเย็นเป็นสุข โดยเฉพาะในด้านรัฐประศาสน์นโยบาย ทั้งภายในและภายนอกประเทศนั้น หาที่เปรียบมิได้ สมดังคำจารึกที่ว่า “พ่อขุนรามคำแหงนั้นหาเป็นท้าวเป็นพระยาแก่ไทยทั้งหลาย มาเป็นครูอาจารย์สั่งสอนไทยทั้งหลายให้รู้บุญธรรมแท้ แต่คนอันมีในเมืองไทย ด้วยรู้ ด้วยหลง ด้วยแกล้ว ด้วยแคะ ด้วยแรงหาคนจักเสมอมิได้--”

คนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงบัดนี้ ล้วนในพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ จึงได้ถวายพระนามว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช และได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างพระบรมรูปของพระองค์เพื่อประดิษฐานไว้ที่สุโขทัยเพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ให้ประชาชนชาวไทยทุกยุคทุกสมัยได้รำลึกถึงและได้ถวายราชสักการะแด่พระองค์

ในปี ๒๕๒๖ ที่ผ่านมา ซึ่งถือกันว่าเป็นวาระครบ ๗๐๐ ปี “ลายสือไท” อันมีผลยิ่งใหญ่ นำนักสืบต่อมาจนทุกวันนี้ ด้วยสำนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณในพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นล้นพ้น หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชน จึงจัดงานหลายรูปแบบเพื่อเฉลิมฉลองและเชิญชวนชาวไทยให้ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยและรักษาภาษาไทยอันเป็นมรดกอันล้ำค่า เป็นหลักชัยให้ไทยเป็น ไทยชั่วกาลนาน

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างใหญ่ กรุงสยาม

ผ่อง เช่งกิ่ง

ศิลปะหรือผลงานอันเกิดจากการใช้ฝีมือทางด้านการช่าง นับเป็นสิ่งสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือสังคม ก่อนที่อารยธรรมตะวันตกจะแผ่เข้าไปยังชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ชุมชนแต่ละชุมชนล้วนแต่ได้กระทำการงานทางด้านช่างที่มีรูปแบบหรือคุณลักษณะ เฉพาะชาติเฉพาะเผ่าพันธุ์ของตนมาแล้วด้วยกันทั้งสิ้น ศิลปะที่เกิดจากงานทางด้านช่างในเมืองไทยของเรามีวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน มีอายุอย่างน้อยก็ไม่น้อยกว่า ๗๐๐ ปีขึ้นไป ถึงแม้ว่าผลงานทางด้านการช่างเหล่านั้น ยังไม่มีเอกภาพทางรูปแบบที่เป็นแบบแผนแน่นอน เพราะมีคุณลักษณะของความเป็นพื้นบ้านพื้นเมืองที่ค่อนข้างจะหลากหลาย อย่างไรก็ตามเบื้องหลังของการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานทางด้านช่างก็มีเอกภาพร่วมกันทางด้านอุดมคติ ที่ได้รับมาจากแนวคิดหรือปรัชญาที่เนื่องมาแต่พุทธศาสนา

แม้ว่าพุทธศาสนาของชาวไทยจะมีคติของพราหมณ์ และคติเกี่ยวกับการนับถือภูติผีสมณสถานอยู่ แต่ชุมชนหรือประชาคมส่วนใหญ่ก็นับถือมั่นกับพุทธศาสนาอัน

เป็นผลรวมของคติดังกล่าว สิ่งที่เป็นประจักษ์พยาน คือการสร้างวัดไว้มากมาย กระจายอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ คติอันเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์นั้นมักเกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์อันเป็นพิธีกรรมต่าง ๆ ขององค์พระมหากษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์เสียเป็นส่วนใหญ่ คตินิยมแบบพุทธในเมืองไทยนี้นับเป็นองค์คุณที่ได้ช่วยทำให้เกิดคุณลักษณะโดยเฉพาะของชีวิต วิถีประติษฐ์ และการนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์งานทางด้านศิลปะซึ่งมีความวิจิตรบรรจงแตกต่างจากศิลปะของชาติอื่น ๆ ต่อมาภายหลังจึงมีชื่อเรียกเป็นการเฉพาะลงไปว่า **ศิลปะประจำชาติ หรือศิลปะไทย** บางทีก็เรียกว่า**ศิลปะประเพณี**

สาเหตุของการมีคำเรียกขานกันขึ้นมาโดยเฉพาะว่าเป็นศิลปะประจำชาติ ศิลปะไทยหรือศิลปะประเพณีนี้ ก็เพราะว่าภายหลังเกิดมีศิลปะของไทยขึ้นมาอีกประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า**ศิลปะร่วมสมัย** แท้ที่จริงก็คือ**ศิลปะสากล** แม้แต่ในวงการเพลงก็ยังคงแยกออกเป็นเพลงไทยเดิมและเพลงไทยสากล สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลกระทบมาจากอิทธิพลของศิลปะแบบตะวันตก สำหรับผลกระทบอันนี้ในเมืองไทยเริ่มเกิดขึ้นในปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ของเรานี้ ผลกระทบของวัฒนธรรมตะวันตกในตอนเริ่มแรกนี้ ยังมีผลต่องานทางด้านศิลปะไม่มากนัก โดยมากเป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจการค้า ส่วนทางด้านศิลปะก็มีผลกระทบต่อศิลปะพื้นบ้านตามลุ่มน้ำภาคกลาง การทอผ้า และงานช่างฝีมือหายไป เพราะชาวบ้านใช้เวลาส่วนใหญ่ไปผลิตข้าวเพื่อส่งออกให้กับอังกฤษตามสนธิสัญญาบาวริง พ.ศ. ๒๓๙๘ กับการเกิดขึ้นของถนนเป็นครั้งแรก และมีการสร้างสถาปัตยกรรมแบบโคโลนี (Colonial architecture)

อิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่เข้ามาในบ้านเมืองของเราในรัชกาลที่ ๔ นี้ เป็นไปแบบค่อนข้างจะบีบบังคับให้ไทยยอมจำนนที่ต้องปรับปรุงบ้านเมืองตามความคิดเห็นของพวกฝรั่งว่าความเจริญในความรู้สึกนึกคิดและในสายตาของเขานั้นควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งผิด

กับอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาในดินแดนบ้านเราเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยา เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๒ คราวนั้นไทยสามารถสืบอิทธิพลดังกล่าวจนกลายเป็นของไทยไปในที่สุด การเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อผูกใจฝรั่ง ความมุ่งหมายก็เพื่อเอาประเทศไว้ให้รอดจากการเป็นอาณานิคม ในพระราชหฤทัยส่วนพระองค์นั้น กลับได้ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทยมิใช่น้อย เพราะทรงเป็นพุทธศาสนิกอย่างเคร่งครัด มีการฟื้นฟูประวัติศาสตร์สุโขทัยเก็บสะสมไว้เป็นหลักฐานขึ้นต้นไว้สำหรับคนรุ่นหลัง ฟื้นฟูการสร้างศิลปกรรมสุโขทัยอยุธยา นำมาสร้างขึ้นใหม่ในรัชสมัยของพระองค์ พร้อมกันนั้นก็มีการรูปแบบของตะวันตกเข้ามาด้วย

เรื่องอิทธิพลของศิลปะต่างชาติที่เข้ามากระทบต่อศิลปะประจำชาติของไทยนี้ที่จริงก็เป็นเรื่องธรรมดา **ศิลปวัฒนธรรมก็เหมือนกับสิ่งมีชีวิต ย่อมมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีสามัญลักษณะเป็นที่ตั้งมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป** แม้ศิลปะไทยที่ว่าไทยแล้วนั้นสืบหาดันต่อเข้าจริง ๆ ก็ล้วนมีที่มาจากวัฒนธรรมของต่างชาติด้วยกันทั้งสิ้น จะเป็นอินเดีย ลังกา จีน ขอม มอญ ขวา ก็ล้วนแต่เป็นชาวต่างชาติ แต่เมื่อรับอิทธิพลของเขามาแล้วนั้น คนไทยมีความ

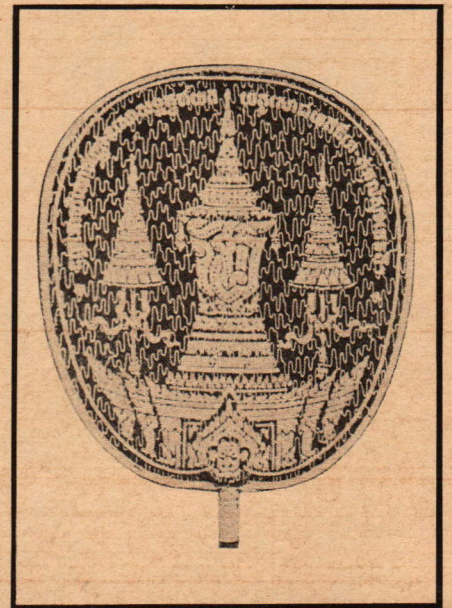
ผลงานอันเป็นฝีมือพระหัตถ์ นายช่างแห่งกรุงสยาม พัดพระพิฆเนศพินทุ์ สำหรับงานพระบรมศพ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีฯ เขียนทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ นายคาโงชิโกอิริบายสึ

สามารถในการปรุงแต่งให้ต้องกับรสนิยม ต้องกับอุปนิสัยของสังคมแห่งตนอย่างไร และเพื่อจุดมุ่งหมายอะไรเป็นสิ่งสำคัญ มีคำถามกันเล่น ๆ ในวงสนทนาว่า หากอิทธิพลของตะวันตกไม่มาแรงขนาดนั้น ไทยจะเป็นจีนหนักข้อขึ้นหรือไม่ เพราะในสมัยรัชกาลที่ ๓ ของรัตนโกสินทร์นี้มีการสร้างศิลปะที่เป็นแบบจีนมากขึ้นเพราะเป็นพระราชนิยมของสมัยนั้น ในที่นี้จึงใคร่จะเสนอว่า ไม่ว่าอิทธิพลศิลปวัฒนธรรมแบบใดที่เข้ามากระทบต่อศิลปะไทย ถ้าเป็นเรื่องราวของความดีความงามแล้ว และคนไทยสามารถรับมาปรับปรุงให้เข้ากันได้กับมรดกทางวัฒนธรรมของตน เพื่อพาสังคมไปสู่ความดีงามหรือไปสู่สังคมที่ดีกว่าแล้ว วัฒนธรรมเหล่านั้นมิใช่ของควรรังเกียจ มันขึ้นอยู่กับความสามารถของคนไทยเราเองที่จะกลั่นกรอง

ศิลปะไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยตัวของมันเอง แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดจนกระทั่งความผันแปรของชีวิตของผู้คน การเปลี่ยนทัศนคติ และความเชื่อ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม เพราะว่าศิลปะเหล่านั้นเองที่จะเป็นกระจกเงาส่องท้อนภาพสภาวะต่าง ๆ เหล่านี้ของสังคมออกมา ดังนั้นโครงสร้างของสังคมนับเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสรรค์งานทางด้านศิลปะ ซึ่งจะสืบทอดไปยังอนุชน

พัดพระบรมศพรัชกาลที่ ๕

รุ่นหลังต่อไป โดยเฉพาะศิลปะไทยของเรา นั้นจะสามารถดำเนินไปได้อย่างไร และสามารถจะรักษาคุณค่าไว้ได้หรือไม่ ตามสภาพของสังคมปัจจุบันที่โลกแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ทั้งยังเป็นสังคมที่ซับซ้อนในเรื่องคุณค่ามากที่สุด เป็นสังคมที่คุณภาพฟ่ายแพ้ปริมาณ จิตฟ่ายแพ้ต่อวัตถุ การทำงานอย่างพินิจพิจารณาฟ่ายแพ้ต่อการทำ งานของเครื่องจักรกลที่เป็นเทคโนโลยีขนาดใหญ่ ความจริงฟ่ายแพ้ต่อการโฆษณาชวนเชื่อ ความดีฟ่ายแพ้ต่อความฉ้อฉล และความงามฟ่ายแพ้ต่อความฉาบฉวย ซึ่งความจริง ความงามนี้เป็นหลักของการสร้างงานหรือเป็นเครื่องหมายแห่งคุณค่าของศิลปกรรม รวมทั้งคุณค่าของความเป็นมนุษย์อีกด้วย

เรียนรู้จากอดีต

ในขณะที่เรากำลังมุ่งง่วนสืบค้นกับสังคมปัจจุบันที่อยู่รอบตัวเรา เราสามารถหวนกลับไปรำลึกถึงสังคมในอดีต กลับไปศึกษาและแสวงหาคูณค่าจากสิ่งเก่า ๆ เพื่อที่จะทบทวนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นรากฐานของอนาคต ในที่นี้มีความเห็นว่า สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นสังคมที่น่าสนใจศึกษา เพราะการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศในครั้งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์

แก่ประชาชนชาวไทยอนึ่งประการ พื้นฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ซึ่งเป็นพระราชบิดา สมกับคำกล่าวของคนสามัญที่ว่า **“ลูกดี รัชกาลที่ ๔ น้องดีรัชกาลที่ ๕”** ผลงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมสมัยรัชกาลที่ ๕ ในส่วนที่เป็นงานทางด้านช่าง เป็นต้นว่ามีการสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคม พร้อมกับการจัดวางผังเมืองให้ทันสมัย สร้างถนนปรับปรุงคูคลองสร้างพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท วัดเบญจมบพิตร อะไรก็ตามที่ทำได้สร้างอย่างฝรั่ง ก็เพื่อยกฐานะของประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับอารยประเทศ เหตุที่มีอาคารแบบฝรั่งขนาดใหญ่ก็เพื่อจะหลีกหนีอาคารแบบโคโลนี (อาณานิคม) ซึ่งอังกฤษได้เที่ยวสร้างไว้กับบ้านเมืองที่เป็นเมืองขึ้นแห่งตน พระองค์ได้ประกาศด้วยการกระทำว่าไทยเราก็มีความสามารถในงานทางด้านช่าง การสร้างศิลปะเทียบเท่ากับประเทศมหาอำนาจในขณะนั้น แม้การจัดงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๑๐๐ ปี นั้นแล้วก็เพื่อที่จะประกาศเกียรติคุณของประเทศไทยให้แผ่กว้างออกไป ในนานาประเทศพร้อมกับสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนคนไทยเอง เป็นส่วนสำคัญ การที่มีพระราชประสงค์ให้สร้างวัดเบญจมบพิตร ด้วยการใช้นหินอ่อนเป็นวัสดุ ก็เพื่อยกระดับทางประยุกตวิทยา ยกฐานะ

ทางวิชาการในด้านสถาปัตยกรรมมีพระราชดำริให้สร้างสรรค์สิ่งใดอันเป็นทำนองของไทยแล้วทรงได้สวนตรวสอบค้นคว้าให้ถูกต้องตามคตินิยม ราชประเพณีที่มีมาแต่เดิมอย่างรอบคอบเข้าถึงแก่น ดังมีหลักฐานเป็นสำเนาพระราชหัตถเลขาถึงผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการงานดังกล่าว เป็นต้นว่าพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เรื่องการสร้างวัดเบญจมบพิตร เป็นอาทิ ทำให้เห็นได้ว่ารัชกาลที่ ๕ นั้นทรงมีความรอบรู้และความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมประจำชาติเป็นอย่างดี

ยุคสมัยของรัชกาลที่ ๕ นี้ น่าจะเป็นยุคสมัยที่ได้รับการค้นคว้าศึกษามากที่สุด ถือได้ว่าเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นยุคที่อารยธรรมวัฒนธรรมเชื่อมต่อกันระหว่างเก่ากับใหม่ได้ดีที่สุด ยุคหนึ่ง ทำอย่างไรจะไม่สูญเสีย ศิลปวัฒนธรรมแต่เดิมมาของไทยเราเมื่อเรามีความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นสากลมากขึ้น หรือเราจะเป็นสากลกันอย่างไรที่จะไม่ให้สูญเสียความเป็นไทย ที่กล่าวว่ายุคสมัยของรัชกาลที่ ๕ น่าศึกษาในเรื่องนี้กันให้มากนั้น เพราะว่าเป็นยุคกึ่งกลางของการฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ซึ่งเพิ่งผ่านพ้นมาเมื่อสองปีที่แล้ว เป็นช่วงเวลาที่ไม่ห่างจากตัวเรามากเกินไป สามารถทำให้เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าความเป็นอุดมคติที่ค่อนข้างจะเพ้อฝัน

นายช่างใหญ่ แห่งกรุงสยาม

ในการแสวงหาความรู้ในเรื่องของช่าง จึงจำเป็นต้องศึกษาจากช่างจึงจะได้รับความรู้มากที่สุด ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นี้เองเกิดข้อความที่ใช้ล้อเลียนกันในหมู่เชื้อพระวงศ์สมัยนั้น ข้อความนั้นได้แก่ **“นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม”** อันหมายถึง **สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์** ผู้ทรงพระคุณล้นเกล้าในด้านศิลปการช่างของไทย ประการสำคัญพระองค์ทรงเป็นนายช่างใหญ่คู่พระราชหฤทัยของรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นเจ้าของสัญลักษณ์ **น.เทียนสิน หรือ น.ในดวงใจ** อันเป็นความหมายของพระนามเดิม คือ **พระองค์เจ้าจิตรเจริญ** ดังนั้นในบท

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระอนุชาธิราชที่ทรงปราชญ์เปื่องในแขนงวิชาการช่าง คอยช่วยงานของพระองค์ท่านเป็นอันมาก

ศิลปะประจำชาติ หรือศิลปะไทยก็เหมือนกับสิ่งมีชีวิตย่อมมีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง มีสามัญลักษณะเป็นที่ตั้ง มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ศิลปะไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยตัวของมันเอง แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งทางด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ศิลปะจึงเป็นกระจกเงาส่องสะท้อนภาพสภาวะต่าง ๆ ของสังคมแต่ละช่วงสมัย ด้วยเหตุนี้ โครงสร้างของสังคมจึงเป็นรากฐานสำคัญต่อการสร้างสรรค์งานทางด้านศิลปะ ซึ่งจะสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นหลังต่อไป

ความนี้จึงมีเจตนาเขียนขึ้นเพื่อทิดพระเกียรติ นายช่างใหญ่พระองค์นี้อีกวาระหนึ่ง หลังจากที่เคยมีบรรดานักปราชญ์เขียนบทความหลายบทความทิดพระเกียรติของพระองค์ในวารสารต่าง ๆ บ้างแล้ว โดยเฉพาะเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ซึ่งเป็นปีครบรอบร้อยปีวันประสูติของพระองค์เป็นโอกาสเดียวกันที่รัฐสมาชิกทั่วโลกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดงานฉลองวันประสูติแด่พระองค์ ในฐานะที่ทรงเป็นปราชญ์ เป็นช่าง เป็นบัณฑิต อันมีจิตรเจริญถึงพร้อมแล้ว ดังพระนามเบื้องต้นของพระองค์ที่พระราชบิดาทรงพระราชทานให้พระองค์จึงทรงเป็นบุคคลสำคัญผู้หนึ่งของโลก

ในที่นี้มีได้มุ่งหมายที่จะนำพระประวัติของพระองค์ท่านมาแสดงไว้อย่างพิสดาร เพราะว่าพระประวัติของพระองค์มีผู้แสดงไว้อย่างละเอียดลออ มีอยู่มาพบสมควรต่อผู้สนใจใคร่รู้ ในที่นี้จะขอเอา พระจริยวัตร พระคำรัส และข้อวินิจฉัย บางประการเกี่ยวกับวิชาในทางช่าง ซึ่งพระองค์ได้ทรงแสดงไว้ตามที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นอนุสติเตือนใจต่อวงการศิลปะของไทยในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พร้อมกันนี้ก็จะได้นำเอา

เรื่องราวบางประการที่พระองค์ทรงพระกรุณาต่อบุคคลที่เป็นองค์คุณในทางศิลปวัฒนธรรมของไทยในรุ่นต่อมา อันได้แก่พระยาอนุমানราชธน จนกระทั่งศาสตราจารย์ศิลปะ พีระศรี ซึ่งบุคคลที่กล่าวนามทั้งสองท่านนี้เคยได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระองค์ผู้มีไชน้อยเกี่ยวกับความรู้ในทางศิลปวัฒนธรรมของไทยเรา สำหรับมูลเหตุแห่งความเป็นช่างของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์นั้น พระองค์ทรงเขียนเล่าถึงพระองค์เองไว้ดังนี้

วิชาเขียนนั้นตั้งแต่ฉันยังเล็ก ๆ อยู่ก็ให้รักเป็นกำลัง พอติดกับที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรัสมอบหมายให้เป็นหน้าที่เลี้ยงพระฉันพล คือพระฉันทุกวันบนพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ แต่พอประเคนสำหรับแก่พระแล้วก็เผลอไปอยู่แก่พวกปีพาทย์นั้นอย่างหนึ่ง ซึ่งจะพรรณนาก็ทูลง แม้ไม่อย่างนั้นก็เข้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เดินดูพระระเบียงเสียบรอบหนึ่ง แล้วก็จำเอาอะไรมา ครั้นกลับมาถึงเรือนก็เขียนสิ่งที่จำมานั้นไว้ในกาเขียนง่าย ๆ ใช้ดินสอขาวเขียนไว้กับบานตู้ ซึ่งเขาแขวะผนังเรือนทำบานทาสีน้ำเงินด้วยสีน้ำมันปิดไว้ขอให้เข้าใจว่ารูปนั้นไม่เหมือนเลย เป็นแต่ได้เค้าว่ารูปนั้นเป็นอยู่อย่างนั้นเท่านั้น ดูก็สมด้วยกรรมนั้น มหิธรราชทูตยกกล่าวว่วัดไหนมีเขียนวัดนั้นก็มิพระช่างเขียน ด้วยดูจำอย่างรูปที่เขียนไว้วันนั้น ถ้า

วัดใดที่ไม่มีเขียนก็หาพระช่างเขียนในวัดนั้นไม่ได้ คิดว่าเป็นเหตุถูก เมื่อได้เขียนบานตู้อย่างที่ได้มาแล้ว ได้เห็นเจ้านายชั้นเดียวกันที่ท่านแก่อายุกว่าท่านเขียนรูปอะไรต่อมิอะไรก็ให้รักชอบใจ ถึงกับมีสมุดเล่มหนึ่งพกไปเขียนอะไรต่ออะไร จำได้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งเสริมแต่จะเล่าการที่ส่งเสริมเป็นลำดับนั้นนึกไม่ได้ ได้แต่เล่าคร่าว เช่นคราวหนึ่งตรัสสั่งให้เขียนรูปพระเจ้าแผ่นดินพม่า ซึ่งทอดพระเนตรเห็นในหนังสือพิมพ์ฝรั่ง อะไรทำให้เข้าใจไปในเวลานั้นก็จำไม่ได้ว่าพระนาม “เม็งคองเม็ง” เขียนเสียหรือแตกทุกขุมชนขออย่าเข้าใจว่าเหมือน เป็นแต่ดีกว่าที่เคยเขียนมาแล้วเท่านั้น จำได้อีกครั้งหนึ่งว่าเสด็จไปทอดพระเนตรกองหินแดงที่เมืองสิงห์ ในแขวงกาญจนบุรีก็โปรดเกล้าให้เขียนกองหินแดงนั้นเป็นทิวป่าสาธาเขมร ที่หลังได้เห็นหน้าฉายของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตเป็นมุดเข้าไป แสดงว่าปราสาทนั้นยังไม่มีพัง แต่ปรังจะเป็นอย่างไรไม่ทราบ เพราะต้นไม้ขึ้นคลุมเสียหมด ต่อมาก็ได้ยินกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการพูดถึงไปเที่ยวเมืองสิงห์อีก กล่าวถึงปราสาทเขมร เป็นอันว่าฟังไปแล้วก็มีที่ยังคงเป็นรูปอยู่ก็มี เธอเอารูปลายมาให้ไว้ด้วย เป็นอันเข้าใจได้ว่า เมืองสิงห์นั้นเป็นเมืองซึ่งมีการก่อสร้างของเขมรมาก แต่ร้างแล้ว กรมการแห่งกาญจนบุรี ผู้ได้ปกครองอยู่เวลานั้นเขาพบแต่กองหินแดง ซึ่งเป็นปราสาทที่พังแล้ว จึงนำเสด็จไปทอดพระเนตรแต่เพียงเท่านั้น แล้วทูลถึงกับอีก ที่พังแล้วก็มี

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม

ที่ยังคงเป็นรูปอยู่ก็มีแต่เห็นไม่ได้ด้วยต้นไม้ขึ้นปกคลุมในแผนที่ที่เขียนว่า **“เมืองสิงขร”** เสียด้วย ผิดความหมายกันไป อย่างกระไรก็ไม่ทราบ นึกได้อีกคราวหนึ่งว่าโปรดเกล้าฯ ให้เขียนขึ้น **“หมวกเจ๊ก”** ที่เขาลูกช้างในแขวงเพชรบุรี ที่เรียกว่า **“หมวกเจ๊ก”** นั้น ก็เพราะหินก้อนหนึ่งมีลักษณะข้งบนกว้าง ข้างล่างเล็กเรียงดูหมวกเจ๊กตั้งอยู่บนหินอีกก้อนหนึ่งที่เรียกว่า **“เขาลูกช้าง”** นั้นไม่เป็นเขา แต่เป็นหินสองสามก้อนตั้งราย ๆ อยู่ในทุ่ง ผู้เฒ่าว่าที่นั่นเป็นท้องทะเลมาก่อน แต่เมื่อเขียนหินหมวกนั้นโตแล้วเขียนได้เหมือนแล้ว ทั้งรู้ด้วยว่าทรงโปรดในสมุดซึ่งจดยาววัน ทิ้งลงไปตามเสด็จที่ในนักเขียนแผนที่ที่นั่นถวายให้ทรงปิดสมุดไม่ต้องตรัสสั่ง จะกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อไปอีกที่ว่าทรงส่งเสริมฉันนั้นก็เพราะ โปรดในการช่างครั้งหนึ่งเมื่อฉันเล็ก ๆ มีฝรั่งชาวออสเตรเลียคนหนึ่งชื่อนายไปยา เข้ามาขอเป็นบุตรบุญธรรมที่สำนักพระมหาเถร วัดพิชยญาติ ครั้นสึกออกมาก็มาถวายตัวเป็นมหาดเล็ก นายไปยาคนนั้นเป็นช่างเขียน จึงตรัสสั่งให้เขียนพื้นที่ทุกสถานเล่นเอาฉันอล้มอเลี้ยวประจบเขาแทบตายด้วยอยากได้วิชาของเขา จะย้อนกล่าวถึงเมื่อบวชเณร ฉันติดพระครูในวันบวชนวดด้วย ท่านเป็นช่างเขียน เมื่อสึกออกมาอยู่ในกรมพระคลังข้างที่ ฉันคิดว่าแม้จะไม่ให้ติด จึงเอานายลายมาให้ นายนั้นเป็นช่างฝีมือดี เป็นลูกหลานราชบุรินทร์เรียกกันว่าปลัดสร้าง แม้เขาเป็นแม่มมลูกมมคล คือพระองค์เจ้ามมคลเลิศ ทิ้งเสียเรียกกันว่าเจ้ากรมลาย เห็นจะเป็นด้วยเข้าไปเป็นเจ้ากรมช่าง

เขียนในกรมช่างสิบหมู่ ทิ้งเสียเป็นพระยาจินดา เจ้ากรมลายนั้นแก่ก็ดี สู้ติดต่อย่อยตาม”

จากหลักฐานที่ทรงเขียนเล่าเกี่ยวกับเรื่องของพระองค์เองไว้เช่นนี้ จะเห็นได้ว่าสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์นั้นทรงศึกษางานทางการช่างด้วยพระองค์เอง แม้ว่าเรื่องที่เขียนเล่าจะมีระบุชื่อบุคคลเหมือนหนึ่งเป็นครูเป็นต้นว่า นายไปยา พระครูปั้น หรือนายลาย แต่ก็คงจะไม่ได้เป็นครูเป็นศิษย์กันโดยตรง เพราะประเพณีการศึกษาอย่างไทยในสมัยนั้นโดยเฉพาะการศึกษาในทางช่างด้วยแล้ว ศิษย์จะต้องฝากเนื้อฝากตัวกับครูที่จำเป็นเมื่อครูเห็นสมควรที่จะถ่ายทอดเคล็ดวิชาให้กับศิษย์ จะต้องมียศหรือบรรดาศักดิ์ การกระทำดังกล่าวอาจจะเป็นเรื่องขัดข้องสำหรับพระองค์ เพราะทรงเป็นขัตติยราช แต่ก็คงจะได้ความรู้มาจากบุคคลเหล่านั้นมาบ้างไม่มากก็น้อย แม้ในทางปทัสสัททศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน พระองค์มิได้มีครูชนิดที่ว่าพระองค์จะต้องฝากตัวเรียนด้วยโดยตรงเป็นแน่เมื่อมีใจชอบก็ฝึกฝนเอาโดยพระอัจฉริยภาพของพระองค์เองเป็นสำคัญกับได้รับคำแนะนำจากผู้รู้มาประกอบในการฝึกฝนพระองค์เอง ดังหลักฐานที่ปรากฏจากลายพระหัตถ์ของพระองค์ประทานความรู้ให้ **“หญิงเหลื่อ”** (หม่อมเจ้าหญิงพัฒนายุ ดิศกุล) เรื่องให้ครูซึ่งเก็บเอาแต่ใจความสำคัญมาดังนี้

ที่นี้ควรจะอธิบายให้เธอเข้าใจเสียในการที่อาร์ว (หมายถึงพระองค์เอง) ให้ครูในวันเกิดของอาร์วทุกปีซึ่งเธอก็ได้ไปเห็นและรับเจิมด้วยก็ครั้งหนึ่งนั้น อาร์วมิได้ตั้งใจให้มีพ่อคเณรคนหนึ่งเลย อาร์วตั้งใจให้บูชาคุณแห่งท่านผู้มิด ๒ จำพวกคือท่านผู้ที่ได้แนะนำให้ความรู้แก่อาร์วด้วยตนท่านเองโดยตรงจำพวกหนึ่ง กับที่ท่านเผยแผ่ฝีมือให้ได้เห็น ได้จกลมเกิดของท่านเป็นความรู้ แต่หารู้จักตัวท่านโดยตรงไม่ อีกจำพวกหนึ่ง นี่เป็นทางดำเนินของอาร์ว ซึ่งทำเอาตามความพอใจ

การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ เขียนภาพสิ่งต่าง ๆ ในโอกาสที่เสด็จประพาสตามจังหวัดหัวเมือง แล้วนำเอาไปปิดบนสมุดจดบันทึกที่รายวันนั้นนับเป็นการช่วยฝึกฝนให้พระองค์ทรงทำการจดบันทึกด้วยภาพมาใช้กับงานของพระองค์เองในภายหลัง

เวลาไปไหนจึงมักจะมีสมุดและดินสอติดพระองค์ไปด้วย มักดูสิ่งต่าง ๆ อยู่นานโดยทรงเพ่งพิริย แล้วทรงวาด (Sketch) สิ่งนั้นไว้อีกชั้นหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ เป็นองค์คุณอย่างยิ่งต่อการงานทางด้านช่างของพระองค์ ต่อ ๆ มา เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้พระองค์จดจำสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเลิศ การวาดแบบ Sketch นั้นนับเป็นหัวใจของช่างไม่ว่าจะทำการงานแบบใด นอกจากจะช่วยในเรื่องความจำแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยในทางทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็ลวดลายรูป ภาพ หรือแบบแผนของสถาปัตยกรรมหรือสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ความเข้าใจในที่นี้หมายถึงความเข้าใจอย่างสัมผัสได้ลึกเมื่อผ่านการขีดเขียน หรือวาดเป็นภาพขึ้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสำเร็จวิชาทางช่างอย่างภาคภูมิก็เมื่อได้รับมอบหมาย จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้มีหน้าที่ซ่อมหอพระคันธารราษฎร์ทั้งภายนอกภายในทั้งสิ้นซ่อม และทำซ่อมพระเจดีย์ลังกาประดับกระเบื้องใหม่ ซ่อมทำรูปยักษ์หน้าพระอุโบสถคู่หนึ่ง ในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามเพื่อเตรียมการฉลองพระนครครบรอบ ๑๐๐ ปี ขณะนั้นพระองค์ทรงมีพระชันษา ๑๗ ปี เริ่มทำการเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๓ งานสำเร็จจุลลงไปได้ด้วยดีทันการฉลองพระนครในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ดังปรากฏในพระประวัติของพระองค์ซึ่งเขียนโดยหม่อมเจ้าหญิงดวงจิตร์ จิตรพงศ์ ความว่า

“ตรัสเล่าว่าทำการซ่อมวัดพระแก้วครั้งนั้นสนุกเพลิดเพลินเหลือเกิน ด้วยบรรดาช่างฝีมือดีทั้งหลายทุกประเภทมาประชุมพร้อมกันหมด ได้เห็นวิธีการทำงาน ได้ฟังเขาคุยกัน ถกเถียงกัน ได้ช่วยพระอาจารย์ต่าง ๆ เขียนภาพ ในที่สุดได้ทรงเขียนภาพมัจจุรชาดกที่ผนังในหอพระคันธารราษฎร์ซึ่งทรงเป็นนายด้านด้วยฝีมือพระองค์เอง แล้วอาสาช่วยประดับมุกเขื่อนหน้าพระทวารพระพุทธรูปปางค์ ๑๖ องค์ ทั้งทรงรับแต่งโคลง รามเกียรติ์ด้วย เมื่อเสร็จงานแล้ว เหมือนได้เข้าโรงเรียนการช่างที่ดีที่สุด”

พระองค์ได้รับพระราชทานประกาศนียบัตร และเหรียญที่ระลึก ๓ รางวัล อันเป็นเครื่องหมายแห่งเป็นผู้ทรงวิทยาคณทางช่างตั้งแต่นั้นมา

การทำงานทางด้านการช่างของพระองค์ส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่เป็นงานนอกเวลาราชการ แต่ด้วยพระวิริยะอุตสาหะได้สร้างงานขึ้นไว้มากมาย ตั้งแต่การออกแบบตราเครื่องหมาย ไปจนกระทั่งงานซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงทำให้พระองค์ทรงมีประสบการณ์มากทำให้เข้าถึงคุณค่าของผลงานได้อย่างลึกซึ้ง ดังมีพระวินิจฉัยว่า

บรรดาช่างที่จะลือว่าดีนั้น ได้คิดเห็นเป็นขอบกลหนักหนา เป็นต้นว่าช่างที่ฝีมืออ่อน แม้จะเขียนดูเหมือนกระทั่งเกล็ดและลงสีด้วย แต่ก็ยังพ่ายช่างที่ชื่อเขาลือเขียนด้วยถ่านไฟแต่พอเป็นรูปอะไรทำให้เป็นเช่นนั้น ก็เห็นว่า ช่างที่ฝีมืออ่อนนั้นถึงจะเขียนอย่างดีด้วยวิธีใดก็เห็นเป็นรูปตายทั้งนั้น ส่วนคนที่เขาแข็งถึงแม้จะเขียนด้วยของที่เลวกว่าก็ชนะ เพราะเหตุที่เห็นเหมือนรูปเป็น ๆ ดูดูว่าจะเลี้ยวไปได้จะนั้น จึงเห็นว่าไม่สำคัญในสิ่งที่เขียนสำคัญอยู่ที่การเขียนอย่างไรจึงพิจารณาไปในการที่จะลือชื่อ จึงเห็นว่า

๑. ช่างคนใดที่ทำแต่การถ่ายถอนแล้วจะลือชื่อไม่ได้ คนที่เขาลือกันนั้นเปรียบว่าเขากินแบบที่ทำแล้วเข้าไป จนตกออกมาเป็นเหยื่อ นั่นจึงลือ

๒. เดาน้อยที่สุด คือต้องดูของจริงในบ้านเรา ถ้าไม่เช่นนั้นก็หลง

๓. ต้องเห็นมากกับทั้งสังเกตจำด้วย จึงจะเป็นเครื่องเรื่องปัญญา ถ้าได้เห็นน้อยหรือไม่จำ ก็ไม่ช่วยตัวได้

เห็นจะอีกมากอย่าง แต่เอาเพียงสามอย่างเท่านั้นก็ช่วยตัวได้มากแล้ว “ข้อวินิจฉัยใน (ช่างหรือศิลปิน) ทางช่างนี้ยังมีอีกที่แสดงเอาไว้ในข้อเขียนของพระองค์ซึ่งประทานไว้กับหนังสือพิมพ์รายเดือนฉบับหนึ่งชื่อว่า “ศิลปิน” ออกในปีพ.ศ. ๒๔๔๕ ทรงเขียนเกี่ยวกับเรื่องช่าง ซึ่งมีข้อความที่ใกล้เคียงกันกับข้อวินิจฉัย ๓ ข้อแรก ดังนี้

คนเขาก็อันว่าฉันเป็นช่างดี แต่จะถูกหรือนั้นไม่ทราบ ตัวเองก็ตัดสินใจไม่ได้ จะนับว่าเป็นศิลปินหรือไม่ก็ไม่แน่ แม้คำคิดปะ ก็กลายเป็นเปลือกกายไป ก็ได้จึงจะใช้ด้วยคำไทย ๆ ว่า “ช่าง” ซึ่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลง

ช่างดีนั้นพูดกันว่าฝีมือดี แต่ไม่จริงมิได้ ฝีมือจะใช้อะไรได้ต้องว่า ความคิดดี คือความคิดนำมือไป อันความคิดของพวกช่างนั้นไม่มีที่สิ้นสุด แต่เห็นว่าจะต้องทรงองค์คุณเหล่านี้เป็นที่ตั้ง

ข้อ ๑ ต้องดูมาก

ข้อ ๒ จะทำอะไรต้องนึกเอง จะจำเขามาทำ(คือลอกปอ)นั้นไม่ควร เพราะจะดีไม่ได้ ถ้าหากดีคนที่คิดเดิมเขาก็เอาไปตีไปกินเสีย ช่างที่ดีก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นเทวดาเหาะมาแต่ไหน ถ้าหากจะเปรียบแล้ว ก็คือกินของที่เขากินแล้วเข้าไปแล้วแตกเป็นเหงื่อออกมา นี่เองจัดว่าเป็นความคิด

ข้อ ๓. ความคิดของช่างที่ดีไม่ใช่ดีที่ไม่เสมอที่ก็เสีย แต่ต้องจำไว้ว่าเสียแล้วเป็นครู คือไม่ทำอีก คำโบราณก็มีอยู่ว่า “โรคเป็น

ครูหมอ” “งานเป็นครูช่าง” คำนี้เป็นถูกที่สุด

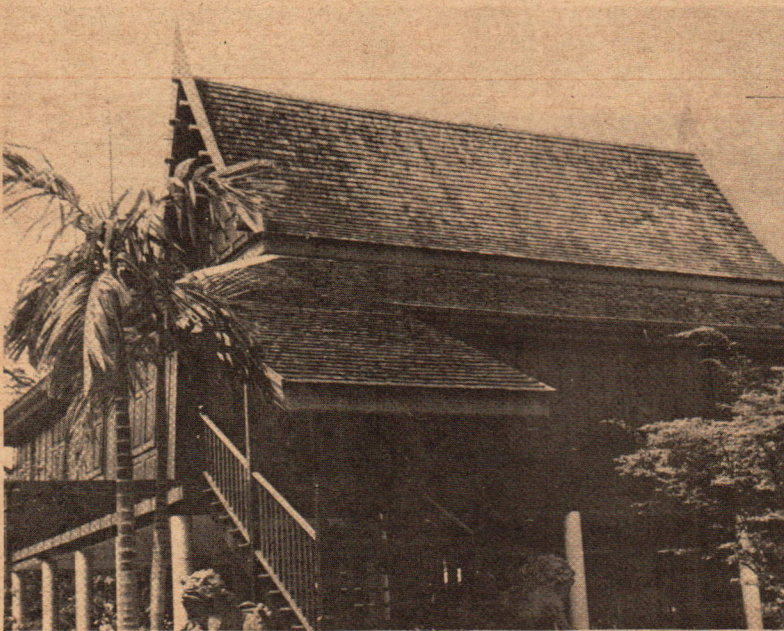
ข้อ ๔. เขาให้ทำอะไรต้องทำโดยไม่คิดถึงผล นั้นเองจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเราที่ได้ฝึกทำงาน

ข้อ ๕. จะทำอะไรต้องเดาน้อยที่สุดที่ว่าเดาน้อยนั้นก็ต้องดูแต่จะดูก็ต้องเลือก คือ ถ้าจะทำของประจำบ้าน เราจะต้องดูของไทยในบ้านเรา จะดูแบบสำรวจที่เขาทำมานั้นจะหลง ว่าอย่างง่าย ๆ จัวยไทยกับจัวยฝรั่งรูปร่างก็ไม่เหมือนกัน เว้นแต่จะทำของในต่างประเทศจึงควรดูแบบสำเร็จซึ่งเขาทำมาแต่จะรับรองว่าถูกก็ไม่ได้ อย่างก็จะถูก อย่างก็จะผิด

นึกได้เท่านี้แต่คงจะมีอีกมาก หากเพียงเท่านี้ก็ช่วยช่างให้ดีขึ้นได้มากแล้ว

จากข้อความข้างต้นดังกล่าว จึงมีข้อคิดที่ควรพิจารณาว่า ทำไมสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ไม่ทรงยอมรับว่าท่านเป็นศิลปิน กลับทรงชอบที่จะใช้คำว่า “ช่าง” อย่างไทย ๆ ซึ่งพระองค์คิดว่ายังไม่เปลี่ยนแปลง ในที่นี้จึงอยากจะนำเสนอว่ามั่นคงจะมีข้อต่างกันอยู่อาจจะหลายประการสำหรับคำว่า ศิลปิน กับ ช่าง

ประการแรก อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมของการใช้ภาษาและการตีความ คำว่า “ศิลปิน” คงจะแปลกมาจากคำว่า Artist หรืออาจจะจัดคำไทยที่มีมาแต่เดิมให้ตรงกับคำที่นำมาใช้จาก

ห้อง บ้านปลายเนิน ตามประวัติเชื่อว่าเป็นบ้านของสุนทรภู่อยู่ฝั่งธนบุรีตรงข้ามท่าพระ ในรัชกาลที่ ๓ โปรดพระราชทานบ้านสุนทรภู์ให้พระยาราชมนตรี และย้ายข้ามฟากมาตั้งใหม่ที่ท่าพระเรียกว่าบ้านท่าช้าง ต่อมาบ้านได้ถูกขาย สมเด็จพระบรมราชชนกได้ทรงซื้อต่อมาอีกทีแล้วนำมาประกอบขึ้นใหม่ที่บ้านปลายเนิน

ภาษาอังกฤษ ส่วนคำว่า “ช่าง” ในภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Artisan แปลว่า “ช่างฝีมือ” มีคำอีกคำหนึ่งคือ Craftsman หมายถึงคนที่ทำงานช่าง หรือผู้ที่มีอาชีพเป็นช่าง ผลงานของ Craftsman คือ Handicraft (งานฝีมือ) ส่วนผลงานของ Artist คือ Art ที่ภาษาไทยใช้คำว่า “ศิลปะ” นั่นเอง ความหมายของคำว่า Artist กับ Artisan ในความหมายที่ตีความออกมาเป็นภาษาไทยแล้วมีความแตกต่างกัน Artist หรือศิลปินคือผู้ที่สร้างงานศิลปะ ที่มีความคิด ฝีมือ และอารมณ์ ซึ่งผลงานที่สำเร็จออกมานั้นก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้พบเห็น ส่วนคำว่า Artisan หรือช่างนั้น คือผู้ที่มีฝีมือดีในเชิงช่างสามารถสร้างสิ่งที่ยามานำดูน่าใช้ พวก Craftsman ก็จัดอยู่ในประเภทนี้ แต่ดูในชื่อของคำว่า “ช่าง” ของไทยที่ใช้กันมาเห็นว่า ทั้งฝีมือและความคิดจะต้องเอื้อซึ่งกันและกัน ฝีมือดีอย่างเดียวก็เป็นช่างชั้นรอง หรือลูกมือช่างไป ส่วนผู้จะเป็นนายช่างนั้นจะต้องประกอบด้วยฝีมือดีและความคิดดี เมื่อเป็นนายช่างความคิดจะนำฝีมือ

ประการที่สอง เดิมคนไทยใช้คำว่า “ศิลปิน” กับผู้ที่ประกอบอาชีพ หรือผู้ที่มีความสามารถ มีความถนัดในเรื่องของดนตรี การละคอน การแสดง และพวกนาฏศิลป์ ส่วนพวกที่มีความสามารถในงานทางด้านวรรณคดีคือ งานทางด้านสถาปัตยกรรม

ภาพซ้ายมือ: พัดหงส์คำเปลวทรงเขียนประทานหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์กฤดากร สำหรับงานศพหม่อมสุภาพ กฤดากร พ.ศ. ๒๔๖๔ ภาพขวามือ (๒ ภาพ): ภาพประกอบเรื่องทศชาติชาดก

จิตรกรรม ประติมากรรมนั้น เรียกว่า “ช่าง” ซึ่งสามารถเรียกระบุลงไปได้ชัดเจน เช่น ช่างวาด ช่างปั้น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก ช่างสิบหมู่ เป็นต้น กับช่างจึงมีข้อแตกต่างกัน

ประการที่สาม คนไทยเราแต่เดิมมาไม่ได้แยกระดับของช่างออกเป็นศิลปินกับช่าง อย่างที่มีการแยกระดับกันในปัจจุบันนี้ ถ้าจะแยกระดับของช่างก็โดยใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ ผลงานดีก็เรียกว่า ช่างดี ผลงานไม่ดีก็เรียกว่า ช่างเลว หรือช่างฝีมือเป็นหนึ่งในสอง หรือเป็นรอง เหล่านี้เป็นต้น การไม่แบ่งแยกกันดังที่เป็นมาแต่เดิมนั้น นับเป็นองค์คุณสำหรับผู้ฝึกฝนในทางการช่างเป็นอย่างยิ่ง เพราะพุทธศาสนาเชื่อว่าการงานสามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าบุคคลนั้นมีความสนใจใคร่รู้ มีวิริยะ อุตสาหะ เป็นที่ตั้ง การแบ่งแยกหน้าที่การทำงานแบบเบ็ดเสร็จ บางทีก็เป็นการปิดโอกาสของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนไปได้เสมอ อันเป็นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์

ประการสุดท้าย คำว่า “ช่าง” หรือความเป็นช่าง แต่เดิมมามีลักษณะของความเป็นสหวิชาอยู่ภายในตัวของช่างเหล่านั้น เป็นต้นว่า ช่างเขียนมิได้มีความสามารถด้านเขียนแต่เพียงอย่างเดียว บางทีก็เป็นที่สถาปนิก และวิศวกรอยู่ด้วย หรือบางทีก็มีความสามารถในทางปั้นด้วย ส่วนความชำนาญอันเป็นความพิเศษหรือความถนัดเฉพาะด้านนั้นจะต้องมีแน่เป็นธรรมดา ลักษณะของสหวิชานี้จะทำให้ช่างเหล่านั้น

เป็นผู้ที่มีจิตใจและมีหูตาที่กว้างขวางเหมาะสมแก่การที่จะได้ร่วมทำงานกับผู้อื่นจึงมีความเหมาะสมกับการสร้างงานศิลปะการช่างของไทยแต่เดิม จึงต้องใช้ความร่วมมือของช่างหลายด้าน ซึ่งคัดเอาความพิเศษในแต่ละด้านมารวมกันได้ในเอกภาพเดียวกัน การที่ช่างสามารถร่วมสร้างงานด้วยกันจนเกิดเอกภาพร่วมกันได้ ถือได้ว่าเป็นการถือตนเองเป็นใหญ่ของช่างแต่ละคนลงไปได้ไม่มากนักน้อย **ซึ่งมีความสอดคล้องกับอุดมคติในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนว่าบุคคลไม่ควรยึดมั่นในตัวตน**

ดังนั้นจึงอาจจะพอมองเห็นได้ว่าที่พระองค์ยังทรงเลือกใช้คำว่าช่างอย่างไทยๆ ที่มีมาแต่เดิมนั้น เพราะคำว่า “ศิลปิน” ที่กลายมาเรียก “ช่าง” อาจเกิดขึ้นในสมัยใกล้ๆ กับยุคสมัยของพระองค์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตะวันตก “ช่าง” เป็นคำที่รู้จักกันโดยชัดเจนว่าเป็นบุคคลประเภทไหน มีความสามารถอย่างไรในสมัยนั้น ซึ่งคนไทย จะไม่ต้องสับสน และเพื่อยืนยันในความเป็นไทย ที่มีวัฒนธรรมเชื่อมโยงกันมาจากอดีต จนถึงสมัยของพระองค์

ข้อวินิจฉัยของพระองค์ ซึ่งอาจจะถือเป็นพระโอวาทแต่ช่างในชั้นหลังก็ได้เน้นทรงระบุถึงช่างที่ดี จะต้องปฏิบัติตามข้อต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งในยุคสมัยของพระองค์นั้น ความคิดเช่นนี้คงจะเป็นความคิดที่ก้าวหน้าอยู่ในอันมาก เหมาะกับการที่ยุคสมัยของพวกเราจะได้ทบทวนกันในเรื่องการศึกษาทางด้านศิลปะ เพราะยัง

เห็นได้ว่าเป็นความคิดที่ไม่ล้าสมัยในทาง
การช่าง และการศึกษาด้านอื่น ๆ แม้แต่
พระดำรัสที่ว่า **“จะทำอะไรต้องเก้าน้อย
ที่สุด”** นั้น ก็ตรงกับกรศึกษาวิจัยวิเคราะห์
ในปัจจุบันนี้เอง

ส่วนประเด็นที่ว่า “จ้าวไทยกับจ้าวฝรั่ง
รูปร่างก็ไม่เหมือนกัน” นั้นเป็นพระวินิจฉัย
ที่มีความนัย ค่อนไปในทางลุ่มลึก แต่เป็น
ที่น่าเสียดายว่าในปัจจุบันนี้ จ้าวฝรั่งได้เข้ามา
อยู่ในเมืองไทยมากมายแล้ว เกิดลูกผสม
ออกแพร่หลาย เมื่อเกิดการผสมกันมากขึ้น
ต่าง ๆ ไป จะจับเอาว่ารูปร่างจ้าวไทยแท้ ๆ
เป็นอย่างไรนั้น เห็นที่ว่าช่างในชั้นหลาน
ของพระองค์ จะลำบากมากขึ้นทุกที

ในลายพระหัตถ์ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม
ร.ศ. ๑๒๑ เรื่องเขียนรูปที่วัดเบญจมบพิตร
ทรงเขียนกราบบังคมทูลพระกรุณาในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความ
ตอนหนึ่งว่า “รูปภาพเก่า ๆ ที่ช่างเขียนดี ๆ
แต่ก่อนเขาทำไว้นั้น ย่อมเห็นเหมือนมีชีวิต
มีกริยาหน้าตาอันมีเอฟเฟกต์ถูกต้องตาม
ท้องเรื่อง ที่สุดจนยักษ์มีหน้าตาแล้วไปด้วย
กนก เขายังได้แค่ให้มีเอฟเฟกต์ได้ เช่น
ทศกรรฐโคก ข้าพระพุทธเจ้าก็จะพยายาม
ที่จะทำให้ถึงคนเก่าเขาเท่านั้น เพื่อให้ปรากฏ
คนรู้วิชาเขียนเต็มตามวิธีของชาติแห่งตน
ยังมีมาถึงรัชกาลของใต้ฝ่าละอองพระบาท”
ข้อความในลายพระหัตถ์ดังกล่าวนี้ นัยเป็น
การยืนยันถึงเจตจำนงของพระองค์ที่จะ
เชื่อมสายใยในด้านศิลปกรรมของชาติในอดีต
ไม่ให้สูญหายจนเป็นของไร้ค่าไป จึงนับ
เป็นองค์คุณอย่างยิ่งจะหาสิ่งใดมาเปรียบ
มิได้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความถ่อม
พระองค์ต่ออดีตช่าง อันเป็นบรรพบุรุษ ดัง
ที่คราวหนึ่งพระยาอนุমানราชธนะ ได้กราบทูล
พระองค์อย่างปิติชื่นชมในความสำเร็จของ
พระองค์ ที่ทรงคิดแบบสร้าง พระอุโบสถ
วัดเบญจมบพิตร ซึ่งในแบบนั้นใช้พระระเบียง
ต่อเชื่อมเข้ากับด้านของพระอุโบสถ ทำให้
ไม่เกิดการปิดล้อมพระ พระอุโบสถ จะ
ทำให้สูญเสียความงามด้านหน้า แบบที่
พระองค์คิดทำนี้ จึงงามสง่าด้วยสามารถ
จะโชว์ด้านหน้าของพระอุโบสถได้เต็มที่

พระองค์ทรงพระสรวล ตรัสตอบ พระยา
อนุমানราชธนะว่า “ไม่ใช่ความคิดของฉันดอก
เป็นความคิดของเก่าที่เขาทำกันมาแล้ว คือ
ที่วิหารทิศประดิษฐานพระพุทธชินราชเมือง
พิษณุโลก” ทั้ง ๆ ที่สถาปัตยกรรมที่พระองค์
คิดทำขึ้นใหม่นี้ มิได้เหมือนกับวิหารทิศที่
พิษณุโลกอย่างชนิดกอบปี้กันมา แม้ว่าจะ
ทรงได้รับความบันดาลใจจากสถานที่นั้น
ก็ตาม พระองค์ทรง “กินแบบจนตกเป็นเหยื่อ”
แล้ว นั่นเอง จึงเป็นข้อที่แสดงให้เห็นถึง
พระอัจฉริยภาพโดยแท้

ผลงานของสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ด้วยเหตุที่เมื่อเวลาพระองค์มีพระดำริ
ที่จะสร้างหรือทำสิ่งใด พระองค์จะต้อง
ศึกษาค้นคว้าจนเข้าพระทัย และเข้าถึง
วิญญูณ อันเป็นแก่นของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น
ไม่ว่าจะเป็นในด้าน รูปทรง ลวดลาย ความ
หมาย หรือเรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ ที่คิดประดิษฐ์
ขึ้นมา ตลอดจนความเหมาะสมในการที่
จะนำเอาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ผลงาน
ของพระองค์จึงทรงคุณลักษณะไปในทาง
แข็งแรง จริงจัง แต่ก็ไม่แข็งไฉฉะความนุ่มนวล
อ่อนหวาน เป็นลักษณะที่เกิดความผสม
ผสานกันของความรู้สึกที่ค่อนข้างจะขัดแย้ง
กันไปในทางเช่นนั้น ผู้ใดสามารถนำเอา
ความขัดแย้งมาปรุงให้อยู่ด้วยกันได้อย่างมี
เอกภาพ ก็ถือกันว่าผู้นั้นมีฝีมือเป็นเลิศ โดย
เฉพาะคุณลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรม
ของพระองค์

งานสถาปัตยกรรมของไทยที่เป็นมา
แต่เดิมนั้น ส่วนใหญ่ความอ่อนหวานจะ
ปรากฏอยู่ภายนอก โครงสร้างที่กำกับทำให้
เกิดความรู้สึกมั่นคงแข็งแรงนั้นซ่อนอยู่
ภายใน ซึ่งจะเป็นไปในทางกลับกันกับแบบ
ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
คิดเขียน และสร้างขึ้นคือ ความรู้สึกแข็งแรง
มั่นคงจะปรากฏอยู่ภายนอก ส่วนความ
อ่อนหวานจะปรากฏอยู่ภายใน ทั้งนี้อาจจะ
เป็นไปได้ว่า พระองค์ทรงโปรดศิลปะแบบ
ขอม หรืออาจจะจะเป็นพระอริยาคัย ส่วน
พระองค์ งานทางด้านสถาปัตยกรรมของ

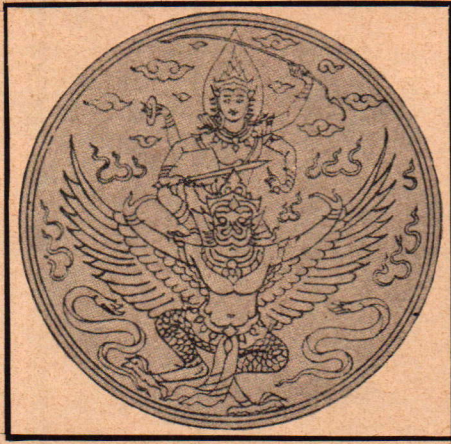

หัตถ์รองออกแบบโดยสมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระราช
หัตถ์เลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระองค์ทรงได้ความบันดาลพระทัยจาก
ศิลปะขอม ศิลปะชวา และศิลปะแบบพม่า
พอมีปรากฏให้เห็นพร้อมทั้งมีสไตล์ของ
ตะวันตกอยู่ด้วย อันเป็นอิทธิพลทางด้าน
วิทยาการซึ่งเข้ามามากแล้วในขณะนั้น แต่
เพราะพระปรีชาสามารถของพระองค์ใน
การปรุงศิลปะสถาปัตยกรรม จึงเกิดคุณ
ลักษณะชนิดใหม่ขึ้นแต่มีได้ละทิ้งเอกลักษณ์
ของไทยแม้แต่น้อย ดังที่พระพรหมพิจิตร
(อุ ลากานนท์) เขียนถึงผลงานของพระองค์ว่า

“ยังมีผู้สงสัยถามข้าพเจ้าว่า บรรดา
แบบต่าง ๆ ที่ทรงร่างด้วยฝีพระหัตถ์สมเด็จพระ
ครูเขียนขึ้น สมมติว่ามีได้ลงพระนามเป็น
เครื่องหมายไว้ แล้วข้าพเจ้าจะรู้ได้อย่างไรว่า
เป็นฝีพระหัตถ์ ข้อนี้ตอบง่ายแต่ผู้ฟัง ๆ มาก
คือมาจากความเคยชินบ่อย ๆ จนกระทั่งได้
รับความรู้สึกว่า เส้นนั้นมีหัวใจแฝงอยู่ เมื่อ
ประกอบเข้าเป็นรูปทรงโดยถูกต้องแท้ จะมี
ลักษณะและจังหวะคอยส่งเสริมให้ทอดทรง
นั้นงามวิจิตรพิสดารเป็นที่แปลกหูแปลกตา
อย่างไม่จิตจางแล้ว จะเป็นของใครอื่นไม่ได้”

งานทางด้านจิตรกรรม ได้ทรงคิด
ประดิษฐ์ จนก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะใน
ส่วนพระองค์อื่น โดยได้ศึกษาวิทยาการ
สมัยใหม่เกี่ยวกับกายวิภาคของมนุษย์นำมา
ผนวกเข้ากับรูปแบบอย่างงานจิตรกรรม
ของไทยที่มีคุณค่ามาแต่เดิม พระองค์ทรง
พระปรีชาเป็นอย่างยิ่งที่สามารถ สร้างความ
กลมกลืนให้เกิดขึ้นได้อย่างน่าประหลาดใจ

“ครุฑพ่าห์ที่เขียนมานั้นงามนัก จะว่าไม่ดัดไม่ได้อุญท์วงที่กระดิกได้อยู่เป็นที่พอใจมาก” (ตราพระครุฑพ่าห์ และพัดพระครุฑพ่าห์ ทรงเขียนทูลเกล้าฯ ถวายในรัชกาลที่ ๕).

ภาพลายเส้นของพระองค์ไม่ว่าจะเป็นภาพเรื่องทศชาติ หรือภาพธรรม ธรรมะ สงคราม ล้วนแต่ก่อมิติใหม่ให้กับวงการศิลปะของไทยในขณะนั้น จะเห็นได้ถึงความผสมผสานของวิทยาการในการเขียนภาพ สองสายคือ วิทยาการของตะวันตก ที่นิยมความเหมือนจริง (Realistic) กับวิทยาการของไทยเราที่ยึดถือกันมาหลายชั่วอายุคนได้แก่การเขียนภาพแบบอุดมคตินิยม (Idealistic) พระองค์สามารถสร้างเอกภาพของจิตรกรรมไทยยุคใหม่ ซึ่งช่างที่สนใจทางศิลปะของไทยยุคหลังนั้นไปเข้าใจกันว่า พระเทวากินิมิตร (ฉายา เทียมศิลป์ไทย) เป็นผู้คิดศิลปจิตรกรรมไทย ที่เกิดลักษณะอย่างใหม่ มีวิทยาการของตะวันตกผสมเข้ามาเป็นคนแรกตามความเป็นจริงนั้น พระเทวากินิมิตรได้รับอิทธิพลจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ อยู่มีใช้น้อย ส่วนงานจิตรกรรมขนาดใหญ่ เป็นต้นว่าจิตรกรรมฝาผนังที่พระอุโบสถวัดราชาธิวาส เขียนเรื่องมหาชาติ และจิตรกรรมที่เพดานพระที่นั่งภานุมาศจำรูญ (พระที่นั่งบรมพิมาน) นั้นพระองค์ทรงร่างแล้วให้นายศิริโกศล ช่างชาวอิตาเลียนระบายสี

งานทางด้านประติมากรรมส่วนใหญ่ พระองค์จะเป็นผู้ร่างกำหนดแบบแล้วส่งไปให้ช่างปั้น หรือถ้าเป็นภาพสลักหินอ่อน ก็ส่งแบบที่ปั้นสำเร็จแล้วไปยังอิตาลี เพื่อถอดแบบออกมาเป็นภาพสลักหินอ่อนอีก

ทอดหนึ่ง เรื่องของแบบนั้นจะมีลักษณะอันเป็นพระนิมิตของพระองค์เมื่อทรงบัญชางานทางด้านประติมากรรม มักจะเดินทางไปตรวจงานโดยพระองค์เอง ถ้ายังไม่พอพระทัยก็จะสั่งให้ช่างปั้นแก้ไขจนเป็นที่พอพระทัย จึงจะนำไปหล่อเป็นถาวรวัตถุได้ ทรงพินิจพิเคราะห์ละเอียดอ่อนต่อผลงาน ผลงานประติมากรรมชิ้นสำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูปไสยาสน์ วัดราชาธิวาส ซึ่งพระเทพวงษา (สิน ปฎิมาประกร) เป็นผู้ปั้น พระพุทธรูปแบบคันธารราษฎร์ปางขอฝน

งานทางด้านประติมาศิลป์ของพระองค์มีอยู่มากมายด้วยกัน เป็นต้นว่า ตราพระบรมราชโองการ รัชกาลที่ ๕ ตราพระครุฑพ่าห์ รัชกาลที่ ๖ ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยงานเหล่านี้พระองค์ทรงออกแบบแล้วสั่งให้ช่างทำ งานทางด้านประติมาศิลป์ของพระองค์ที่น่าสนใจมากที่สุด เห็นจะได้แก่ งานที่พระองค์ทรงออกแบบพัตรองถวายพระเจ้าอยู่หัว หรือทรงประทานให้กับพวกเจ้านายเชื้อพระวงศ์ งานออกแบบพัตรองนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ว่าทรงมีพระอัจฉริยภาพในงานการออกแบบโดยตรง เพราะว่ารูปแบบของพัตรองนี้เป็นรูปหน้านางตายตัว ไม่สามารถยกเยื้องเส้นรูปนอกของพัตรองได้ พระองค์ทรงใช้ความสามารถยกย้ายรูปหรือสัญลักษณ์ที่พระองค์ทรงคิดเห็นขึ้นนั้น ภายในวงกรอบที่จำกัด ได้สวยงามน่าพิงชม ทำให้เห็นออกเป็นหลายแบบหลายลักษณะอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย พัดแต่ละด้ามที่พระองค์ทรงออกแบบนั้นล้วนแต่มีความหมาย และความงาม ควบคู่เปรียบพร้อมกันไป การออกแบบพัตรองดังกล่าวนี้ เราจะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงละเอียดรอบคอบสักเพียงใด ก็ขอให้พิจารณาดูตรงส่วนที่เรียกว่า “นม” ของพัตรอง ปกติการทำพัตรองที่ผ่านมาก่อนถึงสมัยพระองค์ ช่างให้ความสำคัญส่วนนี้ไม่มาก พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของส่วนนี้จึงใช้ประโยชน์ในส่วนที่เรียกว่า “นม” นี้ เป็นงานออกแบบที่พิเศษในส่วนของพระองค์ไป มีทั้งความงาม ความหมาย และให้ความคิดแก่ผู้พบเห็น พระองค์ทำให้ส่วนของนมเข้าร่วมเป็นเอกภาพเดียวกันกับ

รูปที่ปรากฏบนพัด พัดรอง ที่พระองค์ทรงออกแบบที่สำคัญได้แก่ พัดพระครุฑพ่าห์สร้างในพิธีรัชชมงคลที่อยุธยา และ งานพระราชพิธีรัชชมงคลที่อยุธยา และ งานพระราชพิธีรัชชมงคลที่อยุธยา ทรงเขียนทูลเกล้าถวายในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พัดพระวิมานไพฑูรย์สำหรับงานพระบรมศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีฯ พัดมะโรงนักษัตร ทรงเขียนทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่องานเฉลิมพระชนมพรรษาครบสามรอบ พ.ศ. ๒๔๕๙ ฯลฯ จากผลงานประติมาศิลป์เหล่านี้ ทำให้เห็นได้ว่าพระองค์มีความสามารถในงานด้านช่างทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ พระองค์ทำได้จนถึงที่สุด

ช่าง-นักวิชาการ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงเป็นองค์คุณในวิชาการทางช่าง พระองค์มิได้เป็นเฉพาะช่างที่ฝึกหัดพระหัตถ์ไว้ในแผ่นดิน เพื่อการสืบทอดถึงอนุชนรุ่นหลังแต่เพียงด้านเดียว ทรงเป็นนักวิชาการที่ค้นคว้าหาความรู้อยู่ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ สมกับที่ทรงเป็น “สรรพศิลปินวิทยากร” (ทรงดำรงไว้ซึ่งความสำเร็จและความรอบรู้ในสรรพศิลปะ) และ “ประพันธ์ปรีชาชาญโบราณคดี” (ทรงปรีชาชาญญาณในการประพันธ์และโบราณคดี) สิ่งที่เป็นพยานหลักฐานในเรื่องนี้ ที่รู้จักกันโดยแพร่หลายคือ “สารสนสมเด็จ” แต่เดิมเรียกว่าจดหมายแหว ซึ่งเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี การเล่น ประวัติศาสตร์ ที่สำคัญคือเรื่องราวของช่างนั้นก็มีอยู่เป็นอันมาก เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ทรงเขียนเป็นเชิงต่อความรู้จักกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาธรรมาธิราชานุภาพ ซึ่งต่อมาเมื่อนำมาตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือเล่ม จึงสร้างความรู้ความเข้าใจต่อวงการศึกษาด้านต่าง ๆ มากมาย ทางด้านการช่างนั้น พระองค์ทรงให้หลักฐานซึ่งเป็นองค์คุณในด้านประวัติศาสตร์ของช่างไทยในสมัยต่อมา เหตุเพราะว่าช่วงพระชนมพรรษาของพระองค์นั้น อยู่ในช่วง ๑๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ว่าตอนฉลองพระนคร พระองค์จะมีพระชนมายุ

๑๙ พระราชาก็ตาม แต่ด้วยช่วงอายุที่อยู่ในตอนนั้นจึงสามารถสืบสาวราวเรื่องที่เก่าขึ้นไปได้ ถึงช่วงในสมัยรัชกาลที่ ๑ ที่เราสามารถรู้ว่า พระอาจารย์นาค (วัดทองพลง) ช่างเขียนฝีมือดี ครูดำช่างปั้น หรืออธิบายความหมายของคำว่าช่างสิบหมู่” ก็ล้วนแต่ได้จากสาส์นสมเด็จพระเสวยส่วนมาก ทั้งพระวินิจฉัยคุณค่าของผลงานช่างไทย ก็เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่ง เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะให้ความรู้ แล้วยังเป็นเหตุจูงใจให้กับผู้ศึกษาค้นคว้า เรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของไทย กว้างขวางมากขึ้น

ในหนังสือพระประวัติของพระองค์ ข้อความตอนหนึ่งระบุว่า

ในสมัยหลังๆ ต่อมา เมื่อเสด็จย้ายมาประทับอยู่ที่ตำหนักปลายเนินคลองเตย แล้วก็ทรงปฏิบัติพระองค์เช่นเคย ชั่วแต่ในสมัยนี้เครื่องหย่อนพระทัยหนักไปในทางศึกษาค้นคว้าวิทยาการ มีศัพท์และภาษาซึ่งกำลังเสื่อมสูญ ตลอดทั้งประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ แล้วทรงติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้กับบัณฑิตผู้ใฝ่ใจในวิทยาอย่างเดียวกัน ซึ่งทรงเรียกว่า “เพื่อนนักเรียน” เป็นส่วนมาก

เพื่อนนักเรียน คนสำคัญเห็นจะได้แก่ **พระยาอนุมานราชธน** ผู้ซึ่งครั้งหนึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เคยทำนายต่อสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ว่าบุคคลผู้นี้ต่อไปจะเป็นปราชญ์

ผลงานที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงออกแบบ พระเมรุ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พระพันปีหลวง พ.ศ. ๒๔๖๓

๓๒ วารสารไทย

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานุমানราชธน

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงมีพระเมตตาต่อพระยาอนุมานราชธน การที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงรู้จักพระยาอนุมานราชธน ก็โดยมีสมเด็จพระยาดำรงฯ ทรงเป็นสื่อโดยปริยาย ตั้งแต่มีพระบัญชาให้พระยาอนุมานราชธน แปลหนังสือ Breasted: Ancient Times ยุคดึกดำบรรพ์ แปลไปได้ครึ่งเล่ม สมเด็จพระยาดำรงฯ มีพระดำรัสให้พิมพ์ การตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นภาษาไทยครั้งแรก ก็ในงานฉลองพระชนมายุ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ครบ ๕ รอบ จึงนับว่ากรมพระยานริศฯ รู้จักชื่อพระยาอนุมานราชธนตั้งแต่นั้น แต่ยังไม่เคยเห็นตัวจริง

เมื่อพระยาอนุมานราชธน เป็นหัวหน้ากองศิลปวิทยาในกรมศิลปากร มีความต้องการในด้านความรู้วิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรมเพิ่มเติมเป็นพิเศษออกไปจากการค้นคว้าในหอสมุด ก็เกิดโอกาสอันดีที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงมีพระเมตตา ประทานโอกาสให้พระยาอนุมานราชธนมีหนังสือกราบทูลถามได้ พระองค์ทรงตอบเป็นคราวๆ ไป การถามตอบเป็นประจำอยู่เช่นนี้ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๖ จดหมายถามตอบเหล่านี้จึงนับเป็นเอกสารสำคัญในด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของไทย

พระเมรุสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ณ ห้องสนามหลวง พ.ศ. ๒๔๗๒

ต่อมาจึงได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ รวม ๕ เล่ม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย เนื่องในงานฉลองคล้ายวันประสูติครบรอบร้อยปี ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดให้มีขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น หนังสือชุดนี้ได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งที่ ๖ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย เหมาะแก่ที่ผู้ใฝ่ใจศึกษาจะได้ค้นคว้าหาความรู้ เพราะสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ประทานความรู้ต่างๆ ที่พระองค์ทรงค้นคว้าได้ แก่พระยาอนุมานราชธนอย่างชนิดไม่หวงวิชา ประกอบกับ “เพื่อนนักศึกษา” ท่านนี้ ท่านห่วงหาวิชารมากกว่าทรัพย์ แม้แต่ตอนหนึ่งสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ่งที่ท่านที่สุดก็เห็นจะได้แก่ถวายพระหัตถ์ประทานความรู้ต่างๆ เหล่านี้จนสามารถเก็บรักษารอดมาได้เป็นเวลาถึง ๒๐ ปี นับถึงปี ๒๕๐๖

ด้วยการได้ตอบกันในทางจดหมายเช่นนี้ ทำให้พระยาอนุมานราชธน มีความเคารพ เทิดทูนสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นี้เป็นที่ยิ่ง ทรงประทานความสนิทต่อพระยาอนุมานราชธน ถึงกับเสด็จพระดำเนินยังบ้านของท่าน ๒ ครั้ง เกี่ยวกับเรื่องที่ประทานความรู้แด่พระยาอนุมานราชธนในตอนแรก พระองค์กำชับไว้ไม่ให้เปิดเผยแหล่งข้อมูล พระยาอนุมานราชธนจึงใช้คำว่า ความรู้เหล่านี้ได้มาจาก “ท่านผู้ใหญ่” เคยนำลงเป็นตอนๆ ในวารสารศิลปากร เป็นหนังสือวารสารที่พระยาอนุมานฯ มีดำริให้จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับเป็นเครื่องมือในการกระจายความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร ซึ่งตัวของท่านเองนั้นเคยเป็นอธิบดีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๑

ความรู้ต่างๆ ที่ทรงประทานให้แก่พระยาอนุมานราชธนนี้ นับได้ว่าเป็นองค์คุณต่อพระยาอนุมานฯ และยังเป็นองค์คุณแก่นุชนรุ่นหลังอีกด้วย ดังข้อความซึ่งพระยาอนุมานราชธนเขียนเป็นคำนำของหนังสือ บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ความว่า

“เพราะท่าน กล่าวว่า คนที่เกิดมามีหน้าที่เป็นกรณีก็อยู่ ๓ ประการ คือมีหน้าที่ต่ออดีตต่อปัจจุบันและต่ออนาคตต่อเนื่องกันไป สิ่งใดที่อดีตทำให้เป็นมรดกปัจจุบันซึ่งเป็นผู้รับ มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาไว้ให้งดงาม และมีสิ่งปัจจุบันที่ทำให้ได้แล้วเข้าไปผนวกเติมกับของอดีต เพื่อมอบให้เป็นมรดกแก่อนาคตได้ต่อไป”

สมเด็จพระปรมพยานริศฯ กับศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

พระรูปปั้นเฉพาะพระพักตร์ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ เห็นจะมีอยู่ด้วยกัน ๓ รูป รูปหนึ่งนั้นอยู่ที่ตึกหน้าพลายเนิน ซึ่งเป็นที่ประทับของ สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นี้ อีกรูปหนึ่งอยู่ที่บ้านพระยาอนุมาณราชชน ส่วนอีกรูปหนึ่งนั้นเป็นสมบัติของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เนื่องจากผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานชิ้นสำคัญของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ฯ เป็นงานทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ ในตำแหน่งช่างปั้น กรมศิลปากร กระทรวงวัง ซึ่งศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เดิมชื่อ C.Feroci เป็นชาวอิตาลี ชื่อภาษาไทยมาเปลี่ยนในภายหลัง พร้อมกับโอนสัญชาติเป็นคนไทย ก่อนที่จะเดินทางมาสอบเข้ารับตำแหน่ง ได้รับการคัดเลือกจากทางการของอิตาลี เป็น ๑ ในจำนวน ๒๐๐ คนที่ได้รับการคัดเลือกให้ส่งภาพถ่ายผลงาน เข้ามาให้ทางการไทยเลือก สมัยนั้นอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๖ และทางการของไทยต้องการช่างทำอนุสาวรีย์ จึงได้ร้องขอให้ทางการอิตาลี ให้ช่วยคัดเลือกคนให้ในการคัดเลือกแรกโดยดูจากภาพถ่ายผลงานนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ก็ทรงเลือกนาย C.Feroci แต่พอศาสตราจารย์ศิลป์ฯ ได้รับเลือกให้เดินทางมาเมืองไทยแล้ว เสนาบดีกระทรวงวัง ในขณะนั้นก็ไม่สู้สนใจท่านเท่าที่ควร ทั้งยังให้ปั้นพระรูปรัชกาลที่ ๖ จากรูปถ่ายแล้วเห็นว่าปั้นไม่เหมือน มีที่ทาล้างเลใจในตัวท่านว่าจะบรรจุเข้ารับราชการดีหรือไม่ดี ความทราบถึงเบื้องพระบาท สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ จึงทรงพระเมตตาประทับให้ศาสตราจารย์ศิลป์ฯ ปั้นภาพพระพักตร์

ของพระองค์ ก็ปรากฏว่าเหมือนเป็นที่สุดเมื่อส่งให้คณะกรรมการกระทรวงวังพิจารณา จึงไม่มีปัญหาในการที่จะรับศาสตราจารย์ศิลป์ฯ บรรจุเข้าเป็นช่างปั้นในกรมศิลปากร กระทรวงวังแต่นั้นมา

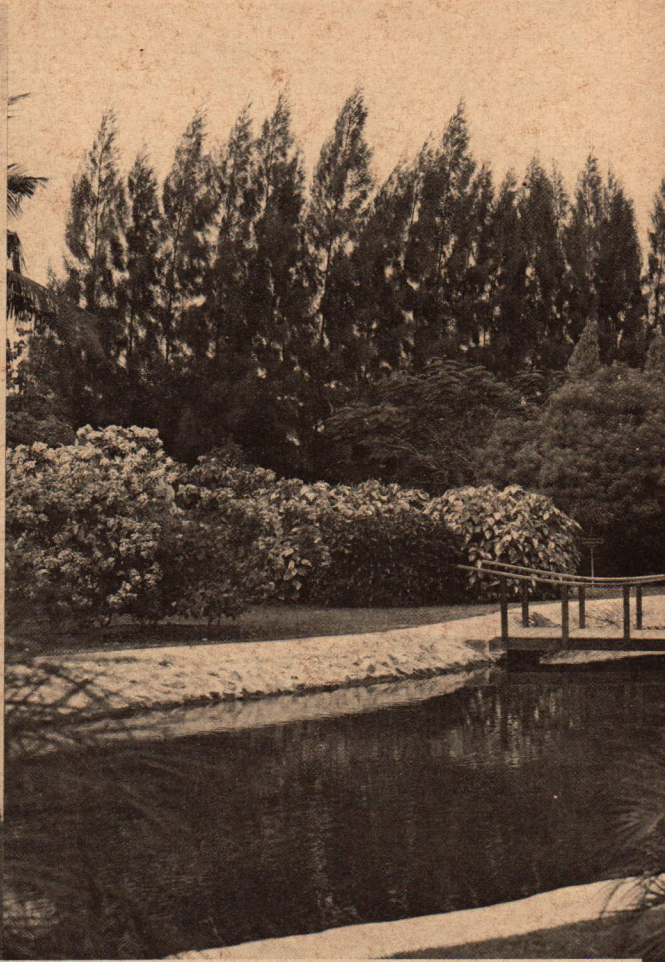
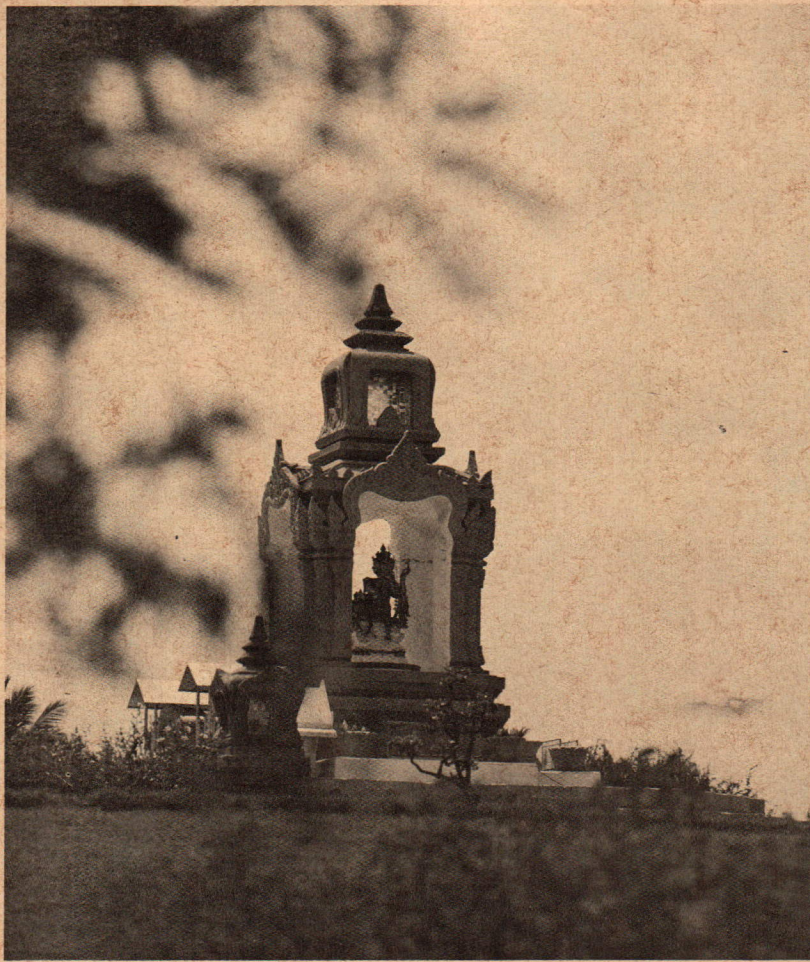
ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๗ ในการเตรียมฉลองพระนครครบรอบ ๑๕๐ ปีนั้นทางราชการต้องการจะสร้างอนุสาวรีย์พระปฐมบรมราชานุสรณ์ งานคราวนี้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ เป็นผู้ออกแบบและทรงเป็นแม่กองคุมงานทั้งหมด งานปั้นพระบรมรูปนั้นมีศาสตราจารย์ศิลป์ฯ เป็นผู้รับผิดชอบ คิดว่าการร่วมงานกันคราวนั้นท่านศาสตราจารย์ศิลป์ฯ คงจะได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมไทยจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ อยู่ไม่มากนักน้อย ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่เป็นพื้นฐานให้ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ฯ ทำการศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปะไทยในโอกาสต่อมา

ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ฯ นั้นเป็นบุคคลที่เปิดมิติใหม่หลายด้านต่อวงการศิลปะในเมืองไทย เป็นต้นว่า เปิดยุคแห่งการสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นภายในเมืองไทย โดยที่ไม่ต้องสั่งทำจากต่างประเทศ เปิดมิติใหม่ในการศึกษาวิชาช่าง สามารถยกระดับโรงเรียนช่างของกรมศิลปากรขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก คือยกระดับโรงเรียนประณีตศิลปขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นครั้งแรกที่ช่างได้รับปริญญา พร้อมทั้งเปิดมิติใหม่ในทางวิชาการทางด้านศิลปะ ท่านชอบ

ประติมากรรมภาพเหมือนพระองค์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ วัดดวงดี มีชื่อศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ค้นคว้าและเขียนบทความออกมาเผยแพร่สู่ประชาชนเสมอ โดยมีพระยาอนุมาณราชชนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแปลออกมาเป็นภาษาไทยในตอนแรก ต่อมาก็มีบุคคลอื่นแปลให้บ้าง

ทั้งหมดที่เขียนมานี้ก็เพื่อจะโยงให้เห็นความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ที่เกี่ยวข้องกับสายใย ต่อวงการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของไทย ดังที่ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ฯ เคยพูดถึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ว่า “สมเด็จพระ ทรงเป็นอัจฉริยะที่ยิ่งใหญ่ของชาติไทย พระอุโบสถวัดราชาธิวาสเป็นผลงานออกแบบขึ้นเยี่ยมของสมเด็จพระ งานออกแบบสถาปัตยกรรมของสมเด็จพระ ทุกชิ้นล้วนน่าสนใจ ควรที่นักเรียนศิลปะจะต้องสนใจเอาใจใส่ศึกษาอย่างใกล้ชิด แม้งานออกแบบชิ้นเล็ก ๆ เช่น พัดยศ ตราต่าง ๆ ก็ไม่ควรจะให้ผ่านสายตาไปง่าย ๆ” ฉะนั้นในการที่จะทบทวนตรวจสอบกันในเรื่องศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ก็เห็นว่าสมเด็จพระองค์นี้มีพระปรีชาสามารถทั้งในด้านการสร้าง การศึกษา ค้นคว้า การสร้างหลักฐานทางการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นองค์คุณแด่อนุชนที่สำคัญที่สุดก็เพราะพระองค์ทรงสามารถเป็นพิเศษในการกรอวงวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของไทยเราออกมาเป็นของไทยโดยแท้ ความสามารถอย่างนี้น่าที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ทบทวนกันดูได้มากขึ้นกระมัง

เยียมชมโครงการ สวนอุตสาหกรรมศรีราชา

ชาคริต จุลกะเสวี

ความรู้สึกวิตกกังวลเร้าร้อนใจส่วนหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องภาระการขาดดุลการค้าอย่างมหาศาลของประเทศไทยเราในปีนี รวมไปถึงความเพียรพยายามด้วยประการต่างๆ ในการที่จะแสวงหาช่องทางช่วยกันแก้ไขให้กลับคืนดีขึ้นนั้น คงมิใช่จะมีอยู่แต่ในความรู้สึกนึกคิดของบรรดาผู้บริหารระดับสูงของบ้านเมืองเราเท่านั้น

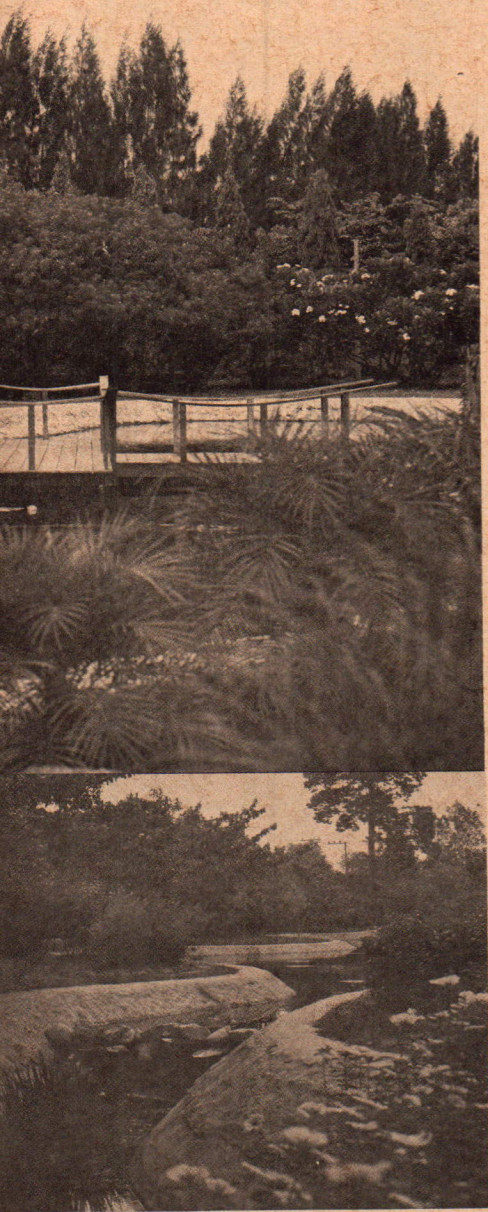
หากแต่ประชาชนเต็มขึ้นอย่างเราๆ ท่านๆ ทั้งหลาย ต่างก็คงจะมีความรู้สึกนี้ร่วมกันอยู่ด้วยโดยทั่วหน้ากัน ไม่มากก็น้อย

ทางด้านภาครัฐบาลเองโดยตรงนั้นก็ ได้มีนโยบายทุ่มเทความพยายามอย่างหนักตลอดมาเพื่อหาทางสนับสนุนให้มีการผลิตสินค้าต่างๆ ขึ้นใช้กันได้ภายในบ้านเมืองของเราเอง พร้อมกันนั้นก็เพื่อให้มีสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศให้ได้มากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งทางภาคเอกชนก็ได้มีบริษัทห้างร้านต่างๆ ร่วมกันสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้กันอย่างเต็มที่ด้วยแล้วเช่นกัน จึงได้มีการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศได้มากขึ้นในปัจจุบัน

แต่ภาระการขาดดุลทางการค้า ก็ยังหา

ได้ลดน้อยลงไม่ ดูเหมือนว่าบ้านเมืองของเรายังพัฒนารวดเร็วขึ้นเท่าไร ก็กลับยังมีการขาดดุลทางการค้านี้เพิ่มทวีมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

เหตุผลสำคัญส่วนหนึ่งของการขาดดุลการค้านี้ ที่ประจักษ์ชัดเจนแน่นอนแล้วก็คือคนไทยเรายังมี “ความนิยมไทย” ไม่เพียงพอห่างไกลจากคนญี่ปุ่นเขามากในเรื่องนี้ สินค้าไทยของเราจึงยังได้รับความสนใจใช้สอยจากประชาชนน้อยกว่าที่ควร ตรงกันข้ามประชาชนผู้กำลังซื้อส่วนใหญ่ กลับยังคงหลงใหลใฝ่ฝันที่จะซื้อหาสินค้าซึ่งผลิตจาก

ต่างประเทศ ด้วยค่านิยมที่ถือว่าไก่เกะเสียเหลือประมาณ

ความรู้สึกนี้เองที่ยังคงเป็นจุดเสียดเสียทางเศรษฐกิจของชาติอย่างร้ายแรง ซึ่งทางสมาคมนิยมไทยในหลายยุคหลายสมัย ก็ได้พยายามรณรงค์หาทางแก้ไข ทศนคติความรู้สึกนี้กันมาอย่างเต็มที่ ตั้งแต่สมัย ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ และอาจารย์จารุบุตร เรื่องสุวรรณ ตลอดจนบุคคลสำคัญ ๆ ในวงการของสมาคมนิยมไทยเหล่านั้น แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังมิได้ลดละความเพียรพยายามในเรื่องนี้ลงไปเลย

ม.ล.นवलผ่อง เสนานรงค์ นายกสมาคมนิยมไทยคนปัจจุบัน พร้อมด้วยคณะผู้ร่วมอุดมการณ์นิยมไทยอย่างแรงกล้าอีกจำนวนหนึ่ง ยังคงยืนหยัดต่อสู้เพื่อเรียกร้องและปลุกเร้าให้ทั้งภาครัฐบาลตลอดจนพี่น้องประชาชนทั้งหลาย ได้เพิ่มสำนึกถึงภัยในเรื่องนี้ และหันมาเพิ่มพูนความนิยมไทยกันให้มากขึ้น สนับสนุนให้มีการใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศไทยของเราเอง ลดการจับจ่ายใช้สอยสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ ลงให้มากที่สุดเท่าที่จะพยายามกันได้

สำหรับทางภาครัฐบาลนั้น ในปัจจุบันนี้โดยการนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาแก้ไขเศรษฐกิจของชาติ โดยการใช้ระบบ กรอ. หรือความร่วมมือกันอย่างจริงใจทั้งจากผู้นำของภาครัฐบาลและภาคเอกชน เข้าช่วยเหลือกันได้อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นแล้ว ทางรัฐบาลก็ได้มอบหมายให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เป็นหลักสำคัญในการรณรงค์ปลุกเร้าความนิยมไทย ให้บังเกิดมีขึ้นในจิตใจของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ อย่างจริงจังยิ่งขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย

ซึ่งในการนี้ พลเอก ประจวบ สุนทรากร รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ก็ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติ ซึ่งมี ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานอยู่ ได้ดำเนินงานอันเป็นประโยชน์ยิ่งในด้านนี้ ควบคู่ไปกับงานพัฒนาอุดมการณ์ของชาติด้านอื่น ๆ ด้วย

จากความรู้สึกของคณะกรรมการในภาคเอกชน เช่นสมาคมนิยมไทยซึ่งเป็นแม่บทใหญ่ในการนี้ ก็มีความเห็นที่ตรงกันอย่างเด่นชัดประการหนึ่งที่ว่า ถึงเวลาแล้วที่จะได้ร่วมกันยกย่อง ส่งเสริมเกียรติคุณของผู้ผลิตสินค้าไทยดีเด่นให้ปรากฏ เพื่อสร้างเสริมความศรัทธาของประชาชนให้เพิ่มทวีขึ้นด้วย

ดังนั้น ทางสมาคมนิยมไทย จึงได้เริ่มดำเนินการคัดเลือกบริษัทผู้ผลิตสินค้าไทยดีเด่น รวมทั้งผู้บุกเบิกตลาดให้แก่สินค้าไทยในต่างประเทศได้ดีเด่นด้วย นำเข้ารับพระราช-

ทานรางวัล จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นประจำติดต่อกันมาเป็นปีที่ ๔ แล้ว ก็นับว่าสร้างความตื่นตัวให้แก่วงการนี้ได้ดีตามสมควร

แต่ก็ได้พบว่ายังมีสินค้าที่ดีเด่นของอีกมากมายหลายบริษัท ซึ่งผลิตขึ้นในเมืองไทยเราเอง แต่ยังไม่ยอมหรือยังไม่กล้าที่จะเปิดเผยตัวเอง คงใช้วิธีผลิตในนามของบริษัทต่างประเทศผู้ว่าจ้าง แล้วส่งไปขายในต่างประเทศ ซึ่งบางส่วนก็มักกลับเข้ามาขายในเมืองไทยผู้ผลิตนี้เองในราคาแพง ๆ ด้วยอยู่ในคราบของสินค้าต่างประเทศ

ทางคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ พร้อมด้วยคณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติ ร่วมกับสมาคมนิยมไทย จึงได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ที่เราจะได้นำเอาเกียรติคุณความดีของบริษัทห้างร้านผู้ผลิตสินค้าไทยดีเด่นที่มีการผลิตส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศทั้งที่ปกปิดและไม่ปกปิดเหล่านั้น นำออกมาเผยแพร่ให้ปรากฏชัด เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้ร่วมชื่นชม เกิดความภูมิใจและมีโอกาสได้เลือกอุดหนุนซื้อหามาใช้กันให้มากยิ่งขึ้น แล้วลดการใช้สินค้าจากต่างประเทศลงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วย

รายการประเดิมในเรื่องนี้ได้มีขึ้นเมื่อเช้าตรู่ของวันเสาร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๗ เมื่อศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติ และคุณหญิงนवलผ่อง เสนานรงค์ พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารส่วนหนึ่งของสมาคมนิยมไทย ร่วมด้วยผู้แทนสื่อมวลชนอีก ๒๒ ท่าน โดยการประสานงานของประธานคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ (กรอ.) จึงได้ออกเดินทางไปเยี่ยมชมกิจการ ของโครงการสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์-ศรีราชา

โครงการสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์-ศรีราชานี้ ตั้งอยู่บนพื้นที่ห่างจากตัวเมืองศรีราชาประมาณ ๑๗ ก.ม. เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ บนเนื้อที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ ในเขตตำบลหนองขาม อ.ศรี-

รองเท้าผ้าใบทั้งยี่ห้อ “ไนกี้” และ “เพน” เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางบริษัทฯ ผลิตขึ้นมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียม กับของต่างประเทศ

ราชา จ.ชลบุรี โดยมีบริษัทสหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาโครงการนี้ ตามโครงการที่สมบูรณ์ในปี ๒๕๓๐ จะมีโรงงานต่างๆ ในเครือสหพัฒนาพิบูล จำนวน ๕๓ บริษัท มาร่วมดำเนินงานอยู่ในโครงการสวนอุตสาหกรรมนี้ได้เต็มที่ ขณะนี้มาดำเนินการอยู่แล้ว ๑๒ บริษัท ได้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีเด่นส่งออกจำหน่ายต่างประเทศด้วยแล้วเป็นจำนวนมาก

สิ่งที่แตกต่างกว่าศูนย์อุตสาหกรรมอื่นๆ ก็คือ โครงการสวนอุตสาหกรรมนี้นอกจากมุ่งในเรื่องคุณภาพการผลิตสินค้าแล้ว ยังมุ่งสร้างบริเวณของทุกโรงงานให้มีสภาพเป็นสวนเป็นป่า และสวนไม้ประดับที่ปลูกสร้างขึ้นอย่างสวยงามเป็นพิเศษด้วย ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทยเรา ถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมที่แก้ไขในเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมให้ติดโครงการนี้ ก็จะมีประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างยิ่ง จะช่วยลดปัญหาเรื่องมลภาวะได้เป็นอย่างดี

คุณบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา กรรมการผู้จัดการบริษัทสหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด ซึ่งเป็นผู้นำทีมให้การต้อนรับแก่คณะของเรา ที่ไปเยี่ยมชมโครงการสวนอุตสาหกรรมครั้งนี้ ได้บรรยายสรุปให้ฟังมีความสำคัญว่า

บริษัทสหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด เป็นบริษัทที่เข้ามาเป็นแกนหลักของการดำ-

เนินโครงการสวนอุตสาหกรรมนี้ คือเป็นทั้งผู้ลงทุนและดำเนินงานให้ด้วย โดยมีคุณเทียม โชควัฒนา เป็นประธานกรรมการ พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ให้บริการและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินธุรกิจ ของบริษัทในเครือต่างๆ

สำหรับสำนักงานสาขาที่ศรีราชานี้ บริษัทสหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด ได้ตั้งสำนักงานขึ้นทำหน้าที่ในการพัฒนาพื้นที่ และให้บริการแก่บริษัทในเครืออาทิเช่น ให้บริการในด้านเครื่องยนต์ ในการพัฒนาที่เป็นหน่วยเสริมในการก่อสร้าง รวมทั้งการก่อสร้างโรงงานต่างๆ ให้กับบริษัทในเครือ โดยจัดลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือทำเป็นสวนอุตสาหกรรม โดยบริษัทได้จัดตั้งเรือนเพาะชำขนาดใหญ่ ซึ่งมีลำต้นไม้นานาชนิดเพาะชำไว้สำหรับปลูกในโครงการ

โครงการสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒนา-ศรีราชา ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ พร้อมกับการก่อตั้งโครงการนี้บริษัทได้เริ่มต้นด้วยการสร้างศูนย์รวมจิตใจขึ้นด้วย โดยจัดเป็นสวนรุกขชาติ ตกแต่งไม้ประดับไว้สวยงาม และจัดศาลพระพรหมขึ้นไว้ด้วยสำหรับให้พนักงานได้สักการะบูชา ทั้งได้จัดสวนหนึ่งให้เป็นสวนสาธารณะสำหรับพนักงาน และประชาชนทั่วไปได้พักผ่อนหย่อนใจได้ด้วย ทุกวันที่ ๒๐ ตุลาคม โครงการจะมีการจัดพิธีเฉลิมฉลอง ด้วยความร่วมมือร่วมใจของพนักงานในเครือทุกบริษัท ซึ่งได้ผลทางการรวมจิตใจได้ดีมาก

ในระยะเวลาเพียง ๗ ปี ที่ได้เริ่มต้นจากสภาพแห้งแล้งของพื้นที่เดิม ซึ่งเป็นไร่อ้อยและมันสำปะหลังรกร้างแล้ว บริษัทได้พัฒนาพื้นที่ขึ้นใหม่อย่างได้ผล และยังคงเร่งดำเนินงานพัฒนาต่อไปเพื่อให้เป็นสวนอุตสาหกรรมโดยสมบูรณ์

จากสภาพชีวิตที่เรียบง่ายและสงบของประชาชนในชนบทแบบไทยๆ เรา มีความผูกพันอยู่กับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องดำรงชีวิตโดยขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติอันไม่แน่นอน จากความได้เปรียบของสภาพเนื้อที่ทางชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โครง-

การต่างๆ ซึ่งดำเนินมาทั้งโดยภาครัฐบาลและเอกชน จะมีส่วนช่วยสร้างคุณค่าอย่างเอนกอนันต์ให้กับประชาชนในท้องที่เขตนี้สำหรับเครือสหพัฒนาฯ ในฐานะที่เป็นบริษัทหนึ่งของคนไทย ก็ได้ตอบสนองนโยบายของรัฐ โดยการสร้างงานที่มั่นคง มีอนาคตที่ดีขึ้นแล้วที่ศรีราชานี้ เพื่อนำเอาความสามารถและทรัพยากรทางแรงงานในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างดีที่สุด

ขณะนี้บริษัทในเครือซึ่งได้ดำเนินงานให้เห็นผลแล้วมีประมาณ ๘ บริษัท และกำลังอยู่ในระหว่างก่อสร้างอีก ๔ บริษัท

บริษัทไทยเพาเวอร์เนท จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทผลิตวัตถุดิบเกือบทุกชนิดสำหรับทำชุดชั้นใน อันได้แก่ผ้ายัด ผ้าลูกไม้ ฟองน้ำ และอื่น ๆ จำหน่ายแก่ผู้ผลิตชุดชั้นในและเครื่องนุ่งห่ม ส่งออกขายทั้งในและต่างประเทศปีละมากมาย สภาพของโรงงานเป็นระเบียบและร่มรื่น

บริษัทไทยเพรสซิเด็นท์ ฟู้ด จำกัด เป็นบริษัทที่ดำเนินการผลิตบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป “มาม่า” รวมทั้งผลิตภัณฑ์ขนมปังกรอบของ “นิชชิน” ด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตได้ปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งภายในและต่างประเทศด้วย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงอยู่ในปัจจุบันนี้

ทางบริษัทฯ ได้ผลิตสินค้าสำหรับผู้บริโภคออกมาหลายชนิด เช่น ผงซักฟอก “เปาโน้จิ้น” ซึ่งรู้จักกันดีในวงการตลาดว่า เป็นสินค้าที่มีคุณภาพซื้อสัตย์ ราคายุติธรรม

สิ่งที่แตกต่างกว่าศูนย์อุตสาหกรรมอื่น ๆ ก็คือ โครงการสวนอุตสาหกรรมนี้ นอกจากจะมุ่งส่งเสริมคุณภาพการผลิตสินค้าแล้วยังมุ่งสร้างบริเวณของทุกโรงงานให้มีสภาพเป็นสวนป่า และสวนไม้ประดับที่ปลูกสร้างขึ้นอย่างสวยงามเป็นพิเศษ อันจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาเรื่องมลภาวะได้เป็นอย่างดี โรงงานอื่น ๆ จะเลียนแบบ “ของดี” นี้ไปใช้บ้างก็จะดีไม่น้อย

บริษัทสหผลพืช จำกัด ก็เป็นความภูมิใจของบริษัทสหพัฒนาฯ มาก ที่ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรของชาติโดยตรง ในการส่งเสริมให้เกษตรกร ปลูกพืชที่ตลาดต่างประเทศต้องการเช่น ชิงลูกเดือยและแดงซึ่งมีราคารวมทั้งรับซื้อผลผลิตเหล่านั้นเข้าโรงงานโดยตรงด้วย ทางบริษัทนี้ได้มีการให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ให้รู้จักวิธีการเพาะปลูกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย และได้ผลผลิตมากมีกำไรสูงรวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกร ทำไร้ทดลองโดยบริษัทได้จัดออกค่าใช้จ่ายให้ก่อน เพื่อพัฒนาวิธีการเพาะปลูกบางพืชให้ทันสมัยเหมาะสมกับความต้องการของตลาดต่างประเทศด้วย

อย่างเช่นแต่งที่ตองขายให้แก่ประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นต้น

บริษัทแพนเอเชียฟู้ตแวร์ จำกัด เป็นบริษัทผลิตรองเท้าผ้าใบทั้ง “ไนกี้” และ “แพน” ที่มีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมต่างประเทศ ด้วยความชำนาญและมีมาตรฐานการผลิตสูงประกอบกับมีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย ใช้ช่างฝีมือประณีต จึงทำให้รองเท้าทั้งแพนและไนกี้เป็นรองเท้าทันสมัยและกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แม้ในประเทศเยอรมันต้นตำหรับผู้ผลิตรองเท้าอาดิดาส ก็ได้หันมาสั่งซื้อรองเท้าไนกี้ของไทยเราไปใช้กันแล้วในขณะนี้

บริษัทศรียาชาโลออนไลน์ส์ตรัส จำกัด เป็นโรงงานผลิตผกฟอกทันสมัยที่สุดในขณะนี้ มีห้องอบขนาดใหญ่และได้มาตรฐานประกอบกับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้บริษัทสามารถผลิตผกฟอกที่มีคุณภาพยอดเยี่ยม และราคายุติธรรม “เป่าปูนจีน” ออกจำหน่ายในราคาถูก จนเป็นที่ยอมรับของภายในประเทศแล้ว

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นโรงงานขนาดใหญ่ของหลาย ๆ บริษัทซึ่งได้มารวมกันอยู่ในโครงการสวนอุตสาหกรรมศรียาชาดังกล่าวนี้อันแล้วทั้งสิ้น

สำหรับแผนงานในอนาคตอันใกล้นี้ โครงการสวนอุตสาหกรรมศรียาชา จะได้เร่งขยายโรงงานและคลังสินค้าของบริษัทต่าง ๆ

ในเครือ ที่จะมีเข้ามาร่วมอยู่อีกหลายสิบบริษัท ให้มีความสะดวกในด้านต่าง ๆ อย่างดีที่สุด ทั้งในด้านคมนาคมและสื่อโทรคมนาคมต่าง ๆ นอกจากจะมีโครงการติดตั้งโทรศัพท์ได้ประมาณ ๖๐ คู่สายแล้ว ยังมีโครงการจะนำคอมพิวเตอร์ระบบ ON LINE มาใช้ระหว่างบริษัทสหพัฒนาอินเวลเมนต์ จำกัด กับบริษัทในเครือทั้งหลาย ให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว เพื่อสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่านี้ได้ด้วย

ทางโครงการสวนอุตสาหกรรมศรียาชา นี้ ได้จัดเรื่องบริการทางสวัสดิภาพให้แก่เจ้าหน้าที่คนงานทุกคนอย่างดี ทั้งในเรื่องบริการรักษาพยาบาล ห้องสมุด โรงอาหาร ตลอดจนการบริการให้ความรู้และเพิ่มความรักประเทศชาติ ให้ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของไทยไว้เหล่านี้ ทางบริษัทก็ได้เสริมเน้นหนักไว้ด้วยเป็นอย่างดี

หลังจากได้รับการนำไปชมสถานที่โรงงานต่าง ๆ เป็นเวลาพอสมควร และได้ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งทางบริษัทได้จัดรับรองให้แก่คณะผู้มาเยือนครั้งนี้แล้ว ม.ล.นวลผ่อง เสนาณรงค์ นายกษมาคมนิมมไทย ได้กล่าวปราศรัยมีความสำคัญว่า

“สำหรับวันนี้ ดิฉันรู้สึกว่ามีเรื่องประทับใจมาก ซึ่งคิดว่าเราก็คงภาคภูมิใจว่าทรัพยากรของประเทศเราในด้านบริภคนั้นมีมากมาย พอที่จะสมดุลกับสิ่งที่เราสั่งเข้ามา

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ดร.กรมลทองธรรมชาติ) และคณะ พร้อมทั้งผู้แทนสื่อมวลชน ขณะเข้า เยี่ยมชมโรงงาน

จากต่างประเทศคือน้ำมันได้ ประเทศเราในปีที่แล้วนี้ขาดดุลการค้า ๘ หมื่นล้านบาท ปีนี้ก็ขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นอีก

ฉะนั้นในฐานะที่นิยมไทย ก็อยากเรียนท่านทั้งหลายที่มาในที่นี้ แล้วก็ทุกท่านที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สามารถจะกลับนำไปพูดคุยให้เพื่อนฝูงได้ฟังว่า การนิยมไทยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากที่เห็นในวันนี้ ที่เราได้ชมโรงงานของบริษัทแห่งนี้ ก็ได้รับประโยชน์มากมายหลายประการ

ดิฉันอยากจะฝากในฐานะที่ท่านเป็นบริษัทที่ใหญ่แห่งหนึ่ง น่าจะทำการวิจัยเกี่ยวกับโดยเฉพาะเรื่องข้าว ซึ่งเราเป็นผู้ผลิตเป็นผู้ส่งข้าวเป็นที่ ๑ ของโลก ที่จะคิดหาอะไรที่จะทำด้วยข้าวให้เกิดประโยชน์มากกว่านี้ด้วย

และวันนี้ดิฉันก็ตั้งใจที่ได้พบแล้วว่า ขณะนี้มีเส้นไหมซึ่งทำด้วยข้าวก็กำลังเป็นที่นิยมในตลาด ซึ่งจะมาแทนที่ไหมมา ซึ่งเป็นเส้นบะหมี่สีเหลือง ซึ่งต้องใช้วัตถุดิบมาจากต่างประเทศมาผสมด้วยนั้น ต่อไปนี้ถ้าเราทำด้วยข้าวเจ้าได้แล้ว วัตถุดิบจากต่างประเทศก็ไม่ต้องสั่งเข้ามา

อีกประการหนึ่งดิฉันก็ขออยากจะเรียนฝากท่านไว้ด้วยว่า เรื่องคุณภาพของสินค้าซึ่งเรามีติดอยู่แล้วนี้ ก็ใครขอให้รักษาไว้ให้ดีและทำให้ดีเพิ่มทวีขึ้น แล้วก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้มานิยมใช้ของที่ผลิตในประเทศกัน

ชนมบังกรบ “นิชชิน” ขายดีในท้องตลาด

ให้มากขึ้น ไม่ว่าทางด้านเครื่องอุปโภคหรือบริโภค ดังนั้นก็อยากจะให้บริษัทนี้ได้รักษาคุณภาพความดีของท่านไว้อย่าให้น้อยลงและพยายามหาวิธีการอะไรเพื่อลดต้นทุน เพื่อพวกเราจะได้สนับสนุนซื้อสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศเรา ให้ได้ทั้งคุณภาพดีและราคาถูกลงด้วยตามสมควร พลังการซื้อจะเกิดเพิ่มขึ้นและสามารถจะนำผลิตภัณฑ์ของประเทศเราส่งออกไปแข่งขันกับต่างประเทศได้ดีขึ้น คนไทยเราควรจะต้องตื่นตัวได้แล้วในเรื่องนี้ เพราะเพื่อนบ้านใกล้เคียงของเราเขามีความนิยมในสินค้าของเขามากขึ้นแล้ว

อีกประการหนึ่ง ดิฉันก็ตั้งใจเหลือเกินที่บริษัทแห่งนี้ได้มีการประชาสัมพันธ์โฆษณาสินค้าของท่านที่ทำในไทย เผยแพร่ออกไปถึงประเทศญี่ปุ่น ดิฉันก็ต้องปรบมือให้เป็นพิเศษสำหรับท่าน แล้วดิฉันก็ตั้งใจเป็นพิเศษอีกด้วย ที่บริษัทแห่งนี้ยินดีที่จะเปิดเผยแหล่งผลิตว่าเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ของอะไรที่ดีเราควรจะสร้างสรรค์ให้ประเทศของเราบ้าง อย่าไปใส่ใจว่าทำในญี่ปุ่น ทำในอิตาลี หรืออะไรต่าง ๆ

ในโอกาสนี้ ดิฉันก็อยากจะขอฝากท่านรัฐมนตรี ในฐานะที่ท่านร่วมเป็นคณะรัฐบาลว่า ควรจะนำเรื่องนี้มาปฏิบัติให้เป็นเรื่องจริงจัง เพราะ ว่าสมาคมนิยมไทยเราทำกันมาตั้ง ๑๐ กว่าปีแล้ว จนรู้สึกว่าคุณบริหารของสมาคมนิยมไทยก็แก่ ๆ กันไปหลาย

ชิงตอง เป็นสินค้าที่ต่างประเทศต้องการมาก

คนแล้ว แต่ก็ยังไม่หมดความพยายามที่จะทำต่อไป

ก่อนที่จะจบดิฉันก็อยากจะขอฝากว่า ท่านทั้งหลายและท่านกรรมการผู้จัดการด้วยว่า ในปีนี้ประมาณเดือนธันวาคมต้น ๆ หรือกลาง ๆ เดือน ทางรัฐบาลจะร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมนิยมไทย และสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย จะจัดให้ทีมงาน “สืบสานเอกลักษณ์ไทย” ซึ่งเรายังหาทำอะไรรวม ๆ ให้กว้างขวางไปกว่านี้ไม่ได้ จะจัดงานนี้ที่สวนอัมพร ในการนี้เราจะมีทั้งการแสดงต่าง ๆ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของไทย แสดงการท่องเที่ยวว่าควรจะไปที่ท่องเที่ยวที่ไหนมีอะไรบ้าง และนิยมไทยในเรื่องของผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งหัตถกรรมไทยด้วย

ดิฉันก็ขอถือโอกาสนี้เชิญชวนบริษัทท่านไปร่วมกับเรา เพราะเราก็ต้องการหลายสิ่งหลายอย่างที่จะให้นำไปสู่ประชาชน ให้รู้จักว่าของไทยเรามีอะไรที่ดีอยู่แล้วบ้าง ก็ขอฝากท่านไปอีกด้วย ขอหลายอย่างเหลือเกิน เพราะว่าเห็นดีมาก ส่วนเรื่องที่จะดำเนินการให้เป็นเรื่องราว ก็ขอฝากท่านรัฐมนตรีด้วย”

หลังจากนายกสมาคมนิยมไทยได้กล่าวจบแล้ว ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าคณะผู้มาเยือน ก็ได้กล่าวปราศรัยมีความว่า

“เชื่อว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทนี้และวิธีการร่วมมือกันอย่างจริงจังนั้น คงจะช่วยลดดุลการค้าได้มากขึ้น เพราะจากการที่ได้ฟังคำอธิบายของกรรมการบริหารทุกท่าน ก็รู้สึกว่าจะมีความมั่นใจมาก ว่าจะสามารถขยายการผลิตเพื่อส่งออกได้มากยิ่งขึ้น ก็ทำให้ผมเองในฐานะที่อยู่ในคณะรัฐบาล มีความตั้งใจที่จะได้เห็นสินค้าไทยออกไปต่างประเทศ และช่วยนำเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาให้มากขึ้น และในฐานะที่อยู่ในคณะรัฐบาล ก็ต้องขอขอบคุณบริษัทนี้อีก ที่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาให้รัฐบาลถึง ๓ จุดด้วยกัน คือ

๑. ช่วยสร้างงานในท้องถิ่น คือในเขตศรีราชา นี้ ได้เป็นจำนวนถึง ๓,๕๐๐ คน แล้วในปัจจุบันนี้ และจะเพิ่มทวียิ่งขึ้นได้อีกมากด้วย

๒. ช่วยสร้างงานในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ โดยเฉพาะให้มีการปลูกพืช และปลูกเดียว ก็เป็นการส่งเสริมอาชีพของราษฎรในชนบท ช่วยให้มีงานทำมากขึ้น

๓. การที่ใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศมาเป็นส่วนประกอบของผลผลิตนั้น นับว่าเป็นการริเริ่มที่ดีมากที่ควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง และหวังว่าการกระทำของบริษัทแห่งนี้จะเป็นตัวอย่างทำให้บริษัทอื่น ๆ ได้ดำเนินการตามอย่าง เพื่อจะได้ช่วยกันส่งเสริมสินค้าไทยให้แพร่หลายได้ดียิ่งขึ้น

ในฐานะที่ผมเป็นประธานคณะกรรมการการอุดมการณ์ของชาตินั้น เราก็หวังอย่างยิ่ง ที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของคนไทย เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของคนไทย ว่าสามารถจะทำอะไรได้ไม่แพ้ต่างประเทศ และสามารถเอาชนะต่างประเทศได้ด้วยในบางเรื่อง สิ่งที่เป็นที่บริษัทนี้ได้กระทำอยู่ก็เป็นเรื่องยืนยันว่า บริษัทนี้ทำได้และทำได้ดีด้วย จึงมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเอาชนะได้วันได้

นี่ก็เป็นสิ่งที่ผมขอขอบคุณในนามของรัฐบาล

และที่ต้องขอขอบคุณอีกอย่างก็คือบริษัทแห่งนี้ก็กล้าที่จะเปิดตัวเองว่าเป็นผู้ผลิตสินค้าบางอย่าง ซึ่งแต่ก่อนเคยใช้ชื่อของต่างประเทศ และอาจจะใช้พิมพ์หรือทำในต่างประเทศ บริษัทนี้ก็กล้าที่จะเปิดเผยตัวเองว่าทำที่ศรีราชาแห่งนี้ และกล้าที่จะบอกว่าทำในประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่อยากจะทำให้คนไทยได้รู้จักว่า เรานั้นผลิตสินค้าให้ต่างประเทศมานานแล้ว แต่ว่าหลายบริษัทไม่กล้าเปิดเผยตัวเองว่าได้เป็นผู้ทำให้แก่เขา ต้องไปแอบใช้ชื่อการค้าของเขา ต้องเสียเงินทองให้เขาเปลืองมาก ๆ ค่าลิขสิทธิ์ ค่าทะเบียนการค้าของเขา

แต่บริษัทนี้กล้าเปิดเผยตัวเอง ผมจึงเชื่อว่า การริเริ่มของบริษัทนี้คงจะทำให้บริษัทอื่น ๆ ปฏิบัติตามได้ และคณะกรรมการการอุดมการณ์ของชาติก็จะพยายามส่งเสริม

ม.ล.นวลผ่อง เสนานรงค์ นายกสมาคมนิยมไทยและคณะ ขณะเยี่ยมชมบริษัทไทยเพาเวอร์โนท จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือที่ผลิตวัตถุดิบ สำหรับทำผ้ายัดผ้าลูกไม้และฟองน้ำเป็นอาทิ

ให้บริษัทหลาย ๆ บริษัท ทำตามกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้คนไทยหันมานิยมใช้สินค้าไทย ตามที่คุณหญิงนวลผ่อง เสนานรงค์ นายกสมาคมนิยมไทย ได้เป็นผู้เรียกร้องตลอดมา

ส่วนปัญหาต่าง ๆ ที่ทางบริษัท ได้ขอร้องไว้ ๕ ประการนั้น ผมก็ขอรับไป แต่ว่าถ้าจะให้ได้ผลรวดเร็วก็ขอให้ท่านเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ประธานกรรมการประชาสัมพันธ์ กรอ. ก็อยู่ที่นี้แล้ว สามารถที่จะส่งให้ท่านได้ หรือส่งให้ผมก็ได้ แล้วผมก็จะนำเอาไปเข้าในที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีให้โดยเร็ว

เมื่อผมรับปากแล้วว่าโดยเร็ว ก็โดยเร็วแน่นอน ส่งให้ผมวันจันทร์บางที่ผมเอาเข้าองค์การเข้าก็ได้ แล้วก็หากเป็นเรื่องส่งเสริมการสร้างงาน ส่งเสริมความนิยมไทยแล้วละก็ ท่านนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ท่านไม่เคยรีรอเลยนะครับ บางเรื่องส่งไป ๓ โมงเย็นท่านอาจจะเซ็นสั่งการมาภายในเวลา ๕ นาทีก็ได้ ท่านตัดสินใจได้เร็วมาก

เรื่องที่ทางสมาคมนิยมไทยได้ฝากไว้ว่าอยากจะให้รัฐบาลส่งเสริมความนิยมไทย และเร่งรัดความรู้สึกในการใช้ของไทยให้มากขึ้นนั้น

ผมก็ขอฝากให้นักข่าวหนังสือพิมพ์ และท่านผู้แทนสื่อมวลชนทั้งหลายที่มาในวันนี้ ได้ช่วยกันด้วย เพราะเวลารัฐบาลทำอะไรไปแต่ฝ่ายเดียวนั้น เขาไม่ค่อยจะเชื่อหรอก แต่นักข่าวสื่อมวลชนเขียนอะไรลงไปใน

หนังสือพิมพ์หรือพูดทางวิทยุ ที.วี. ละก็เชื่อดีนัก

ก็ต้องขอให้ท่านผู้แทนสื่อมวลชนที่ร่วมมาในวันนี้ ได้ช่วยกันเผยแพร่ความเชื่อมั่นในความสามารถของคนไทย ว่าเราสามารถทำอะไรได้ทัดเทียมหรือดีกว่าต่างประเทศแล้ว เพื่อที่ว่าคนไทยจะได้มีความภาคภูมิใจในความสามารถของคนไทย และมีความนิยมไทยอันเป็นเป้าหมายของคนไทยทุกคน”

ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” ทั้งหลายครับ ท่านได้ให้ความร่วมมือเผยแพร่เพิ่มสำนึกใน “ความนิยมไทย” ให้แก่สมาชิกในครอบครัวของท่านบ้างแล้วหรือยัง? ถ้ายังก็ขอได้โปรดเริ่มต้นเสียแต่บัดนี้ ก็จะมีประโยชน์ต่อการช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของชาติเราส่วนหนึ่งได้อย่างดียิ่ง

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ท่านก็ได้ฝากคำแนะนำอันมีประโยชน์มาด้วยว่า

“คนไทยเราควรเพิ่มสำนึกใน “ความนิยมไทย” ให้มากยิ่งขึ้น ขึ้น “ความนิยมไทย” ไม่ควรจะจำกัดเพียงแต่การนิยมใช้สินค้าไทยเท่านั้น หากแต่ควรจะให้กว้างไปถึงความนิยมในศิลปวัฒนธรรม การเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ความมีระเบียบวินัย และนิยมในชนบ ประเพณีอันดีงามของไทยเราด้วย

ความนิยมไทยในสิ่งที่ตั้งงามเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่ง ผมอยากขอให้ช่วยกันปลูกฝังให้เกิดขึ้นเป็นนิสัยที่ดีของเด็ก ๆ ไทยเรา ขอให้ท่านผู้ใหญ่ทั้งหลายได้ช่วยกันปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี และอนุรักษไว้เป็นแบบฉบับต่อไปด้วยก็จะมีประโยชน์ยิ่ง”

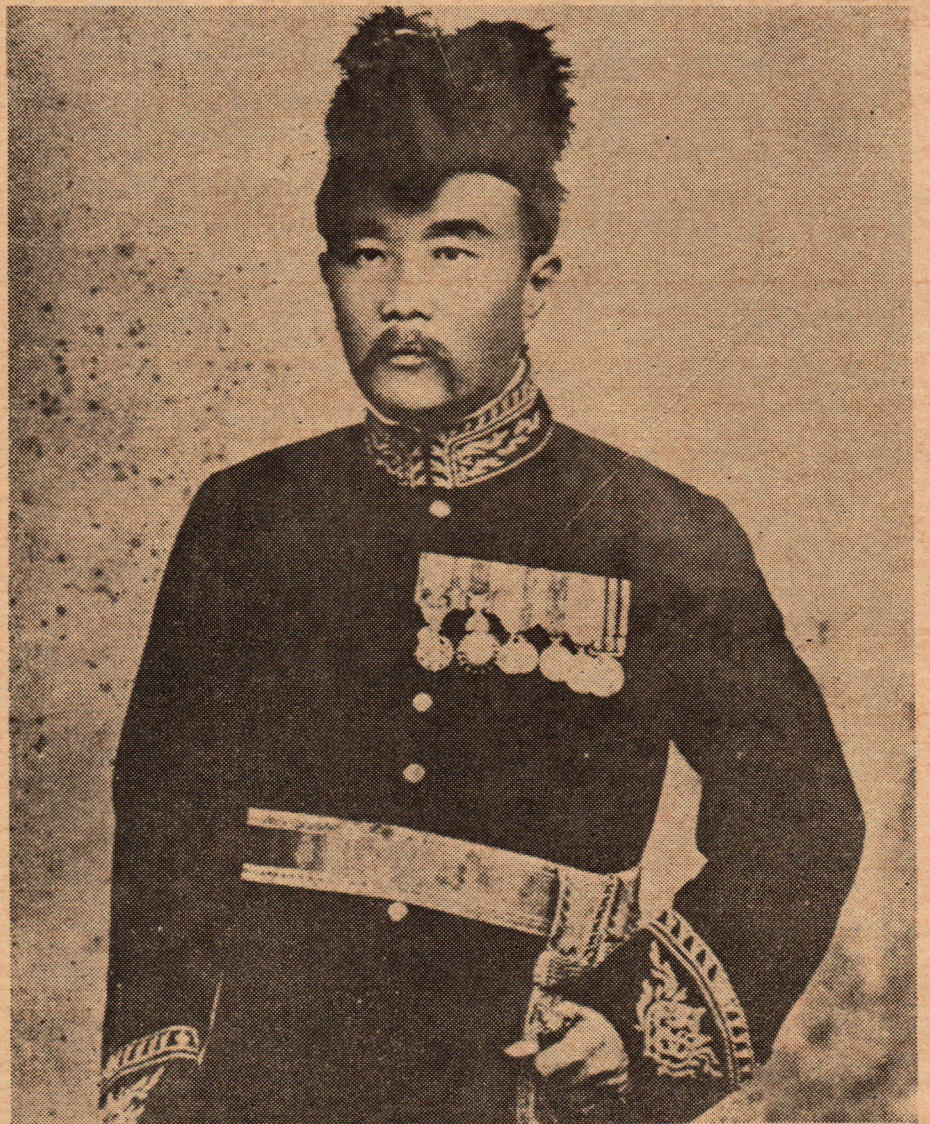
พระศรีพนมมาศ นักพัฒนาสมัยรัชกาลที่ ๕

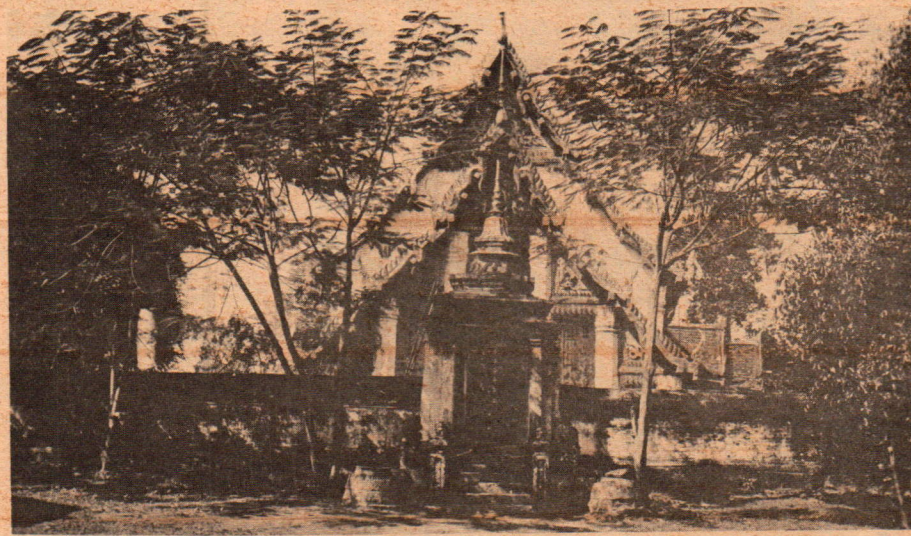
ประพัฒน์ ตรีนรงค์

ก่อนกล่าวถึงชีวประวัติและวิธีการพัฒนาตลอดจนผลของการพัฒนาของนักพัฒนาคนสำคัญคนหนึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ คือ พระศรีพนมมาศ ผู้นี้ขอนำหลักฐานเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนา ก่อนที่จะได้รับการพัฒนามาเสนอท่านผู้อ่านเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหลักการพัฒนามัยนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาที่จะกล่าวถึงนี้ คือ เมืองลับแล ซึ่งเป็นอำเภอลับแล ในจังหวัดอุตรดิตถ์ปัจจุบัน

สภาพของท้องถิ่นแห่งนี้ ก่อนที่จะได้รับการพัฒนานั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้น ได้ตรัสเล่าไว้ในพระนิพนธ์เรื่องเที่ยวตามทางรถไฟว่า “เมืองลับแล อยู่ทางทิศตะวันตก เมืองอุตรดิตถ์ต่อเทือกเขาแดนเมืองแพร่ มีถนนแต่เมืองอุตรดิตถ์ในระยะทางประมาณ ๘ กิโลเมตรถึงเมืองลับแล ทำเลท้องที่เมืองลับแลเป็นแอ่งอยู่ในระหว่างเขา มีที่ลุ่มกับที่ดอนสลับกันไปหลายตอน และมีลำห้วยผ่านมาในท้องที่ลุ่มนั้น พวกชาวเมืองทำท่นบเรียกกันว่า ฝาย กันลำธารท่นน้ำ แล้วขุด

ภาพบน: มณฑป อุโบสถ และเจดีย์วัดพระยืน พุทธบาทยุคล ทั้งยัง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์

ภาพล่าง: วิหารพระแท่นศิลาอาสน์ จ.อุตรดิตถ์ ถ่ายเมื่อสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จมณฑลพิษณุโลก พ.ศ. ๒๔๖๔

เหมือนชักสายน้ำไปตามท้องที่ต่ำสำหรับทำนาและชุมขึ้นถึงที่ชายดอนซึ่งทำเรือกสวนที่ตีนเมืองลับแล จึงอุดมด้วยการกสิกรรมทั้งทำนาและปลูกต้นไม้ต่าง ๆ...

เมืองลับแลไม่มีวัดอุโบสถอันใดให้เห็นเค้าเงื่อนว่าจะเป็นเมืองเก่า ในทำเนียบก็ว่าเป็นแต่เมืองขึ้นของเมืองพิชัย แต่คงเป็นเมืองมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะมีชื่อปรากฏในพงศาวดารสมัยเมื่อแรกตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี เมื่อพิจารณาภูมิที่กับชาวเมืองประกอบกันสันนิษฐานว่าเมืองลับแลนี้เดิมเห็นจะเป็นแต่ที่ตั้งของคือ พวกชาวเมืองแพร่เมืองน่าน ที่หนีข้าศึกหรือความเดือดร้อนด้วยเหตุอย่างอื่นพากันอพยพครอบครัวมาตั้งชุมชนหาเลี้ยงชีพอยู่ในที่นั้น ด้วยเป็นที่ป่าดงและอยู่โดยเขตแดนเมืองแพร่และเมืองพิชัยทั้ง ๒ ฝ่าย ครั้น

นานมา ผู้อื่นเห็นเป็นที่หาเลี้ยงชีพได้สะดวกก็อพยพกันมาตั้งภูมิลำเนามากขึ้นทุกที จนถึงตั้งเป็นเมืองขึ้นของเมืองพิชัย อย่างเป็นอำเภออันหนึ่งมาแต่โบราณเหมือนกับที่เป็นอยู่บัดนี้

ชื่อที่เรียกว่าเมืองลับแลสมกับภูมิเมืองยิ่งนัก มีคำกล่าวกันมาแต่ก่อนว่า ถ้าผู้อยู่ที่อื่นไปยังเมืองลับแล พระไพรเจ้าป่ามักบันดาลมิให้ผู้คนพลเมือง และที่สุดอาจจะปิดบังหนทางเสียมิให้กลับออกมาได้ ความที่กล่าวนี้ประหลาดที่เป็นความจริงทั้ง ๒ ข้อ ด้วยพวกชาวเมืองลับแลมักหวาดหวั่นครั้นคร้ามคนต่างเมือง เห็นจะเป็นนิสัยสืบมาตั้งแต่แรกหนีมาตั้งชุมชนอยู่ ณ ที่นั้น คงเคยถูกมุลนายหรือผู้มีอำนาจติดตามมาค้นคว้าจับกุม จึงเลยสงสัยจนกันจนเป็นคติมา ถ้าเห็นผู้มีกำลัง และอำนาจไปถึงเมื่อใด พวก

ชาวเมืองก็มักหลบหนีเข้าป่ามิใคร่จะให้พบปะ ฟังจะหายกลัวเป็นปกติเมื่อตั้งมณฑลเทศาภิบาลในรัชกาลที่ ๕ ข้อที่ว่าถ้าคนต่างเมืองไปถึงเมืองลับแล มักหลงทางกลับมาไม่ได้นั้นเป็นความจริง เพราะทำเลที่เมืองลับแลอยู่ในห้วงเขา มีที่เนินกับที่ต่ำสลับกันไปทุกด้านดังกล่าวแล้ว จะตั้งหน้าเดินไปทางไหนก็ผ่านทุ่งนา พันธุ์นาไปก็ถึงชายดอนเป็นที่บ้านและเรือกสวนไปก็ถึงชายเขาหรือที่โคกดอนอันเป็นป่าดง ถ้าเดินเลียบเขาหรือตัดตรงไปก็ไปถึงเรือกสวน แล้วถึงบ้านและทุ่งนาทางอื่นอีก ถ้าขึ้นเดินเรื่อยไปก็เลยเข้าป่าดงพันเขตเมืองไปทางอื่น ถ้าเลียบเลาะอยู่แต่ตามเรือกสวนไร่นา ก็กววนไม่มีที่สิ้นสุด ใครไม่มีคนนำทางอาจจะหลงได้จริงดังกล่าวมา..."

นี่คือสภาพของเมืองลับแล ก่อนได้รับการพัฒนาจากพระศรีพนมมาศซึ่งพระนิพนธ์ที่อ้างถึงนี้ นอกจากแสดงสภาพของท้องถิ่นที่ทุรกันดารแล้ว ยังได้ให้ความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของบ้านเมืองด้วย

ความลึกลับซับซ้อนของเมืองลับแล ก่อนได้รับการพัฒนา ยังมีหลักฐานอื่นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นสภาพของท้องถิ่นที่ออกจะน่ากลัวและเป็นดินแดนที่มหัศจรรย์อีกด้วย ดังเช่นที่นายโสมณ อันไชยะ อาจารย์วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ได้กล่าวในหนังสือชุมนุมหนังสือทางวิชาการเนื่องในวันครบรอบการสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๑๙ มีข้อความตอนหนึ่งว่า "แม้บรรดาคนทั่วไปในถิ่นบ้านสถานอื่น มีความเข้าใจว่า เมืองลับแลเป็นเมืองลึกลับที่เต็มไปด้วยภัยร้ายนานาชนิดบ้าง เมืองกินคนบ้าง เมืองแม่หมาบ้า บ้าง หรือเมืองได้พิภพบ้าง สุดแต่ความพึงพอใจของใครต่อใครที่จะว่ากันไป..." ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้บ่งบอกถึงสภาพของท้องถิ่นเมืองลับแลก่อนที่จะได้รับการพัฒนานั้น บ้านอื่นเมืองอื่นเขามองเมืองลับแลว่าน่ากลัวเพียงใด

แต่ครั้นถึงวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชเจ้า ได้เสด็จถึงเมืองลับแล ซึ่งได้รับการพัฒนาไปมากแล้ว โดยพระศรีพนมมาศ สภาพของเมืองลับแลที่

ได้ทอดพระเนตรเห็น และมีพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการว่า

“วันที่ ๒๔ เวลาเช้า ๑ โมง ได้ขึ้นม้าเจ้านครลำปางไปตามถนนริมน้ำ แล้วเลี้ยวขึ้นถนนอินทรีศรีไปเมืองลับแล ระยะทาง ๒๐๐ เส้นเศษ ตั้งเตรียมน้ำขึ้นไปเป็นที่น้ำท่วม แลเปนป่าแดง แล้วจึงถึงป่าไม้ซึ่งเป็นที่ร่มมากกว่าแจ้ง ป่าไม้ริมถนนนี้เขาได้ห้ามไว้ข้างละ ๕ เส้นไม่ให้ผู้ใดตัด พอออกจากป่าก็ถึงพลับพลาเมืองลับแล แลเห็นภูเขาทั้งเป็นคันเทือกใหญ่ยาว ที่ปากถนนนั้นก็มีย่านเรือนตั้งขึ้นมากหลายหลังตั้งแต่พอพ้นน้ำนี้ไป ภูมิประเทศก็เปลี่ยน แลดูเหมือนประเทศชาวในมณฑลเบรียงคาร์ ถนนผ่านไปในห้องน้ำ มีสายน้ำไปริมทางข้างซ้ายไปข้างขวาซึ่งปิดด้วยฝายให้ล้นมาตามลำราง เมื่อจะเปิดเข้านาแห่งไหน ก็ตั้งทำนบเล็ก ๆ ให้ล้นขึ้นถึงนาได้ เมื่อน้ำมากไปก็ไขเปิดให้ตกไปเสียได้ ต้นข้าวในท้องนาอ้วนล้นแลรวงใหญ่งามสะพรั่งสุดสายตา ดึกว่าที่ชาวเปนอันมาก แต่กระนั้นพวกราษฎรยังพูดว่า ปีนี้น้ำน้อยไปไม่งามเหมือนเมื่อปีกลาย การที่ฝนน้อยไปฤมากไปไม่เปนอันตรายถึงทำให้เสียข้าวในนานั้นเลย คงจะได้ข้าวอยู่เสมอ เว้นไว้แต่ถ้าฝนงามดึกก็ยิ่งใหญ่งามมากขึ้น เมื่อสุดที่นาก็ถึงหมู่บ้านซึ่งล้วนเปนสวนต้นผลไม้ มีหมากเป็นต้น ปลูกยัดเยียดกันเต็มแน่นไป ในหมู่บ้านเช่นนี้ก็คล้ายกันกับที่

ชาวแต่ของเรารู้ว่า ที่ล้วนแต่เป็นต้นไม้มีผลทั้งสิ้นแลเปนหมู่บ้านใหญ่ ๆ เสาโต ๆ ไม่มีเรือนไม้ไผ่ เมื่อเข้าไปในหมู่บ้านแล้วก็กลับออกท้องนา เช่นนั้นไปตลอดจนถึงเขา ที่ว่าการอำเภอตั้งที่เขาจำศีลเปนเขาย่อม แต่ตั้งอยู่ในกลางทุ่งล้อมรอบงามดี เขาตั้งพลับพลาไว้บนยอดเขานั้นซึ่งได้ขุดเป็นรางน้ำเดินรอบเขา แลมีทางขึ้นหลายสายขึ้นได้ด้วยม้า บนพลับพลานั้นแลเห็นแผ่นดินรอบคอบ เปนที่งดงามมาก ราษฎรได้ตั้งกระบวนแห่บ้องไฟแลปราสาทผึ้ง มีช้างในกระบวนนั้นถึง ๒๕ เชือก ราษฎรได้ขึ้นมามาเปนอันมาก แจกเสมาแลแจกเงินตามสมควร ได้ปักหลักตรงกลางยอดเขา นั้นไว้เพื่อจะสร้างลัษณ์แลมีขุมน้อย ด้วยศิลาแลงอันมีอยู่มากในแถบนั้น แลจะเชิญพระเหลือซึ่งจะได้สร้างขึ้นใหม่ด้วยทองชนวนพระชินราช ซึ่งหล่อใหม่ตามแบบองค์เดิมขึ้นมาไว้ให้เป็นที่ยสักการบูชาในเมืองลับแลนั้น ครั้นกินข้าวกลางวันแล้วมีเทศน์เรื่องพระแท่นศิลาอาสน์กัณฑ์ ๑ แล้วขึ้นช้างพระอินทร์เจ้านครเมืองแพร่สูง ๕ ศอกเศษ ผูกสัปคับแมงดาเขียนทอง เครื่องช้างแลมะหมอนล้วนแต่ทำอย่างประณีต เจ้านายแลข้าราชการก็ขึ้นช้างทั้งสิ้น ออกจากเขาจำศีลเพื่อไปดูฝายต้นน้ำ ระยะทางสัก ๕๐ เส้นเศษ อันการที่ทำฝายนั้นเขาก็ฉลาดทำมาก ใช้แต่หลักไม้สักเล็ก ๆ ปักเรียงตลอดขวางลำห้วยลงไปเป็นชั้น ๆ ให้ลาดเขาลงไปคล้ายรูปล้อที่กั้นด้วย

สิเมนแล้วขนานด้วยไม้ไผ่ทั้งลำ กรูด้วยกิ่งไม้กรวดทราย ฝายนั้นกว้างก้นน้ำอยู่ประมาณสัก ๖ วา ๗ วา น้ำข้างในสูงกว่านอกฝาย ๔ ศอกเศษเกือบ ๕ ศอก ถ้ามากก็ไหลข้ามฝายไปฝายนี้ว่าบนฝายเล็กลำห้วยกว้างประมาณสัก ๗ วา ๘ วา ฝายใหญ่ ๆ ยังมีอีกหลายแห่ง แต่ระยะห่างไกลเวลาไม่พอจะไปดู ในเมืองลับแลนี้มีประมาณสัก ๓๐ ฝาย กลับโดยทางเดิมมาจนถึงแยกถนนศรีพนม จึงได้เลี้ยวไปตามถนนศรีพนม ถนนนี้ไปในระหว่างท้องนาแลสวนจนสิ้นเขตเมืองลับแล”

ข้อความในพระราชหัตถเลขาที่อัญเชิญมานี้ แสดงให้เห็นว่า สภาพท้องถิ่นของเมืองลับแลได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าแล้วอย่างมากมาย ทั้งนี้ก็เพราะฝีมือของนักพัฒนา คือ พระศรีพนมมาศ ซึ่งการพัฒนาครั้งกระนั้น ท่านยังเป็นราษฎรธรรมดาสามัญ ยังมีได้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนาง หรือมีตำแหน่งในทางราชการ แต่อย่างไรทั้งสิ้น แต่เป็นเพราะความรักท้องถิ่น รักแผ่นดิน และรักชาวบ้าน ผลสำเร็จจึงตอบสนองอย่างน่าชื่นใจ จนกระทั่งเป็นที่พึงพอพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราชเจ้า ดังกล่าวแล้ว จึงได้รับพระมหากรุณาให้มีบรรดาศักดิ์ และทำราชการมาตั้งแต่นั้น ซึ่งรายละเอียดจะขอนำไปกล่าวในตอนชีวิตประวัติต่อไป การถวายเป็นการต้อนรับด้วยการจัดสร้างพลับพลาที่ประ

ทัศนียภาพพลับพลาเมืองอุดรดิตถ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๕

“ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สภาพท้องถิ่นของเมืองลับแลได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างผิดหูผิดตา ทั้งนี้ก็เพราะฝีมือของนักพัฒนาคือ พระศรีพนมมาศ ซึ่งครั้งที่ทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นระยะนั้น ยังเป็นเพียงราษฎรธรรมดาสามัญ มิได้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนาง หรือมีตำแหน่งในทางราชการแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะความรักท้องถิ่น รักแผ่นดิน และรักชาวบ้าน ผลสำเร็จจึงตอบสนองอย่างน่าชื่นใจ นับเป็นเยี่ยงอย่างแก่นักพัฒนารุ่นหลัง ๆ”

ทับ จัดขบวนแห่แหน อย่างสมพระเกียรติยศ ครั้งนั้น ท่านผู้นี้ก็จัดถวายโดยตลอด

ผลของการเสด็จเมืองลับแลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ครั้งกระนั้นแล้ว ต่อมาก็มีพระเจ้าแผ่นดินและพระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่เสด็จเมืองลับแลอีกโดยลำดับคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จเมื่อพ.ศ. ๒๔๕๐ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง เสด็จ พ.ศ. ๒๔๕๔ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสด็จ พ.ศ. ๒๔๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ พ.ศ. ๒๕๐๑

จากนี้จะขอนำกล่าวถึงชีวิตประวัติและวิธีการพัฒนาเมืองลับแลอันเป็นรากฐานสำคัญของความเจริญก้าวหน้าจนกระทั่งถึงปัจจุบันคือ พระศรีพนมมาศ

พระศรีพนมมาศ เดิมชื่อ **ทองอิน** เป็นบุตรของจีนตัวดี แซ่ตัน แต่มารดาเป็นไทย

ชื่อ นิม ชาวอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ย้ายขึ้นไปทำมาหากินทางการค้าที่บ้านยางกะโด เมืองลับแล ทองอินเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๔ เมื่อยังเยาว์ บิดามารดาแยกให้เป็นลูกของพระภิกษุ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ คือ หลวงพ่อน้อย วัดป่ายางนอก หลวงพ่อน้อยเป็นผู้ตั้งชื่อให้ว่า ทองอิน

พออายุ ๑๒ ปี ย้ายไปอยู่กับหลวงพ่อต้นวัดน้ำใส เพื่อศึกษาเล่าเรียน จนกระทั่งอายุครบวษา จึงได้บวชอยู่ที่วัดน้ำใส ๑ พรรษา แต่สึกออกมาช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพทางการค้าต่อไป

แต่วิถีค้าของทองอิน มิได้ตั้งอยู่กับที่ เขาเริ่มการค้าแบบนำสินค้าไปขายตามชุมชนต่าง ๆ ในเมืองลับแล และบางครั้งก็ไปต่างถิ่นคือไปถึงอำเภอสว่างแดนดิน (อำเภอศรีสัชนาลัย) จังหวัดสุโขทัย การค้าแบบนี้ทำอยู่ประมาณ ๕ ปี เจริญก้าวหน้าจนสามารถเป็นนายอากรสุราที่โรงต้มกลั่น อำเภอสว่างแดนดิน เป็นเวลา ๑๐ ปี กิจการเจริญมากและมีคนนับหน้าถือตามากขึ้นโดยลำดับ และในระยะนี้ ทองอิน แต่งงานกับสตรีชาวเมืองลับแลคนหนึ่ง ชื่อ ดี แต่ไม่มีบุตร จึงมีภรรยาอีก

หลายคน ชื่อ พัก เป็นชาวบ้านท่าอิฐ ชื่อ ผาด ชาวสวรรคโลก และบุญมา แต่ไม่มีบุตรสืบสกุลสักคนเดียว จึงพาบุตรบุญธรรมและหลาน ๆ มาเลี้ยงหลายคน ซึ่งบุตรบุญธรรมและหลาน ๆ เหล่านี้ได้รับการส่งเสริมเลี้ยงดูตลอดจนการให้การศึกษาจนได้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างดีทุกคน เช่น หลวงนิธย์ เวชวิศิษฎ์ ผู้เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการแพทย์ นายกฤษณ์ อินทโกศัย ผู้เคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมศิลปากร เป็นต้น

เมื่อท่านผู้นี้ได้รับผลสำเร็จในกิจการค้าดังกล่าวจนมีฐานะมั่นคงแล้ว ก็หวนกลับมาสร้างความสำเร็จหรือกลับมาพัฒนาเมืองลับแลอันเป็นถิ่นฐานบ้านเดิมต่อไป...

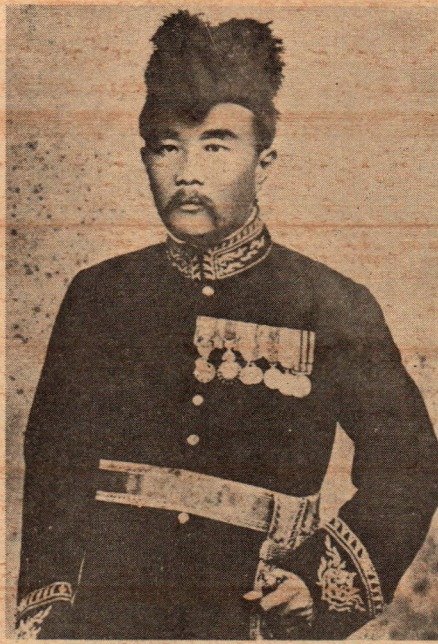
อันดับแรกคือ **ตั้งโรงเรียนราษฎร์** ของตนเองขึ้นในเมืองลับแลขึ้นเป็นแห่งแรก เพราะท่านทราบดีว่า การศึกษานั้นเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนและท้องถิ่น โรงเรียนแห่งนี้เจริญก้าวหน้ามาเป็นเวลา ๕ ปี ก็ยุบเลิก ทั้งนี้ เพราะท่านได้รับราชการเป็นนายอำเภอ จึงตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่และได้รับพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรง

ดำรงพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และได้เสด็จเมืองลับแลว่า **พนมมาศพิทยากร** เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๐

งานพัฒนาที่ได้รับความสำเร็จอีกด้านหนึ่งขณะที่ยังมีรับราชการ คือ **การคมนาคม** ซึ่งเป็นเส้นเลือดสำคัญในการขนส่งพืชผลและการสัญจรไปมาถึงกัน เพราะระยะนั้น เมืองลับแลกำลังมีผู้คนมาก การปรับปรุงท้องถนนเพื่อการสัญจร และเกษตรกรรมกำลังดำเนินไปอย่างรีบเร่ง ซึ่งผลผลิตทางด้านนี้กำลังจะทวีมากขึ้น ท่านจึงสร้างถนนจากลับแลมาตลาดบางโพ ถนนลับแล-หัวดง ลับแล-พระแท่นศิลาอาสน์-ทุ่งยัง ตลอดจนสร้างถนนซอยต่าง ๆ ในเมืองลับแลนั่นเอง โดยความร่วมมือจากชาวบ้าน มิได้ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินเลย นอกจากนี้ยังได้วางผังเมือง สร้างฝายน้ำเพื่อบำรุงการเพาะปลูกพืชไร่ ตลอดจนการทำไร่ทำสวนผลไม้ นานาชนิดดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวนั้นแล้ว ซึ่งงานเหล่านี้ได้เป็นพื้นฐานแห่งการชลประทานในเมืองลับแล เมื่อท่านได้รับราชการแล้วต่อไป

โดยเฉพาะงานสร้างถนนและเหมืองฝายดังกล่าวนี้เอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งท่านให้เป็น **ขุนพิศาลจិនะกิจ** และทรงตั้งถนนสายสำคัญสายหนึ่งว่า **ถนนอินทโชนี** ซึ่งทรงเอาชื่อของท่านกับอัยยาศัยอันดีงามของท่านตั้งไว้เป็นอนุสรณ์ให้คนภายหลังระลึกถึง

ต่อมาอีก ๔ ปี คือ พ.ศ. ๒๔๕๗ ก็ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขุนพิศาลจិនะกิจ (ทองอิน) เป็น **หลวงศรีพนมมาศ** เจ้าเมืองลับแล ขึ้นตรงกับเมืองพิชัย มีอำนาจบังคับบัญชาปัดขี้ดกกระบัตรกรมการเมือง และราษฎรชาวเมืองลับแลทั้งสิ้น และต่อมาอีก ๔ ปี คือ พ.ศ. ๒๔๕๑ ก็เลื่อนขึ้นเป็น **พระศรีพนมมาศ** ดำรงตำแหน่งนายอำเภอเมืองพิชัย และยังทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น**อำมาตย์ตรี** ดำรงตำแหน่ง**เกษตรมณฑลพิษณุโลก** อีกด้วย

ภาพถ่ายพระศรีพนมมาศ (ทองอิน) นักพัฒนานครนครเมืองลับแล

สำหรับงานในขณะที่มีบรรดาศักดิ์เป็นพระศรีพนมมาศนี้ อาจแยกได้ดังนี้

การชลประทาน งานด้านนี้เป็นงานที่สืบต่อมาจากการสร้างฝายต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง แต่ขยายงานให้ใหญ่ขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ชาวเมืองลับแลมีอาชีพและฐานะมั่นคงขึ้น โดยการเกณฑ์ชาวบ้านช่วยกันสร้างฝายหลวง ท่านตื่นขึ้นคุมงานการสร้างเองตั้งแต่เวลา ๐๔.๐๐ น. แล้วถือสังข์เที่ยวเป่าเป็นสัญญาณปลุกชาวบ้านที่จะร่วมกันทำงาน ชาวบ้านจึงตั้งชื่อท่านขึ้นอีกชื่อหนึ่ง คือ **พระศรีทองสังข์** ฝายหลวงแห่งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานชื่อว่า **ฝายสมเด็จ** นอกจากนี้ยังสร้างฝายหิน ฝายหนองแม่นัน ฝายเด่นหมาก ฝายจอมแจ้ง

การเกษตร งานด้านนี้ ท่านได้จ้างจีนที่ชำนาญการปลูกผักมาทำไร่ตัวอย่างให้ชาวบ้านดู เช่น ผักคะน้า หอม ผักชี กระหล่ำปลี ถั่วลิสง เป็นต้น จนชาวบ้านเข้าใจแล้วปลูกผักกันอย่างแพร่หลายเพียงพอกับการบริโภคทั่วครัวเรือน แล้วก็ยังสามารถส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดใกล้เคียงได้ นอกจากนี้ยังแนะนำให้ปลูกมะพร้าว ปลูกหมาก ละหุ่ง และผลไม้อื่น ๆ เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ลำไย มะม่วง ขนุน ลำไย ส้มโอ กล้วย

สับปะรด เป็นต้น ซึ่งเจริญงอกงามให้ผลเป็นอย่างดี เพราะอาศัยการชลประทานดังกล่าวแล้วเข้าช่วย พร้อมกันนั้นก็แนะนำให้ชาวบ้านเลี้ยงสุกรและไก่ โดยประชุมกำนัน และผู้ใหญ่บ้านมาพูดให้เข้าใจแล้วนำไปแจกแก่ชาวบ้าน จนทุกสิ่งทุกอย่างได้กลายเป็นสินค้าสำคัญ ชาวบ้านแลทั้งสิ้น

การอุตสาหกรรม งานด้านนี้มีชื่อเสียงสำคัญก็คือ การทำไม้กวาด จากต้นตองกุง ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เกิดขึ้นเพราะครั้งหนึ่ง ท่านลงมากองทัพฯ และเข้าพบเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีที่บ้าน เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีหยิบไปไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมาจากเมืองจีนให้ดู แล้วได้ถามว่า พืชชนิดนี้มีในเมืองไทยหรือไม่ ท่านตอบว่าต้องขึ้นมาจากคันคูดินในท้องดินต่าง ๆ และกลับขึ้นไปแล้ว ก็ไปพบต้นไม้ชนิดนั้นในท้องดินระหว่างเมืองลับแลกับเมืองแพร่มากมาย ชาวบ้านเรียกชื่อว่า **ต้นตองกุง** จึงนำลงไปกรุงเทพฯ ให้เจ้าพระยาสุรศักดิ์ เจ้าพระยาสุรศักดิ์บอก ว่า ดอกของต้นไม้ชนิดนี้ทำไม้กวาดได้ ท่านจึงกลับมาฝึกหัดชาวบ้านตำบลแม่พูน ฝายหลวง หัวดง มาตำบลละ ๒ คน มาฝึกหัดทำไม้กวาด แล้วผลิตเปลี่ยนเอาคนอื่นมาฝึกทำจนมีคนทำไม้กวาดด้วยดอกตองกุงกันมาก จึงส่งลงมาถวายเจ้านายในกรุงเทพฯ เป็นการประชาสัมพันธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตรัสแนะนำให้หาขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ท่านก็ทำตาม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยินดีเป็นอย่างยิ่งและตรัสให้ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำเป็นสินค้าให้ได้ และการก็สำเร็จดังพระราชประสงค์ ไม้กวาดชนิดนี้ได้เป็นสินค้าแพร่หลาย แม้จนกระทั่งบัดนี้

นี่คือชีวิตประวัติและหลักการพัฒนาท้องถิ่นของพระศรีพนมมาศ (ทองอิน) ท่านถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ อายุ ๖๐ ปี และได้รับพระราชทานเพลิงศพ ณ พระตำหนักบ้านศรีพนมมาศ แต่บัดนี้ทางราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ได้หล่อรูปท่านขึ้นประดิษฐานไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงนักพัฒนานครเมืองลับแลและของประเทศไทยสืบต่อไปชั่วกาลปาวสาน

ภาษาไทยของเรา

อังคม ศรีราช

“ปลุกตัว”

อันชีวิตร่างกายซึ่งรวมเรียกกันว่า “ตัวตนเราเขา” นั้นประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือร่างกายกับจิตใจ มีขนาดยาววาวหนาคืบ หรือกว้างตอกยาววา แล้วแต่จะว่ากันไป แต่ก็มีความจริงอยู่ว่า ตัวตนเราเขาของใคร ก็ย่อมเป็นที่รักของตน ใครจะปฏิเสธว่า ตนของตนไม่เป็นที่รักของตนนั้นเห็นจะไม่มีนอกจากคนไม่ปรกติเท่านั้นด้วยเป็นความจริงดังนี้ ในทางพระพุทธศาสนาจึงมีสุภาษิตอยู่บทหนึ่งว่า **“ถ้ารู้ว่าตนเป็นที่รักของตนแล้ว พึงรักษาดนไว้ให้ดี”** คำว่า **“ตน”** ตามสุภาษิตนี้ ก็หมายถึง **“ตัว”** คือตัวคนแต่ละคน ๆ นั้นเอง ซึ่งเมื่อว่าตามภาษาไทยที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วก็คือ **“ตัวตน”** หรือทั้งตัวทั้งตนทั้งกายทั้งใจของคนแต่ละคนเรียกรวม ๆ ว่า **“ตัวตน”** นั้นเอง

ตัวหรือตัวตนนั้น เป็นที่รักของแต่ละคน ๆ ทุก ๆ ตัวคนหรือตัวตน จึงต้องยอมรับว่าเป็นที่รักของตน และต้องปกป้องรักษาดนไว้ให้ดีด้วยวิธีการต่าง ๆ วิธีหนึ่งที่คนทั่วไปนำมาใช้เป็นการรักษาป้องกันตนคือการ **“ปลุกตัว”** อันเป็นลัทธิปฏิบัติของผู้เชื่อถือ ทั้งในทางไสยศาสตร์ทั้งในทางพุทธศาสตร์ ความมุ่งหมายก็เพื่อรักษาตัวสมกับคำที่ว่า **“คนเป็นที่รักของตน”** ตามสุภาษิตดังกล่าวนั้น เพราะฉะนั้น**ภาษาไทยของเรา**บัดนี้ ผู้เขียนจึงใคร่ขอแนะนำเรื่อง **“ปลุกตัว”** มาเล่าสู่ท่านผู้อ่านฟังว่า ความมุ่งหมายในภาษาไทยซึ่งเป็นที่ยึดและใช้กันมาจนติดแล้ว มีความหมาย ความประสงค์ และความ เป็นมา จนถึงกับได้เก็บเป็นคำขึ้นสู่ภาษาไทยหรือเป็นภาษาไทยแล้วอย่างไรต่อไป คำว่า **ปลุกตัว** คือ การนั่งเข้าสมาธิแล้วบริกรรมคาถาเพื่อให้อยู่คงกระพันชาตรี เวลาออกรบทัพจับศึกหรือต่อสู้กับศัตรู การนั่งเข้าสมาธิบริกรรมคาถานั้น คือการนั่งภาวนาสารวมใจ

ท่องบ่นอักขระหรือข้อความที่ผูกขึ้นซึ่งถือว่า มีอำนาจลึกลับอยู่ในนั้น เมื่อนำมาใช้ตามลัทธิที่มีกำหนดไว้ ก็เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในทางป้องกันปิดเป่าให้แคล้วคลาดหรือทนทานต่อศัตรูอาวุธ หรือมีฤทธิ์จำแลงแปลงกายล่องหนหายตัวตามแต่จะปรารถนา เช่น ให้จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน หรือ ฟันไม่เข้ายังไม่ออก เป็นต้น และการท่องบ่นจะท่องบ่นในใจหรือเปล่งเสียงให้ชัดเจนก็ได้ เป็นลัทธิปฏิบัติที่เนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธะคนกันไป ที่มาจากศาสนาพราหมณ์ เนื่องมาจากความเชื่อมั่นลือมนไสยในลัทธิไสย-ศาสตร์ ซึ่งมีการใช้เวทมนต์คาถาที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ใช้เป่าฟันบริกรรมปลุกเสกและลงเลขยันต์ ทำอาถรรพณ์ต่าง ๆ อย่างเช่น ฤาษีจำพวกนั่งสมาธิภาวนาแล้วมีฤทธิ์มีเดชซึ่งเรียกว่าดาบส มุนี โยคี ที่ปรากฏเรื่องราวอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ลัทธิไสยศาสตร์ของพราหมณ์ถือว่า การใช้เวทมนต์คาถาบริกรรมนั้นจะสำเร็จผล

ปัจจุบันความเชื่อเรื่องปลุกตัวยังมีอยู่ในหมู่เกจิอาจารย์อยู่บ้าง ซึ่งประชาชนก็ยังศรัทธาเลื่อมใสอยู่ แต่ในหมู่ผู้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาดีถือว่าการปลุกตัวก็คือการทำตัวให้เป็นคนดีละเว้นความชั่วอยู่เสมอ ก็จะสามารถแคล้วคลาดจากภัยเวรเป็นการอยู่อย่างคงกระพัน เวลาเขาพัวพันกันไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว เวลาเขายิงกันไม่ออกไปดูเท่านั้นเอง

ให้อยู่คงกระพันได้อยู่ที่สมาธิ คือความตั้งมั่นแห่งจิต ความสำรวมใจให้แน่วแน่หรือการมีจิตเพ่งเล็งแน่วแน่อยู่ในมโนคติภาที่ปริกรรมนั้นโดยเฉพาะ ในการปริกรรม ผู้ปริกรรมจะรู้เนื้อความของคาถาที่ตนนั่งปริกรรมหรือไม่ก็ตาม ไม่ถือเป็นสำคัญ ความมุ่งหมายต้องการให้เกิดสมาธิเพื่อผลในทางอิทธิฤทธิ์ที่ตนปรารถนาเท่านั้น ส่วนที่เนื่องมาจากศาสนาพุทธนั้น เนื่องมาจากความเชื่อมั่นเลื่อมใสในการนั่งเข้าสมาธิถึงขั้นบรรลุฌานสมาบัติแล้วสามารถให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ได้อย่างพระอรหันต์บางองค์ เช่น พระมหาโมคคัลลานะ ถูกโจรทำร้ายร่างกายแหลกละเอียดแล้ว เข้าฌานสมาบัติสามารถสมานร่างให้เหมือนเดิมแล้วเหาะไปกราบทูลลาพระพุทธเจ้าเพื่อไปนิพพานได้ ถึงปุณณคนธรรมาภิกขุเชื่อว่า เมื่อนั่งเข้าสมาธิจะบรรลุได้อย่างสูงไม่ถึงขั้นฌานสมาบัติ ก็สามารถจะแสดงอิทธิฤทธิ์ตามภูมิของตนได้ คือบรรลุเพียงรูปฌาน ยังสามารถแปลงกายให้คนหลงใหลเลื่อมใสได้ การนั่งเข้าสมาธิเพื่อบรรลุรูปฌานนั้นเพียงฟังกลอนบ้าง ปริกรรมคาถาบ้าง สุดแต่นิสัยของผู้ปฏิบัติจะถนัดอย่างไร

ด้วยเหตุที่มีความเชื่อมั่นทั้งในลัทธิไสยศาสตร์ของพราหมณ์และในฌานสมาบัติ

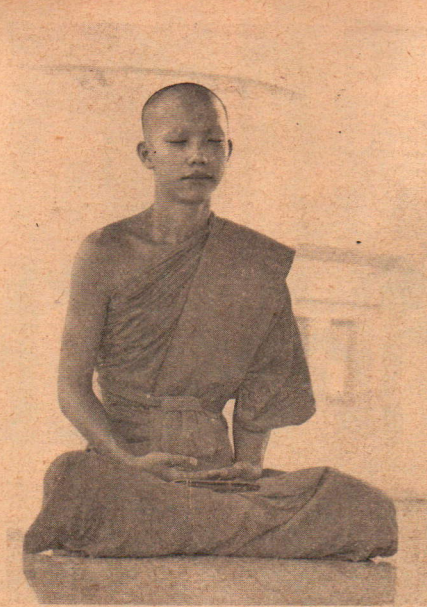
ของพุทธศาสนา จึงมีผู้นิยมนั่งเข้าสมาธิทั้งแบบไสยศาสตร์และแบบพุทธ แพร่หลายมาก แล้วเกิดมีเกจิอาจารย์มุ่งสั่งสอนเวทมนต์คาถากันขึ้น และดัดแปลงแก้ไขนำวิธีการทางไสยศาสตร์ของพราหมณ์มาใช้ โดยดัดดัดทอนเอาเนื้อมนต์ของพราหมณ์นั้นออกเสีย แล้วนำพุทธมนต์แทรกเข้าแทน ด้วยเห็นว่ามนต์ของพราหมณ์ยังเรื่องอานาภาถึงเพียงนี้ ถ้าเป็นพุทธมนต์คงจะยิ่งเรื่องอานาภาพกว่าเป็นไหน ๆ แต่แม้ถึงจะดัดแปลงแทรกพุทธมนต์คาถาเพื่อให้เป็นแบบพุทธศาสตร์ล้วน ๆ แล้วก็ตาม ในทางปฏิบัติก็ยังเป็นแบบพราหมณ์ปนแบบพุทธ ยากที่จะแยกกันได้ กล่าวคือผู้จะนั่งเข้าสมาธิที่เรียกว่า “ปลุกตัว” ยังต้องทำพิธีไปตามขั้นตอน แบบพวกฤๅษีสวดอ้อนวอนเทพเจ้าเพื่อขอพรให้ได้ตามที่ตนปรารถนา ก่อนนั่งภาวนาคือ มีการกล่าวคำชุมนุมเทวดา กล่าวคำสรรเสริญคุณแห่งสิ่งที่ดีว่าศักดิ์สิทธิ์และคำชุมนุมครูไหว้ครูก่อน แล้วกล่าวคำเชิญอาคมเข้าสู่ตนเพื่อปริกรรมคาถาต่อไป ทำนองเดียวกับการทำพิธีไหว้พระสวดมนต์ แล้วตั้งจิตอธิษฐาน แล้วแผ่เมตตาของพุทธศาสนิกชนฉะนั้น การกล่าวคำชุมนุมเทวดาก็ ชุมนุมครูเป็นต้นกิตติ มีทั้งระบอบอักขระและข้อความที่ผูกขึ้นแบบบาลีสันสกฤตและแบบบาลีแปลเป็นไทยไป

ด้วย คำที่นำมาภาวนาเรียกว่า “ลาตา” ทั้งนั้น อ่านแล้วรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง แต่เป็นอันยุติว่าเป็นแบบพราหมณ์ปนพุทธคาถาที่ว่ามีหลายแบบ มีทั้งคาถาชุมนุมเทวดา คาถาสรรเสริญคุณ คาถาชุมนุมครู (ไหว้ครู) คาถาเชิญอาคมเข้าสู่ตน คาถาครอบ เมื่อได้ทำพิธีเหล่านี้แล้ว ผู้เข้าพิธีก็จะนั่งเข้าสมาธิปริกรรมคาถาต่อไป โดยคาถาที่นำมาปริกรรมนั้นมีหลายประเภท สุดแต่ผู้นั่งปริกรรมจะใช้ในทางไหน ถ้ามุ่งจะปริกรรมให้อยู่คงกระพันชาติ มักใช้คาถาหาอุจปริกรรม คาถานั้นมีว่า “อนิทัสสนอัปปฎิ” บทนี้ว่าลั่นไปป็นไม่ออก “อนิทัสสนอัปปฎิมา” บทนี้ว่าลูกป็นไม่ออกจากล้ากล้อง “อนิทัสสนอัปปฎิมาตาย” บทนี้ว่าล้ากล้องแตก คาถาอื่น ๆ ก็นั่งปริกรรมในทำนองเดียวกัน เมื่อกล่าวรวมลงแล้ว ผู้ปลุกตัวจะเรียกคาถาใดมานั่งปริกรรมย่อมได้ตามปรารถนา ภายหลังจากเรียกอาคมเข้าสู่ตัวแล้ว

นอกจากการนั่งเข้าสมาธิแล้วปริกรรมคาถา การปลุกตัวยังมีวิธีการอื่น ๆ อีก ซึ่งเกจิอาจารย์นิยมสอนแก่ลูกศิษย์ลูกหา คือวิธีอาบนํ้ายาและวิธีกินว่าน วิธีอาบนํ้ายาก็คือนำต้นไม้บางชนิดที่ถือว่าเป็นยามาแช่นํ้าค้างแล้วอาบให้ครบตามกำหนด วิธีนี้ก็ประกอบพิธี

เหมือนกัน คือ ยาที่จะนำมาแช่อบต้องไปเอาในป่า การไปเอายาก็ต้องไปให้ถูกเวลา และต้องใช้คาถาปลุกเสกด้วย ดันยาบางชนิดต้องไปเอาเวลากลางคืน บางชนิดต้องไปเอาเวลาเช้า บางชนิดต้องไปเอาเวลาผลิดอกออกผล บางชนิดต้องไปเอาเวลาใบร่วง และต้องไปในวันที่ถือว่าแข็ง ส่วนมากเป็นวันอังคาร วันเสาร์ ส่วนน้ำค้ำต้องเอาผ้าสะอาดไปแกว่ง เอาจากป่าช้าหรือป่าหญ้าในเดือน ๑๒ ตอนเช้ามืด และต้องไปแกว่งเอาวันอังคารวันเสาร์เช่นเดียวกัน แล้วเอามาบดลงในอ่างยาครบ ๗ วัน ๗ คืน เมื่อแช่จนยาออกแล้ว อาบจนครบ ๗ อังคาร ถือว่าเหนียว พันไม่เข้า ยังไม่ออก ส่วนการกินว่านนั้น คือ กลืนว่านที่ถือว่ามฤตยู เมื่อกลืนแล้ว ว่านออกฤทธิ์ทำให้ตัวพองทำให้เหนียว พันไม่เข้ายังไม่ออก ๒ วิธีนี้ ไม่อยู่คงกระพันนานเหมือนวิธีนั่งเข้าสมาธิแล้วบริกรรมคาถาเพียงหมดฤทธิ์ยา และฤทธิ์ว่านก็หมดความอยู่คงกระพันไป นอกจากนี้ก็มีการสักน้ำมันสักยันต์ลงในตัวล้วนแต่ถือว่าเป็นการปลุกตัวทั้งนั้น

เรื่องการนับถือเวทมนต์คาถา มีมา

การฝึกสมาธิ

แต่ยุคโบราณกาลในประวัติศาสตร์ นับแต่พงศาวดารเหนือพงศาวดารกรุงเก่ามีเรื่องอิทธิฤทธิ์ของเวทมนต์คาถาแทรกอยู่ทั้งนั้น บรรพบุรุษที่มันและขลังในวิทยาคมมีชื่อเสียงอยู่หลายท่าน

ปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องปลุกตัวที่กระทำตามที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีอยู่ในหมู่เกจิ

อาจารย์อยู่บ้าง ซึ่งประชาชนก็ยังศรัทธาเลื่อมใสอยู่ แต่ในหมู่ผู้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาดีถือว่า การปลุกตัวก็คือการทำตัวให้เป็นคนดีละเว้นความชั่วอยู่เสมอ ก็จะสามารถแคล้วคลาดจากภัยเวรเป็นการอยู่คงกระพัน เวลาเขาพันกัน**ไม่เข้าไปยุ่ง** เกี้ยว เวลาเขายิงกัน**ไม่ออกไปดู** เท่านั้นเอง

ท่านผู้อ่านที่รัก ท่านพอจะเข้าใจแล้วใช่ไหมว่าการ “ปลุกตัว” ทั้งในแง่ไสยศาสตร์ ทั้งในแง่พุทธศาสตร์ คือการทำอย่างไร เมื่อเข้าใจแล้ว สมใจหรือไม่ ว่าวิธีการ “ปลุกตัว” ทั้งสองอย่างที่คนเชื่อและปฏิบัติตามนั้น จะเป็นการรักษาป้องกันตนไว้ให้ดี หรือยังก็ตามที่เกิด อยากจะขอแนะนำท่านผู้อ่านที่รักตนมา “ปลุกตัว” กันด้วยการบริกรรมหรือท่องมนต์คาถาทุก ๆ วัน จะได้ชื่อว่ารักษาตนไว้ให้ดีวิธีหนึ่ง คาถาที่นำมาแนะนำนั้นมีว่า

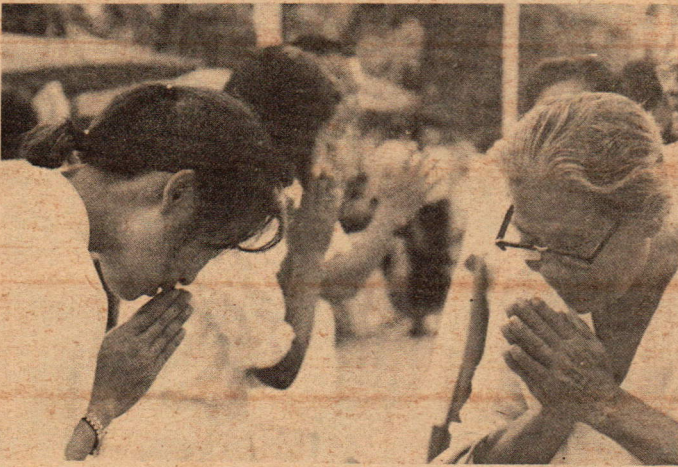
“จงเตือนตนของตนให้พ้นผิด
ตนเตือนจิตตนได้ใครจะเหมือน
ตนเตือนตนเตือนไม่ได้ใครจะเตือน
ตนแช่เชือน ใครจะเตือนให้ป่วยการ”

● เมื่อลืมหืมใครหนอวิ่งเข้ามาช่วย
และปลอบด้วยนิทานกล่อมขวัญให้
ทั้งจูบที่เจ็บชะมัดปวดเป่าไป
ผู้นั้นไซ้ที่แท้แม่ฉันเอง

พระราชธรรมนิเทศ

น้ำใจคนไทย

“

สวัสดีครับ

‘ผมเรียนอยู่ที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผมชอบอ่าน วารสารไทย เต็มอ วารสารไทยเป็นวารสารที่ยังช่วยอนุรักษ์เอกลักษณ์ของคนไทยไว้ ท่ามกลางอารยธรรมตะวันตกนะครับ ผมขอให้วารสารไทยยังมีอยู่ต่อไปนะครับ

ทักษิณา ใจส่อง

”

คนไทยได้ชื่ออยู่แล้วว่าเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มาแต่โบราณกาล ดังเช่นที่โรงเรียนของผม มีนักเรียนประมาณ ๑,๕๐๐ คน มีร้านสหกรณ์ ร้านขายขนมมากมาย นักเรียนก็สามัคคีปรองดองกัน จนมีชื่อเสียงดังไปทั่ว มียายอยู่คนหนึ่งอายุก็คงราว ๆ ๗๐ ปีเห็นจะได้ หาบของเต็มกระบุงมาขายในโรงเรียน ของที่ขายก็มีจำพวก ถั่วต้ม พุทรา ไม้เกี๋ยะ ส้มโอ ตลอดจนมะพร้าวอ่อน นักเรียนก็ชอบที่จะอุดหนุนแก่เสมอ เพราะความสงสาร แม้แต่อาจารย์ก็ยิ่งอุดหนุน เป็นอันว่าโรงเรียนของผมเป็นแหล่งลูกค้ารายใหญ่ก็แล้วกัน เสียงวิพากษ์วิจารณ์ยายคนนี้มีต่าง ๆ นานา

“ลูกหลานไปไหนกันซะหมด ยายคนเดียวก็เลี้ยงไม่ได้ ปล่อยให้ขายของลำบากได้”

“เราว่าแกอยู่บ้านเฉย ๆ ไม่ได้มากกว่า ก็เลยมาหาบของขายยังงี้”

“เราว่านะ ถ้าไม่มีปัญญาจะเลี้ยงก็เอาไปฝากสถานสงเคราะห์จะดีกว่า อย่างน้อยก็ได้พักผ่อน”

“เราเห็นจะอดที่จะซื้อไม่ได้ซักที จะต้องซื้อทุกที สงสาร”

นี่คือเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่ผมได้ยินมา คุณลักษณะยายก็ยังดูราวกับว่ามีความสุขที่ได้มาขายของยังงั้นแหละ ขี้บ่นด้วย

ในวันเดียวกันนั้นเอง เด็กเรียนแล้ว ลูกเสือจรรยาของโรงเรียนยังไม่ทำงาน ที่หน้าโรงเรียนท่ามกลางจรรยาที่คับคั่ง นักเรียนข้ามทางม้าลายคนแล้วคนเล่าแต่ยายแกข้ามไม่ทัน ไหนจะวัยชรา ไหนจะของขาย ยายยืนคอยให้รถว่างตั้งนาน จนแล้วจนรอดยายก็ข้ามถนนไม่ได้ แต่ก็ทันใดนั้นเอง มี

นักเรียนรุ่นพี่ผู้ชายคนหนึ่งจึงเข้าไปถามยาย

“ยายจะข้ามถนนใช่ไหมครับ เดี่ยวผมจะข้าม ยายไปกับผมก็ได้ครับ”

“เออใช่ ไ้รถพวกนี้ไม่ยอมให้คนแก่ได้ข้ามถนนกันมั้งเลย”

จากนั้นพี่คนนั้นก็พายายข้ามถนนได้ พร้อมกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ พอข้ามเสร็จ ยายก็กล่าวขอบคุณขอบใจเป็นการใหญ่ แล้วพี่คนนั้นก็เลยได้ถั่วต้มไปกินถุงหนึ่ง นี่แหละครับน้ำใจคนไทยที่ผมประทับใจมากที่สุด ผมคิดว่า ท่ามกลางความชิงดีชิงเด่นของสังคม ก็ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สมกับกลอนบทหนึ่งที่ผมจำได้ที่ว่า

“อันความกรุณาปราณี จะมีใครบังคับ
ก็หาไม่ หลังมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ
จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน”

ภาพชุดจิตรกรรมฝาผนัง

พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พ.ศ. ๒๑๐๘ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระชันษา ๑๓ ปี) ทรงเล่นกระบี่ กระบองกับมังสามเกียด ถวายพระเจ้าหงสาวดี (บุเรงนอง) ณ เมืองหงสาวดี

พ.ศ. ๒๑๒๑ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระชันษา ๒๖ ปี) ขณะประทับอยู่ที่เมืองหงสาวดี ทรงเล่นชนไก่กับมังสามเกียด มังสามเกียดว่าไก่เซलय เก่ง สมเด็จพระนเรศวรทรงตอบว่าไก่เซलयตัวนี้จะพินเอาเมืองกัน ต่างฝ่ายต่างไม่พอใจในคำประชด

พ.ศ. ๒๑๓๕ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระชันษา ๓๗ ปี) ทรงกระทำยุทธหัตถีบนหลังช้างทรงขณะพระมหาอุปราช

พ.ศ. ๒๑๔๒ พระยาตองอูพาพระเจ้าหงสาวดีเจริญกิจกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไปประทับที่เมืองตองอู ทรงให้เฝ้าเมืองหงสาวดีเสีย สมเด็จพระนเรศวรได้แต่เมืองร้าง จึงเสด็จไปนมัสการพระมุตาว แล้วเสด็จกลับค่ายสวนหลวง

พ.ศ. ๒๑๒๗ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช(พระชันษา ๒๙ ปี)ทรงประกาศ
อิสรภาพ ที่พลับพลา ต่อน้ำพระสงฆ์และพวกมอญ แล้วทรงหลั่งน้ำ
ทักษิโณทกให้ตกเหนือแผ่นดิน ประกาศอิสรภาพของกรุงศรีอยุธยาไม่
ขึ้นกับกรุงหงสาวดีอีกต่อไป

พ.ศ. ๒๑๒๔ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระชันษา ๓๐ ปี) ทรงยกทัพไปตี
ค่ายพระเจ้าเชียงใหม่ที่บ้านสระเกษ เขตจังหวัดอ่างทอง ท้าพระเจ้าเชียงใหม่
แตกยับเยิน พระองค์ทรงได้เครื่องราชูปโภคของพระเจ้าเชียงใหม่และช้างม้า
เป็นอันมาก

พระนเรศวรตีค่ายพระเจ้าเชียงใหม่ที่บ้านสระเกษ
พ.ศ. ๒๑๒๔ ทัพเชียงใหม่แตกยับเยินได้เครื่องราชูปโภค-ช้างม้า
และช้างม้าเป็นอันมาก จ.๑๕

ภาพและคำบรรยาย : สนั่น สนิมาตรง

เมืองไทยของเรา

“.....อิฐเก่า ๆ แผ่นเดียวก็มีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย
อยุธยา และกรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย.....”

พระบรมราโชวาท

ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภาพเขียนสีน้ำมันแสดงพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ วารสารไทย ได้ัญเชิญมาลงตีพิมพ์เป็นภาพชุดหน้ากลางฉบับนี้ เป็นภาพเขียนเพียงบางส่วนในชุดภาพเขียนสีน้ำมัน ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์ จิตรกร พ.ศ. ๒๔๑๔-๒๔๙๒) จิตรกรฝีมือเยี่ยมของไทยในอดีตเขียนขึ้นไว้บนฝาผนัง ในพระวิหารวัดสุวรรณดาราราม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นพุทธบูชาและอุทิศพระราชกุศลถวายแด่สมเด็จพระบูรพมหากษัตริราชเจ้าทุกพระองค์ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาอนุศาสน์ จิตรกรเริ่มเขียนภาพสีน้ำมันชุดนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ แล้ว เสร็จ พ.ศ. ๒๔๗๔

นักรบผู้ยิ่งใหญ่

พระมหากษัตริย์พระองค์สำคัญที่คนไทยทุกคน ยังสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณตราบนิจทุกวันนี้คือ **สมเด็จพระนเรศวรมหาราช** พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสสมเด็จพระมหาธรรมราชากับพระวิสุทธิกษัตริย์ ทรงมีความกล้าหาญและโปรดการทหารมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ขณะเมื่อมีพระชนมายุ ๙ พรรษา ต้องเสด็จไปประทับอยู่ในราชสำนักพระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์พม่า ในฐานะ “ตัวประกัน” อยู่จนถึง ๖ ปี ขณะนั้นวิชาการทหารของพม่ากำลังเฟื่องฟูมีชื่อเสียงที่สุดในคาบสมุทรมอินโดจีน สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงทรงเรียนรู้วิชาการทหารทั้งทางด้านยุทธศาสตร์ ด้านยุทธวิธี ทรงทราบ

ถึงลักษณะภูมิประเทศของพม่า รู้จักลักษณะนิสัยใจคอของชาวพม่าทั้งพระราชวงศ์และราษฎรสามัญ รู้ภาษาพม่าและขนบประเพณีอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งทรงเป็นที่รู้จักรักใคร่ของชาวมอญอีกด้วย จึงเป็นผลให้พระองค์ทรงกอบกู้อิสรภาพ และเกียรติภูมิของไทยกลับคืนมาได้ในเวลาต่อมา

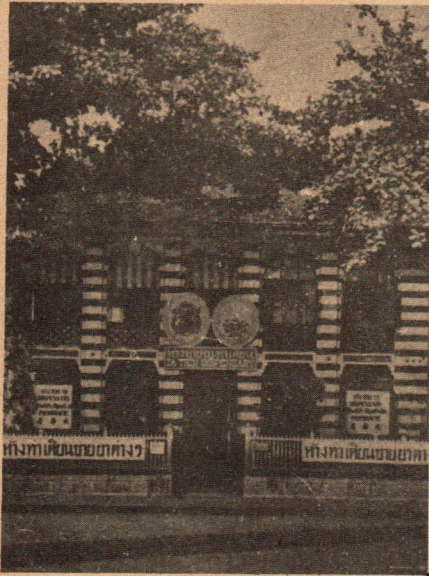
ครั้นพระชนมายุได้ ๑๕ พรรษา พระเจ้าหงสาวดียินยอมให้กลับมาช่วยราชการที่กรุงศรีอยุธยาตามที่สมเด็จพระชนกนาถทรงขอ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงบากบั่นทำนุบำรุงบ้านเมืองและฟื้นฟูกำลังทหารขึ้นใหม่ให้กล้าแข็ง เพราะระหว่างนั้นประเทศข้างเคียงโดยรอบต่างก็มีกษัตริย์ที่เข้มแข็งในการทำสงครามทั้งสิ้น พระองค์ได้ทรงทำสงครามเพื่อกู้ชาติให้พ้นจากอำนาจของพม่าเป็นเวลาถึง ๙ ปี ประเทศไทยจึงเป็นอิสระอย่างแท้จริงเมื่อทรงชนช้างชนะพระมหาอุปราชา หลังจากที่ไทยต้องตกเป็นเมืองขึ้นอยู่ยาวนานถึง ๑๕ ปี

เมื่อทรงเห็นว่าบ้านเมืองมั่นคงดีแล้ว ก็ทรงกระทำสงครามเพื่อรวบรวมดินแดนที่ไทยต้องเสียไปให้กลับคืนมาดังเดิม แล้วจึงทำสงครามเพื่อแผ่อาณาเขตให้กว้างขวางออกไป กล่าวได้ว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงกระทำสงครามมาตลอดพระชนม์ชีพ เริ่มตั้งแต่พระชันษาได้ ๒๐ ปี จนกระทั่งเสด็จสวรรคตเมื่อพระชนมายุย่าง ๕๐ พรรษา เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๔๗ ขณะทรงยกกองทัพขึ้นไปเมืองเชียงใหม่ หมายถึงไปตีเมืองอังวะ แต่ทรงประชวรและเสด็จสวรรคตที่เมืองหางเสียก่อน สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงงานหนักตลอดรัชสมัยของพระองค์ โดยตลอดระยะเวลาเหล่านั้นเคยเสด็จไปประทับพักผ่อนเพียงครั้งเดียวที่พระตำหนักตำบลสามร้อยยอด เป็นเวลาเพียง ๑๔ วัน หลังจากได้ทรงตรากตรำทำสงครามกับประเทศต่าง ๆ ตลอดเวลากว่าสิบปีจนทรงเหน็ดเหนื่อยเป็นอย่างยิ่งแล้ว

ผลสะท้อนที่เกิดจากพระราชกรณียกิจที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงบากบั่นกระทำไว้ตลอดพระชนม์ชีพ เป็นผลให้ชาวไทยและผืนแผ่นดินในยุคนั้นได้รับแต่สันติสุข เพราะหลังจากสงครามยุทธหัตถีอันยิ่งใหญ่แล้ว ก็ไม่มีศัตรูต่างด้าวใด ๆ หมายกล้าเข้ามาย่ำยีกรุงศรีอยุธยาอีกเลย ทำให้ชาวไทยได้รับความร่มเย็นเป็นสุขติดต่อกันมาเป็นเวลาถึง ๑๕๐ ปี จนนักประวัติศาสตร์ต่างประเทศยกย่องว่า **สมเด็จพระนเรศวรมหาราชไม่เฉพาะแต่จะเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ไทยเท่านั้น พระองค์ยังเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของแหลมอินโดจีนทั้งหมดด้วย**

ทำอย่างไร จึงจะไม่เจ็บป่วยและอายุยืน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี

“คนเราทุกคนที่เกิดมา ย่อมจะหลีกเลี่ยงความเจ็บไข้ได้ป่วยไปไม่พ้น เป็นเพียงแต่ว่าจะเจ็บมากเจ็บน้อยเท่านั้น และในทางการแพทย์ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่คนเราเป็นกันอยู่นั้น สามารถจะป้องกันไม่ให้ไม่ได้ ถ้าเราเข้าใจธรรมชาติและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง คุณหมอประเวศได้มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจฝากมาถึง ๘ ประการเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในเรื่องนี้

”

ถึงแม้จะเป็นความจริงที่ว่า คนเราเกิดมามีความเจ็บเป็นธรรมดา จะล่องความเจ็บไปไม่ได้ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่ประชาชนคนไทยเป็นกันอยู่นั้น สามารถจะป้องกันไม่ให้ไม่ได้ถ้าเราเข้าใจธรรมชาติและปฏิบัติถูกต้อง

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างนอกตัวเรา ซึ่งหมายถึง ดินฟ้าอากาศ อาหาร น้ำ ป่าไม้ พืช สัตว์ แมลง เชื้อโรค เป็นต้น มนุษย์เองก็มีทั้งกายและใจ กาย ใจ และสิ่งแวดล้อม ถ้าสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมก็ให้คุณ ถ้าไม่เหมาะสมก็ให้โทษ

การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพไม่ให้เจ็บไข้ได้ป่วยและมีอายุยืนนั้น ขอเสนอหลัก ๘ ประการ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- อาหาร
- ความสะอาด
- การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

- หลีกเลี่ยงและควบคุมสัตว์นำโรค
- การทนบำรุงสิ่งแวดล้อม
- การหลีกเลี่ยงจากพิษภัย
- การบริหารกาย
- การบริหารจิต

อาหาร

ถ้ากินอาหารไม่พอ หรือกินไม่ครบทุกประเภท จะทำให้ไม่เจริญเติบโต และเกิดโรคได้ง่าย ควรกินอาหารให้ครบทุกหมู่ ทั้ง ๕ หมู่ คือ

- (ก) พวกเนื้อสัตว์ นมไข่ และเมล็ดถั่วต่าง ๆ ซึ่งให้โปรตีน
- (ข) พวกไขมัน จากสัตว์ พืช เช่น น้ำมันต่าง ๆ และเนย
- (ค) พวกข้าว แป้ง และน้ำตาล
- (ง) พืชผักต่าง ๆ
- (จ) ผลไม้

ถ้าเข้าใจถึงคุณค่าของอาหารและฝึกนิสัยในการกินก็จะทำให้สุขภาพดี มีโรคน้อย

และอายุยืน ขอแนะนำหลักปฏิบัติดังนี้

● พยายามเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงจากการใช้นมกระป๋อง ไม่ควรใช้นมข้นหวานหรือหางนมเลี้ยงทารก เพราะมีคุณค่าทางอาหารไม่พอ เด็กจะไม่โตและเป็นโรคขาดอาหาร การใช้น้ำข้าวผสมน้ำตาลใช้แทนนมไม่ได้

● การให้เด็กกินข้าวกับกล้วยแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ต้องมีอาหารเสริมอย่างอื่น เช่น นม ไข่ เนื้อสัตว์ น้ำต้มผัก น้ำผลไม้

● เมื่อตั้งครรภ์หรือเจ็บป่วยยังต้องการอาหารที่มีคุณค่ามาก ไม่ควรอดของเสลดแล้วไปกินข้าวกับเกลือหรือกินข้าวกับปลาเค็มจะทำให้เป็นโรคขาดอาหาร เช่น บวม และเป็นโรคเหน็บชา

● เปลี่ยนนอกของข้าวเป็นส่วนที่ให้คุณค่าทางอาหาร ควรกินข้าวซ้อมมือหรือข้าวที่ไม่สีเอวราออกไปมากนัก และควรหุง

ข้าวแบบไมริ่นน้ำทิ้ง

● การกินอาหารควรคำนึงถึงการให้
ได้ไข่ได้นมให้พอเพียง ควรเลี้ยงเปิด เลี้ยงไก่
ไว้กินไข่ และเลี้ยงวัวหรือแพะไว้กินนม

● ควรใช้ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วดำ
และเมล็ดถั่วพู มาคิดทำอาหารและขนมให้
น่ารับประทานเพิ่มขึ้น เพราะถั่วเหล่านี้ให้
โปรตีน

● ควรกินผักและผลไม้เป็นประจำ
เพราะนอกจากจะให้วิตามินและแร่ธาตุแล้ว
ยังป้องกันท้องผูก ลดการเป็นริดสีดวงทวาร
และมะเร็งในลำไส้ใหญ่

ควรปลูกมะละกอไว้กินผลสุก
เสมอ ๆ เพราะมะละกอสุกให้วิตามินเอ คนที่
ขาดวิตามินเอจะมีอาการตาบอดกลางคืน
และตาเป็นเกร็ดกระดี่ทำให้ตาบอดได้

● ไม่ควรกินทอดฟritti ลูกกวาด ลูกอม
ต่าง ๆ เพราะทำให้ฟันผุ เสียทรัพย์สิน และกิน
อาหารที่มีคุณค่าได้น้อยลง นอกจากนั้นพวก
เครื่องดื่มประเภทที่อวดอ้างว่าซูก้าล้าง หรือ
เป็นยาก็ไม่ควรดื่มเพราะเสียเงินโดยไม่คุ้ม
และอาจเสพติด

● ฝึกนิสัยอย่ากินจุบกินจิบ เพราะ
เมื่อถึงเวลากินอาหารมือหลักแล้วกินไม่ลง
และควรจะละทิ้งนิสัยการกินโดยมุ่งเอารส
ชาติอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงให้ได้คุณค่า
ของอาหารครบทุกหมู่

● สำหรับผู้ที่กินมากเกินไปจะทำให้เกิด
โรคอ้วน โรคเกาต์ ความดันสูง เบาหวาน
กระดูกเสื่อม โรคหัวใจ และทำให้อายุสั้น
ควรลดการกินลง ออกกำลังกายมากขึ้น และแสวง
หาความสุขความพอใจทางอื่น ๆ ที่นอกเหนือ
ไปจากการกิน (ดูการบริหารจิต ตอนท้าย
ของบทนี้)

ความสะอาด

ในธรรมชาติมีเชื้อโรคมากมายหลาย
ชนิด อยู่ในอากาศ อยู่ในดิน อยู่ในน้ำ อยู่
ตามมือ ตามข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เชื้อ
เหล่านี้มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มีตัวตน
จริง ๆ ที่เห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์ บาง
ตัวกลม บางตัวยาว บางตัวรี บางตัวมีขน
บางตัวไม่มีขน หลากหลายมากมายหลาย
หมื่นชนิด เชื้อโรคเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญ
ที่ทำให้มนุษย์ต้องเจ็บป่วยล้มตาย เช่นทำให้
เป็นหวัดเจ็บคอ เป็นโรคท้องร่วง เป็นไข้ราก
สาด เป็นตับอักเสบ ปอดอักเสบ วัณโรค
โรคคอติด โรคบาดทะยัก โรคไข้เลือดออก
โรคไขสันหลังอักเสบ (โปลิโอ) เป็นต้น

ฉะนั้นเราจึงต้องมีสุขนิสัยรักษาความ
สะอาดในชีวิตความเป็นอยู่ ดังนี้ :

● ใช้น้ำสะอาดในการบริโภค เช่น
น้ำฝน น้ำต้ม น้ำที่กรองถูกวิธี หรือน้ำที่ใส่
คลอรีน ไม่ควรบริโภคน้ำแข็งที่ทำจากน้ำไม่
สะอาด หรือเก็บไม่สะอาด

● ไม่บริโภคอาหารที่เตรียมและเก็บ
ไม่สะอาด หรือมีแมลงตอม หรือใช้ภาชนะ
ไม่สะอาด หรืออาหารที่ตกดิน

● ไม่กินเนื้อสัตว์ดิบทุกชนิด เช่น
แฮมดิบ ลาบเลือด ส้มผัก ปลาร้าดิบ หอย
ดิบ เพราะจะทำให้เกิดโรคพยาธิานาชนิด
เช่น พยาธิใบไม้ในตับ ตัวจิ๊ด พยาธิเข้าสมอง
 เป็นต้น

● ล้างฟอกมือทุกครั้งก่อนบริโภค
อาหาร

● ล้างฟอกมือทุกครั้งภายหลังถ่าย
อุจจาระ

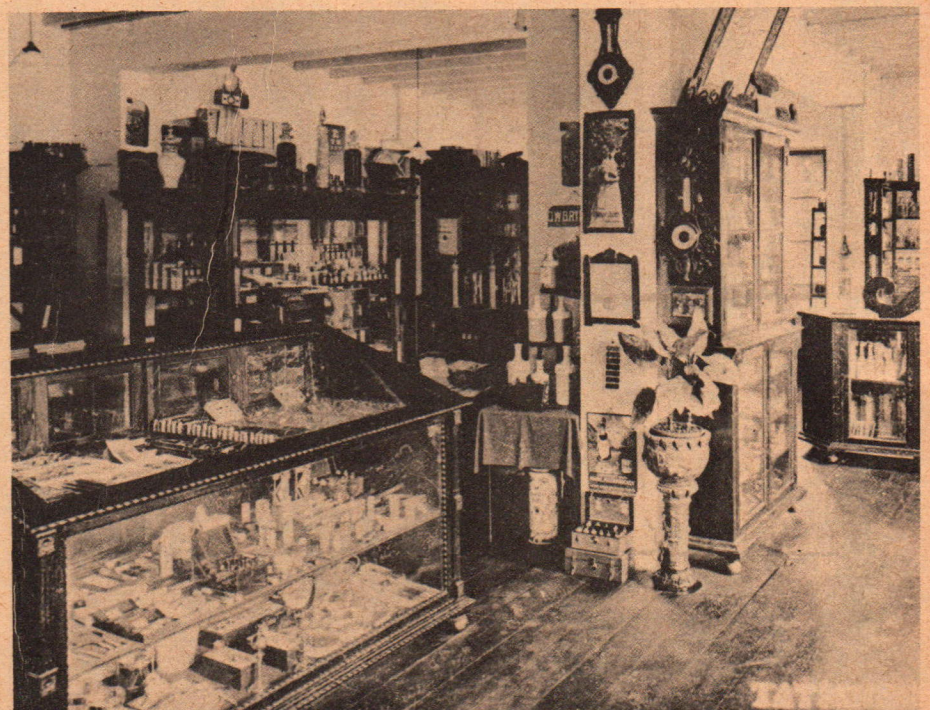
● ไม่ใช้แก้วน้ำ ขาม ช้อน ร่วมกัน
เพราะจะทำให้โรคติดจากคนหนึ่งไปสู่อีก
คนหนึ่ง ไม่ควรใช้ช้อนของตนตักอาหารที่
รับประทานร่วมกัน ควรใช้ช้อนกลางตักแบ่ง

● ไม่หากเสมหะ บ้วนหรือถุยน้ำลาย

● เมื่อไอหรือจามควรปิดปาก มิฉะนั้น
เชื้อโรคจะปลิวไปเข้าผู้อื่น

● รักษาความสะอาดของบ้านและ
บริเวณบ้าน มิให้สกปรกรกรุงรังด้วยขยะ
มูลฝอย น้ำครำ อุจจาระของคนหรือสัตว์ ไม่
ทิ้งขยะมูลฝอย อุจจาระปัสสาวะ ขากสัตว์
ลงในแม่น้ำลำคลอง

● หากต้องการถ่ายอุจจาระในสวน
หรือไร่นา ควรฝังให้เป็นปุย ถ้าถ่ายตามผิว
ดินจะทำให้มีพยาธิตัวอ่อน เช่น พยาธิปาก

ภายในห้างขายยาท่าเตียน
ภาพถ่ายในสมัยรัชกาลที่ ๕

ขอ ซึ่งจะไม่เข้ากันได้ หากเป็นไปได้ควรสวม
รองเท้ากันพยาธิปากขอเข้า

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

โรคติดต่อหลายชนิด สามารถป้องกัน
ไม่ให้เกิดขึ้นได้โดยการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย
โดยการให้วัคซีน ฉะนั้นควรให้เด็ก ๆ ลูก
หลานของท่านทุกคนได้รับวัคซีน ดูรายละเอียดในเรื่องการให้วัคซีนสร้างภูมิคุ้มกัน
โรคในบทที่ ๒

หลักเลี้ยงและควบคุมสัตว์นำโรค

สัตว์หลายชนิดนำโรคมาสู่คน เช่น
แมลงวัน นำเชื้อโรคต่าง ๆ
ยุง นำเชื้อมาลาเรีย ไข่เลือดออก และ
พยาธิในเลือดบางชนิด

นก นำเชื้อบางชนิดที่ทำให้เป็นไข้ปอด
อักเสบ

หมา แมว นำโรคพิษสุนัขบ้า

ควรระวังหลักเลี้ยงและควบคุมการเกิด
โรคจากสัตว์เหล่านี้ เช่น ทำลายแหล่งเพาะ
พันธุ์แมลงวันและยุง นอนกางมุ้ง อย่าเลี้ยง
นกไว้ในบ้าน ควบคุมจำนวนหมาแมว และ
ต้องพยายามให้หมาแมวได้รับการฉีดวัคซีน
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี

การทบทวนสิ่งแวดล้อม

มนุษย์ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมตลอด
เวลาในการมีชีวิตอยู่ หากเข้าใจและปฏิบัติ
ต่อสิ่งแวดล้อมโดยสมควร ก็จะทำให้ชีวิต
ปกติสุขได้

สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิต
คือ การมีเนื้อที่หรืออาณาบริเวณพอสมควร
ไม่อยู่กันแออัดยัดเยียด มีต้นไม้มาก ๆ ซึ่ง
จะช่วยให้อากาศบริสุทธิ์และสดชื่น ไม่มีโรง
งานหรือรถยนต์ที่พ่นควันทำให้อากาศเป็น
พิษ แม่น้ำลำคลองสะอาด ปราศจากการ
ปล่อยของเสีย ทั้งจากบ้านและจากโรง
งานลงสู่แม่น้ำลำคลอง มีความเงียบสงบ
ปราศจากเสียงรบกวนเกินสมควร เพราะถ้ามี
เสียงดังอยู่เป็นประจำจะทำให้หูหนวก และ
เป็นโรคประสาท

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ขอแนะนำดังนี้

- ถ้าเป็นไปได้ควรเลือกอยู่ในชนบท
หรือที่ชุมชนไม่หนาแน่น

- ควรมีลานกว้าง หรือสนามให้เป็นที่
เล่นของเด็ก เพราะถ้าเด็กไม่มีที่เล่นจะเป็น

โรคประสาท และกระทำการไม่สมควรต่าง ๆ
ได้

- พยายามปลูกต้นไม้ตามบ้าน และ
ตามที่ว่างในชุมชน ให้มีการสร้างสวน
สาธารณะของชุมชนหรือของเมืองให้เป็น
ที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรจัดบริเวณวัดให้
สะอาด และมีต้นไม้ร่มรื่น

- ไม่ควรโค่นไม้ทำลายป่า ทำลาย
ต้นน้ำลำธาร

- ควบคุมการปล่อยของเสียออกสู่
สิ่งแวดล้อม เช่น ควันจากโรงงาน ของเสียจาก
โรงงาน ควันรถยนต์ และพยายามหลีกเลี่ยง
จากการอยู่อาศัยและการสัญจรไปในที่มี
อากาศเป็นพิษ

- ไม่ควรทำเสียงรบกวนเพื่อนบ้าน
หลีกเลี่ยงจากบริเวณที่มีเสียงดัง หรือถ้า
ต้องทำงานในที่มีเสียงดัง ควรอุดหู

- ไม่ควรใช้ยาหรือสารเคมีพ่นพืชผัก
เกินความจำเป็น เพราะจะตกค้างอยู่ในผัก
ในดิน ในน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์และมนุษย์

- ไม่ควรทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล ฝัง
พลาสติค ลงสู่ถนน และแม่น้ำลำคลอง

การหลีกเลี่ยงจากพิษภัย

มนุษย์ต้องเผชิญกับพิษภัยนอกตัว
นานาประการ ทั้งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และ
ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เข้าสู่ร่างกายโดยไม่
ตั้งใจ และตั้งใจ เช่นสารพิษที่ปนมากับ
อาหารและน้ำ ที่ออกมาจากภาชนะพลาสติก
ยาฆ่าแมลงและสารเคมีอื่น ๆ สีทาบ้าน สีทา
ของเล่นเด็ก โลหะบางชนิด เช่น ตะกั่วปรอท
แมงกานีส ตลอดจนเหล็ก บุนหรี สารเสพติด
ต่าง ๆ และยาพิษชนิดอื่น ขอแนะนำหลักปฏิบัติ
ดังนี้

- อย่าใช้สัมผัสอาหาร ถ้าใช้ควรใช้
สิริธรรมชาติแบบโบราณ หรือสิริพิเศษที่เขียน
รับรองไว้ชัดเจนว่าเป็นสัมผัสอาหารได้ ห้าม
ใช้สีย้อมผ้าผสมอาหารเด็ดขาด

- ไม่ใช้ถุงพลาสติก หรือภาชนะ
พลาสติกใส่อาหารร้อนจัด เพราะอาจทำให้
พลาสติก หรือส่วนประกอบอื่นละลายออก
มา

- ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงเกินความจำเป็น
และขณะที่พ่นต้องระวังอย่าให้เข้าปาก เข้า
จมูก และถ้าถูกมือหรือตัวต้องรีบล้างออก

ผลไม้ให้คุณค่าทางอาหาร แต่ก็ควรล้างให้สะอาด
ก่อนรับประทาน

- ผัก ผลไม้ ที่สงสัยว่ามียาฆ่าแมลง
เป็นอันอยู่ต้องล้างด้วยน้ำจำนวนมากหลาย ๆ
ครั้ง

- ไม่รับประทานอาหารที่มีเชื้อราขึ้น
หรือสงสัยว่าจะมีเชื้อรา เช่น ถั่วลิสงที่เสีย
หรือถั่วลิสงปน ซึ่งพบว่ามีพิษจากราที่ เรียก
ว่า อะฟลาทอกซิน อันเป็นพิษต่อสมอง และ
ตับ และเชื่อว่าทำให้เกิดมะเร็งของตับ

- สารเคมีต่าง ๆ เช่น สีทาบ้าน สีทา
ของเล่นเด็ก น้ำมันต่าง ๆ เช่น น้ำมันโซล่า
โซลิกนัม ทินเนอร์ ฯลฯ ต้องถือว่ามีพิษ
และพยายามหลีกเลี่ยง โดยไม่ใช้ หรือใช้น้อย
ที่สุด อย่าเข้าใกล้ อย่ากิน อย่าเลีย อย่าสูด
หายใจที่มีกลิ่นเหล่านี้ และอย่าให้เด็กเล่น

- ต้องควบคุมการที่โรงงานและรถ
ยนต์ปล่อยควันเสียออกสู่อากาศ พยายาม
หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้บริเวณที่มีควันเสียมาก

- โรงงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสารเคมี
เช่น ตะกั่ว ปรอท แมงกานีส (ที่ใช้ทำถ่าน
ไฟฉาย) ต้องควบคุมดูแลอย่าให้คนงานได้
รับพิษร้ายและประชาชนก็ต้องตระหนักว่า
สิ่งเหล่านี้เป็นพิษเป็นภัยต้องหลีกเลี่ยง ป้อง
กัน และควบคุม

- พยายามหลีกเลี่ยงควันจากสุรา
บุนหรี และสารเสพติดต่าง ๆ เพราะถ้าดื่มสุรา
มาก ๆ จะทำให้ตับแข็ง สมองเสื่อม หัวใจ
พิการ สูบบุรี่ทำให้หลอดลมอักเสบ และเป็น
มะเร็งปอด สารเสพติด เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน
เฮโรอีน เป็นการทำลายชีวิต การดมน์น้ำมัน

ระเหย เช่น พวกหินเนอร์ เป็นอันตรายต่อ
อวัยวะต่าง ๆ การกินยาม้ากระตุ้นไม่ให้
หลับ ทำให้เสพติด เป็นอันตรายต่อระบบ
ประสาทและเกิดอุบัติเหตุ

● พยายามหลีกเลี่ยงจากยาเกินขนาด
การให้น้ำเกลือหรือสิ่งที่โฆษณาว่าเป็นยา
บางอย่าง ต้องถือว่ายาทุกชนิดทำให้เกิด
อันตรายได้ ถ้าไม่จำเป็นอย่าใช้ การฉีดยา
และให้น้ำเกลือนี้อันตรายอาจทำให้ตายได้
ยาบางอย่างมีตัวผสมที่ทำให้ติด เช่น ยา
แก้ปวดสูตร เอ.พี.ซี. ซึ่งจำหน่ายในชื่อทาง
การค้ามากมายรวมทั้งชื่อที่คุ้น ๆหู ถ้าจำ
เป็นต้องกินยาลดไข้แก้ปวด ควรใช้เฉพาะ
แอสไพริน หรือ พาราเซตามอลเท่านั้น มี
เครื่องดื่มหลายประเภทในท้องตลาดที่พยายาม
โฆษณาชักนำไปในทางที่ให้เกิดว่าเป็นยาบำรุง
ควรหลีกเลี่ยง เพราะอย่างน้อยก็ทำให้เสีย
ทรัพย์สิน และอาจทำให้เสพติด

การบริหารกาย

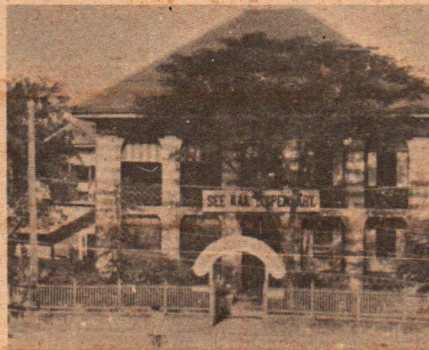
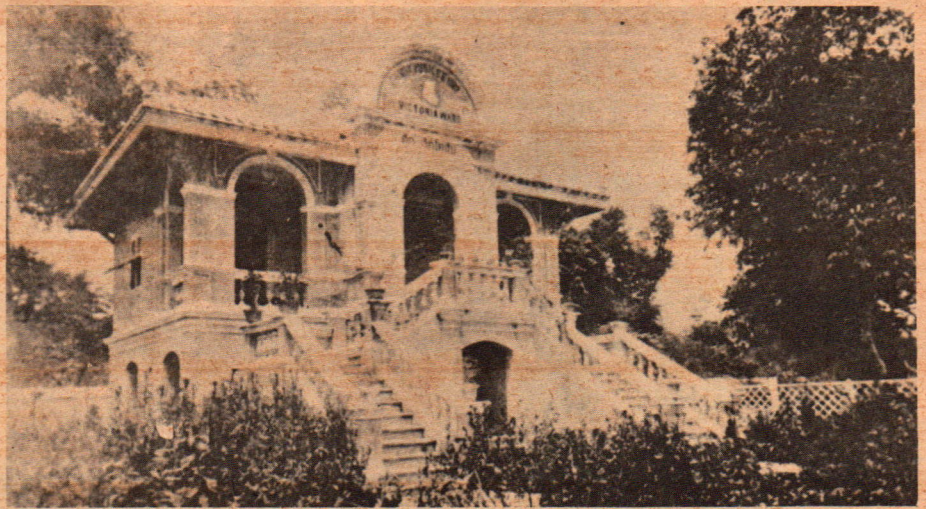
ธรรมชาติสร้างมนุษย์มาให้ต้องใช้
ร่างกาย หรือออกกำลังกายมาก ๆ ร่างกายและ
จิตใจจึงจะเป็นปกติ การทำงานเบาและการ
ไม่ออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายและจิตใจอ่อนแอ
เจ็บป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ
แผลในกระเพาะอาหาร ความดันสูง หลอด
เลือดในหัวใจอุดตัน โรคอ้วน เบาหวานกำเริบ
และโรคประสาท เป็นต้น

การทำงานโดยใช้แรงกายจึงเป็นของ
มีคุณค่าทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น คำพูดที่มีลักษณะ
รังเกียจการทำงานโดยใช้แรงกาย เช่น

รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
ขอให้ได้เป็นเจ้าของคนนายคน
ขอให้ได้นั่งกินนอนกิน

เป็นคำพูดที่ทำร้ายสังคม ต้องช่วยกัน
สอนลูกสอนหลานอย่าได้เชื่อคำพูดเหล่านี้
คนที่ทำงานเบาก็ควรออกกำลังกาย
ทุกวัน จึงจะทำให้สุขภาพดี และอายุยืน
ซึ่งอาจเลือกออกกำลังกายวิธีที่เหมาะสมและ
พอใจ เช่น ทำงานใช้แรงกายประเภทขุดดิน
ดายหญ้า ตักน้ำ กวาดลานวัด หรือกายบริหาร
หรือวิ่ง หรือฝึกโยคะ ฝึกมวยจีน เล่นกีฬา
ว่ายน้ำ ฯลฯ ข้อสำคัญต้องเอาชนะใจตนเอง
เมื่อรู้ว่าจะไรดี อะไรถูกต้อง ก็ต้องทำให้ได้

การบริหารจิต

ตึกวัดตอเรีย ที่พักรักษาคณใช้พิเศษและห้องนอน
ของนักเรียนแพทย์ ปลูกสร้างโดยเงินที่ชาวอังกฤษ
เรียไรมอบให้เพื่อเป็นที่ระลึกในการที่สมเด็จพระ
นางเจ้าวิคตอเรีย พระราชินีแห่งอังกฤษครองราช
สมบัติได้ ๕๐ ปีร่วมกับเงินทุนของโรงพยาบาล
ศิริราช

ห่างขยาสีก็รักพระยาศรี

ความวิตก กังวล พุ้งซ่าน รำคาญใจ
กลุ่มใจ อารมณ์เครียด เป็นอันตรายต่อสุข
ภาพ เพราะทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น อ่อน
เพลีย ใจสั่น นอนไม่หลับ ปวดหัว แผลใน
กระเพาะ ความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อและ
โรคมะเร็งเป็นต้น และทำให้อายุสั้น ทุกคน
ควรให้ความสนใจต่อสุขภาพจิต และขอ
เสนอหลักปฏิบัติดังนี้

● พยายามอยู่ในที่สงบ สะอาด ร่มรื่น
ไม่อึกทึกครึกโครม

● พยายามหลีกเลี่ยงการโต้เถียงขัด
แย้งที่ไม่จำเป็น ตลอดจนการจู้จี้ขี้บ่นเพราะ
ทำให้อารมณ์เครียด

● หัดให้ใจกว้างในการรับฟังความ
คิดเห็นทรรศนะของผู้อื่น ไม่กดดันผู้อื่นด้วย
การจะเอาใจตัวเองเป็นประมาณ เพราะ
จะทำให้อารมณ์เครียดทั้งตัวเราเองและผู้
ที่เกี่ยวข้อง

● ฝึกหัดให้เป็นคนใจดี มีเมตตา เห็น
อกเห็นใจผู้อื่น มีปณิธาน ให้อภัยจะทำให้
ใจเย็นและผ่อนคลาย

● สนใจศาสนธรรม อ่านหนังสือธรรมะ
ฟังธรรมะ บ่อย ๆ จะทำให้จิตใจเยือกเย็น
ขึ้น

● พยายามฝึกให้เป็นคนทำอะไรโดยไม่
หวังผลตอบแทน เพราะจิตใจที่อยากได้นั้น
ได้มันจะเครียดมาก และถ้ายิ่งหวังมากก็ยิ่ง
ผิดหวังมาก ถ้าไม่หวังก็ไม่ผิดหวัง หัดไว้
เรื่อย ๆ จะทำให้จิตใจสงบมากขึ้น ๆ

● หมั่นเจริญสติและสมาธิไว้ให้มาก
จะทำให้จิตใจมั่นคงพบความสุขสงบและ
สามารถต่อสู้กับเหตุภายนอกที่จะมาบั่นทอน
สุขภาพจิต ขอแนะนำให้ทุกท่านสนใจฝึก
สติและสมาธิ จะทำให้ท่านพบความสุขอย่าง
ที่ไม่เคยมาก่อน จะเกิดผลดีต่อตัวเองและ
สังคม สำหรับท่านที่ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร
ควรแสวงหาหนังสือมาอ่าน และครู อาจารย์
แต่ต้องระวังครูอาจารย์ที่สอนผิด ถ้าทำแล้วละ
ความโกรธ ความโลภ ความหลง ก็ถูกต้อง
แต่ถ้าทำแล้วสอนให้อายเห็นโน่นเห็นนี่
ได้อิทธิฤทธิ์อย่างโน้นอย่างนี้ ก็เป็นเรื่องผิด
เพราะทำให้มีกิเลสมากขึ้น

● เจริญทางปัญญาให้เห็นสภาพ
ความเป็นจริงของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น
ธรรมชาติ (ธรรมะ) ยิ่งเข้าใจมากก็ยิ่ง
มีความสุขสงบ จมกระทั่งถึงหลุดพ้นจาก
ความทุกข์ทั้งหมด ซึ่งเป็นสภาพแห่งความสุข
ที่สมบูรณ์

ข้าว-เสนาหลักค้าเศรษฐกิจไทย

สองปีของการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาชนบท พื้นที่ยากจน

พรพิมล วรดิolk

ความเป็นมา

แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ โดยอยู่ในส่วนที่หกในเรื่องการแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาชนบทเขตล้าหลัง แนวความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน เกิดขึ้นเนื่องจากว่าแม้ประเทศไทยจะได้มีการพัฒนาชนบทในอดีตอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ผลประโยชน์จากการพัฒนาไม่สามารถไปถึงมือชาวชนบทได้ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาชนบทในอดีต ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑-๔ มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวม และแม้จะปรากฏผลว่า ผลผลิตและรายได้ส่วนรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจตามที่ต้องการก็ตาม รวมทั้งพื้นที่ชนบทบางส่วนได้รับการพัฒนาจนสามารถเจริญก้าวหน้าขึ้นแต่ก็ยังมีพื้นที่ชนบทอีกบางส่วน ที่ยังได้รับประโยชน์จากการพัฒนาไม่เพียงพอ เป็นผลให้ชาวชนบทดังกล่าวมีชีวิตอยู่อย่างยากจน และประสบปัญหานานาประการ เช่น ปัญหาทางด้านการเจ็บไข้ได้ป่วยสูงและอัตราการไม่รู้หนังสือสูง เป็นต้น

เพื่อที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนขึ้นเป็นแผนเสริมอีกแผนหนึ่งในระยะเวลาของแผนฯ ๕ โดยมีเจตนารมณ์หลักที่จะให้แผนนี้เข้าสู่เขตพื้นที่ยากจน ที่ยังได้รับการพัฒนาน้อยมากในอดีตเป็นการเฉพาะและจะมุ่งเน้นการพัฒนาโดยให้ความสำคัญแก่ตัวคนในเขตล้าหลังจนกระทั่งสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในที่สุด

กำหนดหลักการเพื่อพัฒนาชนบทยากจน

โดยที่แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน

เป็นแนวความคิดใหม่ในการพัฒนาชนบทที่มุ่งให้ความสำคัญแก่ตัวคน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ซึ่งยังมิได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างพอเพียงในอดีตดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในเขตพื้นที่ล้าหลังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยรัฐจะเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรลงไปให้ความสนับสนุนอย่างทั่วถึง ดังนั้นหลักการของแผนพัฒนาชนบทยากจน จึงประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ ๕ ประการดังต่อไปนี้คือ

๑. ให้ความสำคัญแก่พื้นที่ชนบทที่มีสภาพปัญหาความยากจนอยู่หนาแน่น ตามที่อำเภอและกิ่งอำเภอกำหนดไว้เป็นรายหมู่บ้าน

๒. พัฒนาฐานะประชาชนในพื้นที่ยากจนให้พออยู่พอกิน และได้รับบริการเบื้องต้นที่จำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่อย่างทั่วถึง

๓. ปรับปรุงให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้นตามลำดับ

๔. แก้ไขปัญหาที่ประชาชนเผชิญอยู่ในท้องถิ่น โดยเน้นวิธีการแบบง่าย ๆ ที่ประชาชนทำได้เองและใช้เงินทุนน้อย

๕. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญ

หาของตนเองให้มากที่สุด

การดำเนินงานตามหลักการ

ในการดำเนินการตามหลักการข้างต้น รัฐบาลได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทขึ้น โดยได้ออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดพื้นที่ ๓๘ จังหวัดใน ๓ ภาค คือภาคเหนือ ๑๖ จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๗ จังหวัด และภาคใต้อีก ๕ จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ ๒๘๖ อำเภอหรือ ๑๒,๕๕๕ หมู่บ้าน มีประชาชนในพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๐ ล้านคน ซึ่งจากการศึกษาพื้นที่เหล่านี้พบว่าพื้นที่ที่มีปัญหาความยากจนหนาแน่นสูง รัฐบาลได้กำหนดให้มีการดำเนินงานโครงการตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่เหล่านี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจนคือ สักกระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

การจัดทำโครงการต่าง ๆ

แผนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนประจำปีงบประมาณ ๒๕๒๕-๒๕๒๙ มี ๓ แผนงานย่อยได้แก่ แผนงานกิจกรรมระดับหมู่บ้าน แผนงานการผลิตและแผนงานบริการขั้นพื้นฐาน ทั้งสามแผนงานนี้ประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ แยกเป็นแต่ละแผนงาน ในปีงบประมาณ ๒๕๒๕ มีโครงการ ๓ แผนงาน ๑๕ โครงการ

ปีงบประมาณ ๒๕๒๖ จำนวน ๒๖ โครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๒๗ จำนวน ๓๒ โครงการ และในปีงบประมาณ ๒๕๒๘ และ ๒๕๒๙ จำนวนปีละ ๓๐ กว่าโครงการ รัฐบาลได้เริ่มดำเนินงานในปีงบประมาณ ๒๕๒๕ เป็นปีแรกนับจนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ที่ยากจนมาแล้วเป็นเวลาประมาณสองปีกว่า

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ที่ยากจน โดยใช้ระบบบริหารการพัฒนาชนบทแนวใหม่ในระยะปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ นี้ รัฐบาลได้ใช้งบประมาณ ทั้งสิ้น ๑,๗๘๕ ล้านบาท สำหรับโครงการ ๒๖ โครงการ ซึ่งจากการติดตามผลการดำเนินงานและจากรายงานของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการดำเนินงานได้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตหมู่บ้านยากจนทั้ง ๑๒,๕๕๕ หมู่บ้าน เริ่มได้รับประโยชน์จากแผนพัฒนาชนบทที่ยากจนแล้ว แม้ว่าจะยังไม่สามารถปรากฏผลให้เห็นอย่างชัดเจนในทุก ๆ โครงการก็ตาม แต่ก็มีโครงการหลายโครงการที่สามารถทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในเขตพื้นที่ดำเนินการอย่างเห็นได้ชัดเจน

ผลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ

การดำเนินงานได้แบ่งออกเป็น ๓ แผนงาน ได้แก่ แผนงานกิจกรรมระดับหมู่บ้าน

แผนงานการผลิต และแผนงานบริการขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

ก. แผนงานกิจกรรมระดับหมู่บ้าน

จากโครงการ ๗ โครงการของแผนงานนี้พบว่า เกือบทุกโครงการได้เริ่มส่งผลต่อเขตพื้นที่ยากจนพอสมควร สามารถลดปัญหาความขาดแคลนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาหลักของเขตชนบทที่ยากจนลงได้ส่วนหนึ่ง อาทิ เช่น ปัญหาการขาดน้ำกิน น้ำใช้ ขาดแคลนปลาที่จะใช้บริโภค ขาดแคลนวัวควายไถนา ขณะเดียวกันก็สามารถลดโรคระบาดสัตว์เล็กลงได้จำนวนหนึ่ง ผลของโครงการดังกล่าวสรุปได้แก่

๑. โครงการประมงหมู่บ้าน ซึ่งมี

วัตถุประสงค์ที่จะช่วยให้ประชาชนในหมู่บ้านยากจน ที่มีปัญหาขาดแคลนอาหารปลาได้มีปลากิน โดยจัดตั้งแหล่งเลี้ยงปลาประจำหมู่บ้าน ได้แก่ จัดสร้างทำนบปลาประจำหมู่บ้าน ปรับปรุงแหล่งน้ำ กสข. หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ แล้วปล่อยปลา รวมทั้งจัดทำบ่อปลาประจำโรงเรียน ภายหลังจากมีการจับปลา ถ้าเหลือจากบริโภคก็สามารถนำไปขายไปขาย แล้วนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ปรากฏว่าในปี ๒๕๒๕ และในปี ๒๕๒๖ เมื่อได้มีการก่อสร้างทำนบปลา หรือการปรับปรุงบูรณะแหล่งน้ำแล้ว กรมประมงได้นำปลาไปปล่อย ขณะนี้หมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ หมู่บ้านได้ทำการจับปลา

ปลา-ให้ทั้งรายได้และอาหารโปรตีนแก่หมู่บ้าน

แล้ว คิดเฉลี่ยรายได้จากการจับปลาถึงหมู่บ้านละประมาณ ๘ หมื่นบาท คาดว่าการจับปลาจากทำนบปลาจำนวน ๑๒๕ แห่งซึ่งก่อสร้างในปี ๒๕๒๕ และ ๒๕๒๖ จะทำรายได้ให้แก่หมู่บ้านต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนไม่น้อย

๒. โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำหมู่บ้าน ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มมาใช้โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายน้ำล้น ขุดลอกและปรับปรุงแหล่งน้ำหรือสระน้ำเพื่อให้ประชาชนมีน้ำดื่มมาใช้มากขึ้น รวมทั้งทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน

รับประโยชน์จากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและฝายน้ำล้นประมาณ ๕๗,๙๒๘ ไร่

๓. โครงการสัตว์ขนาดเล็กในหมู่บ้าน ผลการดำเนินงานในระยะ ๒ ปีที่ผ่านมา โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดไก่ให้ สอนให้ประชาชนในหมู่บ้านรู้จักวิธีฉีดวัคซีนและวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้อง ทำให้ไก่รอดตายจากโรคระบาดคิดเป็นอัตราร้อยละ ๘๐ หรือประมาณ ๒๐ ล้านตัว

๔. โครงการธนาคารโค-กระบือ มีประชาชนในหมู่บ้านจำนวนมากที่ยากจน และไม่มีวัวหรือควายเป็นของตัวเอง

ช่วยให้ประชาชนยากจนประหยัดค่าเช่าได้ถึงประมาณ ๙ ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีผู้เช่าได้ลูกวัวหรือลูกควายเป็นกรรมสิทธิ์จำนวน ๒๑๙ ตัว อีกด้วย

๕. โครงการพัฒนาชนบทยากจนระดับหมู่บ้าน ได้มีการใช้พลสดิกนุแหล่งน้ำ ผลจากการดำเนินงานในปี ๒๕๒๕ ช่วยให้ประชาชนได้ประโยชน์จากการเก็บกักน้ำไว้ดื่มไว้ใช้ได้ตลอดปี กว่า ๖,๐๐๐ ครัวเรือน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ช่วยให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์กู้ยืมเงินไปลงทุน ประกอบอาชีพหรือจัดตั้งร้านค้าขายสินค้าราคาถูก

๖๖

การแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทเป็นงานที่ยาก ต้องใช้เวลาและจะประสบความสำเร็จได้ยากมาก หากไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจจากบุคคลสามฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวประชาชนเอง อย่างไรก็ตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทแนวใหม่ได้ผ่านมาระดับหนึ่งแล้ว และได้เริ่มส่งผลบ้างแล้วในช่วงระยะเวลาสองปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ห้า ปัญหาในระยะเริ่มต้นงาน แม้จะมีอยู่ แต่ก็ได้รับการแก้ไขเยียวยา เป็นผลให้ทุกอย่างเริ่มคลี่คลายไปเป็นลำดับ การเข้าร่วมของประชาชนในโครงการต่าง ๆ ก็เพิ่มสูงขึ้นจนเป็นที่แน่ใจและพอจะมั่นใจได้ว่างานพัฒนาชนบทในพื้นที่ยากจนนี้ได้เดินไปถูกทางแล้ว

๖๖

สามารถผลิตอาหารได้มากขึ้นด้วย เพราะใช้แหล่งน้ำของโครงการฯ เป็นบ่อเลี้ยงปลาเลี้ยงเป็ด หรือใช้น้ำในแหล่งน้ำมารดผักที่ปลูกภายหลังจากที่ได้มีการขุดสระน้ำหมู่บ้านเสร็จไป ๓๙ แห่ง ประมาณว่า มีครัวเรือนได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่า ๘,๐๐๐ ครัวเรือน ขุดลอกหนองน้ำธรรมชาติเสร็จไป ๒๘ แห่ง ประมาณว่ามีครัวเรือนได้รับประโยชน์ กว่า ๖,๐๐๐ ครัวเรือน ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและฝายน้ำล้นในปี ๒๕๒๕ และ ปี ๒๕๒๖ เสร็จแล้ว ๑๑ แห่ง ประมาณว่ามีพื้นที่ที่จะได้

เอง เมื่อจะไถนาต้องเช่าวัวหรือควายของผู้อื่นมาไถในราคาสูง คิดเป็นผลผลิตข้าวเปลือกไม่น้อยกว่า ๕๐-๑๐๐ ถังต่อหัวหรือควาย ๑ ตัวในฤดูการทำนา ดังนั้นกรมปศุสัตว์จึงได้จัดทำโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านที่ยากจนได้ยืมวัวหรือควายไปใช้งาน ผลการดำเนินงานในปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ ได้ให้ความช่วยเหลือประชาชนไปแล้วกว่า ๓,๐๐๐ ครัวเรือน ถ้าหากประมาณการโดยใช้อัตราค่าเช่าวัว-ควายตัวละไม่ต่ำกว่า ๓ พันบาท ในปัจจุบัน ก็จะ

ทำให้สมาชิกได้รับเงินปันผลกำไร ส่วนการจัดตั้งธนาคารข้าว ทำให้คนที่ขาดแคลนข้าว ยืมข้าวไปกินและนำมาใช้คืนโดยเสียดอกเบี้ยที่ถูกมาก เมื่อเทียบจากดอกเบี้ยที่ต้องกู้จากแหล่งอื่น

๖. โครงการประมงหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนภาคใต้ ได้ให้ความช่วยเหลือหมู่บ้านยากจนใน ๕ จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และสตูล โดยให้ทุนแก่หมู่บ้านจัดซื้อวัสดุให้ราษฎรนำไปทำเป็นกระชังเลี้ยง

ปลากะพงขาว หาพันธุ์ปลากะพงขาวและพันธุ์หอยแครงให้เลี้ยง เริ่มดำเนินงานในปี ๒๕๒๖ เมื่อปลากะพงขาวโตพอที่จะขายได้ ขายได้กำไรสุทธิประมาณกระชังละ ๑๑,๗๐๐ บาท ต่อปี

๗. โครงการเกษตรแหล่งน้ำหมู่บ้าน เป็นโครงการเริ่มดำเนินงานในปี ๒๕๒๖ เช่นกัน เช่น พืชตระกูลถั่วและพืชผักแก่เกษตรกรปลูกรอบ ๆ แหล่งน้ำในหมู่บ้าน ปลุกนำมาบริโภคหรือขายก็ได้

๘. แผนงานการผลิต เป็นกิจกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาทางฐานทางการผลิตเกษตรกรรมเฉพาะท้องถิ่นเช่นปัญหาการปลูกข้าวไรในที่สูงของภาคเหนือ ปัญหาดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัญหาเนื้อดินขาดความอุดมสมบูรณ์เป็นต้น สำหรับกิจกรรมนี้ดำเนินงานโครงการทั้งสิ้นในปี ๒๕๒๕ และ ๒๕๒๖ จำนวน ๘ โครงการ ได้แก่

๘. โครงการผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านผลิตอาหารให้พอกินและเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ส่งเสริมให้มีการปลูกถั่วต่าง ๆ ผักต่าง ๆ งาม เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด ภายหลังจากดำเนินงานฯ และจากการประเมินผลของโครงการ สามารถเพิ่มอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนหลายร้อยหมู่บ้าน

๙. โครงการข้าวไร่ที่สูง เป็นโครงการที่ช่วยในด้านการสร้างพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกในบริเวณที่สูงของภาคเหนือให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ได้เริ่มนำเมล็ดพันธุ์กระจายสู่เกษตรกรแล้ว

๑๐. โครงการเร่งรัดปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ หรือโครงการปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดเป็นโครงการที่สอนให้เกษตรกรทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสด จากการดำเนินงานที่ผ่านมา มีประชาชนได้รับประโยชน์กว่า ๒๐,๐๐๐ ครอบครัวในพื้นที่เพาะปลูก ๑๑๕,๐๐๐ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ ๒๐ ภายหลังการปรับปรุงบำรุงดินแล้ว

๑๑. โครงการพัฒนาดินเค็มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็น

ดินเค็ม และปลูกข้าวไม่ได้หรือได้ผลผลิตต่ำ ให้สามารถปลูกข้าวได้ผลผลิตสูงขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยป้องกันไม่ให้พื้นที่ดินเค็มแพร่กระจายกว้างขวางออกไปอีก และช่วยแก้ไขให้พื้นที่ดินเค็มอยู่ในสภาพปกติ ผลการดำเนินงานปรากฏว่าช่วยให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ดำเนินการ เพิ่มผลผลิตข้าวได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของผลผลิตเดิม

๑๒. โครงการข้าวหน้าน้ำฝนในเขตชนบทยากจน โครงการนี้ให้ความรู้ในการปลูกข้าวโดยใช้น้ำฝนให้ได้ผล ช่วยเหลือจัดทำางข้าวให้เกษตรกรเก็บรักษาข้าวพันธุ์ที่เหมาะสมไว้ปลูก รวมทั้งมีการรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมเมื่อยามขาดแคลนหรือประสบภัยธรรมชาติ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ขณะนี้ได้มีเกษตรกรกู้พันธุ์ข้าวไปดำเนินการแล้ว

๑๓. โครงการปลูกสัตว์ในเขตชนบทยากจน เป็นโครงการที่ให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูและป้องกันโรคระบาดสัตว์ ปรับปรุงฟาร์มเลี้ยงสัตว์ให้มีพืชอาหารสัตว์ที่มีคุณค่าทางอาหาร ขยายบริการด้านการผสมเทียมแก่สัตว์ของเกษตรกร โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๒๖ เป็นปีแรก ได้ให้การป้องกันกำจัดโรคระบาดสัตว์ และถ่ายพยาธิสัตว์แล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ตัว

๑๔. โครงการพัฒนาดินเค็มและดินเปรี้ยวภาคใต้ เป็นโครงการที่เริ่มดำเนินงานในปี ๒๕๒๖ ใน ๕ จังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และสตูลเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาพื้นที่นาในภาคใต้ที่มีปัญหาด้านดินเค็มหรือดินเปรี้ยว ทำให้ดินเหล่านั้นมีคุณภาพดีขึ้น สามารถปลูกข้าวได้ผลผลิตสูง พอกินในครอบครัว ขณะนี้ได้ทำการฝึกอบรมสาธิตวิธีการปรับปรุงบำรุงดินและเทคนิควิธีการเกษตรแผนใหม่ให้แก่ราษฎรในพื้นที่แล้ว

๑๕. โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินภาคเหนือ โครงการนี้ดำเนินการแก้ปัญหาการเกิดชะล้างพังทลายของดินในภาคเหนือด้วยการแนะนำเกษตรกรถึงระบบโครงสร้างการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เช่นการสร้างคันดินเบนน้ำหรือการปลูกพืชที่ใช้ป้องกันการชะล้างพัง

การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุคือ การสอนให้เกษตรกรรู้จักทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสด

ทลายของดินโดยใช้ปลูกแซมปลูกคลุมดินร่วมกับพืชหลักที่เกษตรกรปลูกอยู่แล้ว ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถเพิ่มพูนความรู้ให้กับเกษตรกรเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาดินสูญเสียหน้าดินอันเนื่องมาจากภาวะทางธรรมชาติไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน

๑๖. แผนงานบริการขั้นพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของโครงการต่าง ๆ ภายใต้กิจกรรมนี้ คือการนำบริการของรัฐทั้งด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และความรู้ต่าง ๆ เข้าสู่พื้นที่อย่างทั่วถึง สำหรับผลการดำเนินการโครงการภายใต้กิจกรรมนี้ที่คืบหน้าอย่างชัดเจนได้แก่การก่อสร้าง โรงพยาบาลอำเภอและโครงการสาธารณสุขมูลฐาน ฯลฯ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑๖. โครงการโรงพยาบาลอำเภอ เป็นบริการด้านสาธารณสุขที่สามารถประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาการเดินทาง และลดอัตราความเสี่ยงในกรณีที่ชาวบ้านป่วยหนักซึ่งจะได้รับการรักษาได้ทันทั่วถึง ขณะนี้ได้มีการก่อสร้างโรงพยาบาลอำเภอในพื้นที่ชนบทยากจนไปแล้ว ๙๒ แห่ง และได้เปิดดำเนินการโดยให้ราษฎรเข้ารับการรักษายาบาลแล้วประมาณ ๒๐ แห่ง

๑๗. โครงการสาธารณสุขมูลฐาน เป็นโครงการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยด้วยตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ในปี ๒๕๒๕ ได้สนับสนุนให้ราษฎรร่วมกันทั้งจัดตั้งกองทุนยาแล้ว ๖,๑๗๒ แห่ง ทำให้ราษฎรในเขตยากจนซื้อยาในราคาถูกและคุณภาพดี และนำเงินผล

กำไรจากกองทุนยาไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน

๑๘. โครงการโภชนาการ โครงการนี้ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในชนบทให้กินอาหารที่ถูกต้องและมีประโยชน์กับร่างกาย โดยเฉพาะเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ขวบ หญิงมีครรภ์ และหญิงให้นมลูก ซึ่งผลจากการดำเนินงานทำให้ประชาชนในชนบทยากจนจำนวนมากได้รับความรู้ด้านโภชนาการ นอกจากนี้ได้ให้อาหารเสริมแก่เด็กที่เป็นโรคขาดสารอาหาร ทำให้ลดอัตราการป่วยเป็นโรคขาดสารอาหารต่างๆ ได้แก่ ระดับ ๓ ซึ่งเป็นระดับรุนแรงที่สุด ซึ่งถ้าปล่อยไม่รักษาแล้วจะถึงตายได้ ลดลงร้อยละ ๖๒.๕ ระดับ ๒ ลดลงร้อยละ ๒๙.๒ ระดับ ๑ ลดลงร้อยละ ๕.๘

๑๙. โครงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นไม่ต่ำกว่า ๘๐๐ หมู่บ้าน ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้มีปัญหาเฉพาะรายกว่า ๓,๐๐๐ ราย และได้จัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างในคดีอาญาและคดีแพ่งให้ในบางราย

๒๐. โครงการจัดหาน้ำสะอาดในเขตชนบทยากจน เป็นโครงการที่แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มในหมู่บ้าน แก้ปัญหาไม่ให้เกิดโรคติดต่ออันเกิดจากน้ำและอาหาร

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ประชาชนในพื้นที่ยากจนประมาณ ๒,๐๐๐ คน ได้ใช้บริการประชาชนขนาดเล็กเพื่อบริโภค ประชาชนในหมู่บ้านยากจนจำนวน ๖,๖๔๖ ครอบครัว มีตม่น้ำสำหรับเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี และนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ มีน้ำสะอาดบริโภคได้อย่างเพียงพอ ๒ ลิตร/วัน/คน

๒๑. โครงการผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม รัฐบาลจัดทำหนังสือขึ้น เพื่อให้ประชาชนในชนบทได้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของรัฐบาลและสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาความยากจนและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ได้จัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่ความรู้ประมาณ ๒ ล้านเล่ม แพร่กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ใน ๓๘ จังหวัด จากการประเมินผลประชาชนที่ได้อ่านหนังสือพอจะสรุปได้ว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในโครงการพัฒนาชนบทของตนดีขึ้น

๒๒. โครงการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาชนบทยากจน เริ่มดำเนินงานในปี ๒๕๒๖ เป็นโครงการที่ให้ความรู้แก่ประชาชนด้านวิชาชีพและข่าวสารต่างๆ ได้ดำเนินงานให้ประชาชนได้รับความรู้แล้วประมาณ ๗๕ หมู่บ้าน

๒๓. โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านเป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการช่วยพัฒนาชุมชนใน

ภาพเปรียบเทียบเด็กที่ขาดอาหารกับเด็กที่ปกติ

คนชนบทเป้าหมายของการพัฒนา

ด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมกีฬา และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีประชาชนเข้ามาใช้บริการในโรงเรียนเป้าหมายจำนวน ๓๐๐ โรงเรียน ในพื้นที่ ๓๘ จังหวัด

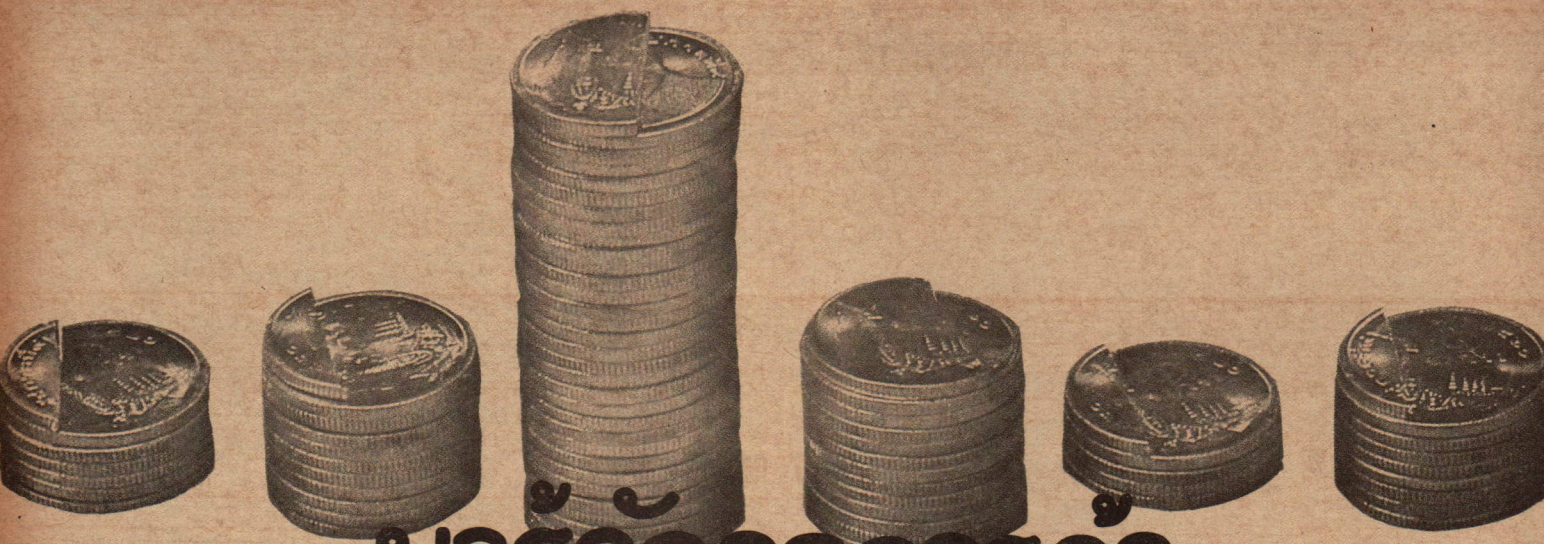
๒๔. โครงการควบคุมโรคติดต่อในแผนพัฒนาชนบทยากจน เป็นโครงการที่จะลดอัตราการป่วยและอัตราการตายจากโรคติดต่อของประชาชนในพื้นที่ชนบทยากจน ในปี ๒๕๒๖ ได้มีการฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค คอติบ ไอกรณ บาดทะยัก และไทฟอยด์ แก่เด็กและหญิงมีครรภ์เป็นจำนวนมาก สามารถป้องกันโรคติดต่อทางเดินอาหารแก่ประชาชนไม่น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ คน

๒๕. โครงการวางแผนครอบครัว แก้ปัญหาประชาชนมีบุตรมากโดยให้บริการด้านการวางแผนครอบครัวปี ๒๕๒๖ แก่ประชาชนในหมู่บ้าน รายใหม่ ๑๖๐,๗๑๗ ราย รายเก่า ๒๑๑,๘๙๕ ราย และให้บริการอนามัยแม่และเด็ก ๑๒๕,๖๘๓ ราย

๒๖. โครงการหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ อำเภอและกิ่งอำเภอได้ออกให้บริการแก่ประชาชนเฉพาะปี ๒๕๒๖ ปีเดียวประมาณ ๔,๙๐๐ ครั้ง มีประชาชนเข้ารับบริการทั้งด้านทะเบียนและอื่น ๆ กว่า ๕ แสนคนสรุป

การแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบท ได้ผ่านมาระดับหนึ่งแล้ว และเริ่มส่งผลบ้างแล้วในช่วงระยะเวลา ๒ ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๕ แม้ในการดำเนินงานในระยะแรกจะต้องประสบปัญหาอุปสรรคอยู่บ้างในด้านความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในระดับปฏิบัติต่อการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาชนบทแนวใหม่ และการดึงประชาชนให้เข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการ แต่หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ ก็ทำให้ทุกอย่างเริ่มคลี่คลายไปเป็นลำดับ ความเข้าใจของข้าราชการในระดับพื้นที่มีมากขึ้น และการเข้าร่วมของประชาชนได้เพิ่มสูงขึ้น จึงน่าจะเป็นที่คาดหวังได้ว่าเมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดลงตามระยะเวลา ๕ ปีของแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนแล้วผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจะเพิ่มพูนมากขึ้นตามลำดับ

มารู้จักดุลการค้า ดุลการชำระเงินกันเถอะ

วินา พันธรัตน์

เมื่อเอ่ยถึงคำว่า ดุลการค้า ดุลการชำระเงิน เชื่อว่าคนส่วนใหญ่จะเคยได้ยินได้ฟังกันมาบ้างแล้ว แต่ถ้าจะถามว่าความหมายจริง ๆ ของดุลการค้า ดุลการชำระเงิน คืออะไร หลายคนคงไม่อาจตอบได้ชัดเจน ที่จริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงของดุลการค้าและดุลการชำระเงินมีผลกระทบต่อเราและประเทศชาติมาก โดยเหตุนี้ จึงน่าที่เรามาทำความรู้จัก ๒ คำนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้อย่างไร

เมื่อก่อนนั้นเข้าใจกันว่า สิ่งจำเป็นในชีวิตคนเรามีเพียงปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย แต่ขณะนี้ความเข้าใจดังกล่าวอาจไม่ถูกต้องอีกต่อไป ทั้งนี้ถ้าเราเหลียวมองรอบกาย จะเห็นวัตถุมากมายหลายชนิดที่ไม่ใช่ปัจจัยสี่ แต่ถ้าเราถามตนเองว่า ถ้าขาดวัตถุเหล่านี้เราจะเดือดร้อนหรือไม่ เมื่อหลายสิบปีก่อน ไม่มีรถยนต์ ไฟฟ้า โทรทัศน์ วิทยุ เตาเร็ดไฟฟ้า เราก็อยู่ได้โดยไม่รู้ลึกอะไร แต่เดี๋ยวนี้วัตถุหลายอย่างเหล่านั้น

ได้ก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเราเสียแล้ว

วัตถุที่มีอยู่ในขณะนี้หลายอย่างเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ โดยอาจเริ่มต้นจากประเทศหนึ่งแล้วก็มี การนำไปใช้ยังประเทศอื่น ๆ เพราะทางคมนาคมขนส่งที่ทันสมัยในปัจจุบัน เมื่อได้รู้เห็นได้ลองใช้ก็เกิดความต้องการสิ่งที่คนเราต้องการในปัจจุบันจึงไม่จำกัดเฉพาะปัจจัยสี่เท่านั้น แต่ขยายไปยังสินค้าหลากหลายชนิด ความต้องการของคนเราในสินค้าหลายประเภทผลักดันให้เกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้นมา

เหตุที่ต้องมีการค้าขายระหว่างประเทศก็เพราะว่า แม้มีความต้องการสิ่งของแต่ก็ไม่มีประเทศไหนในโลกสามารถผลิตสินค้าทุกอย่างตามที่คนในประเทศต้องการ หรือมิฉะนั้นก็อาจผลิตได้แต่ในต้นทุนที่แพงมาก ไม่คุ้มที่จะลงทุนผลิต สถานการณ์ของแต่ละประเทศจะเป็นไปในลักษณะที่ว่า ผลิตสินค้าบางอย่างได้มากและต้นทุนต่ำ ราคาจึงถูก แต่ขณะเดียวกัน ก็ไม่สามารถผลิตสินค้าที่

ต้องการบางอย่างได้เพราะไม่รู้กรรมวิธีผลิต หรือขาดปัจจัยในการผลิต แต่ถึงผลิตไม่ได้ก็ต้องการจะใช้จะบริโภค ทางออกที่จะได้มากที่สุดคือซื้อจากต่างประเทศ แต่เมื่อซื้อเขาก็ต้องมีเงินจ่าย เงินตราต่างประเทศที่จะจ่ายส่วนใหญ่ก็จะได้มาจากขายของที่สามารรถผลิตได้ การค้าระหว่างประเทศก็เกิดขึ้นในลักษณะนี้

ไทยค้าขายอะไรบ้าง

ในฐานะที่เป็นคนไทย ทุกคนคงอยากทราบว่า ประเทศเราสามารถขายอะไร และไปซื้อสินค้าอะไรเข้ามา และผลการค้าขายเป็นอย่างไร ทั้งนี้ จุดเริ่มต้นก็ต้องดูว่าเราสามารถผลิตอะไร ในกรณีประเทศไทย เราได้เปรียบประเทศอื่นอีกหลายประเทศในด้านการมีพื้นที่ทำการเกษตรค่อนข้างมาก และอุดมสมบูรณ์พอสมควร ผลอันนี้ทำให้เราได้เปรียบในการเพาะปลูกการเกษตร เราสามารถเพาะปลูกผลผลิตเกษตรได้หลายประเภทและปริมาณมาก อย่างน้อยก็มากเกินความต้องการของคนในประเทศ ส่วนที่เหลือเรา

สามารถส่งไปขายยังประเทศที่ต้องการได้ ตัวอย่างเช่น ในเรื่องอาหาร ขณะนี้ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกรายสำคัญโดยเฉพาะข้าวไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งข้าวรายใหญ่ที่สุดในโลกขณะนี้ อย่างไรก็ตาม แม้จะได้เปรียบทางการเกษตร แต่คนไทยยังต้องการสินค้าอีกมากมายที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร บางอย่างเราก็ยังผลิตไม่ได้ แต่เมื่อมีความต้องการก็มีการสั่งซื้อเข้ามาจากนอกประเทศ จากประเทศที่ขายราคาถูกและคุณภาพดีโดยเปรียบเทียบการค้าขายติดต่อกันระหว่างประเทศก็ดำเนินไปในลักษณะนี้

ดุลการค้าเกินดุล และขาดดุลได้อย่างไร?

อย่างไรก็ดี การค้าระหว่างประเทศไม่ใช่จะทำกันง่าย ๆ เพราะหลายประเทศสามารถผลิตสินค้าได้เหมือนกัน การแข่งขันกันหาตลาดเพื่อขายสินค้าจึงเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ แม้แต่สินค้าเกษตรเองก็ไม่ใช่จะไม่มีคู่แข่ง ข้าวไทยก็ยังได้รับการแข่งขันจากข้าวของอเมริกา ยุทธจักรของการค้าระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่નાติดตามเพราะหมายถึง ผลได้ผลเสีย ไม่เฉพาะของผู้ส่งออกแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นของผู้ผลิตและรัฐบาลด้วย เพราะการขายสินค้าออกได้มากหมายถึงเงินตราต่างประเทศที่จะได้มา ผู้ค้าและผู้ผลิตก็ได้ประโยชน์ รัฐบาลก็ได้ประโยชน์ในรูปภาษี จุดมุ่งหมายของทุกประเทศจึงอยู่ที่พยายามหาตลาดขายสินค้าให้ได้มาก และพยายามซื้อเข้าแต่น้อย เพื่อจะได้ไม่ต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ในปีหนึ่ง ๆ เราจะมีการบันทึกดูว่า ผลงานการค้าขายระหว่างประเทศของเราและของแต่ละประเทศเป็นอย่างไร

ถ้าหากว่าขายได้มากกว่าซื้อก็ถือว่าได้เปรียบในเชิงการค้า หรือเรียกว่าดุลการค้าเกินดุล ในทางตรงข้าม ถ้าขายน้อยกว่าซื้อ ถือว่าเสียเปรียบหรือขาดดุลการค้า ดุลการค้าขาดดุลถ้าเกิดขึ้นจำนวนมากและติดต่อกันหลายปี เป็นสัญญาณอันตราย เพราะหมายถึงการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ และอาจถึงกับล้มละลายหรือต้องกู้ยืมจากต่างประเทศมาชำระหนี้กันทีเดียว

โดยเหตุนี้ ดุลการค้าขาดดุลจึงเป็นเรื่องที่ทุกประเทศพยายามหลีกเลี่ยงและวิธีหลีกเลี่ยงที่ดีที่สุดก็คือ หามาตรการส่งเสริมการส่งออกและขณะเดียวกันหาทางลดปริมาณการสั่งซื้อสินค้าเข้า

การส่งออก : ข้อเท็จจริงกรณีประเทศไทย

การเพิ่มปริมาณและมูลค่าส่งออกเป็นสิ่งที่ทุกประเทศปรารถนา ประเทศทั้งหลายจึงพยายามกระจายประเภทสินค้าออกไปให้มากมายการ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เป้าหมายของเราขณะนี้อยู่ที่พยายามกระจายประเภทสินค้าเกษตรส่งออก ไม่ใช่พึ่งแต่สินค้าหลักไม่กี่ประเภทซึ่งเราเคยได้ยินได้ฟังมานาน คือ ข้าว ยางพารา ติบुक นอกจากนี้กระจายประเภทสินค้าเกษตรแล้วเราก็พยายามขยายตลาดส่งออกไปสู่สินค้าอุตสาหกรรมด้วย ทั้งนี้เพราะการพึ่งแต่รายได้จากสินค้าเกษตรอย่างเดียวเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง เพราะสินค้าเกษตรโดยเฉพาะพวกพืชผลโดยมากราคาต่ำ และมีปริมาณการผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติ สินค้าเกษตรจึงเสียเปรียบสินค้าอุตสาหกรรมหลายอย่าง ถ้ามาดูง่าย ๆ ในประเด็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ข้าวราคาเกวียนละ ๓,๐๐๐ บาท โดยเฉลี่ยปีหนึ่ง ๆ ชาวนาไทยผลิตข้าวได้ ๕ เกวียน ชาวนาไทยครอบครัวหนึ่งผลิตข้าวทั้งปีก็ยังไม่พอที่จะซื้อรถยนต์ซึ่งราคา

ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ข้อเสียเปรียบของสินค้าเกษตรเป็นที่ตระหนักกันดี ทุกประเทศจึงได้พยายามที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นในประเทศตน ไทยก็เป็นหนึ่งในบรรดาประเทศเหล่านั้น นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นนอกจากจะผลิตเพื่อสนองความต้องการของคนในประเทศ ยังมุ่งหวังเพื่อการส่งออกด้วย

การส่งสินค้าออกของไทย

ถ้าจะมาทบทวนดูผลงานของประเทศในเรื่องการส่งออก บันทึกการส่งออกของไทยชี้ว่า ในปี ๒๕๒๕ ไทยสามารถส่งสินค้าออกได้ทั้งสิ้น ๑๕๙,๗๒๘ ล้านบาท ในที่นี้เป็นรายได้จากการส่งออกอาหาร ๘๖,๓๗๑ ล้านบาท หรือกว่าครึ่งของมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น รองลงมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกซึ่งมีมูลค่าถึง ๒๖,๕๘๗ ล้านบาท อันดับสามได้แก่วัตถุดิบส่งออกมีมูลค่าถึง ๑๕,๑๓๔ ล้านบาท

ในด้านอาหารส่งออก ข้าวยังคงเป็นสินค้าออกที่สำคัญที่สุด เฉพาะข้าวอย่างเดียวทำรายได้ให้แก่ประเทศถึง ๒๑,๘๖๑ ล้านบาท ผลิตรวมขึ้นมามีมูลค่าอันดับสองคือ ๑๙,๗๖๒ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการส่งออกอาหารในระยะไม่กี่ปีได้มีสินค้าออก

ผลไม้ไทยส่งไปขายต่างประเทศปีหนึ่ง ๆ นับจำนวนไม่น้อย

ประเภทอาหารได้กระจายประเภทไปมาก เช่น ผลผลิตจากประมงจากไทยหลายประเภทได้เป็นที่แพร่หลายในต่างประเทศ และนำรายได้เข้าประเทศมูลค่าสูงแต่ละปีก็ขึ้นชื่อที่สุดขณะนี้คือ กุ้งสดแช่เย็น ปลาหมึกแช่เย็น ทั้ง ๒ รายการรวมกันมีมูลค่าส่งออกในปี ๒๕๒๕ ถึง ๔,๕๔๖ ล้านบาท ข้อมูลเหล่านี้แสดงว่าสินค้าเกษตรส่งออกได้เริ่มกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ มากขึ้น

สินค้าอุตสาหกรรม : ความหวังใหม่

อย่างไรก็ดี ในขณะเดียวกัน ผลการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ได้เริ่มปรากฏให้เห็นในด้านการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ทั้งนี้ต้องย้อนหลังไปสัก ๒๐ ปีก่อน บัญชีสินค้าออกขณะนั้นแทบไม่มีสินค้าอุตสาหกรรมรวมอยู่เลย ต่างกันมากกับขณะนี้ สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกกลายเป็นรายการซึ่งนำรายได้เข้าประเทศรายการสำคัญอันหนึ่ง ประเภทสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกมีหลายประเภท ถ้าจะดูจากมูลค่าส่งออก อันดับแรกก็ได้แก่ สิ่งทอ มูลค่าส่งออกสิ่งทอ ในปี ๒๕๒๕ คิดเป็น ๑๔,๖๑๖ ล้านบาท เป็นรายได้อันดับสามของมูลค่าสินค้าออกทั้งสิ้นคือ รองจากข้าวและมันสำปะหลัง นอกจากนี้สิ่งทอแล้วสินค้าอุตสาหกรรมสำคัญส่งออกขณะนี้ ได้แก่ แฉงวงจรไฟฟ้า มูลค่าส่งออกในปี ๒๕๒๕ เท่ากับ ๖,๑๘๗ ล้านบาท อัญมณี ๔,๓๗๐ ล้านบาท และผลไม้กระป๋อง ๒,๑๐๗ ล้านบาท

นอกจากที่เอ่ยชื่อมาแล้ว ก็ยังมีสินค้าออกอุตสาหกรรมที่น่าสนใจอีกหลายประเภทเช่น รองเท้า ชิ้นส่วนนาฬิกา ผลิตภัณฑ์พลาสติก อย่างไรก็ตามวิเคราะห์สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกเหล่านี้จะเห็นว่า ล้วนเป็นสินค้าที่ใช้เทคนิคผลิตง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคหรือประเภทที่ต้องใช้ประจำวันส่วนใหญ่ เมื่อขบวนการผลิตไม่ยุ่งยากนัก การมีข้อได้เปรียบของประเทศด้านค่าแรงคือ ค่าแรงคนงานไทยโดยเฉลี่ยจะอยู่ในระดับต่ำ แม้เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลี ค่าแรงไทยยังต่ำกว่าหลายเท่า ซึ่งผลอันนี้ช่วยทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

สินค้าอุตสาหกรรม-ความหวังใหม่ของสินค้าไทยไปสู่ต่างประเทศ

ดุลการค้าของไทย : ผลเป็นอย่างไร

อย่างไรก็ดี แม้การส่งออกจะได้ขยายตัวไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเภทสินค้า การนำเข้าก็ได้เพิ่มขึ้นในมูลค่าสูงเช่นกัน ดังนั้น เมื่อหักรายได้จากการส่งออกกับรายจ่ายที่ใช้จ่ายไปในการนำเข้าแล้ว ปรากฏว่า ประเทศไทยขาดดุลการค้าติดต่อกันมาหลายปี โดยในปี ๒๕๒๕ ขาดดุล ๓๖,๘๘๘ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๒๔ ซึ่งขาดดุลถึง ๖๓,๗๔๕ ล้านบาท

สาเหตุของการขาดดุลการค้ามาจากการนำเข้าอย่างไม่ต้องสงสัย ตัวเลขในปี ๒๕๒๕ มูลค่าการนำเข้าสูงถึง ๑๙๖,๕๖๑ ล้านบาท รายการสินค้าเข้าที่ทำให้เราต้องเสียเงินตราต่างประเทศออกไปมากมาย เรียงตามลำดับจะได้แก่ น้ำมัน รายจ่ายเกี่ยวกับน้ำมันนำเข้าเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี เช่น ในปี ๒๕๒๕ เราสูญเสียเงินออกไปซื้อน้ำมันถึง ๖๐,๖๗๔ ล้านบาท เฉพาะรายการนำเข้าอย่างเดียว เราจะต้องใช้สินค้าออกหลายอย่างรวมกันแลกออกไป

รายการนำเข้าอันดับสองได้แก่ สินค้าประเภทวัตถุดิบ และกึ่งวัตถุดิบ การนำเข้าพวกนี้ได้แก่ เส้นใยที่จะมาใช้ในการผลิตสิ่งทอ เยื่อกระดาษที่จะเอามาผลิตกระดาษต่าง ๆ และเคมีภัณฑ์ สำหรับรายการที่สามได้แก่ พวกสินค้าทุน ที่จะใช้เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าอื่น ทั้งนี้เพราะในโรงงานจะต้องมีเครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตสินค้าเกษตรต้องมีปุ๋ย และยาฆ่าแมลง

ทำไมจึงขาดดุลการค้ามากมาย

เนื่องจากการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรม จำเป็นจะต้องใช้สินค้าทั้ง ๒ ประเภท และต้องมีการนำเข้า เพราะประเทศกำลังพัฒนา ผู้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมยังมีความสามารถในการผลิตจำกัดไม่สามารถผลิตเครื่องจักรอุปกรณ์หรือวัตถุดิบบางชนิดซึ่งมีเทคนิคการผลิตยุ่งยากซับซ้อน ใช้เงินทุนและคนที่มีความรู้ความสามารถสูง เพราะความยากในการผลิตราคาของสินค้าทุนและวัตถุดิบพวกนี้จึงแพงมาก การนำเข้าสินค้าเหล่านี้เข้ามาจึงกระทบกระเทือนต่อดุลการค้าเพราะมีมูลค่าสูงดังกล่าว

สิ่งเหล่านี้ เป็นข้อเสียเปรียบของประเทศอย่างเรา ๆ ซึ่งขณะที่ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้บ้างก็ล้วนเป็นประเภทที่ราคาต่ำ เช่น พวกแปรรูปวัตถุดิบการเกษตร ได้แก่ อาหารกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง มิฉะนั้นก็เป็นพวกสินค้าอุปโภคบริโภค อย่างเช่น รองเท้า เสื้อผ้า อะไรทำนองนี้ ในขณะที่ต้องส่งพวกสินค้าทุนราคาแพงมากเป็นปัจจัยในการผลิต

ที่จริงแล้ว แม้ว่าบางอย่างของสินค้าอุปโภคบริโภคเราจะผลิตได้ แต่ก็ยังคงมีการนำเข้าอยู่มากขณะที่ประเทศเรามีการส่งออกอาหาร เราก็มีการนำเข้าอาหารในมูลค่าสูงเช่นกัน ในปี ๒๕๒๕ เราส่งเข้าอาหารและเครื่องดื่มถึง ๕,๖๑๙ ล้านบาท พวกเสื้อผ้าอีก ๓,๘๒๐ ล้านบาท พวกเครื่องใช้ไฟฟ้าก็เป็นอีกรายการที่ต้องเสียเงินตราต่างประเทศไปซื้อ สินค้าพวกเครื่องใช้นี้รวมทั้งหมดในปี ๒๕๒๕ เราส่งเข้าถึง ๒๒,๘๘๕ ล้านบาท ฉะนั้น เมื่อรวมรายการนำเข้าทุกรายการซึ่งมีมูลค่าสูง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมเราจึงขาดดุลการค้ามากมายขนาดนี้

ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องดุลการค้า อย่างไรก็ตาม การค้าระหว่างประเทศเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการได้มาและจ่ายไปของเงินตราต่างประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เพราะรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศยังมีอีกหลายรายการ แต่ทุกรายการจะไปปรากฏอยู่ในบัญชีดุลการชำระเงินทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น คำว่า ดุลการค้าบ่งชี้การเงินก็หมายถึง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ดุลการค้าขาดดุลถั่วเกิดขึ้นจำนวนมากและติดต่อกันหลายปี ย่อมเป็นสัญญาณอันตราย ทำให้ต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศจนทำให้บางครั้งอาจต้องกู้ยืมจากต่างประเทศมาชำระหนี้กันทีเดียว ดุลการค้าขาดดุลมาก ๆ จนผิดปกติติดต่อกันเช่นว่านี้ จึงเป็นเรื่องที่ทุกประเทศพยายามหลีกเลี่ยง วิธีหลีกเลี่ยงที่ดีที่สุดคือการหาทางส่งเสริมการส่งออก พร้อมกันนั้นคนไทยก็ต้องหันมานิยมใช้สินค้าไทยใช้สินค้าที่ผลิตได้เองในประเทศและลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นลง

”

ทุกรายการของการใช้จ่ายและการได้มาของเงินตราต่างประเทศที่เกิดขึ้นในแต่ละปีในประเทศ

ดุลการชำระเงินมีอะไรบ้าง

นอกจากด้านการค้าระหว่างประเทศที่กล่าวแล้ว รายการสำคัญอีกอันหนึ่งของดุลการชำระเงินก็คือการบริการ ตัวอย่างของการบริการติดต่อกับคนต่างประเทศที่เห็นชัดที่สุด และเป็นรายการบริการที่สำคัญที่สุดของประเทศเราขณะนี้ คือการท่องเที่ยว ในระยะไม่กี่ปีมานี้ รายได้จากการท่องเที่ยวกลายเป็นรายได้จากเงินตราต่างประเทศที่สำคัญของประเทศ เช่น ในปี ๒๕๒๕ เรามีรายได้จากการท่องเที่ยวถึง ๒๓,๘๕๐ ล้านบาท มากกว่ารายได้จากการขายข้าวออกนอกประเทศเสียอีก นอกจากรายได้จากการท่องเที่ยวแล้ว รายได้จากการบริการที่น่าสนใจอีกรายการ คือ รายได้จากการทำงานของพี่น้องคนไทยในต่างประเทศ ซึ่งผลการการทำงานทำให้มีเงินส่งกลับมายังประเทศไทยแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

เงินที่คนไทยส่งเข้าประเทศ

มาดูกันว่าเฉพาะปีเดียว คนไทยส่งเงิน

กลับเข้าประเทศเท่าไร ในปี ๒๕๒๕ คนไทยส่งเงินกลับกว่า ๑๔,๒๒๒ ล้านบาท เฉพาะคนไทยในตะวันออกกลางเพียงที่เดียวส่งเงินกลับถึง ๑๐,๓๒๗ ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับ ขณะที่เราเสียเปรียบประเทศตะวันออกกลางในเรื่องน้ำมันเป็นมูลค่ามหาศาล ในภาคบริการนี้ก็ทำให้เราได้เงินกลับคืนมาในรูปค่าแรงงานบริการรับจ้างในโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของประเทศเหล่านั้น

รายจ่ายก็มีมาก

เมื่อมีรายได้ก็ต้องมีรายจ่าย รายจ่ายบริการเราก็มีหลายด้าน รายจ่ายบริการที่สำคัญที่สุดก็คือ รายการชำระหนี้เงินกู้ แต่ละปีจำนวนเงินที่เราต้องชำระหนี้เงินกู้เป็นมูลค่าสูง เช่น ในปี ๒๕๒๕ ประเทศไทยต้องใช้เงินตราต่างประเทศเป็นค่าชำระหนี้เงินกู้ถึง ๓๐,๖๒๔ ล้านบาท หนี้เงินกู้ที่ต้องชำระนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร หนี้นี้เป็นส่วนที่ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนกู้จากต่างประเทศ ในส่วนรัฐบาลไทยก็เหมือนประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศที่มีหนี้สินมากมาย โดยกู้มาเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย เช่น ซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ไปจนถึงกู้มาเพื่อลงทุน ถนน เขื่อนใหญ่ ไฟฟ้า ทางหลวง ที่เห็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ส่วน

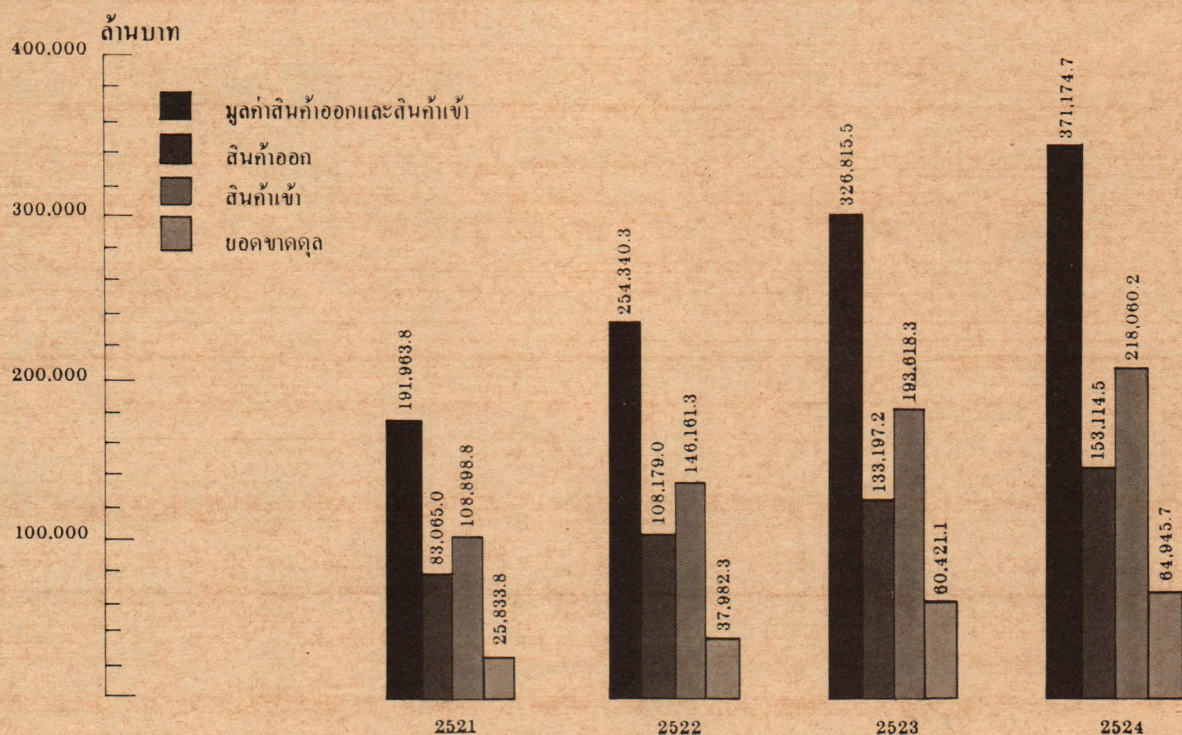
ใหญ่ก็ใช้เงินจากเงินกู้มาก่อนสร้างทั้งสิ้น

ดุลบริการของไทยเกินดุล

อย่างไรก็ดี เมื่อมาหักกลบลบกันระหว่างรายได้จากการบริการและรายจ่ายแล้ว ปรากฏว่ายอดบริการรับจะสูงกว่าซึ่งที่จริงแล้ว ดุลบริการของประเทศเกินดุลติดต่อกันมาหลายปี โดยในปี ๒๕๒๕ เกินดุลถึง ๘,๗๙๕ ล้านบาท ทั้งนี้เพราะเราได้เงินตราจากนักท่องเที่ยวมาชดเชยนั่นเอง

การชำระหนี้จะไปปรากฏในยอดบริการจ่าย แต่เวลากู้เงินแล้วได้เงินมาจะไปปรากฏรายการอีกรายการของบัญชีดุลชำระเงิน รายการนี้เรียกว่า การเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศ รายการกู้เงินจากต่างประเทศทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจะมาปรากฏอยู่ในรายการนี้ โดยเวลากู้เงินได้เงินมาจะถือว่าเรามีเงินทุนเพิ่ม เพราะเป็นการเพิ่มปริมาณเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่เวลาให้ประเทศอื่นกู้ถือว่าเสียเงินตราต่างประเทศ เพราะฉะนั้นรายการนี้ ประเทศยากจนทั้งหลายส่วนใหญ่จะมีการเกินดุล เพราะส่วนใหญ่จะขอกู้มากกว่าให้กู้ สำหรับเงินกู้เอกชนนั้นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินที่ขอกู้มาเพื่อให้กู้ต่อ

สินค้านำเข้า และดุลการค้า

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ดุลชำระเงินก็เกินดุล

ดังนั้นแม้ว่าในปีนั้นดุลการค้าจะขาดดุลคือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ แต่ถ้าดุลบริการเกินดุลในปริมาณมากพอและมีการนำเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามามาก รายการดุลชำระเงินรวมก็จะเกินดุล ทั้งนี้ในระยะตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ เป็นต้นมา ดุลชำระเงินของประเทศไทยเกินดุลมาตลอด คือ จาก ๕,๑๗๙ ล้านบาทในปี ๒๕๒๓ มาเป็น ๒,๕๓๑ ล้านบาทในปี ๒๕๒๔ และ ๓,๓๑๔ ล้านบาทในปี ๒๕๒๕ อย่างไรก็ตาม การที่ดุลชำระเงินเกินดุล ก็ต้องมาพิจารณาว่าเป็นเพราะสาเหตุอะไร ถ้าเป็นเพราะมีเงินทุนไหลเข้ามากกว่าไหลออกก็ไม่ใช่ว่าที่น่ายินดีนัก เพราะเงินทุน หมายถึงเงินกู้ แม้ว่าในขณะนี้การกู้เงินทำให้เราได้เงินตราต่างประเทศเข้ามา แต่เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ เราก็จะต้องจ่ายเงินคืนกลับไปเป็นจำนวนมากเช่นกัน เพราะฉะนั้นอาจมีผลเสียในด้านดุลการค้าชำระเงินของประเทศในเวลาข้างหน้าได้ การขาดดุลชำระเงินจะให้ผลเสียกับประเทศอย่างไร ถ้าจะมา

ยอดขาดดุลการค้าของไทยมีแนวโน้มขาดดุลสูงขึ้นทุกปี เฉพาะปี ๒๕๒๖ ยอดขาดดุลสูงถึงแปดหมื่นล้านบาท

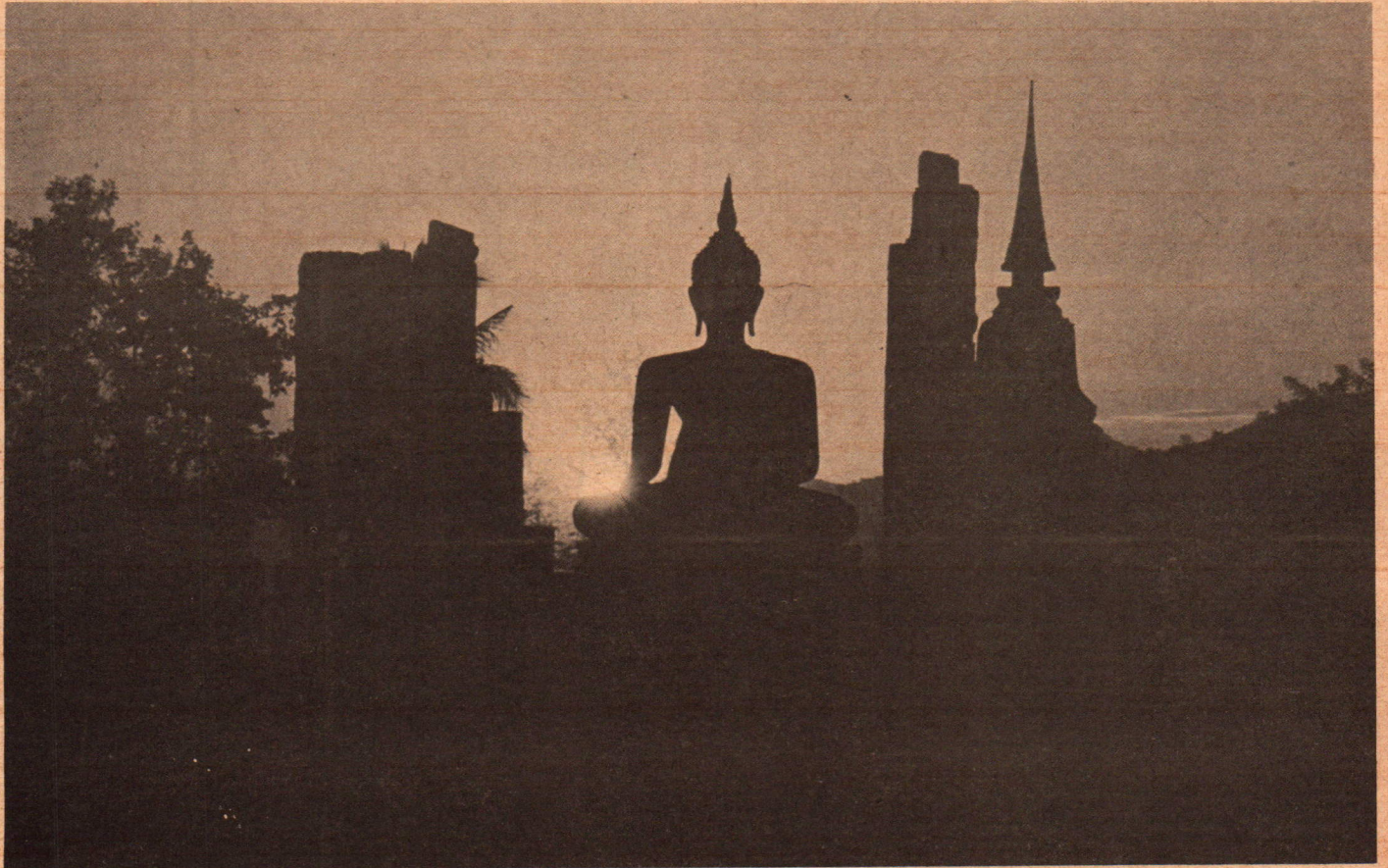
เปรียบเทียบกับประเทศก็เหมือนครอบครัว ถ้าครอบครัวใดมีรายจ่ายมากกว่ารายรับติดต่อกันจำนวนมาก ก็อาจทำให้ล้มละลายได้ฉันใด ประเทศก็ฉันนั้น การใช้จ่ายมากกว่ารายได้ทำให้ต้องกู้ยืมเงินและถ้ามีหนี้สินมากไปก็จะทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงได้

สรุป

โดยเหตุนี้ ประเทศทุกประเทศจึงหวังที่จะพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศและการบริการมากกว่า เพราะเป็นรายได้ที่ถาวร อย่างไรก็ตาม ในด้านการค้านั้นเนื่องจากทุกประเทศล้วนมุ่งหวังสิ่งเดียวกัน คือการขายสินค้าออกให้ได้มากและซื้อแต่น้อย จึงได้มีการนำเอาวิธีการต่าง ๆ นานามาใช้ เช่น ด้านการส่งเสริมการส่งออกโดยเจรจากับประเทศที่คาดว่าจะซื้อสินค้าของเราได้ เช่น เราคงจะเคยได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ ว่ามีการส่งผู้แทน

ไทยไปเจรจากับการค้ากับประเทศนั้นประเทศนี้ อย่างไรก็ตาม การเจรจានี้ส่วนใหญ่มักจะได้ผลแต่สินค้าเกษตรโดยเฉพาะ ถ้าประเทศที่เราไปเจรจาผลิตสินค้าเกษตรชนิดนั้นขายไม่ได้ แต่ต้องการที่จะนำเข้าอยู่แล้ว เป้าหมายการเจรจาก็เพียงเพื่อให้เขาเลือกซื้อสินค้าจากประเทศเราเท่านั้น สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมนั้น การหาตลาดทำได้ยากกว่า เพราะมีการแข่งขันกันมากโดยเฉพาะต้องแข่งกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น อเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศกำลังพัฒนาด้วยตนเอง การผลิตสินค้าให้ได้ต้นทุนต่ำจึงเป็นเรื่องจำเป็น ต้นทุนจะต่ำได้อย่างไรนั้น เป็นภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารประเทศจะต้องขบคิดวางแผนต่อไป อย่างไรก็ตาม สำหรับประชาชนทั่วไปก็น่าจะได้มีส่วนช่วยลดปัญหาดุลการค้าขาดดุลเช่นกัน การหันมานิยมใช้สินค้าไทยและลดความฟุ่มเฟือยเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยประเทศได้ในด้านลดปริมาณความต้องการนำเข้า

คำมั่นสัญญา

นิรนาม

“คุณลุงคิดตารางวาละเท่าไร หรือจะคิดเป็นไร่ ๆ ไปก็ได้”

“วาละ ๒๕๐ บาทครับ ไร่หนึ่ง กติก ๑ แล่นบาทพอดี”

“จะไม่แพงไปรีคุณลุง ลดให้ผมบ้าง ซี ถ้าราคาพอสมควรจะรับไว้สัก ๕ ไร่”

“ถ้าคุณไปถามซื้อที่ข้างเคียงนี้ คุณจะรู้ได้ทีเดียวว่า ราคาที่ผมพูดนี้ถูกที่สุด แต่เอาเถอะถ้าคุณจะต้องการจริง ๆ และรับถึง ๕ ไร่ ผมจะลดให้ ๒ หมื่นบาท เหลือเพียง ๕ ไร่ ๔ แล่น ๘ หมื่นบาท เผอิญโฉนดที่ดินแปลงนี้มี ๕ ไร่พอดีไม่ขาดไม่เกิน”

“ตกลงครับคุณลุง ผมจะขอวางมัดจำไว้ก่อนสักหมื่นบาท แล้วทำสัญญากันเลยที่ผมตกลงนี้ ก็เพราะเห็นเป็นที่ติดถนนใหญ่”

“ถ้าจะวางมัดจำและทำสัญญาก็จะต้องวาง ๑ ใน ๔ ของราคาที่ดินครับ คือ ๑ แล่น ๒ หมื่นบาท แต่ผมขอเรียนให้คุณทราบ ว่า คำพูดของผมนี้แหละดีกว่าทำสัญญาเป็นตัวหนังสืออีก คุณไม่ต้องวางมัดจำอะไรทั้งนั้น ภายในเวลา ๑ เดือนนับแต่วันนี้ จนถึงวันที่ ๑๕ เดือนหน้า เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ถ้าคุณมีเงินมาวางคุณก็รับโฉนดไปได้เลย ส่วนการโอนจะนัดอย่างไรก็ได้”

“ครับตกลง ผมจะลองเชื่อกันคุณลุงดู เพราะผมพกเงินมาหมื่นบาทเท่านั้น ถ้าไม่ตกลงอย่างนี้ก็ไม่รู้จะทำอะไร”

นี่คือเหตุการณ์ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๐๔ ซึ่งทำนองชายหนุ่มนักธุรกิจผู้มีตาแหลมเห็นการณ์ไกล ได้ไปเจรจาซื้อที่ของลุงจอน แถวชานพระนคร ซึ่งทำนองสืบรู้มาว่า จะมีถนนสายใหญ่และสำคัญตัดผ่านไปแถบนั่น

ทำนองตั้งตัวขึ้นมาได้ด้วยทุนไม่มากนัก แต่ด้วยความอุตสาหะพยายาม ไม่อยู่เฉย สืบโน้นสืบนี้ เพื่อเก็งกำไรเรื่องสินค้าและที่ดิน ทำนองก็มีเงินเรือนแสนหมื่นเข้า

เมื่อกลับมาจากลุงจอนแล้ว ทำนองยิ่งกลุ้มขึ้นเป็น
ทวีคูณ เพราะรู้สึกว่าการลุงจอนพูดมีเลศนัยชอบกล ทนาย
ความก็ลังเลใจ ไม่แน่ว่าลุงจอนจะมาไม่ไหนต่างคนต่าง
ขบคิดวิธีที่จะผูกมัดลุงจอนให้อยู่มือให้ได้

หม่นออกในธนาครอยู่เสมอ

ทำนองแปลกใจว่า ที่ดินข้างเคียงที่คนอื่นบอกขายไม่ต่ำกว่าตารางวาละ ๓๐๐ บาททั้งนั้น เหตุไฉนลุงจอนจึงบอกต่ำกว่าของคนอื่น ทั้งยังยอมลดไปอีก ๒ หมื่นบาทด้วย แต่การที่ลุงจอนไม่ยอมทำสัญญา ไม่ยอมรับเงินมัดจำนี้ดี แปลกกว่านั้น ถ้อยคำของลุงจอนไม่ได้บอกเลยว่าเป็นคนไม่ทันคน ดูเหมือนจะมีอะไรแหลมๆ ด้วยซ้ำไป ต่อมาในวันที่ ๑ พฤษภาคม ชาวเรือการตัดถนน ซึ่งทำนองสืบรู้มาก่อนก็ปรากฏเป็นข่าวหน้าแรกของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทำนองแนใจเหลือเกินว่า นังเลงที่คงวิ่งวุ่นขึ้นราคาให้กับเจ้าของที่ดินกันอลหม่านไปหมด เพราะที่จะกลายเป็นเงินเป็นทองขึ้นมาแล้ว ลงทุนซื้อไว้วาละ ๓๐๐-๔๐๐ ก็ขายได้ถึงวาละพันในที่สุด

อีก ๒ วันต่อมา ทำนองก็ตกใจ เมื่อทราบข่าวใครต่อใครที่ตนรู้จักว่าวิ่งเต้นง่วนนั้น ได้ไปเสาะหาซื้อที่ดินจริง ๆ และลุงจอนคนหนึ่งที่มีผู้กล่าวขวัญถึงมากที่สุดในฐานะที่มีที่ดินถึง ๑๐๐ ไร่ นอกจากนั้นข่าวที่น่าตกใจมากก็คือ ทุกคนที่ไปติดต่อกับลุงจอน ได้เสนอราคาหรือตกลงราคาสูงกว่าที่ดินเคยตกลงไว้ทั้งสิ้น นั่นก็คือตารางวาละ ๔๕๐ บาท ขึ้นไปเกือบครึ่งของราคาเดิม

เหตุที่ทำนองตกใจก็เพราะว่าตนไม่มีสัญญาผูกมัดอะไรไว้กับลุงจอนเลย ถ้าลุงจอนจะใช้วิธีธรรมดาก็ดี คือถือว่าพูดกันด้วยปากไม่มีหลักฐานอะไร ใครมาก่อนให้แพงกว่าก็ได้ไปก่อน ดังนั้นทำนองก็ไม่มีทางจะเอาผิดอะไรกับลุงจอนได้

ทำนองเริ่มกระสับกระส่าย วิงวุ่น

ทนายคนที่รู้จักมักคุ้น หาทางที่จะจัดการกับลุงจอนให้ต้องขายที่ตามราคาเดิมคือ ๕ ไร่ เป็นเงิน ๔ แสน ๘ หมื่นบาทให้จงได้

แต่อะไรก็ไม่ร้ายไปกว่าข้อที่ว่า ในขณะนี้ทำนองยังมีเงินไม่พอจะไปวางตามที่ตกลงกันไว้ เผลอญให้ขัดข้องไปหมด

ทำนองตัดสินใจชวนทนายความและมิตรสหายที่ไว้ใจบางคนไปหาลุงจอนด้วยกัน เพื่อจะได้ช่วยเป็นพยานในเรื่องคำมั่นสัญญาของแก

“คุณลุงครับ ผมมาเรื่องที่ ๕ ไร่ ตามที่ตกลงกันไว้ในราคา ๔ แสน ๘ หมื่นบาท”

“จะเอาเงินมาวางหรือคุณ”

“ยังหороกครับ แต่จะมาขอคำมั่นสัญญาจากคุณลุงอีกครั้งหนึ่ง คือคุณลุงเคยพูดไว้ว่า ภายในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เวลา ๑๖.๐๐ น. ถ้าผมนำเงินมาวางทัน คุณลุงจะคิดราคาที่ดิน ๕ ไร่ ต่อ ๔ แสน ๘ หมื่นบาทเป็นอันคุณลุงยืนยันตามเดิมนะครับ”

“เวลานี้มันขึ้นราคาไปถึงวาละ ๔๕๐ บาทแล้วละคุณ” ลุงจอนพูดอย่างไม่ตรงคำถามหรือคำขอร้องที่ให้อยืนยันคำพูดเดิม

“คุณลุงครับ คุณลุงเคยพูดไว้ว่า วาจาของคุณลุงสำคัญกว่าหนังสือสัญญาครับ ผมขอยืนยันว่าภายในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เวลา ๑๖.๐๐ น. ถ้าผมนำเงิน ๔ แสน ๘ หมื่นมาวางทันตามกำหนด ผมจะต้องซื้อที่ ๕ ไร่ได้ตามราคานี้”

“นี่คุณมาเพื่อจะให้ผมยืนยันอะไรต่ออะไร ไม่ได้มาเพื่อวางเงินใช่ไหม” ลุงจอนถามอีก

“ใช่ครับ เพราะยังไม่หมดเวลานำเงิน

มาชำระ ผมก็ต้องมาขอคำยืนยันไว้ให้เป็นที่ยืนยันอีกครั้งหนึ่งก่อน”

“ถ้าอย่างนั้นคุณกลับได้ คุณไปหาเงินมาก็แล้วกันมีเงินมาวางเมื่อไรค่อยพูดกันใหม่” ลุงจอนพูดตัดบท

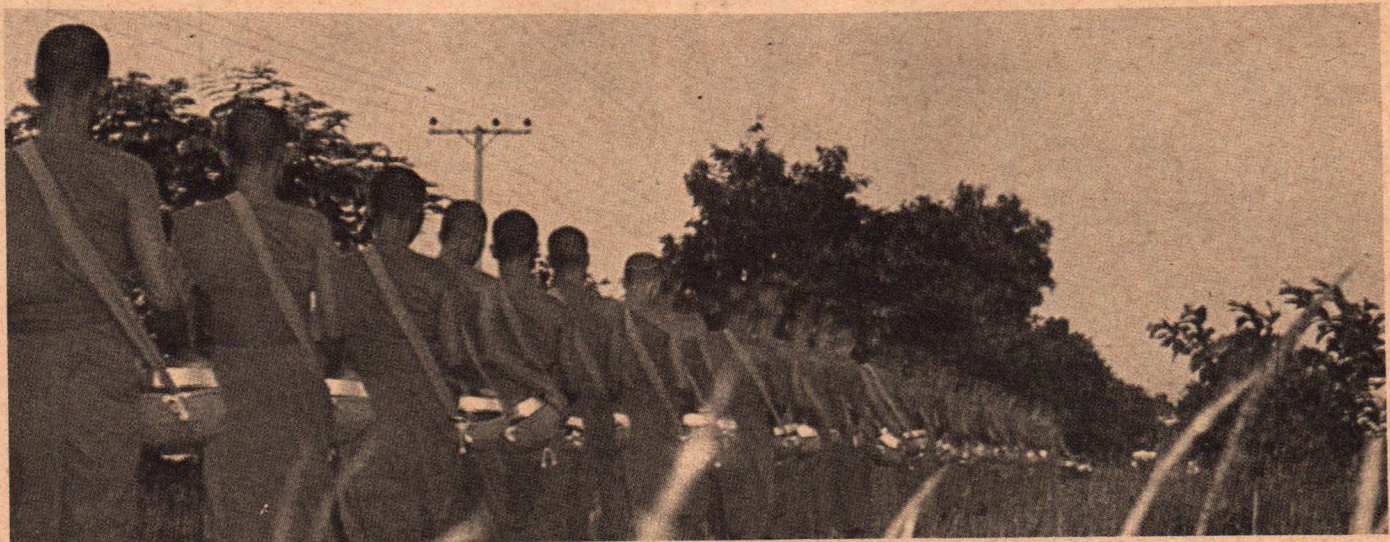
เมื่อกลับมาจากลุงจอนแล้ว ทำนองยิ่งกลุ้มขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะรู้สึกว่าการลุงจอนพูดมีเลศนัยชอบกล ทนายความก็ลังเลใจ ไม่แน่ว่าลุงจอนจะมาไม่ไหน ต่างคนต่างขบคิดวิธีที่จะผูกมัดลุงจอนให้อยู่มือให้ได้

ครั้นถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๔ ทำนองหาเงินได้เพียง ๒ แสนบาท ยังขาดอีกถึง ๒ แสน ๘ หมื่นบาท แต่เขาก็ได้มีนัดหมายสำคัญที่จะได้เงินอีกก้อนหนึ่งถึง ๓ แสนบาท ในเวลา ๑๔.๐๐ น. ของวันนั้น ทำนองรีบไปหาลุงจอนเมื่อเวลา ๑๑.๐๐ น. เพื่อยืนยันว่าในวันนี้นีก่อนเวลา ๑๖.๐๐ น. เขาจะนำเงินมาชำระค่าที่

ณ ที่นั้นเขาได้พบนักซื้อที่คอยอยู่ก่อนแล้ว เมื่อสอบถามก็ได้ความว่า เป็นเรื่องของที่แปลงเดียวกันกับที่เขาจะวางเงิน แต่เขาสู้ถึงตารางวาละ ๔๕๐ บาท ๕ ไร่ ก็ ๙ แสนบาท

ทำนองโล่งอกที่รู้ความจริงว่า ลุงจอนไม่ยอมขายให้แก่คนที่ให้ราคาแพงกว่าเขาถึง ๔ แสน ๒ หมื่นบาท จนกว่าจะพ้นเวลาที่กำหนดให้แก่ทำนอง เพราะแกถือว่าวาจาของแกสำคัญกว่าเงินหลายแสนที่จะได้นั้น แต่ทำนองก็ยังหนักใจมากขึ้น เมื่อนึกว่าเงินที่นัดไว้ว่าจะได้ในวันนี้ ถ้าไม่ได้จะเป็นการสูญเสียที่สำคัญยิ่งในชีวิตทีเดียว

ทำนองรีบกลับบ้านอย่างลุกลี้ลุกลน ใจคิดอะไรเช่นนั้น เวลา ๑๔.๐๐ น.

ตรง เขาได้เงินตามนัดครบ ๓ แสนบาท ให้นำ
เข้าธนาคาร และเขียนเช็คให้ธนาคาร
รับรอง เพื่อกันได้แย้งที่ลุงจอนอาจเถียงว่า
เช็คไม่มีเงิน

กว่าจะเสร็จเวลาก็กว่งถึง ๑๕.๐๐ น.
เหลืออีก ๑ ชั่วโมง ยังทันถมไปสำหรับการ
ขับรถออกไปนอกเมือง ซึ่งประมาณ ๓๐ นาที
ก็ถึง

ทำนองรีบขับรถอย่างรวดเร็ว และพร้อม
กันนั้นก็ระมัดระวังอย่างดีที่สุด เพราะรู้
เหมือนกันว่า ถ้าเกิดอุบัติเหตุก็อาจเสียเวลา
ยิ่งกว่าขับรถอย่างธรรมดาไม่รีบเกินไป

แต่นั้นอะไรกัน ในถนนสายออก
ไปนอกเมืองนั้น รถติดกันเป็นแถวหมด ไปก็
ไม่ได้มากก็ไม่ได้ ทำนองใจหายวาบ รีบจอด
รถชิดข้างทาง ปิดประตูรถใส่กุญแจครึ่งวงครึ่ง
เดินไปดูให้รู้แน่ว่าเรื่องอะไรกัน

รถประจำทางสองคันเกิดประสานงา
กันอย่างจังแล้วเลยขวางถนนไว้พอดี กว่าหา
เครื่องยกรถมาเคลื่อนย้ายได้ก็กินเวลาเป็น
ชั่วโมง ขณะนี้เขากำลังช่วยหามคนตายคน
เจ็บกันยุ่งอยู่

ทำนองอยากร้องให้ออกมาดั่ง ๆ ใน
สิ่งซึ่งมาขัดขวางที่กำลังมาถึงมือเช่นนั้น เขา
ไม่รีรอช้ารีบวิ่งไปจากที่นั่นเพื่อหารถแท็กซี่
ข้างหน้าซึ่งอาจมีมา ได้พบแท็กซี่คันหนึ่งซึ่ง
ติดอยู่ข้างหน้า แต่กลับรถไม่ได้เพราะข้าง
หลังมีรถอื่น ๆ มาคอยแน่นไปหมด

ทำนองไม่ละความพยายาม เขาวิ่งต่อ
ไปอีก เพื่อให้พ้นระยะที่รถติดรอกันอยู่ ในที่

สุดท้ายพื้นที่นั้น ได้พบแท็กซี่อีกคันหนึ่ง รีบนำ
ให้เข้าไปส่งที่บ้านลุงจอนทันที

แต่แล้วทำนองก็ใจหายวาบเป็นครั้ง
ที่สอง เพราะนึกขึ้นมาได้ว่า เช็คของเขายู่ใน
กระเป๋าทิ้งไว้บนรถนั่นเอง เขา
รีบบอกให้แท็กซี่หยุด แสดงความประสงค์
ให้รออยู่ก่อน จะให้ราคาอย่างงามที่สุด
รีบลงจากรถวิ่งย้อนมาทางเก่าอีกอย่างแทบ
ไม่คิดชีวิต ทำนองชนใครต่อใครหลายคน
กว่าจะมาถึงรถของตนที่จอดอยู่ริมไขกุญ-
แจ เปิดรถคว้ากระเป๋าทิ้งขว้างมาถือไว้แล้วเปิด
ใส่กุญแจดังเก่า กลับวิ่งไปหารถแท็กซี่คัน
ที่คอยนั้นอีก

พอขึ้นนั่งได้เรียบร้อยก็สั่งให้รีบขับ
อย่างรวดเร็วที่สุดที่จะเร็วได้ เวลาเหลืออยู่อีก
เพียง ๓ นาทีก็ถึง ๑๖.๐๐ น. อยู่แล้ว แต่
บ้านลุงจอนยังอยู่ไกลออกไปพอควร ทำนอง
สั่งให้เร่งความเร็วยิ่งขึ้น แต่ก็ไม่สามารถจะถึง
บ้านลุงจอนได้ทันตามกำหนด เมื่อเขาลง
จากรถเข้าไปในบ้านลุงจอนเพื่อชำระเงิน
นาฬิกาของเขา ๑๖.๐๕ น.

เขารีบลงล้าละลัก บอกกับลุงจอนถึง
เรื่องรถติด เรื่องอุปสรรคของการเดินทาง
ซึ่งลุงจอนก็รับฟังแต่ก็ขอร้องให้ลองสอบ
นาฬิกากันดู คือนาฬิกาในบ้านของลุงจอน
ของทำนอง และของนักซื้อที่ดินกระดุกเหล็ก
อีกคนหนึ่งซึ่งไปคอยอยู่ได้ตั้งแต่เช้าจนบัด
นี้ เพื่อจะซื้อให้ได้ถ้าหากทำนองมีอันไม่ทัน
ตามกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง

ปรากฏว่า นาฬิกาของทุกคนบอกเวลา

เกิน ๑๖.๐๕ น. ไปแล้ว ทำนองอ้อนวอนลุง
จอนขอให้เห็นใจพร้อมทั้งหยิบเช็คซึ่งมีธนา-
การรับรองมาถือแสดงให้ดูอย่างชัดเจน

แต่อีกฝ่ายหนึ่งก็หยิบเช็คออกมาบ้าง
พร้อมกับกล่าวว่า

“ของผมนักธนาคารรับรอง แต่จำนวน
ถึง ๙ แสนบาท และคุณทำนองก็มาช้ากว่า
กำหนด จึงควรที่ผมนจะเป็นฝ่ายได้ที่ดินแปลง
นี้”

ทำนองพูดไม่ออก อายที่จะตะโกนแข่ง
คำโฆษณาตามออกมาดั่ง ๆ แต่ก็ไม่ได้ทำอะไร
ลงไปอย่างที่นี่กัน

“ผมเห็นใจคุณทั้งสองพอ ๆ กัน
เพราะต่างก็มีความตั้งใจและความพาก-
เพียร อดทนดีด้วยกัน แต่ผมจะต้องปฏิบัติ
ตามวาจาที่กล่าวไว้ คุณทำนองมาไม่ทัน
ตามกำหนดจึงเป็นอันไม่ได้ซื้อในราคา
ที่ตกลงกัน และคุณอีกคนหนึ่งที่อยู่ตั้งแต่
เข้าได้ซื้อไป ผมตั้งใจไว้ว่าเงินทั้งหมดที่ได้ใน
วันนี้ จะให้แก่สภาพาชาดเพื่อสงเคราะห์คน
เจ็บป่วยอนาถาทั่วไป สภาพาชาดจึงโชคดีที่ได้
เงินเพิ่มจากที่กะไว้เดิมอีกมาก”

ลุงจอนโชคดีหรือที่ขายที่ได้ราคา?

ทำนองโชคร้ายหรือที่ซื้อที่ไม่ได้ตามที่
อยากได้?

นักซื้อที่ดินอีกคนหนึ่งโชคดีหรือที่ซื้อที่
ได้ในราคานั้น?

ลุงจอนเป็นคนล้าสมัยหรือที่ไม่
ต้องใช้กระดาษทำสัญญากับใคร

ตำรวจพัฒนาที่เมืองเลย

คนภูธร

เมืองเลยนี้มีดีหลายอย่าง ภูมิประเทศก็สวย มีขุนเขาลำเนาไพร และป่าไม้ ห้วยละหาน ชุ่มชื้นและร่มเย็น ใครเห็นเป็นสุขใจ ลมฟ้าอากาศก็ไม่แพ้เมืองหนาว สดชื่น และแสนสบาย ประชาชนก็มีความรักความสามัคคีกว่าหลาย ๆ จังหวัดที่ผมเคยเห็นมา ตกเย็นมีการเล่นกีฬาร่วมกัน ทั้งข้าราชการและประชาชน ไม่มีการแบ่งแยกที่ผมประทับใจที่สุดก็คือ คนเมืองเลยมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่คิดเอาอะไรตอบแทน ยิ่งกว่านั้น ของในตลาดสดยังเต็มไปด้วยของแปลก ๆ ขยาย เช่น ตัวด้วง ตัวโกร่ง ฟักทองยาว ฟักหอมลูกป้อม ๆ กบย่าง เนื้อเมย เป็นอาทิ ล้วนแต่สนนราคาไม่แพงทั้งสิ้น ผมเห็นเนื้อ

เมย (ควายป่า) แล้วใจแป้วไม่กล้าซื้อ เพราะสงสัยมันแต่เห็นแล้วก็แปลกดี ผมนึกขงนใจว่า ทำไมหนอเมืองนี้จึงชื่อว่า “เลย” เพราะผมไปเห็นแล้วมีความรู้สึกอยากอยู่นาน ๆ ไม่อยากเลยไปเที่ยวไหนอีกเลย

เท่านั้นยังไม่หมด การพัฒนาของจังหวัดเลยยังเป็นเลิศในหลายด้าน ท่านผู้อ่านคงได้ทราบจากวารสารไทยประมาณ ๓-๔ เล่มก่อนถึงเรื่องหมู่บ้านแผ่นดินทอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นของจังหวัดเลยมาแล้ว คราวนี้ผมขอพาท่านไปดูตำรวจพัฒนาของเมืองเลยบ้าง

ก่อนหน้านี้อีกหนึ่งเดือน ผมไปเที่ยวเลย ได้เห็นรายการข่าวโทรทัศน์ส่งจากขอนแก่น

แก่น ออกข่าวว่าตำรวจเมืองเลยไปพัฒนาหมู่บ้าน ผมรู้สึกประหลาดใจ เพราะพวกเรา ๆ ท่าน ๆ เคยแต่ได้ยินแต่ข่าวตำรวจจับโจรจับของเถื่อน จับโน่น จับนี่ ทั้งน่ากลัวและน่าเกลียด แต่เป็นเรื่องตำรวจเข้ากับประชาชน ทำให้ผมนึกถึงตำรวจมาเลเซีย ซึ่งหาทางเข้ากับประชาชนด้วยการเล่นดนตรีให้ประชาชนดูบ้าง และทำอะไรต่อมิอะไรบ้าง เท่าที่จะเป็นทางนำมาซึ่งความรักความเข้าใจ ดึงดูดศรัทธาของประชาชน ผมนึกได้ว่า กิจกรรมของตำรวจเมืองเลยก็คงเหมือนกับของตำรวจมาเลย์และคงไปลอกเขามา ผมตั้งใจว่าจะไปดูกิจกรรมของตำรวจเมืองเลยอันนี้ให้ได้ แต่วันนั้นจะต้องรีบกลับกรุงเทพฯ

เมื่อผมได้ไปเมืองเลยอีกครั้งนี้ ผมจึงโทรศัพท์จากโรงแรมที่ผมพักติดต่อกองกำกับเพื่อขอข่าว แต่ทางผู้รับสายบอกว่าเขาไม่สามารถจะให้ข่าวได้ ต้องติดต่อผู้กำกับ แล้วบอกเลยหมายโทรศัพท์บ้านผู้กำกับแก่ผม ผมถามผู้รับสายว่า “จะอยู่รื้อ” ที่ผมถามอย่างนี้ก็เพราะว่าผมเคยอยู่หัวเมืองมาก่อน ผู้ใหญ่ขนาดผู้กำกับมักจะไปหาความสำคัญในตอนสุดสัปดาห์แต่คนรับสายก็ยืนยันกับผมว่า

“อยู่แน่ครับ ไม่อยู่ที่ทำงานท่านต้องอยู่ที่บ้าน หรือไม่ก็เข้าป่า”

“เอ๊ะ เข้าป่าไปทำอะไร” ผมถามด้วย

บ้านของท่านด้วย จะได้เขียนถูก และสัมภาษณ์ท่านด้วย แต่ต้องเป็นพรุ่งนี้นะครับ (ซึ่งเป็นวันอาทิตย์)” ผมตอบ

“พรุ่งนี้วันอาทิตย์เราออกกันแต่เช้า” ผู้กำกับตอบ และไม่เห็นรับปากผมว่าจะให้ไปด้วย ผมนึกในใจว่าคงไม่ได้เห็นสิ่งที่ต้องการเห็นแน่ ๆ หลังจากอึ้งอยู่พักหนึ่ง ผู้กำกับจึงถามผมว่าผมว่างกี่โมง

“บ่ายสามโมงครึ่งคงเสร็จธุระครับ ผมขอตามไปตอนนั้นก็แล้วกัน” ผมตอบและแสดงเจตนาที่จะไปด้วย ผู้กำกับไม่รับปากผม แต่บอกว่าจะให้คนมารับ

ในที่สุด วันรุ่งขึ้นบ่ายสามโมงครึ่งเราก็

คิดว่าจะได้ถึงบ้านเกือบสว่างก็มี”

“ปกติพวกเราไปกันหมด ดิฉันก็ไปด้วย แต่วันนี้เห็นคุณจะมาคุยด้วยจึงรอพบ” คุณวาสนาพูดขึ้นแล้วหัวเราะเบา ๆ ด้วยอารมณ์เย็น

“คุณนายไปด้วยหรือครับ คงลำบากแย่” ผมถาม

“ไปกันหมดคะ ผู้หญิงก็พัฒนาเป็นนี้คะ” คุณวาสนาตอบ

“ของผมก็ไปครับ ของคนอื่นก็ไป ไม่มีใครไม่ไป เว้นแต่จะติดธุระจำเป็นจริง ๆ” รองฯ สุนันท์พูดสนับสนุนคุณวาสนา

“ไปทำอะไรครับผู้หญิง” ผมถามเชิง

66

คนทั่วไปนั้น ถ้าหากไม่จำเป็นจริง ๆ แล้วก็ไม่อยากเข้าใกล้ตำรวจ เพราะถ้ามีโอกาสไปพบหน้าตำรวจคราใดก็หนีไม่พ้นเรื่อง “ทุกขลาภ” หรือต้องขึ้นโรงขึ้นศาล เมื่อมีข่าวว่าตำรวจอยู่ใกล้ประชาชน เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน ผู้คนก็พากันประหลาดใจ เพราะเรา ๆ ท่าน ๆ เคยได้ยินแต่ข่าวตำรวจจับโจร จับของเถื่อน จับบ่อนการพนัน แต่บทความนี้จะนำท่านไปพบกับหน้าที่ของตำรวจที่เราไม่ค่อยจะได้ทราบและรับรู้กันบ่อยนัก และพาไปไกลถึงเมืองเลย ไปพบกับ “ตำรวจนักพัฒนา”

99

ความประหลาดใจ

“ไปพัฒนาหมู่บ้านครับ” แล้วผู้พูดก็วางหูโทรศัพท์ ผมรีบติดต่อไปที่บ้านผู้กำกับตามหมายเลขที่ให้ เสียงตามสายแว่วเข้ามาผมประโยคแรกว่า

“สวัสดีครับ ผมพันตำรวจเอกสุคมน์ สร้างสืบวงศ์ ผู้กำกับครับ”

ผมบอกผู้กำกับว่าผมอยากได้ข่าวการพัฒนาของตำรวจเมืองเลยไปลงพิมพ์ในวารสารไทย เสียงตามสายบอกว่าจะให้ตำรวจจัดเอกสารมาให้ผมที่โรงแรม

“แต่ผมอยากจะไปดูงานพัฒนาในหมู่บ้าน

ได้พบกันที่บ้านผู้กำกับ ซึ่งเป็นบ้านง่าย ๆ ภายในไม่หรูหราอะไร อากาศเย็นพอดี ลมโชยจากชายเขาผ่านมาเบา ๆ มีคุณวาสนา ภริยา และ พันตำรวจโทสุนันท์ ฐิตกสิกรรองผู้กำกับซึ่งเป็นผู้ไปรับผมนั่งคุยอยู่ด้วย

“เสียตายนะครับที่ผมไม่ได้ไปหมู่บ้านด้วย อยากจะไปเห็นว่าทำอะไรกันบ้าง” ผมเอ่ยขึ้นก่อน

“ไปด้วยลำบากมากครับ” คุณสุนันท์รีบพูดสอดขึ้น “เพราะเราไปแต่เช้าอย่างหนึ่ง และไปแล้วไม่กลับง่าย ๆ ด้วย บาง

สัปดาห์ คุณเจ้าบ้านจะรู้สึกรำคาญผมอยู่หน่อย ๆ แล้วคุณวาสนาตอบว่า

“แล้วแต่ถนัดคะ อย่าดูถูกผู้หญิงซีคะ บางอย่างเราทำได้ดีกว่าผู้ชายเสียอีก ภริยาตำรวจที่ติดผมเป็นกั๊กติดผมให้ชาวบ้าน ติดผมเป็นกั๊กติดผม เย็บผ้าเป็นกั๊กสอนตัดเย็บ และเย็บปะทูนเสื้อผ้า สำหรับผู้ไม่เป็นอะไรเลยอย่างดิฉันก็ไปทำอาหารเลี้ยงพรรคพวก” คุณวาสนาพูดพลางชี้ให้ผมดูภาพที่จอทีวีฉายจากวิดีโอเทปที่บ้านที่กมา

“ชาวบ้านเขาไม่เลี้ยงเราหรือครับ”

“เราไปช่วยชาวบ้าน จะไปเบียดเบียน

บริการตัดผมสุขภาพสตรีและเด็กหญิง

ชาวบ้านไม่ถูก ฟีน้องประชาชนจนอยู่แล้ว ชาวบ้านบางคนยังมารับประทานกับพวกเราเลย”

“แล้วตำรวจแต่งเครื่องแบบหรือเปล่าครับ”

“ไม่เลยครับ เราไปเพื่อความเป็นกันเองกับพี่น้องประชาชน เราต้องทำให้เสมอเหมือนกับประชาชน” ผู้กำกับตอบ

“ดีแล้วครับ ถือหลักเสมอกัน ซึ่งก็คือหลัก **สมานัตตตา** นั่นเอง อันเป็นรากฐานของประชาธิปไตย” ผมให้ข้อสังเกต ขณะนั้นภาพบนจอทีวีแสดงให้เห็นฝูงชนมากมายช่วยกันทำงานสารพัด อย่างขะมักเขม้น

“มีมูลเหตุจูงใจอะไรครับจึงทำให้พวกท่านจัดทำโครงการนี้ขึ้น”

“อันนี้สืบเนื่องมาจากคำสั่งของผู้บังคับหน่วยเหนือให้ปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังเคราะห์สุดท้ายเมื่อปี ๒๕๒๕ ผมกับรองอีก ๔ คน คือ พี่สุนันท์นี่(พ.ต.ท.สุนันท์ สุติกสิกร) พ.ต.ท.ช่วงชัย สัจจพงษ์ พ.ต.ท.สมเกียรติ ทรายสุขและ พ.ต.ท.ฉัตรชัย จิตรนุสนธิ์ ได้ปรึกษากันว่าจะทำอะไรดี ในที่สุดเราก็ตกลงกันว่าจะใช้วิธีเข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านชั้นฟีน้อง”

“ช่วยอะไรบ้างครับ”

“ช่วยทุกทางครับเท่าที่มีให้ช่วย เห็นไหมครับรัฐที่เห็นนั้นเราช่วยเขาทำ”

“เราได้แรงงานและวัสดุอะไรมาจากไหนครับ”

“แรงงานชาวบ้านและเราอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายรวมทั้งพ่อค้าประชาชน เช่น โรงเรียนเทคนิคเลย เป็นฝ่ายช่างซ่อมสารพัด ตั้งแต่แก้วหูซึ่งพังแล้วทำให้ใหม่จนใช้ได้ ประชาชนเขาก็ดีใจ เห็นไหมครับ ในใจที่วิพากษ์บัตรกำรระบองฝักบัวรดน้ำสวนครัวนั่นฝีมือของเทคนิคเลยละ เด็กเขาได้คะแนนด้วย อีกกลุ่มกำลังซ่อมจักรยานยนต์จักรยานถีบนั่น ไน้กำลังตัดผม เห็นไหมครับ ฝีมือภริยาตำรวจของเราก็มี ชาวตลาดที่สมัครใจมาร่วมกับพวกเราก็มี ส่วนพวกที่กำลังตัดผมและเย็บเสื้อผ้านั้นเป็นพวกช่างสมัครใจก็มี ตำรวจเราเองก็มี และที่มาจากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ก็มี และที่เห็นกำลังเขียนอะไรกันอยู่นั้นเป็นการต่อทะเบียนรถยนต์ และออกไปขับขีด้วย บ้านนอกไม่มีใบขับขีกันเลย เรายกกองกำกับไปตั้งบริการฟีน้องประชาชนถึงที่เลย เราออกไปแต่ละครั้งเราเก็บค่าธรรมเนียมได้หลายหมื่น เฉพาะวันที่บันทึกเทปมานี้เก็บได้ ๔๐,๐๐๐ บาทเศษ ถ้าให้เขามาติดต่อที่แผนกทะเบียนยานพาหนะของเรานะเหรอครับ ผมว่าคงได้ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท”

“แล้วนั่นอะไรครับเหมือนคนไข้”

“ใช่ครับ เรามีแพทย์ข้างนอกมาร่วมให้บริการด้วยและแพทย์ตำรวจของเราเองก็มี ขณะนั้นคุณนายสอดขึ้นว่า

“เราเอาเศษผ้าไปดยณะคะ ไปปะเสื้อผ้าให้ชาวบ้าน แต่ส่วนใหญ่เขาเอามายับเป็นตัว ๆ เลย ปลอกหมอนอย่างนี้เย็บกันใหม่เลย ปะก็มีบ้าง”

“เห็นมีพระด้วย พระมาช่วยด้วยหรือครับ”

“นั่นเป็นพระสำคัญที่ประชาชนนับถือมาก เป็นเพื่อนพระพยอมที่จังหวัดนนทบุรี พุดเก่งเหมือนกัน ชื่อพระอาจารย์หรั่ง ท่านหรั่งท่านเป็นพระนักพัฒนา ต้นไม้ที่ปลูกท่านติดต่อทางเราเอง วันนั้นเราปลูกต้นไม้กว่า ๖,๐๐๐ ต้น แทบไม่น่าเชื่อ ประชาชนมากันหลายพัน เขาตามพระมาครับ”

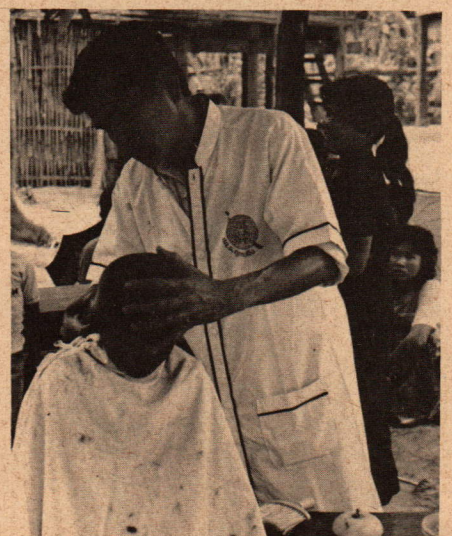
“ดีจังเลยที่ร่วมมือกันทุกฝ่าย จะได้เข้าใจกัน ผู้อยู่ปากฟีน้องของเรา ถ้าเราเข้าใจกันแล้วเราก็คงช่วยกันพัฒนา มีวงดนตรีด้วยหรือครับ นั่นอะไร เหมือนแสดงวิทยากล” ผมถามขึ้นด้วยความประหลาดใจเมื่อเห็นมีดนตรีด้วย แสดงกลด้วย

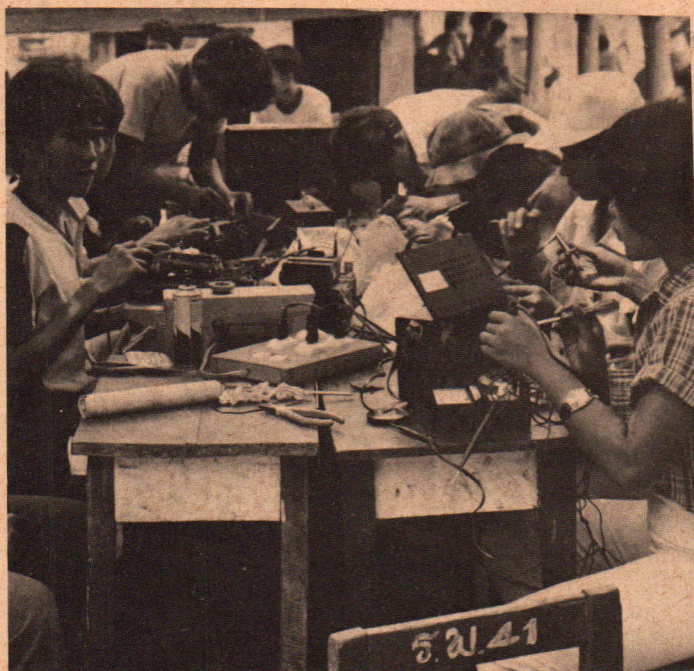
“ดนตรีนั่นแหละครับสำคัญ ดึงดูดประชาชนได้มาก กลางวันเราทำงาน เหนื่อยเราก็ร้องเพลงกันบ้าง นั่งคุยกันบ้าง ตกกลางคืนเราจึงเล่นดนตรีวงตำรวจจนเลยเที่ยงคืนจึงจะเลิก บางทีตีสองเนาะเพราะประชาชนไม่ยอมให้เลิก คนแสดงวิทยากลนั้นก็เป็นการจูงใจไปเรียนมาจากคุณโจน ลีนเงินไปหลายเหมือนกัน ส่วนคนตลกนั้นมียศเป็นเจ้าตำรวจครับ”

“แล้วไปหัดตลกมาจากไหนครับ” ผมถาม

“ดิฉันบันทึกเทป เต๋อ ดู ดี ไปให้เขาดู แล้วก็เลียนแบบคะ” คุณนายวาสนาตอบด้วยความภาคภูมิใจพลางหัวเราะเบา ๆ

บริการตัดผมสุขภาพบุรุษและเด็กชาย

บริการซ่อมวิทยุ

ขุดลอกหนองน้ำในบริเวณวัด

ผมเห็นทางเครื่องหมุนตัวตัว กระโปรงสั้นหมุนเหมือนร่มเชียงใหม่ ระบายบัลเลต์ก็ไม่ปาน มองเห็นขึ้นไปเหนือเอว นึกว่าเป็นผู้หญิงหากิน จึงพูดขึ้นลอยๆ ว่า

“ได้ทางเครื่องมาจากไหนครับ สะวัดสะวัดน่าดู”

ผู้ถูกถามทุกคนหัวเราะในคำถามของผม เหมือนกับว่าตามผมต่ำเป็นตาตุ่มเต็มที สิ้นเสียงหัวเราะจึงชิงกันตอบผมว่า

“นั่นไม่ใช่ผู้หญิงนะครับ กระเทยทั้งนั้น มีงานมีการทำเป็นหลักเป็นฐานทุกคน บางคนก็เป็นถึงชั้นโท”

ผมถามว่าทำสัปดาห์ละกี่ครั้ง ก็ได้รับคำตอบว่า

“เราทำสัปดาห์ละครั้งครับ เดิมเราเลือกเอาวันพระจะได้ร่วมกับชาวบ้านทำบุญ ถือศีลด้วย แต่ลำบากพวกเรา เพราะเป็นเวลาทำงาน จึงเปลี่ยนเป็นวันอาทิตย์อย่างวันนี้แหละ ส่วนวงดนตรีไปเล่นเวลามีงานมีการก็แล้วแต่เขาขอ ไปต่างจังหวัดก็มี เรารับกันไม่หวาดไหวครับ บางหมู่บ้านกลัวพวกเราไม่ไปต้องเอาพระมาพูด”

ผมถามว่าการเลือกหมู่บ้านถืออะไรเป็นหลักก็ได้คำตอบว่า

“เราถือหมู่บ้านที่มีปัญหาครับ เช่นว่า หมู่บ้านที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม หมู่บ้านยากจน หมู่บ้านที่ขาดความสามัคคี อย่าง

สองหมู่บ้านไม่ถูกกัน เราก็จัดการให้ตีกัน เชิญมาทั้งสองหมู่บ้าน เอาพระอาจารย์หรืงนำ ทำงานร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกัน เดี่ยวเดียวเขาก็รักกัน”

ถามถึงผล ก็ได้รับคำตอบว่า

“ผลหรือครับ ชาวบ้านชมว่าดี ไม่เคยมีมาก่อน ทำให้ชาวบ้านเข้าใจตำรวจและให้ความร่วมมือดีกว่าแต่ก่อน คดีอุกฉกรรจ์ลดลง และผลการจับกุมเพิ่มขึ้นกว่าเดิมมาก เวลาเราออกหมู่บ้านนั้น เราเรียกคนที่เป็นนักเลงล็กเล็กขโมยน้อยมาคุยด้วย แนะนำให้แก้ประพฤติดี เป็นการปราบไปในตัวด้วย ที่สำคัญคือ เราได้มวลชน”

ทันใดนั้นผมเหลือบไปเห็นที่โต๊ะฯ หนึ่งกำลังเขียนแผ่นกระดาน จึงถามว่าอันนั้นเป็นบริการอะไร ก็ได้รับคำตอบว่า

“เราเขียนป้ายบ้านด้วย ทำรั้วบ้าน ทำความสะอาดถนน ตลอดจนแนะนำสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนด้วย อีกอย่างตำรวจของเราเมาน้อยลง เพราะแก่ออกหมู่บ้านแล้วก็ไม่ได้จับกลุ่มกินเหล้าเหมือนเมื่อก่อน”

“คงทำไปอีกนานขึ้นะครับ”

“ครับ ทำมาแล้ว ๑๐ เดือน ยิ่งทำก็ยิ่งรัก ไม่ได้ออกไปบ้านนอก ซักรู้สึกคิดถึงประชาชนแล้ว คิดว่าจะทำไปเรื่อย ๆ จนกว่าพี่น้องประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข”

ขณะนั้นจน ๖ โมงเย็น ดวงอาทิตย์

กำลังจะลับขุนเขาซึ่งแวดล้อมเมืองเลย ดินแดนอันสงบและสันติ มีผู้นำที่ดีทั้งตำรวจและฝ่ายปกครอง ผมเหลือบไปข้างนอกเห็นอีกาน้อยตัวหนึ่งเกาะอยู่ที่ริมรั้วส่งเสียงร้องไห้ๆ ว่าแก ๆ คล้ายกับมาเตือนสติผมว่า “มาบ้านท่านอยู่นาน” ผมจึงถือโอกาสลากลับ อากาศในยามเย็นของเมืองเลยซึ่งเต็มไปด้วยป่าไม้และขุนเขาช่างสดชื่นเสียนี้กระไร ระหว่างทางผมได้ถาม พ.ต.ท.สุนันท์ ซึ่งขับรถมาส่งผมว่า ได้ความคิดนี้มาจากมาเลเซียหรือไม่ เพราะเหมือนกันเหลือเกิน ก็ได้รับคำตอบว่า

“พวกผมคิดกันเองครับ” ผมรู้สึกหัวใจพองออกมาเต็มอกด้วยความภูมิใจในความดีของพี่น้องคนไทย

ท่านผู้อ่านที่รัก ความเห็นนอกเหนือใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำมาซึ่งความรักความสามัคคีและความสันติสุขในที่สุด คณะผู้จัดทำวารสารไทยขอชมเชยการพัฒนาของตำรวจเมืองเลยและขอเชิญชวนพี่น้องร่วมชาติทุกท่าน ไม่ว่าจะเป็นพี่น้องชาวจีน ไทยญวน เขมร หรือฝรั่ง ได้ช่วยกันคิดช่วยกันพัฒนาบ้านเมืองซึ่งท่านอาศัยอยู่ที่นี่ เหมือนอย่างตำรวจเมืองเลยบ้าง ผลที่ได้รับคือความอยู่ดีมีสุขของพี่น้องทั้งผองเอง

กฎหมาย สำหรับประชาชน

สถิตย์ เล็งไธสง

กระทรวงยุติธรรม

“เช็ก”

บ่ายวันเสาร์กลางเดือนพฤษภาคมที่แล้ว ขณะที่ผมนั่งเล่นอยู่ที่เฉลียงหน้าบ้าน ก็มีเสียงตึกตุ้ย สุนัขแสนรู้ของผมเห่ากระโชก ผมรู้ว่ามันเห่าคนแปลกหน้า ผมมองจากบนบ้านเห็นชายวัยเด็กหน้าตาชื่อ ๆ คนหนึ่งยืนยกมือไหว้มาทหาผม พลังร้องเข้ามาว่า

“พี่มา ๆ”

ผมเพิ่งดูจึงรู้ว่าเป็นตาเหล็ก จากจังหวัดอุดรธานี ที่ป่าแกสะพายกระเป๋าพลาสติกค่อนข้างเก่า ผมดีใจรีบไปเปิดประตูหน้าบ้านและรับของจากมือแก

“เป็นไงพี่เหล็ก หายหน้าหายตาไปนาน สบายดีหรือ” ผมทักขณะที่เอื้อมมือไปจูงแขนแกเดินเข้าบ้าน ตาเหล็กตอบผมด้วยเสียงแหบแห้งแกมสะอื้น

“ก็เพราะไม่สบายนั่นแหละจึงได้มาหาคุณ นั่งก่อนแล้วค่อยพูดกัน พี่เหนื่อยทั้งกายทั้งใจ ต้องขอโทษด้วยไม่ได้อะไรมาฝากเลย จะลีซ้าวเหนียวก็ไม่ทัน มาที่ไรก็ได้แต่ทุกซ์มาฝาก”

ผมพาแกมานั่งที่เสื่อหน้าบ้าน ตาเหล็กนั่งลงแล้วเอื้อมมือขวามาลากกระเป๋าใบนั้นของแกไปใกล้ ๆ ตัว แล้วล้วงเอาซองเอกสารเก่า ๆ ออกมาจากกระเป๋า ส่งให้ผมด้วยมืออันสั่นเทา ใบหน้าแดงก่ำ พุดละล้าละลักออกมาว่า

“น้องคงจำได้นะ เมื่อ ๒ ปีก่อนพี่พาลูกมาสมัครไปทำงานชาวดกกับบริษัท เอสพี พี แล้วโดนต้ม”

ผมพยักหน้า

“พี่พยายามติดตามทองเงินที่เสียไปคืนจากสมชายซึ่งเป็นผู้จัดการ บางครั้งก็พบ ส่วนใหญ่มาเปล่า เพราะเขาหลบหน้า บริษัทก็ย้ายสำนักงานบ่อย ๆ เป็นเวลาปีเศษไม่ได้อะไรคืนสักแดงเดียว นาแปลงที่พี่จำนำไว้กับเจ้าแก๊งก็หลุดเป็นสิทธิของเขาไปแล้ว เวลานี้พี่ต้องเช่าเขาทำ ค่าเช่าปีละ ๒๐๐ ถึงข้าวเปลือก แล้งก็ไม่ยกเว้น ท่วมเขาก็ไม่เมตตา ส่วนนาอีกแปลงคือแปลงเล็ก นาดอนนั้น พี่ก็ต้องขายเอาเงินเป็นค่ารถเดินทางไปมา แต่พี่ไม่ได้แะน้อง นี่เข้าตาจน

ธุรกิจสมัยใหม่ มักจะใช้เช็คกันแทนเงิน ผู้ออกเช็ค จะฝากเงินไว้กับธนาคาร ประเภทฝากกระแสรายวัน แล้ว ธนาคารจะออกสมุดเช็คให้กับผู้ฝาก ในแต่ละเล่มจะมีเช็ค หลายใบ แต่ละใบจะมีชื่อธนาคารที่ฝากเงิน เลขบัญชีของ ผู้ฝาก ช่องลงวันที่ออกเช็ค ช่องผู้รับเงิน ทั้งตัวอักษรและ ตัวเลขและที่สำหรับผู้ออกเช็คเซ็นชื่อ เมื่อผู้ฝากต้องการ ใช้เงินหรือจะชำระหนี้ให้ใคร ก็เขียนเช็คสั่งให้ธนาคาร จ่ายเงินมากน้อยตามจำนวนที่ต้องการ แต่ธนาคารจะจ่าย เงินก็ต่อเมื่อเงินในบัญชีเงินฝากมีพอจ่าย บ่อยครั้งที่เกิด ปัญหา “เช็คแดง” ร้อนถึงตำรวจต้องขึ้นโรงขึ้นศาล ซึ่งเป็นคดีทันสมัยที่ฟ้องร้องกันมากที่สุดในขณะนี้

จริง ๆ นะจึงได้มารบกวน เพราะเช็คใบนี้”
ตาเหล็ก ค่อย ๆ ดึงเช็คฉบับหนึ่งออกมาจากซองใส่เอกสารส่งให้ผม

“เช็คสมชายออกให้ละซี” ผมพูดขึ้น
“ใช่ เมื่อต้นปีนั้นะ พี่ใช้วิธีคือ ไม่ได้ อะไรพี่ไม่ยอมกลับ คำลงที่กินนอนที่สำนักงาน ของเขา ในที่สุดเขาออกเช็คฉบับนี้ให้พี่ เขาคง ให้เพื่อจะให้พี่กลับบ้านมากกว่า”

“เขาพูดว่ายังไงหรือเปล่า” ผมจ้อง หน้าตามแก

“เขาบอกว่า ๓ วันรับเงินได้ รับที่ไหนก็ได้ทั่วราชอาณาจักร พี่ก็สังหรณ์ใจอยู่เหมือนกันว่ามันจะต้องต้มพี่อีก พอครบ ๓ วันที่พี่รีบ ไปขึ้นเงินที่เมืองอุดร ธนาคารทางโน้น พี่ หมายถึงเจ้าหน้าที่นะ หยิบเช็คของพี่ไปดูแล้ว หัวเราะกันลั่น พี่ใจหายแทบเป็นลม พอสิ้น เสียงหัวเราะพนักงานคนหนึ่งพูดขึ้นว่า

“เช็คยังไม่ถึงกำหนด อีกตั้ง ๗ เดือน จึงจะรับเงินได้ รับที่ราชดำเนิน กรุงเทพฯ โน่นนะลุง แล้วเขาโยนมันคืนให้พี่ เหมือน โยนเศษกระดาษ พี่จึงรีบมาน้องเพื่อขอ ความรู้ความช่วยเหลือ โปรดช่วยพี่ด้วย อย่าง

น้อยให้แสงสว่างก็ยังดี ไปหาคนอื่นก็ไม่ เหมือนคนของเราเอง

คำว่า เช็คถึงกำหนดมันหมายความว่า ยังไง”

“หมายถึงว่ามันถึงกำหนดรับเงินหรือ ถึงเวลาจ่ายเงินได้ คือถึงวันที่ลงไว้ในเช็ค”

“วันที่ลงในเช็คตรงไหนน้อง”

“ที่มุมบนขวาสุดนั่นไงละ ปกติผู้ออก เช็คเป็นผู้เขียนลงไป อาจเขียนลงวันย้อน หลัง เช่น ออกเช็ควันนี้ก็เขียนวันที่เมื่อวาน นี้ หรือเขียนวันล่วงหน้า เช่นออกเช็ควันนี้ เขียนวันที่พรุ่งนี้หรืออีกสองเดือนข้างหน้าก็ได้ อย่างเช็คของพี่ฉบับนี้สมชายออกลงวันที่ ล่วงหน้าถึง ๗ เดือนตามนั้นวันถึงกำหนดคือ ๒๖ พ.ย.๒๖ ถึงวันนั้นพี่จึงจะนำเช็คไปยื่น เบิกเงินที่ธนาคารได้”

“ยื่นหลังจากนั้นได้ไหม”

“ได้ แต่อย่าให้เกิน ๖ เดือนนะ”

“ถ้ายื่นเกิน ๖ เดือนละ”

“ถ้ายื่นเกิน ๖ เดือน ธนาคารเขาจะปฏิเสธการจ่ายเงิน แม้เงินในบัญชีพอจ่าย เขาก็ อาจปฏิเสธ”

ตาเหล็กลั่นศีรษะจนหมุนตัว แล้วถาม ผมต่อไปว่า

“ทำไมธนาคารจึงใจดีจ่ายเงินแทน คนออกเช็คล่ะ เขาเป็นอะไรกับผู้ออกเช็ค หรือ”

“ไม่ดอกพี่เหล็ก ไม่มีธนาคารที่ไหน เขาจะใจดีไปใช้เงินตามเช็คฟรี ๆ หรือ”

ผมยังไม่ทันจะพูดจบประโยค ตา เหล็กก็พูดสวนขึ้น

“ก็น้องพูดอยู่หยก ๆ” ดูตาเหล็กมี อาการโรคประสาทเอามาก ๆ ใจร้อนรุกรี้ รุกรน และอารมณ์ฉุนเฉียวผิดเมื่อก่อน ซึ่งเป็นคนใจดีและเยือกเย็น ผมรีบไปหยิบแก้วน้ำ เย็นมาให้แกดื่มก่อนที่ลูกของผมจะเอามาบริ การ แล้วชี้ให้แกดูนกกางเขนคู่หนึ่งซึ่งกำลังส่ง เสียงหวีดร้องเกี่ยวกับอยู่บนต้นชมพู่อย่าง ระเรงใจ พอเห็นแกแยมพื้นหลังจากยกแก้วน้ำ เย็นขึ้นดื่มอีกหนึ่งแล้วผมจึงพูดต่อไป

“ผู้ออกเช็คนั้นเขาฝากเงินไว้กับธนาคาร ประเภทฝากกระแสรายวัน แล้วธนาคาร ให้สมุดเช็คแก่เขา เล่มหนึ่งหรือหลายเล่มแล้ว แต่ต้องการ ในแต่ละเล่มนั้นมีเช็คหลายใบ

แต่ละใบจะมีชื่อธนาคารที่ฝากเงิน เลขบัญชีของผู้ฝาก ช่องลงวันที่ออกเช็ค ช่องผู้รับเงิน ทั้งตัวอักษรและตัวเลข และสุดท้ายคือที่สำหรับผู้ออกเช็คเซ็นชื่อ เมื่อผู้ฝากต้องการใช้เงินหรือชำระหนี้ใครก็เขียนเช็คสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินจำนวนตามต้องการจากเงินที่ตนฝากให้ตนหรือเจ้าหนีไป เหมือนอย่างที่พี่รับมานี้แหละ”

“ยังงั้นก็หมายความว่าถึงเวลาที่ต้องได้เงินแน่ ๆ ซีนะ” ตาเหล็กหันหน้าตาเบิกบานยิ้มกว้างตบมือใหญ่เหมือนคนเสียสติ

“ไม่นะพี่นะ อย่าเพ้อดีใจไปก่อนไซ้ค ธนาคารจะจ่ายเงินก็ต่อเมื่อ

(๑) เช็คถึงกำหนดแล้วไม่พ้นหกเดือนดังที่ผมพูดมาแล้ว

(๒) ลายเซ็นของผู้ออกเช็คเหมือนกับตัวอย่างที่เขาให้ไว้กับธนาคาร

(๓) เงินในบัญชีมีพอจ่าย เหล่านี้เป็นต้น ถ้าบังเอิญผู้ออกเช็คตายหรือล้มละลาย หรือไม่ตายแต่ผู้ออกเช็คห้ามธนาคารจ่ายเงินที่เรียกว่า **อายัดเบ็ค** นั้น ธนาคารก็ไม่จ่ายเหมือนกัน มันเรื่องยุ่งนะพี่นะ ไม่รู้พี่ไปประกันมาทำไม”

“ไม่รับได้หรือน้อง เขายัดเยียดให้”
“ยัดเยียดก็ไม่จำเป็นต้องรับครับ เพราะหนี้เงินก็ต้องชำระด้วยเงิน เช็คไม่ใช่เงิน เจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องรับ แม้เจ้าหนี้จะรับไปแล้วขึ้นเงินไม่ได้ ผู้ออกเช็คก็ต้องรับผิดชอบหนี้สินนั้นอยู่ดี”

“เออ ถ้าเงินในบัญชีไม่มีหรือมีไม่พอ ธนาคารจ่ายมีบ้างไหม ที่พี่ถามอย่างนี้ก็เพราะเคยได้ยินเจ้าแกโรงเลื่อยที่เขาสวนกวางพูดสมัยที่เป็นคนงานของเขาที่นั่นว่า เบิกเงินเกิน ๆ ไม่ทราบว่ามีมาถึงเบิกเกินไปกว่าเงินที่ฝากไปหรือไม่”

“ครับ ผมกำลังจะพูดถึงอยู่ ผู้ฝากบางคนเขามีสัญญากู้เงินธนาคารเป็น **สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี** เขากำหนดวงเงินให้เบิกแล้วแต่ตกลงกัน ถ้าอย่างนั้นแล้ว แม้จำนวนเงินในบัญชีไม่พอ ธนาคารเขาก็จ่าย จ่ายเกินไปเท่าใดเขาใส่ตัวเลขไว้ และคิดดอกเบี้ยจากเงินนั้นทบต้นไปเรื่อย ๆ”

“อะไร เห็นน้องเคยบอกพี่ว่า กฎหมายห้ามคิดดอกเบี้ยทบต้นมิใช่หรือ”

“พี่ถามผมคราวนั้นพี่เป็นหนี้เงินกู้เจ้าแก้งกั๊ว นั่นเป็นสัญญากู้ธรรมดา เขาห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี และห้ามคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยทบต้น ธนาคารก็เหมือนกันถ้ากู้เขาแบบธรรมดาเขาก็ไม่คิดดอกเบี้ยทบต้น เพราะกฎหมายห้ามกู้แบบธรรมดาจะคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ต่อเมื่อลูกหนี้ค้างส่งดอกเบี้ยครบ ๑ ปีเต็ม แล้วคู่สัญญาตกลงกันเอาดอกเบี้ยที่ค้างมารวมเป็นเงินต้น แล้วคิดดอกเบี้ยจากจำนวนนั้น อย่างนี้ได้ ผู้กู้ต้องตกลงด้วยนะ ถ้าผู้กู้ไม่ตกลงด้วยก็บังคับเขาไม่ได้ ได้แต่ฟ้องเอาเงินคืน”

“ขอบคุณน้องมาก แล้วเช็คนี้อ่านเงินได้

ที่ไหน ทำไมสมชายมันจึงบอกพี่ว่ารับเงินได้ทั่วราชอาณาจักร”

“ปกติต้องรับเงินที่ธนาคารที่ระบุในเช็คนั่นแหละ เพราะเงินฝากของผู้ออกเช็คอยู่ที่นั่นและลายเซ็นตัวอย่างของเขาก็อยู่ที่นั่น ธนาคารที่นั่นเขาต้องเทียบลายเซ็นในเช็คกับตัวอย่างลายเซ็นที่ให้ไว้ก่อนจ่าย”

“เหมม้นดัมพี่เจ็บอีกแล้วนะ” ตาเหล็กกัดฟันกรอด ๆ ผมเอื้อมมือไปลูบหลังให้อารมณ์แกล้งบลบก่อนพูดต่อไป

“สมชายก็ไม่ได้พูดผิดอะไรหรอกพี่เหล็ก เขาคงหมายถึงว่าพี่อาจฝากเข้าบัญชีที่ธนาคารที่ไหน ๆ ก็ได้ แล้วธนาคารนั้นจะส่งเช็คมาเก็บเงินให้พี่เอง กินเวลาหลายวันหน่อย พี่มีบัญชีเงินฝากที่ธนาคารบ้างไหมล่ะครับ”

“โอ้ น้องพูดเหมือนแกล้งถามให้เจ็บใจ แค่ว่ากินก็ไม่มี จะเอาอะไรไปฝากธนาคาร” พูดจบตาเหล็กสั่นหัวริก ๆ น้ำตาซึมออกมาคลอเบา ผมสงสัยตาเหล็กเป็นกำลังใจก็คิดจนว่าพวกจัดหางานดัมตุนมนุษย์อย่างสมชายนี้มีอยู่ไม่น้อย คนพวกนี้ทำไมเขาจึงใจดำทำคนยากคนจนได้ลงคอ บ้านเมืองจะปล่อยไว้หาษฎรโกงกันไปอีกนานสักเท่าใดหนอ คิดไปคิดมาก็อดที่จะช่วยตาเหล็กไม่ได้ จึงเสนอขึ้นว่า

“ผมซื้อเช็คใบนี้ไปให้เอาไหม”
ตาเหล็กตอบอก แล้วอุทานออกมาว่า
“ไม่เสียทีที่พี่หวังพึ่ง”

“แต่พี่ต้องสลักหลังเช็คให้ผมนะ ผมจะให้พี่ไปหนึ่งหมื่นก่อน เช็คถึงกำหนดผมเบิกเงินได้แล้วจึงจะให้พี่ส่วนที่เหลือ”

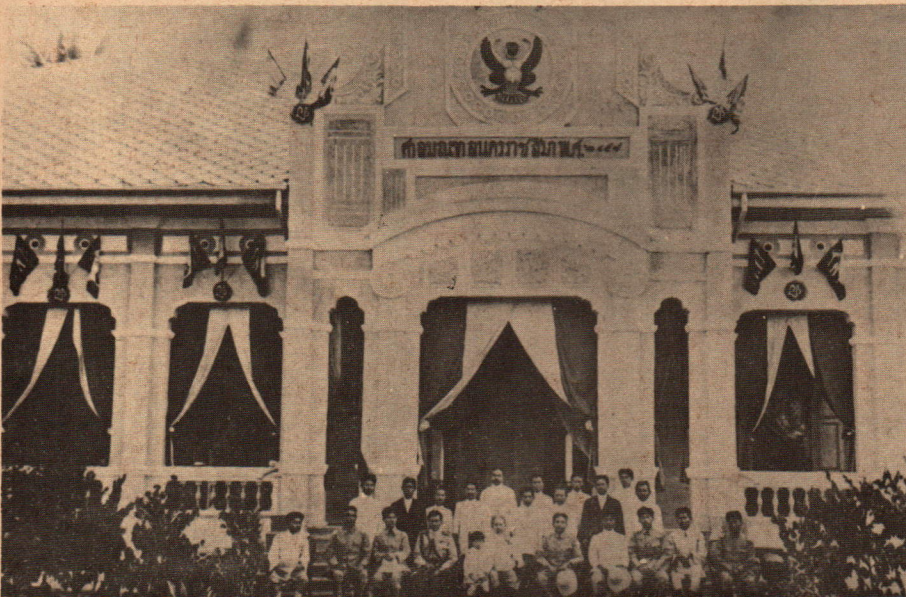
“ถ้าเบิกเงินไม่ได้จะให้พี่ทำอะไร”
“พี่คอยคืนหมื่นนั้นให้ผมก็แล้วกัน แล้วผมจะมอบอำนาจให้พี่ไปฟ้องทางอาญาเอามันเข้าคุก”

“พี่ยอมทุกอย่างที่น้องเสนอ เพราะคิดอะไรไม่ออกจริง ๆ แล้วสลักหลังเช็คทำอะไร เช็คคนอื่นที่อุดรนะ เขาไม่เห็นสลักหลังที่เห็นแต่เขาแลกเงินแลกทองกันเหมือนกับว่าเป็นธนบัตร”

“อันนี้ ของพี่นี่มันเป็นเช็คระบุชื่อผู้รับเงิน เขาขีดมาคำว่า ‘ผู้ถือ’ ออกพี่เห็นไหม พี่โอนเช็คให้ผมพี่ต้องสลักหลังเช็ค แต่ถ้าเขา

ภาพหมู่ข้าราชการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับแผนกศาลและทนายความ ถ่ายที่หน้าศาลมณฑลนครราชสีมา พ.ศ.

๒๔๕๔

ไม่ขีดฆ่าคำว่า **ผู้ถือ** ออกก็โอนกันสบาย
เพียงแต่ส่งมอบเช็คให้แก่ผู้รับโอน ใครถือ
เช็ค คนนั้นเป็นผู้ทรง”

“ผมมันต่างกันไหมน้อง การสลักหลัง
เช็คก่อนส่งมอบ กับส่งมอบโดยไม่สลัก
หลัง”

“ต่างซีดรับ ส่งมอบเฉยๆ โดยไม่ได้
เซ็นชื่อในเช็คผู้โอนก็ไม่ต้องรับผิดชอบผู้ทรง
พูดง่าย ๆ ก็คือ ใครลงลายมือชื่อในเช็ค คน
นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงและผู้รับสลัก
หลัง”

“ช่วยยกตัวอย่างด้วยพี่ไม่เข้าใจ”

“เ้า! พี่สลักหลังก่อน แล้วผมจะอธิ-
บายให้ฟัง”

ตาเหล็กหยิบเช็คไปจากมือผมแล้ว
ถามหาปากกา ผมส่งปากกาให้ แล้วถาม
ขึ้นว่า

“เ้า! บอกมาจะให้พี่สลักหลังแบบ
ไหน”

“พี่เหล็กรู้เหมือนกันหรือว่า การสลัก
หลังมี ๒ แบบ”

“ไม่รู้ พี่ก็พูดไปอย่างนั้นเอง”

“พี่จะสลักหลังโดยเขียนระบุชื่อผมซึ่ง
เป็นผู้รับสลักหลังก่อนแล้วจึงเซ็นชื่อของพี่ลง
ไปข้างล่างก็ได้ เช่น

จ่าย สติภัย เล็งโรตง

(เซ็น) เหล็ก แสนชื่อ

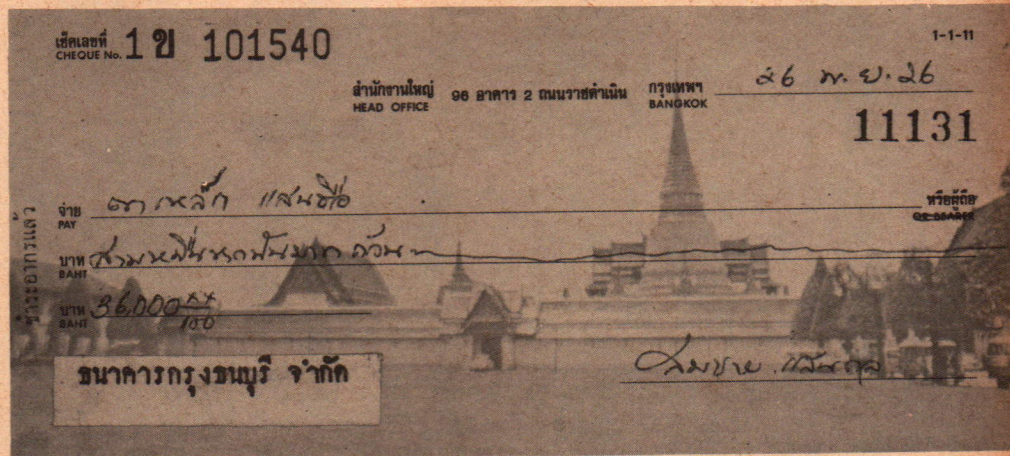
อย่างนี้ได้ หรือ จะไม่ระบุชื่อผู้รับ
สลักหลังลงไปเลย เพียงแต่เซ็นชื่อของพี่อย่าง
เดียวลอยๆ เช่น

(เซ็น) เหล็ก แสนชื่อ

อย่างนี้ได้ การสลักหลังแบบนี้
ตามกฎหมายเรียกว่า **สลักหลังลอย**”

“เซ็นข้างหน้าหรือข้างหลังละ ไม่
เห็นบอก” ตาเหล็กพูดเสียงกระแทกๆ
เหมือนมีโมโห

“สลักหลังก็เซ็นข้างหลังซีพี่ ไปเซ็น
ข้างหน้าทำไม เดียวก็เป็นสลักอะไรไปหรอก”
ตาเหล็กหัวเราะหึๆ แล้วก็หันหน้าก้มตา
ค่อยๆ เขียนชื่อและนามสกุลตัวเองลงไปหลัง
เช็คเจ้ากรรมนั้นด้วยความลำบากยากเย็น
มือก็สั่น เขียนไม่ค่อยเป็นตัว กว่าเสร็จก็
กินเวลาเกือบ ๑๐ นาที แล้วเงยหน้าขึ้น เห็น
เหงื่อออกเต็มหน้า มือขวายื่นปากกาส่วน

มือซ้ายยื่นเช็คให้ผม พร้อมกับพูดเพิ่มพ่าวว่า

“เอาแบบสลักหลังลอยก็แล้วกัน ขึ้น
ให้พี่เขียนชื่อน้องลงไปด้วยพี่เหนื่อยตาย
พอดี”

ผมรับเช็คจากมือตาเหล็กแล้วอธิบาย
เรื่องความรับผิดชอบว่า

“ทั้งพี่และสมชายซึ่งมีลายมือชื่อใน
เช็คต้องรับผิดชอบต่อผมซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย สมมติว่าผมนำเช็คไปขึ้นเงินไม่
ได้ ผมมีสิทธิที่จะฟ้องพี่หรือสมชายคนหนึ่ง
คนใดหรือทั้งสองคนรวมกันเป็นจำเลยให้ชำระ
เงินตามเช็คให้แก่ผมได้”

“พี่ต้องจ่ายให้น้อง ๓๖,๐๐๐ บาท
หรือจ่ายเพียง ๑๐,๐๐๐ บาทที่พี่รับไป” ตา
เหล็กถาม

“ตามกฎหมายที่จ่ายเพียง ๑๐,๐๐๐
บาท ถ้าพี่พิสูจน์ได้ว่าพี่เป็นหนี้ผมเพียง
๑๐,๐๐๐ บาท แต่ถ้าพี่พิสูจน์ไม่ได้ พี่ก็ต้อง
จ่ายเต็ม ๓๖,๐๐๐ บาท ตามจำนวนเงินในเช็ค
ส่วนสมชายนั้นจ่าย ๓๖,๐๐๐ บาท อย่างไม่
มีข้อโต้แย้ง

ข้อโต้แย้งระหว่างผมกับพี่นี่นะครับ
พี่จะนำไปยกเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนเช็คจากผม
ไม่ได้ สมมติว่า ผมโอนเช็คให้ตาสมเป็นการ
ชำระหนี้แก่หรืออะไรก็แล้วแต่ ตาสมขึ้นเงิน
ไม่ได้ จึงฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากพี่ พี่จะ
ต่อสู้ตาสมว่า ตอนพี่โอนเช็คให้ผมมันพี่เป็น
หนี้ผมอยู่เพียงหมื่นเดียวจึงขอชำระเพียงหมื่น
เดียวอย่างนี้ไม่ได้”

“ไม่มีข้อยกเว้นหรือน้อง”

ตัวอย่างเช็คที่นายสมชายจ่ายให้ตาเหล็ก

“มีครับ ถ้าผมคบคิดกับตาสมฉ้อฉล
หรือโกงพี่แล้วละก็พี่ยกขึ้นต่อสู้ได้ เช่นว่า
ถ้าผมฟ้องพี่เองผมจะได้เงินเพียง ๑๐,๐๐๐
บาทใช่ไหม ผมก็เลยสมคบกับตาสมทำเป็น
ว่าผมชำระหนี้ตาสมด้วยเช็คนี้แล้วให้
ตาสมนำเช็คนี้มาฟ้องพี่เอาเงินเต็ม ๓๖,๐๐๐
บาท มาแบ่งกัน ถ้าอย่างนี้ พี่ต่อสู้ได้
ว่า ความจริงผมไม่ได้ใช้เช็คชำระหนี้
ตาสมดอก แต่เป็นการสมคบกันให้ตาสม
ฟ้องพี่เพื่อเอาเงินที่ได้มาแบ่งปันกัน แต่มัน
พิสูจน์ยากนะพี่นะ เพราะฉะนั้น ใครลงลาย
มือชื่อในเช็ค ไม่ว่าจะในฐานะผู้ส่งจ่ายหรือ
ในฐานะผู้สลักหลังก็ให้แน่ใจได้ว่าจะต้องรับ
ผิดต่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย”

“ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายความ
หมายว่าอะไร เห็นพูดสองหนแล้ว”

“คือผู้ที่ได้เช็คมาโดยสุจริต ไม่ได้ปล้น
หรือขโมยเข้ามา”

“ถ้าเก็บตกได้ล่ะ”

“เก็บตกได้ต้องคืนเจ้าของเข้าซิ ตัวเอง
ไม่มีสิทธิ์”

“มีนา คนจึงสลักหลังเช็คแลกเงินสด
กันมาก ก็เพื่อว่า ถ้าขึ้นเงินไม่ได้ ผู้ทรงจะ
ได้กลับมาฟ้องเอาจากผู้สลักหลัง ซึ่งเป็นผู้
ที่ผู้ทรงรู้จักดี ใช่ไหมน้อง”

“ใช่ครับ บางทีผู้ออกเช็คเป็นใคร มีฐานะ
การเงินอย่างไรเราไม่อาจรู้ได้”

“สลักหลังเข็มมอบให้เจ้าเงินแล้ว ให้ผู้สลักหลังทำสัญญาไว้ด้วยได้ไหมน้อง”
ตาเหล็กถาม

“ได้ครับ ยิ่งดีใหญ่ ว่าที่จริงผมคิดจะให้พี่เซ็นสัญญาไว้ให้ผม แต่เกรงว่าพี่จะหาว่าผมเค็ม ถ้าทำสัญญาไว้ด้วยพ้องได้สองทาง คือ ถ้าผู้ทรงสิทธิ์ฟ้องเรียกเงินตามเช็คจนขาดอายุความแล้วยังฟ้องเรียกเงินตามสัญญาได้ใน ๑๐ ปี นับแต่หนี้ถึงกำหนด”

“แล้วอายุความฟ้องเรียกเงินตามเช็คล่ะ เท่าไร”

“ผู้ทรงฟ้องผู้สลักหลังเช็คหรือผู้ส่งจ่ายฟ้องได้ใน ๑ ปี นับแต่วันที่ลงในเช็ค แต่ผู้สลักหลังฟ้องไล่เบี้ยกันเองฟ้องได้ใน ๖ เดือนนับแต่ตนได้ใช้เงินและเข้าถือเอาเช็คนั้น”

“เออ พี่เห็นสมชายมันถามพี่ว่า ชิดคร่อมไหมลุงๆ พี่ได้ยินคำว่าคร่อมๆ พี่กลัวไว้ก่อน พี่รีบตอบว่า ไม่ๆ ชิดคร่อมมันมันคืออะไร”

“เช็คชิดคร่อมรับเงินสดไม่ได้ครับ”

“ไม่เห็นบอกพี่เลยว่าเขาชิดคร่อมกันยังไง”

“ชิดสองเส้นคู่ขนานลงบนด้านหน้าของเช็คครับ อย่าชิดมากกว่าสองเส้นนะ นี่ไงตัวอย่าง” ผมเอาเช็คชิดคร่อมตัวอย่างมาให้ตาเหล็กดู

แล้วอธิบายต่อไปว่า “นี่เป็นชิดคร่อมทั่วไป จะเข้าบัญชีไหน ธนาคารอะไรก็ได้ ถ้าผู้ออกเช็คประสงค์ให้เข้าบัญชีที่เท่านี้เพื่อว่าจะได้เป็นหลักฐานว่าพี่ซึ่งเป็นเจ้านี่ของเขาได้รับชำระหนี้ไปตามเช็คแล้ว เขาก็จะเขียนคำว่า

บ/บ ตาเหล็ก

ลงประหว่งเส้นคู่ขนานนั้น กรณีชิดคร่อมเฉพาะนี้ เข้าบัญชีพี่ได้คนเดียว

“ผู้ทรงคือใครไม่เห็นบอกพี่เลย”

“ผู้ทรงก็คือ ผู้ได้เช็คไว้ในครอบครองอย่างพี่นี่ก่อนสลักหลังเช็คให้ผม เวลานี้ผมเป็นผู้ทรง ว่าที่จริงผมพูดมาแล้ว”

“อาจเป็นเพราะพี่ยังไม่เข้าใจ ขอโทษด้วย” ตาเหล็กพูดพลางหัวเราะหึๆ

“เอาละ ดันอันมาให้พี่มาหาผมอีกทีก็แล้วกัน ถ้าผมขึ้นเงินได้ ผมจะจ่ายเงินส่วน

ศาลสถิตยุติธรรมที่พื้เมื่อประชาชนเกิดคดีความ

ที่เหลือให้พี่ไป ถ้าไม่ได้ พี่ต้องจ่ายคืนผม ๑๐,๐๐๐ บาท แล้วรับเช็คไปจัดการกับสมชายมันเอง”

ตาเหล็กถอนหายใจ ยกมือทั้งสองขึ้นกุมหน้าผาก รวากับว่าคับแค้นเต็มประดาแล้วบ่นพึมพำออกมาว่า

“ชาวไร่ชาวนาที่ถูกพวกจัดหางานต้มอย่างพี่นี้มีจำนวนไม่ใช่น้อยนะน้องนะ เป็นหมื่นๆ คน”

“พี่ต้องดูครับว่าบริษัทจัดหางานเขามีใบอนุญาตหรือไม่”

“มีใบอนุญาตก็โกงได้น้อง อย่าไปเชื่อใคร สมชายมันก็มี เรียกค่านายหน้าแพงๆ ด้วย ไม่เห็นมีใครทำอะไรเขา มันยังคุยด้วยว่าไม่มีใครทำอะไรมันได้”

ผมรีบจับแขนตาเหล็กลุกขึ้นไปไปที่โต๊ะอาหาร หลังจากรับประทานกลางวันกับผมแล้ว แกจึงได้ลากลับด้วยใบหน้าอันเศร้าหมอง

ต่อมาเมื่อถึงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ อันเป็นวันที่เช็คถึงกำหนด ผมรีบนำมันไปฝากเข้าบัญชีของผม อีก ๓ วันต่อมาผมได้รับแจ้งจากธนาคารของผมว่า ธนาคารที่สมชายฝากเงินปฏิเสธการจ่ายเงิน เพราะบัญชีของผู้ส่งจ่ายปิดแล้ว ผมรีบโทรเลขให้ตาเหล็กลงมาหาผมและให้นำเงิน ๑๐,๐๐๐ บาทมาคืนผมด้วย

วันที่ ๖ ธันวาคม ตอนเช้าตรู่ ตาเหล็กมาถึง เคาะประตูหน้าบ้านผมแกรกๆ ใบหน้าซีดเศร้า ผมจับแขนแกเข้ามานั่งใน

บ้าน ชงกาแฟให้แกรับประทานจนหายเหนื่อย แล้วผมจึงคุยเรื่องเงินกับเชิด

“พี่ต้องขอโทษน้องด้วย ได้มาแค่หกพัน ความจำเป็นมันมี” ตาเหล็กเอ่ยขึ้น แล้วค่อยๆ คลี่ถุงพลาสติกเก่าๆ ดึงเงินปึกหนึ่งออกมาจากซองนั้นส่งให้ผม ผมรับเงินจากตาเหล็กแล้ว ทำใบมอบอำนาจให้แก่ไปดำเนินคดีกับนายสมชายผู้ออกเช็ค ทั้งทางแพ่งและอาญา ยื่นให้ตาเหล็กนำไปพร้อมกับเชิดไปยังยาคอนั้น รวมทั้งใบคืนเช็คด้วย

“พี่เหลื้ไปเอาเรื่องกับสมชายเองนะ ผมมอบอำนาจให้”

“พี่จะทำเป็นหรือน้อง อีกอย่างหนึ่ง พี่ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมอบอำนาจให้พี่ด้วย ให้แต่เชิดกับใบคืนก็น่าจะพอ”

“ที่ผมทำใบมอบอำนาจให้พี่ก็เพื่อให้พี่ฟ้องคดีอาญาแทนผม ผมเป็นผู้เสียหาย ความเป็นผู้เสียหายนี้มันมีได้โอนไปตามเช็คดังในทางแพ่ง ส่วนคดีแพ่งนั้นไม่จำเป็นต้องมอบก็ได้ เมื่อพี่ใช้เงินให้ผมและรับเช็คไปจากผมแล้วพี่ก็รับช่วงสิทธิของผมไปฟ้องสมชายได้ แต่ที่ผมมอบอำนาจทางแพ่งไปด้วยมันก็ไม่เสียหายอะไร”

“ฟ้องอาญาอย่างเดียวไม่ดีหรือน้อง”

“ได้ครับ พี่ลองเอาเรื่องอาญากับมันดู บางทีมันกลัวมันอาจจะรับหาเงินมาคืนให้พี่ เอาให้คุ้มนะ ค่างวดค่าฯ ได้คุ้มแล้วจึงยอมความกับมัน ถ้าฟ้องอาญาแล้วไม่ได้เงิน พี่ต้องฟ้องทางแพ่งต่างหาก”

“ภายใน ๑ ปีใช่ไหม”

“ใช่ครับ นับแต่วันเช็คถึงกำหนดนะ”

“ถ้าพี่เอาเรื่องกับมันทางอาญาจะทำอย่างไร ช่วยแนะนำพี่ด้วย”

“ทำได้ ๒ ทางคือ ทางหนึ่ง พี่รีบไปแจ้งความในนามของผม โดยใช้ใบมอบอำนาจที่ผมมอบให้พี่ ให้ตำรวจดำเนินคดีให้ แต่พี่ต้องแจ้งภายใน ๓ เดือนนะครับ นับแต่วันที่ ๓๐ พ.ย.๒๖ ที่ธนาคารแจ้งให้ผมทราบว่าเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน มิฉะนั้นขาดอายุความอาญาเชียว”

“แจ้งว่ายังไงล่ะ”

“เอ้อ! อันนี้สำคัญเหมือนกัน ถ้าแจ้งไม่ถูกไม่ทำให้อายุความยืด”

“ทำไมน้องพูดอย่างนั้น มันยืดออกไปยัง”

“คือถ้าได้แจ้งความภายใน ๓ เดือน แล้วนั้นนะ พี่นะ เรียกว่าเราได้ร้องทุกข์ ทำให้อายุความมันยาวออกไปเป็น ๕ ปี หมายความว่า ถ้าพี่ได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนแล้ว พี่จะฟ้องสมชายเมื่อไรก็ได้ภายใน ๕ ปี แต่ถ้าไม่ได้ร้องทุกข์หรือแจ้งความ ภายใน ๓ เดือนไปแล้วหมดสิทธิที่จะฟ้องเขาเป็นคดีอาญา ใครฟ้องไม่ได้ทั้งนั้น”

“แล้วที่ว่าแจ้งให้ถูกหรือแจ้งให้เป็นนั้น แจ้งยังไง”

“แจ้งให้ถูกหรือร้องทุกข์ตามกฎหมายนั้นจะต้อง **แจ้งให้ตำรวจดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด อย่าได้แจ้งว่า แจ้งไว้เป็นหลักฐาน** เป็นอันขาด โดยมากตำรวจมักจะเขียนอย่างนั้น เพราะถ้าเขียนอย่างนั้น (แจ้งไว้เป็นหลักฐาน) ตำรวจเขาไม่ต้องสอบสวน เขาสบายไป ความลำบากตกอยู่ที่พี่ถ้าบังเอิญพี่ต้องฟ้องคดีเองเกิน ๓ เดือน พี่ก็หงายตึง เพราะศาลเห็นว่าพี่ไม่ได้ร้องทุกข์ อายุความขาดไม่เอาด้วย ต้องแจ้งให้ถูกนะพี่นะ”

“แล้วอีกทางหนึ่งล่ะ”

“อีกทางหนึ่ง พี่ฟ้องคดีเอง โดยจ้างทนายให้ทำ ให้ต้องเสียเงิน ไปหาทนายเขาจะแนะนำพี่เอง”

“ถ้ามันติดคุกแล้วเราฟ้องทางแพ่งเรียกเงินจากมันได้อีกใช่ไหม”

“ใช่ครับก็อย่างที่ผมพูดมาแล้วนั่นแหละ การติดคุกไม่ทำให้ความรับผิดชอบทางแพ่งหมดไปหรอกนะ คนเข้าใจผิดกันอยู่มาก”

“การแจ้งความแจ้งที่ไหนละน้อง”

“แจ้งได้ ๒ แห่ง คือ (๑) สถานีตำรวจท้องที่ที่สมชายมันออกเช็ค (ดูฎีกา ๒๔๘๖-๘/๒๕๒๓) และ (๒) สถานีตำรวจท้องที่ที่เช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน แล้วแต่พี่สะดวก ไปแจ้งแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้”

“แจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ได้หรือน้อง”

“ได้พี่ รู้สึกว่าจะพูดกันง่ายด้วย แต่ต้องเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านท้องที่หนึ่งท้องที่ใดในสองท้องที่ที่ผมกล่าวมาแล้ว แจ้งแล้วทำให้อายุความยืดยาวออกไปได้เหมือนกัน แต่ถึงแจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ไม่แล้วอยู่ดี คือกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ต้องส่งเรื่องให้ตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนดำเนินคดีอยู่ดี”

“รับแจ้งแล้วตำรวจเขาทำอะไรต่อไปล่ะ”

“ตำรวจเขาก็จะรวบรวมพยานหลักฐาน ชี้ครับ ที่เขาเรียกว่าสอบสวนนั่นเอง เสร็จแล้วจึงจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องสมชายเป็นจำเลยต่อศาลต่อไป”

“แล้วเขาไม่จับสมชายหรือน้อง เดียวมันก็นีไปเมืองนอกหรอก”

“ระหว่างสอบสวนนั้นเขาจะจับมันมาขัง ถูกขังไม่เท่าไรมันก็หาเงินมาให้เราแล้ว”

“ประกันตัวออกไปไม่ได้ใช่ไหม”

“ประกันได้ แต่ไม่ถนัดดอกนะ เราพาตำรวจไปจับมันวันศุกร์เย็นซี มันจะได้โดนขังเสาร์อาทิตย์ ได้เงินแล้วเราค่อยถอนเรื่อง”

“อ้อ เรามีสิทธิถอนเรื่องด้วยอย่างนั้นหรือ”

“ใช่ ความผิดฐานออกเช็คไม่มีเงินนี้กฎหมายให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ คือถ้าเราไม่เอาเรื่อง ตำรวจก็หมดอำนาจที่จะดำเนินคดี ยิ่งกว่านั้นนะ พี่นะ ถ้าสมชายมันนำเงินมาชำระหนี้ให้เราหรือนำไปเข้าบัญชี เพื่อให้ธนาคารใช้เงินตามเช็คภายใน ๗ วัน นับแต่วันการในเช็คแจ้งให้มันทราบ กฎหมายยังบังคับให้คดีเลิกกันด้วย คือเราก็หมดสิทธิที่จะเอาเรื่องมันต่อไป”

“ถ้ามันเอามาให้เราหลัง ๗ วัน เรายังมีสิทธิเอาเรื่องอยู่อย่างนั้นใช่ไหม”

“ใช่ครับ”

“พี่อยากให้มันติดคุกนาน ๆ มันจะได้ไม่ออกมาโกงประชาชน”

“พี่ยังมีสิทธิเอาเรื่องฐานฉ้อโกงประชาชนกับมันได้นะพี่นะ โทษจำคุกถึง ๕ ปี”

“พี่ไปแจ้งตำรวจคราวนั้น แต่ตำรวจไม่รับแจ้ง มีขาดอายุความแล้วหรือน้อง”

“ยังไม่ขาดครับ และไม่ใช่ว่าความผิดอันยอมความกันได้เสียด้วย พี่จะเอาเรื่องกับมันเมื่อไรก็ได้ภายใน ๑๐ ปี ตำรวจไม่รับแจ้งเราฟ้องเองก็ได้”

“เจ้าหน้าที่ไม่ให้มันประกันได้ไหมน้อง ช่างแซ่เมี่ยมมันจะได้วิ่งหาเงินมาให้เราได้เงินสมใจแล้วเราค่อยถอนเรื่อง”

“ถ้าเขาขอประกันโดยมีหลักประกันเพียงพอ ตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ต้องให้เขาประกัน”

“เจ้าหน้าที่จะเรียกหลักประกันแพง ๆ ได้หรือเปล่า”

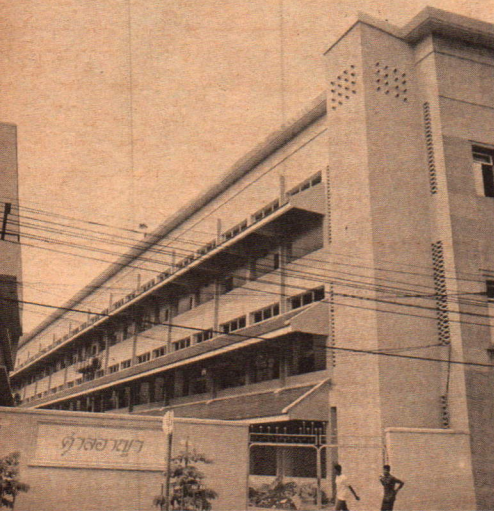
“การเรียกหลักประกันเกินสมควรเท่ากับปฏิเสธ ทำไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องเช็คนั้นะครับ ถ้าเขาเสนอหลักประกันมาเป็นจำนวน ๒ เท่าของจำนวนเงินในเช็ค เจ้าหน้าที่จะต้องให้เขาประกัน เช่น เช็คของเรา ๓๖,๐๐๐ บาท นี่ สมชายมันเสนอหลักประกันมา ๗๒,๐๐๐ บาท ต้องให้มัน”

“เสนอมากับบอกว่าไม่พอได้นี่น้อง พี่เจ็บใจนัก อยากให้มันถูกขังนาน ๆ แล้วโทษฐานออกเช็คไม่มีเงินเท่าไร”

“โทษก็ไม่มากนัก คือจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ส่วนโทษปรับค่อนข้างสูง คือปรับไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒ เท่าของจำนวนเงินในเช็ค เงินในเช็คเป็นล้านศาลมีอำนาจปรับได้เป็นล้าน”

“ถ้ามันติดคุกแล้วมันไม่ยอมให้เงินเรา เราก็ต้องฟ้องคดีแพ่งเรียกเงินตามเช็คอีกซิเน โอย พี่ปวดหัว ทำอะไรไม่ถูกหรอก เอา นี่ เอากลับไปจัดการของน้องเองเถอะ ค่าใช้จ่ายเท่าไรพี่จะช่วยออก ส่งข่าวให้พี่ทราบบ้างก็แล้วกัน”

ตาเหล็กส่งเช็คและเอกสารต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านั้นคืนผมก่อนเดินทางกลับด้วยใบหน้าอันเขียวคล้ำน้ำตาคลอ

โครงการ “โคราชพัฒนา”

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

ในการสัมมนาออกไปดูงาน ๑ วัน มีรัฐมนตรีที่ร่วมสัมมนา คือ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ นายวงศ์ พลนิกร นายวิระ มุสิกพงษ์ และ น.พ.บุญเทียม เขมาภิรัตน์

คุณหญิงสุภาพ วิเศษสุการ รองวิระ มุสิกพงษ์ ร่มต.ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รองผู้ว่าฯ โคราช ไสว พรหมณี และคณะดูงานพัฒนาฟาร์มค้าบรรยายสรุปจากกรรมการหมู่บ้าน

“ผสมงาน ผสานใจ” เป็นคำขวัญที่ประชาชนและข้าราชการแห่งเมือง “คุณย่าโม” ยึดถือเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ “คุ้ม” ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยในหมู่บ้าน ไปจนถึงระดับจังหวัดในโครงการ “โคราชพัฒนา” ซึ่งวงการพัฒนาชนบทในปัจจุบันกำลังจับตามองกันอยู่ด้วยความสนใจ เพราะโครงการนี้แม้ว่าจะเริ่มต้นมาได้ไม่กี่ปี คือเริ่มเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ และเพิ่งจะมีรูปแบบที่ค่อนข้างแน่นอนในปี ๒๕๒๖ นี้เอง แต่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจนในหลายท้องที่ บางที่ “โคราชพัฒนา” อาจจะเป็นคำตอบที่เราทั้งหลายรอคอยกันมานานก็ได้ เพราะถ้าโคราชทำได้ เหตุใดจังหวัดอื่นจะทำได้

สัมมนาที่ทำเนียบรัฐบาล

ก่อนที่จะพูดถึงโคราชพัฒนาต่อไป ผมขออนุญาตนำท่านผู้อ่านมาตั้งหลักกันที่ ทำเนียบรัฐบาลเสียก่อน คือ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๗ นี้ ได้มีการประชุมสัมมนากัน ๑ วัน ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาลผู้จัดคือคณะอนุกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอนุกรรมการชุดหนึ่งในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คณะอนุกรรมการชุดนี้มี ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน หน้าที่สำคัญคือหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการปกครอง

“ผลงาน ผลงานใจ” เป็นคำขวัญที่ประชาชนและข้าราชการแห่งเมือง “คุนย่าโม” ยึดถือเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ “คุ้ม” ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยในหมู่บ้าน ไปจนถึงระดับจังหวัดในโครงการ “โคราชพัฒนา” ซึ่งวงการพัฒนาชนบทในปัจจุบันกำลังจับตามองกันอยู่ด้วยความสนใจ

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้มั่นคงคณะอนุกรรมการฯชุดนี้ร่วมกับคณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยมาแล้วในหลายรูปแบบ ทั้งการ “พูด” ประชาธิปไตยคือการส่งบทความเกี่ยวกับประชาธิปไตยไปออกอากาศจัดทำรายการเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์และการ “เขียน” ประชาธิปไตย คือตีพิมพ์เผยแพร่บทความหรือความรู้ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ในลักษณะหนังสือหรือวารสาร แจกจ่ายไปยังหน่วยราชการ สถาปนาบอล

จากการศึกษาของคณะอนุกรรมการฯ พบว่ามีหมู่บ้านที่พัฒนาตนเองอยู่แล้วเป็นจำนวนมากในประเทศไทย หมู่บ้านเหล่านี้มีลักษณะเหมือนกันคือเป็นหมู่บ้าน “พัฒนา” มีความเจริญกว่าหมู่บ้านทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด เช่น มีความสะอาด มีรั้ว เรียบร้อยเป็นระเบียบ ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการพึ่งตัวเอง รวมกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน กลุ่มรักษา

ความปลอดภัย ฯลฯ ประเด็นสำคัญคือประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยคือประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันท์พี่น้อง มีความขยันหมั่นเพียร คิดพึ่งตนเองโดยไม่มองมือของตาหรือแบมือขอความช่วยเหลือของกันและกันและรักษาหน้าที่ของตนด้วยดี มีระเบียบวินัย เหล่านี้เป็นวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยภาคปฏิบัติหรือการ “ทำ” ประชาธิปไตย นั่นเอง

ดังนั้น ถ้ารัฐบาลสามารถสนับสนุนส่งเสริมให้มีการ “ทำ” ประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน หรือระดับพื้นฐานนี้ไปทั่วทุกหมู่บ้านซึ่งมีอยู่กว่าหกหมื่นหมู่บ้านทั่วประเทศแล้ว ประเทศไทยก็จะเป็ประชาธิปไตยที่ลึกซึ้งถึงวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ไม่ใช่เป็นประชาธิปไตยกันในตอนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเท่านั้น จึงจะสามารถพัฒนาตนเอง เป็นหมู่บ้าน “พัฒนา” สำเร็จได้

เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาประชาธิปไตยโดยการ “ทำ” ประชาธิปไตย คณะอนุกรรมการฯ จึงได้เชิญหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนที่มีผลงานในด้านนี้มาเป็นตัวอย่าง ๔ หน่วยงาน มาสัมมนาร่วมกับอนุกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ๑ วัน หน่วยงานทั้งสี่ คือ กรมการ พัฒนาชุมชน โครงการโคราชพัฒนา โครงการ

การหมู่บ้านแผ่นดินทองจังหวัดเลย โครงการหมู่บ้านพัฒนาของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เมื่อสัมมนากันแล้ววันรุ่งขึ้นคือวันเสาร์ที่ ๑๗ มีนาคม ผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งหมดก็ออกเดินทางโดยรถทัวร์ไปดูตัวอย่างจริง ๆ ที่จังหวัดนครราชสีมา ตามโครงการโคราชพัฒนา เพราะพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครเกินไป สามารถกลับได้ภายในวันอาทิตย์จะได้ไม่เสียเวลาทำงานในวันจันทร์

เยี่ยมชมหมู่บ้าน

คณะดูงานพัฒนาใช้เวลา ๑ วัน เดินทางโดยรถยนต์ไปชมหมู่บ้านพัฒนา ๓ แห่ง คือ บ้านป่งลำไย ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว ซึ่งเป็นหมู่บ้าน “พัฒนาแล้ว” คือพัฒนามาได้ประมาณ ๒ ปี บ้านชนงพระใต้ ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง ซึ่งเป็นหมู่บ้าน “กำลังพัฒนา” คือพัฒนามาได้ประมาณ ๑ ปี และบ้านหนองพลวง ตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด ซึ่งเป็นหมู่บ้าน “เริ่มพัฒนา” คือพัฒนามาได้เพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น ส่วนความหมายของคำว่า “พัฒนาแล้ว” “กำลังพัฒนา” หรือ “เริ่มพัฒนา” นั้น โครงการโคราชพัฒนาเขามีวิธีการวัดหรือตรวจสอบที่มีมาตรฐานค่อนข้างจะแน่นอนคือการวัด “ความจำเป็นพื้นฐาน” (จปฐ.) ของประชาชนซึ่งผมจะชี้แจงให้ทราบในตอนต่อไป

ในวันรุ่งขึ้น คือวันอาทิตย์ที่ ๑๘

มีนาคม คณะจัดงานพัฒนาไม่ได้ไปดูงาน แต่ฟังการบรรยายแนวทางการพัฒนาชุมชนของฝ่ายศาสนา โดยท่านเจ้าคณะจังหวัด ณ ห้องประชุมติดถนนสู่ลานนท์ ต่อจากนั้น เป็นการประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์จากการเยี่ยมชมหมู่บ้านในวันก่อน รวมทั้งได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการโคราชพัฒนาไปด้วย เมื่อรับประทานอาหารเที่ยงแล้วจึงเดินทางกลับ

การไปเยี่ยมชมโครงการโคราชพัฒนาครั้งนี้ ผมได้รับสิ่งประทับใจหลายอย่าง หมู่บ้านพัฒนาทั้งสามระดับที่ไปชมมานั้นมีจุดเด่นร่วมกันอยู่หลายประการ เช่น มีความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนมีความสามัคคี ร่วมมือกันทำงาน มีการจัดแบ่งกลุ่มพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกแตงกวา กลุ่มป้องกันและรักษาความสงบ ฯลฯ และมีโครงการพัฒนาหมู่บ้านมากมายหลายโครงการตั้งแต่โครงการใหญ่ เช่น สร้างสะพาน สร้างสนามกีฬาหมู่บ้าน ไปจนกระทั่งโครงการย่อย ๆ เช่น แนะนำทำหลุมปุ๋ยหมัก ฉีดวัคซีนป้องกันโรค ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น ประชาชนมีความตื่นตัวและตระหนักในปัญหาของหมู่บ้าน พร้อมทั้งร่วมมือกันเองและร่วมกันกับทางราชการแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ เป็นขั้นตอน โดยมีฝ่ายข้าราชการเป็นพี่เลี้ยง ฝ่ายข้า

ราชการก็แตกต่างจากในหลายท้องที่คือ มีขวัญและกำลังใจในการทำงานอุทิศตนเพื่อการพัฒนาสูงทุกระดับ ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดลงมาจนถึงระดับใกล้ชิดประชาชน ข้าราชการของจังหวัดนครราชสีมา โดยส่วนรวมแล้ว มีความสามัคคีร่วมใจร่วมงานกันได้เป็นอย่างดี **มีอุดมการณ์เพื่อพัฒนา“โคราช”เหมือนกัน**โดยไม่ติดสัดงัดเดิมคือไม่มีการแบ่งฝ่ายว่าคนนี้สังกัดกระทรวงเกษตรฯ คนนั้นสังกัดกระทรวงมหาดไทย คนโน้นกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ แต่ทุกคนถือว่าตนสังกัดกระทรวงเดียวกันคือ **“กระทรวงโคราช”** และนี่เองคือจุดเริ่มต้นของการ **“ผสานใจ”** ซึ่งนำไปสู่การ **“ผสานงาน”** ที่มีประสิทธิภาพ ถ้าทุกหน่วยราชการในประเทศไทยทำได้เหมือนโคราชคือผสานใจกันตั้งแต่ระดับสูงสุดลงมาจนถึงระดับต่ำสุด ไม่ถือเขาถือเรา ไม่ติดสัดงัด ทุกคนทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่แล้ว เชื่อแน่ว่าการพัฒนาประเทศจะต้องรุดหน้าอย่างรวดเร็วแน่ ๆ

ความเป็นมา

โครงการโคราชพัฒนามิได้ถือกำเนิดมาจากความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นมาทีละเล็กละน้อยจากความคิดของคนหลายคนที่มีมุ่งหวังจะแก้**ปัญหาหลัก ๓ ประการในชนบทคือ ความไม่รู้ ความยากจน และโรคภัยไข้**

เจ็บ ปัญหาทั้งสามประการนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ๓ กระทรวง คือความไม่รู้หรือด้อยความรู้ของประชาชนเกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ความยากจนเกี่ยวข้องกับการทำงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และโรคภัยไข้เจ็บเกี่ยวข้องกับงานของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นจึงได้มีการรวมความคิดกันในระหว่าง ๓ กระทรวงหลักดังกล่าว จัดประชุมสัมมนาในระดับกระทรวงขึ้นในระหว่างวันที่ ๙-๑๑ มกราคม ๒๕๒๓ เพื่อประสานแนวความคิดและวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหลักดังกล่าวโดยคาดหวังว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนั้นจะไปจัดการอบรมขึ้นในเขตของตนต่อไป

สำหรับเขต ๓ ได้ส่งนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา คือ นายแพทย์ไพจิตร ปวงบุตร (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งแพทย์ใหญ่ของกระทรวงสาธารณสุข) เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้น ซึ่งเมื่อกลับมาแล้วก็ได้มาจัดการอบรมระดับเขตขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานีในระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจาก ๔ กระทรวงหลัก คือเพิ่มพัฒนาการจังหวัด ซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทยด้วย แต่ละจังหวัดในเขตนั้นต่างเตรียมเขียนแผนที่จะไปดำเนินการฝึกอบรมในจังหวัดของตนต่อไป

ทางจังหวัดนครราชสีมาได้มีการ

คณะจัดงานพัฒนากำลังชมหมู่บ้านบึงลำไย ตำบลลิคิ้ว อำเภอลำทะเมนชัย

รมต.ตร.กรมชลประทานกำลังสนทนากับหัวหน้าคุ้มของบ้านชนงพระใต้ ตำบลชนงพระ อำเภอบางบาล

ประชุมร่วมกันวางแผนที่จะแก้ปัญหาหลักของประชาชนกันหลายครั้งที่ประชุมมีความเห็นพ้องกันว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาคือเรื่องประชากรทั้งในด้านปริมาณ คือขยายจำนวนเพิ่มเร็วเกินไปและในด้านคุณภาพคือด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยไม่ดี ไม่มีอาชีพที่มั่นคงเหล่านี้คือปัญหาใหญ่ ส่วนการแก้ปัญหาถ้าจะให้ได้ผลจะต้องเลิกทำแพงกันระหว่างสังกัด เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมันไม่มีเจ้าสังกัด ทุกคนต้องร่วมมือกันโดยต่างฝ่ายต่างทุ่มเทงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ช่วยกันแก้ปัญหาโดยไม่ถือเอาถือเรา จึงได้มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติการจริงเรียกว่าวัน “ดีโดย” ที่อำเภอโชคชัย ในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๔ โดยทุกหน่วยราชการได้รณรงค์การทำงานกันในวันนั้นปรากฏว่ามีผู้มารับบริการถึง ๘๔ ราย

ความสำเร็จของงานครั้งนี้เกิดจากการร่วมมือใจ และร่วมมือกันทำงานพัฒนาแบบผสมผสาน ซึ่งคณะข้าราชการผู้เกี่ยวข้องในโครงการโคราชพัฒนา ได้สรุปความหมายของการทำงานแบบ “ผสมผสาน” ไว้ว่า “คือ การร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาของประชาชน โดยที่หน่วยงานนั้น ๆ ร่วมกันคิดวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมายเดียวกันโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ

การเมือง ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง” เพื่อให้สามารถบรรลุผลดังกล่าวนี้นจำเป็นต้องมีการประชุมสัมมนาหัวหน้าส่วนราชการในระดับจังหวัด และหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เกิดความคิดร่วมกัน มีความเข้าใจดีต่อกัน เลิกการออกหนังสือราชการเพื่อ “สั่งการ” ยกเว้นในกรณีที่เป็นจริง ๆ แต่จะใช้การติดต่อถึงตัวกันอย่างใกล้ชิด ถ้าจะมีบันทึกก็จะเป็นลักษณะ “เตือนความจำ” เท่านั้น พร้อมกันนั้นก็มีการคัดเลือกหมู่บ้านเพื่อทดลองการพัฒนาแบบผสมผสาน อำเภอละ ๑ หมู่บ้าน รวม ๒๑ หมู่บ้าน ในปี ๒๕๒๕

ต่อมาทางจังหวัดได้เขียนแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในระยะยาวขึ้น เป็นโครงการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๙ จึงเปลี่ยนชื่อโครงการเสียใหม่เป็น “โครงการโคราชพัฒนา” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการคือ

- พัฒนาคือความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น โดยมุ่งให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และมีพละอนามัยสมบูรณ์เป็นพลเมืองดี
- ช่วยประชาชนให้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถปรับตัว ช่วยตัวเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
- ให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะหน่วยงาน

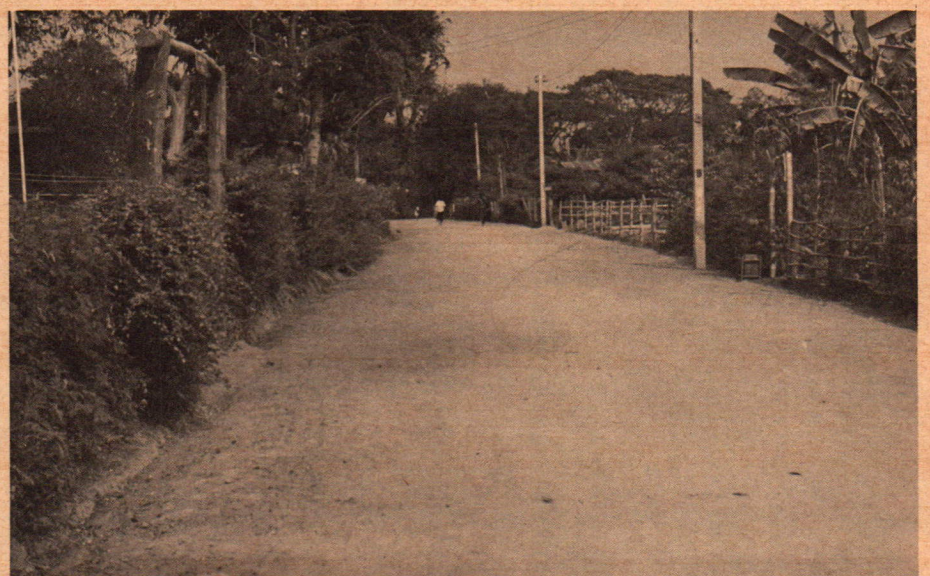
ของ ๔ กระทรวงหลัก (เกษตรและสหกรณ์ ศึกษาธิการ สาธารณสุขและมหาดไทย) ในระดับจังหวัดประสานงานและร่วมมือกันเป็นการสร้างศรัทธาของประชาชนที่จะพึงมีต่อรัฐบาลด้วย

● สร้างรูปแบบการทำงานแบบผสมผสานของหน่วยงานจาก ๔ กระทรวงหลัก และประเมินผลความเป็นอยู่ของประชาชนโดยวัด “ความจำเป็นพื้นฐาน”

เพื่อให้สามารถขยายผลงานพัฒนาได้ครบทุกหมู่บ้านในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งสิ้น ๒,๔๑๖ หมู่บ้าน ภายในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ จึงมีความจำเป็นจะต้องดำเนินงานเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ กล่าวคือ จะต้องมีการประชุมสัมมนากันในระดับหัวหน้าหน่วยราชการในระดับจังหวัดเพื่อทำความเข้าใจกันและทำความเข้าใจกันเกี่ยวกับโครงการโคราชพัฒนาในรายละเอียดเสียก่อน เมื่อทราบเรื่องต่าง ๆ แล้วบุคคลเหล่านี้ก็จะกระจายกันออกไปจัดการประชุมสัมมนาทำความเข้าใจกันเกี่ยวกับโครงการโคราชพัฒนากับหัวหน้าหน่วยราชการในระดับ อำเภอ ต่อไป พูดง่าย ๆ ก็คือสอนเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด ให้ไปสอนเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ซึ่งจะออกไปสอนเจ้าหน้าที่ระดับตำบล ต่อไป เจ้าหน้าที่ระดับตำบลก็ออกไปสอนเจ้าหน้าที่และประชาชนระดับหมู่บ้านอีกทอดหนึ่ง จุดสำคัญคืออาศัยโครงสร้างการทำงาน

บ้านที่ชนงพระได้ละอาต เรียบร้อย เป็นระเบียบ ถนนในหมู่บ้านมุ่งลำไยสะอาด ปราศจากขยะ เหมือนกันหมดทุกสาย

ตัวอักษร จ.ป.ฐ.ร.		ผลการโครงการโครงการพัฒนา ปี ๒๕๒๓				
		เงินบาท	ราย	รับ	เงินบาท	ราย
๑. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๒. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๓. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๔. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๕. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๖. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๗. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๘. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๙. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๐. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๑. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๒. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๓. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๔. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๕. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๖. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๗. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๘. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๑๙. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐
๒๐. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ	๒.๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐	๔๕๐๐

ตารางแสดงระดับความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ที่วัดได้ของหมู่บ้านบึงลำไย “ศาลาร่วมใจ” ของบ้านหนองพลวง ตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด

ของระบบราชการที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ และงบประมาณที่ใช้ก็คืองบประมาณที่สามารถจัดหามาได้ตามปกติ มิได้ใช้งบประมาณที่ขอตั้งใหม่มาเป็นกรณีพิเศษแต่ประการใด

ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

จุดเด่นของโครงการโครงการพัฒนาคือการนำเอาแนวความคิดเรื่องความจำเป็นพื้นฐานซึ่ง “สภาพัฒน์ฯ” หรือชื่อเป็นทางการคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมี ดร.เสนาะ อุณากรู เป็นเลขาธิการ ได้ริเริ่มขึ้นมาใช้ความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งเรียกย่อว่า “จปฐ.” หมายถึงความจำเป็นพื้นฐานที่หมู่บ้านในชนบทไทยควรจะมีหรือควรจะเป็น เพื่อที่จะให้เป็นเกณฑ์วัดว่าอย่างน้อยที่สุดหมู่บ้านในชนบทควรมี “สิ่งจำเป็น” เหล่านี้ เพื่อจะได้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข พอสมควรแก่สภาพ ส่วนรายละเอียดของความจำเป็นพื้นฐานว่ามีอะไรบ้างนั้นจะได้กล่าวต่อไป

สภาพัฒน์ฯ ผู้ริเริ่มเรื่องนี้คนที่จริงก็ได้คิดแต่ฝ่ายเดียว แต่ได้ศึกษาเรื่องนี้มามาร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เริ่มประชุมปรึกษาหารือเรื่องนี้เป็นครั้งแรกเมื่อต้นเดือนธันวาคม ๒๕๒๔ และได้กระทำต่อมาอีก ๔ ครั้ง ๆ สุดท้ายเมื่อวันที่ ๑๔-๑๗ มีนาคม ๒๕๒๖ เรื่อง “การกำหนดเป้าหมายของความจำเป็นพื้นฐานและกล

ยุทธหลักเพื่อบรรลุเป้าหมาย” ที่ประชุมได้กำหนด “ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย” ขึ้นพร้อมด้วยวิธีวัดความจำเป็นพื้นฐาน มีจำนวนข้อของเนื้อหาทั้งหมด ๑๓ ข้อใหญ่ แต่ยังไม่ได้กำหนดแบบสำรวจเพื่อวัดจปฐ. ในหมู่บ้านหรือกระบวนการนำ จปฐ. ไปใช้ในหมู่บ้านแต่อย่างใด

เมื่อเริ่มโครงการโครงการพัฒนาใหม่ ๆ ในปี ๒๕๒๓ โดยเน้นการพัฒนาประชากรแบบผสมผสานนั้น ยังไม่มีการนำเอา จปฐ. เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ต่อมาเมื่อทางโครงการได้รับทราบความคิดเกี่ยวกับ จปฐ. ของสภาพัฒน์ฯ ซึ่งยังเป็นแนวความคิดทางทฤษฎีอยู่ แต่จะเป็นประโยชน์มากในการนำไปใช้ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง มี น.พ.ไพจิตร ปะบุตร เป็นประธาน นำเอาแนวความคิด จปฐ. นี้มาแปลเป็น “รูปธรรม” คือสร้างแบบสำรวจข้อเท็จจริงจากราษฎรเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้านและปรับปรุงใหม่มี ๑๕ ข้อใหญ่ (๓๓ ข้อย่อย) ใช้สำรวจในปี ๒๕๒๖ จำนวน ๒๔๐ หมู่บ้าน ต่อมาได้มีการปรับปรุงใหม่เพื่อใช้สำรวจในปี ๒๕๒๗ จำนวน ๔๘๐ หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็น ๙ ข้อใหญ่ (๕๒ ข้อย่อย)

สาระสำคัญของ จปฐ. ที่วัดมีมากเกินกว่าจะนำมาลงพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ได้แต่จะขอยกตัวอย่างประกอบพอเป็นสังเขป คือโครงการโครงการพัฒนาได้กำหนดเป้าหมาย

การพัฒนาสังคมในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ คืออีก ๑๗ ปีข้างหน้าไว้ดังตัวอย่าง

- ประชาชนในครอบครัวได้กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

- ทารกและเด็กก่อนวัยเรียนอายุแรกเกิดถึง ๕ ปี (ต่ำกว่า ๕ ปี) ได้รับการเฝ้าระวังทางโภชนาการและไม่มีการขาดสารอาหารในระดับ ๒ และ ๓

- ครอบครัวได้กินอาหารที่ไม่มีเชื้อโรค “สารพิษตกค้าง” และ “อาหารปลอมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ”

- ประชาชนในครอบครัวมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

- บ้านเรือนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ มีหลังคาและฝาบ้านทำด้วยวัสดุเหมาะสมทนถาวรที่กำหนดตามสภาพพื้นที่

- ทุกคนในครอบครัวมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจโดยสม่ำเสมอ

- ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำและอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เหมาะสม

- ประชาชนมีสิทธิได้รับการบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

- เด็กกลุ่มอายุ ๖-๑๑ ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับร้อยละ ๙๙

- ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัว

ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐

- ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน วัดโดยจำนวนอาชญากรรมไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

- ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หลักธรรมของศาสนา รักษาและส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม

- ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตรได้ตามความต้องการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

- ชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การร่วมมือกันประกอบอาชีพพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง

- มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของผู้มีสิทธิ

- สตรีมีบทบาทรวมในการบริหารชุมชนและมีโอกาสเท่าเทียมบุรุษ

- ประชาชนที่มีอายุ ๑๕-๖๐ ปี ทุกคนมีบัตรประจำตัวตามกฎหมาย

- ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีประเภทต่าง ๆ ทุกคน

ผู้พี่น้า จปฐ. ไปใช้คือประชาชน ซึ่งจะเป็นผู้ร่วมสำรวจ ทำให้ประชาชนทราบปัญหาของตนเองว่า ข้อใดบรรลุแล้ว ข้อใดยังไม่บรรลุตามมาตรฐานที่วางไว้ ซึ่งจะต้องพยายามช่วยกันให้บรรลุต่อไป จปฐ.จึงเป็นกรอบกำหนดความคิดให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเริ่มต้นค้นหาปัญหาที่แท้จริง มิใช่ “**ความอยาก**” จะมี ซึ่งไม่มีพื้นฐานของความขาดแคลนที่เป็นปัญหาของหมู่บ้าน เข้าทำนองหมู่บ้านขาดแคลนน้ำใช้ แต่ต้องการไฟฟ้าเพื่อมาใช้ดูทีวีและวิดีโอ เมื่อชาวบ้านตระหนักในความต้องการหรือความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้ว ก็จะมีโอกาสร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ปัญหาต่อไป เพื่อให้พ้นจากสภาพดังกล่าว การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและพึ่งตนเองนี้เป็นหลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เราใช้อยู่ในปัจจุบันด้วย จึงนับได้ว่า จปฐ. เป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอัน

ร.ม.ช. วีระ มุสิกพงษ์ กำลังมอบเงินทุนพัฒนาหมู่บ้านหนองพลวง

มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้เป็นอย่างดี

ส่งท้าย

เล่าเรื่องพัฒนาซึ่งเป็นเรื่องหนักกันมานานพอสมควรแล้ว ผมขอนำเรื่องเบา ๆ มาเปลี่ยนบรรยากาศเสียบ้าง คณะจัดงานพัฒนานำโดยท่านรัฐมนตรี ดร.กระมล ทองธรรมชาตินี้มีผู้ร่วมเดินทางที่สำคัญท่านหนึ่งคือท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย วีระ มุสิกพงษ์ ซึ่งสนใจเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยภาคปฏิบัติเป็นพิเศษ และได้มาร่วมกับการสัมมนาตั้งแต่วันแรก เมื่อคณะจัดงานเดินทางมาเยี่ยมหมู่บ้านหนองพลวงฟังการบรรยายสรุปสภาพของหมู่บ้านและผลการสำรวจ โดยใช้ จปฐ. ซึ่งปรากฏว่าจากความจำเป็นพื้นฐานทั้งหมดจำนวน ๕๒ ข้อ สำรองแล้วเข้าเกณฑ์ ๒๔ ข้อ ไม่เข้าเกณฑ์ถึง ๒๘ ข้อ หมายความว่าต้องเร่งพัฒนานักอีกกว่าครึ่งเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะหมู่บ้านนี้เพิ่งจะเริ่มพัฒนามาได้ไม่นาน ฟังจบแล้ว ร.ม.ช.ก็ได้อ่านปราศรัย พร้อมกับแนะนำ ร.ม.ช. วีระฯ ซึ่งได้ลุกขึ้นมาพูดสั้น ๆ คราวนี้ถึงตอนสำคัญ คือเมื่อ ร.ม.ช.วีระฯ กล่าวจบแล้วก็ถามผู้ฟังว่ามีใครจะถามอะไรบ้าง ปรากฏว่าเกิดความเงียบไปครู่หนึ่ง แล้วใครคนหนึ่งก็พูดขึ้นมาว่า ขอให้ท่านรัฐมนตรีร้องเพลงสักเพลงหนึ่ง ก็เกิดเสียงฮาดิตตามมาทันที แต่ท่าน ร.ม.ช. วีระฯ ใคร ๆ ก็ทราบดีว่าท่านเป็นนักร้องระดับชาติ จึงไม่รอที่จะสนองความกระหายของแฟนเพลงลูกทุ่งที่กลมกลืนกับสถานการณ์อย่างดิบตือคือเรียกขวัญใจให้กลับโคราชมาเป็นขวัญใจ “ยาโม” ดังเดิม เรียกเสียงปรบมือจากผู้ฟังสนั่นหวั่นไหวด้วยความพอใจ ฝ่ายท่าน ร.ม.ช.กระมลฯ ก็ไวหทัยดริบลุกขึ้นมาคว้าได้ไมโครโฟนก็ประกาศให้ใคร ๆ

ประหลาดใจว่าเมื่อมีการร้องเพลงก็ต้องมีการบริจาคก็ดึงใบสีม่วงออกมา ๑ ใบมอบให้ท่าน ร.ม.ช.วีระฯทันทีซึ่งท่าน ร.ม.ช.วีระฯก็รับไว้เหมือนกันแต่ไม่รับไว้เปล่า ๆ กลับดึงใบแดง ออกมาสมทบอีกหลายใบจากนั้นใครต่อใครที่ร่วมกันมาในคณะ ต่างก็ดึงใบแดงๆออกมาสมทบคนละใบสองใบ รวมเบ็ดเสร็จได้มา ๒,๑๐๐ บาท ภายในเวลาไม่เกิน ๕ นาที ซึ่งเป็นสถิติที่จะต้องมีการทำลายกันต่อไป แล้วท่าน ร.ม.ช.วีระฯ ก็มอบเงินให้กับผู้แทนของหมู่บ้านนั้นให้เป็นทุนเริ่มต้นในการพัฒนาหมู่บ้าน เรียกเสียงปรบมืออย่างสนั่นหวั่นไหวอีกครั้งหนึ่ง เป็นอันว่าท่านรัฐมนตรีนักพัฒนาทั้งสองท่านประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมโดยมิได้ตระเตรียมกันมาก่อน

ในคืนนั้นท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา (คุณสมบุญณ์ ไทยวัชรามาศ) ได้จัดเลี้ยงอาหารค่ำรับรองตามประเพณี และก็เป็นไปตามที่ใคร ๆ คาดไว้คือ ท่าน ร.ม.ช.วีระฯ ได้ปล่อยทีเด็ดของท่านสะกดผู้ฟังให้เคลิบเคลิ้มด้วยเพลงทั้งที่ร้องเดี่ยวและร้องคู่ พร้อมทั้งได้รับการบริจาคเงินสมทบทุนโครงการโคราชพัฒนาเพิ่มขึ้นอีก

ชาวโคราชเขาไม่ลงวนลิขสิทธิ์วิธีการที่ใช้ในโครงการโคราชพัฒนา ใครจะนำไปใช้ก็จะเกิดประโยชน์ทันทีแต่ผู้ที่จะคิดจะนำวิธีของโคราชไปใช้นั้นแหละควรระวังให้มาก เพราะกุญแจสำคัญของโครงการนี้คือการ “ผสมผสานใจ” โดยเฉพาะการผสมผสานใจของข้าราชการในระดับสูงของจังหวัด ซึ่งไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะทำให้สำเร็จกันง่าย ๆ ความจริงเป็นสิ่งที่ผ่านมาเพราะคนเรามักติดยึดกันเหนียวแน่นใน “อัตตา” หรือ “ตัวตนของกู” ต้อง “ลดอัตตา เพิ่มเมตตา” เสียก่อน จึงจะพัฒนาได้สำเร็จ

ของดีของไทย

ประเพณี ธรรมเนียม

ของดีของไทย มีอยู่มาก โดยเฉพาะจารีตประเพณีเท่านั้นก็มีอยู่ไม่น้อย เมื่อกาลเวลาล่วงไป บางอย่างจึงสูญไป บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป และบางอย่างยังอยู่ แต่ไม่มีใครจะได้ศึกษากันให้รู้ถึงต้นเหตุที่มาของสิ่งนั้น ๆ จึงเกิดความสงสัย เกิดความสับสน **เรื่องของดีของไทย** ที่ประมวลลงในวารสารไทยฉบับนี้และฉบับต่อ ๆ ไป จะพยายามศึกษาความเป็นมาในเรื่องแต่ละเรื่อง แล้วนำมาเสนอโดยลำดับ และลำดับแรกขอแนะนำเรื่องพิธีกรรมของพราหมณ์ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวข้องกับพิธีการต่าง ๆ ของไทยมาเสนอก่อน

พิธีกรรมของพราหมณ์ โลกมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใด ล้วนมีพิธีกรรมและประเพณีประจำชาติบ้านเมืองของตนด้วยกันทั้งนั้น พิธีกรรมของพราหมณ์หรือที่เรียกกันว่าพิธีพราหมณ์ ก็เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย นับตั้งแต่ของชาวบ้านสามัญไปจนถึงพิธีของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นองค์พระประมุขของชาติ

คำว่า **พิธีกรรม** เกิดจากคำ ๒ คำ

คือ **พิธี** กับ **กรรม**, **พิธี** คือ แบบ อย่าง ธรรมเนียม, **กรรม** คือ การกระทำ ดังนั้น **พิธีกรรม** จึงได้แก่ **การกระทำที่เป็นไปตามแบบอย่าง** หรือ **การกระทำตามธรรมเนียม**

พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรมตามที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน คือ ผู้ชายที่นุ่งขาวห่มขาวไว้ผมผม ซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนาพราหมณ์ หรือไม่ผู้ประกอบพิธีนั้นได้รับมอบหมายให้เป็นตามแบบของพราหมณ์

เรื่องพิธีกรรมของพราหมณ์มีรายละเอียดมาก ในเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพียงจะตอบปัญหาอันเป็นข้อสงสัยของบางท่านที่ว่า คนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา เหตุใดพระราชพิธีหลายอย่าง จึงต้องมีพิธีพราหมณ์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่น งานฉัตรมงคล งานพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีจุดเจิมสุพรรณบัฏ หิรัญบัฏ สัญญาบัตร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ข้าราชการและพระสงฆ์ เป็นต้น หรือพิธีเกี่ยวกับสังคม เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ เพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่ ที่

ทำการ สร้างถนน สร้างสะพาน เปิดสำนักงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ก็ยังมีพิธีพราหมณ์เกี่ยวกับราชกรู เช่น การตัดจุก แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญวันเกิด ฯลฯ

ทำไมจึงมีพิธีพราหมณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง ทำไมจึงไม่ทำพิธีอันเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ คือ มีเพียงพิธีสงฆ์ ไม่ต้องมีพิธีพราหมณ์

ความจริง ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน จะทำเพียงพิธีทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น ก็ย่อมเป็นไปได้

แต่ก็ต้องมีพิธีพราหมณ์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยนั้น ขออัญเชิญ**พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** ซึ่งทรงวิจารณ์ไว้ในเรื่อง **“ทรงวิจารณ์เรื่องพระราชพงศาวดารกับเรื่องราชประเพณีการตั้งพระมหากษัตริย์”** มาตอบปัญหาข้อนี้ คือ ข้อความที่ทรงแก้ว่า

“อนึ่งในการที่เป็นราชประเพณีต่าง ๆ มีพระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งเป็นการปกติ เป็นต้น ก็เป็นการทำตามพิธีของพราหมณ์

พิธีกรรมของพราหมณ์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยโดยถ้วนหน้า ไม่ว่าจะเป็นพิธีที่จัดขึ้นโดยชาวบ้านร้านถิ่นไปจนถึงพิธีของพระเจ้าแผ่นดิน ล้วนมีพิธีพราหมณ์เข้ามาเจืออยู่ด้วยทั้งสิ้น ได้ปฏิบัติกันมาแต่โบราณกาลและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่นพระราชพิธีถือน้ำ และตัดไม้ข่มนามในการพิธีสงคราม เป็นต้น

ทำไมจึงต้องมีพิธีพราหมณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง ทำไมจึงไม่ทำพิธีอันเป็นจำเพาะพระพุทธศาสนา คือมีเพียงพิธีสงฆ์ บทความนี้จะให้คำตอบกับท่านผู้อ่านได้บ้าง

๑๑

ทั้งนั้น การพระราชพิธีใด ๆ ก็ต้องพราหมณ์ทำทุกอย่าง พราหมณ์เป็นหัวหน้า เป็นปฐมในการแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินเคารพนับถือพราหมณ์เป็นครู สำหรับถือกฎหมายมนุสราศาสตร์ อันสำหรับพิพากษาคดีทั้งปวง เพราะพราหมณ์เป็นเจ้าของกฎหมายนี้แต่เดิมมา เพราะเหตุนี้ ถ้าจะตรวจดูในตำแหน่งชื่อลูกขุน ซึ่งมีมาแต่โบราณ เป็นสองฝ่าย ข้างพระมหाराชครุมหิธรนั้น ท้ายชื่อเป็นโหรดาจารย์ด้วยกันทั้งนั้น เห็นจะตั้งในพวกพราหมณ์โหรดาจารย์ ฝ่ายพระมหाराชครูปโรหิตนั้น - จะเป็นพวกพราหมณ์พฤฒิภาศ หรือจะเป็นคนเราตามธรรมดาอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงไม่ลงโหรดาจารย์ข้างท้าย แบ่งเป็นสองพวก ดูเหมือนจะไม่ให้แย้งกัน ลูกขุนแต่ก่อน ๆ พราหมณ์เห็นจะเป็นมากกว่าคนตามธรรมเนียม ภายหลังมากก็น้อยลงจนถึงกรุงเทพฯ นี้ พราหมณ์ยังคงเป็นลูกขุนได้อยู่คนหนึ่งสองคนเท่านั้น นี่แลเห็นว่าพราหมณ์เป็นที่นับถือ เป็นที่วางพระราชหฤทัย ของพระเจ้าแผ่นดินแต่โบราณมา มาก ยังการสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการใหญ่ จะทำได้แต่พราหมณ์พวกเดียว ถ้าผู้อื่นทำเป็นการจัญไรทั้งผู้ทำและผู้รับ คือการบรมราชาภิเษกพราหมณ์ต้องเป็นผู้อุ้มพระเจ้าแผ่นดิน ขึ้นบนพระภัทรบิฐ พระเจ้าแผ่นดิน

จะเสด็จขึ้นเองไม่ได้ เมื่อนั้นพราหมณ์ต้องถวายพระสุพรรณบัฏ จารึกพระนามพระเจ้าแผ่นดิน ถวายพระมหามงกุฎ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ พระแสงอัษฎาวุธ พระเจ้าแผ่นดินจึงรับมาสอดทรงแล้วพราหมณ์ต้องกราบทูลถวายแผ่นดิน เชิญขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน และเป็นผู้ประกาศพระเกียรติยศพระเจ้าแผ่นดิน ด้วยรับพระบรมราชโองการเป็นปฐม ถ้าพราหมณ์ยังมิได้รับพระบรมราชโองการก่อน คนอื่นดวนรับก็ถือว่าปราชัยไป บังเอิญมีตัวอย่างครั้งเจ้าพระพิศณุโลก เรื่องตั้งตัวเป็นเจ้าแผ่นดินเมื่อครั้งกรุงเสียแล้วรับพระราชโองการอยู่ได้ ๗ วันก็เกิดเป็นวรรณโรคขึ้นในลำคอ ตายใน ๗ วันนั้น ก็หาว่าเพราะไม่ได้ให้พราหมณ์ทำก่อน ครั้นภายหลังน้องชายตั้งตัวแทนก็ไม่อาจรับพระราชโองการ...ถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้รับพระราชโองการสืบมาจนแผ่นดินปัจจุบันนี้ พราหมณ์ได้มีส่วนใหญ่ในราชการแผ่นดินดังนี้อย่างหนึ่ง ยังการพระราชพิธีซึ่งเป็นการสำคัญ ๆ หลายอย่าง คือพระราชพิธีถือน้ำ และตัดไม้ข่มนามในการพิธีสงคราม เป็นต้น ต้องเป็นของพราหมณ์ทุกอย่าง ดูในราชการใด ๆ ที่จะไม่เจือพราหมณ์นั้นไม่มีเลย ทั้งพระเทวสถานและพระเทวรูปก็เป็นของพระเจ้าแผ่นดินสร้าง

และยอมให้มีศิโยใหญ่แห่ประโคมด้วยเครื่องสูงกลองชนะสำหรับแห่พระเจ้าแผ่นดินเพราะดังนี้จึงเห็นว่า พราหมณ์เป็นครูเดิม เป็นต้นแบบแผนในราชการทุกอย่าง แต่บางทีมีผู้ว่า เราได้ถือศาสนาพราหมณ์ก่อนศาสนาพระพุทธ ข้อนี้ก็อาจจะจริงอยู่ เพราะลัทธิการมงคลของเราเป็นอย่างพราหมณ์ทั้งนั้น แต่ใช้พระพุทธศาสนาเจือลง ก็ยังไม่เป็นเจ้าของแท้อยู่แทบทุกพระราชพิธี แต่ถ้าจะสันนิษฐานว่าเป็นพราหมณ์ก่อนพระพุทธศาสนา ก็ลัทธิพราหมณ์ในประเทศอินเดีย นั้น เขาถือเป็นการขัดกันกับพระพุทธศาสนาโดยมาก แต่พราหมณ์พวกที่เมืองเรา นี้ เขานับถือพระพุทธศาสนาทั่วกันแต่เดิมมา”

ท่านผู้อ่านคงจะเห็นแล้วว่า ทำไมพิธีพราหมณ์จึงเข้ามาปนอยู่พิธีสงฆ์ อันเป็นพิธีทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระมหากษัตริย์ของไทยเป็นพุทธมามกะและประชาชนคนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน

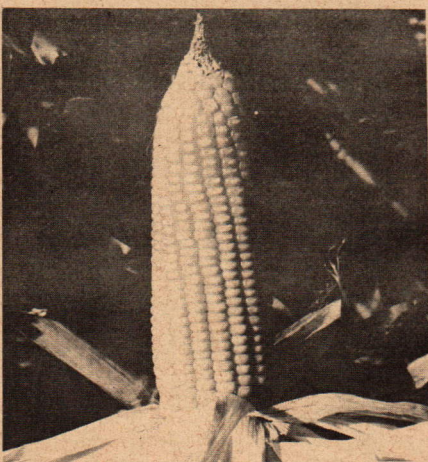
ในตอนต่อไปจะนำเรื่อง มงคล ๘ ประการ ซึ่งเป็นเรื่องของมงคลที่มีได้กล่าวไว้ในพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีปรากฏอยู่พิธีกรรมต่าง ๆ ของไทย และถือกันว่าเป็นมงคลในปัจจุบันมาเสนอ

ง่ ๘๘ ๘๘๘ เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น

ชาคริต จุลกะเสวี

ทำอย่างไรจึงจะทำให้ ข้าวโพดปลอดภัยจากอะฟลาท็อกซิน

ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” และพี่น้องเกษตรกรที่รักทั้งหลาย มาในยุคนี้ก็มีปัญหาหนักใจอย่างหนึ่งของชาวไร่ข้าวโพด ซึ่งจำเป็นจะต้องช่วยกันแก้ไขให้ดีขึ้นโดยด่วนเสียด้วย นั่นก็คือ ปัญหาเรื่องสารพิษอะฟลาท็อกซินในข้าวโพด ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไม่น้อย

เมืองไทยเราเพิ่งมีความตื่นตัวในเรื่อง สารพิษ “อะฟลาท็อกซิน” เมื่อ ๔-๕ ปีที่ผ่านมาเอง เมื่อข้าวโพดที่เราส่งไปขายเมืองจีนประมาณ ๕ หมื่นตันถูกส่งกลับ

คืนมา เขาไม่ยอมรับเพราะเหตุที่พบว่ามีสารอะฟลาท็อกซินสูงเกินกว่า ๒๐ หน่วย พี.พี.บี. อัตราสากลที่เขาต้องการ และต่อมาอีกหลายประเทศที่เป็นลูกค้าข้าวโพดรายสำคัญ ๆ ของไทยเรา เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ต่างได้เพิ่มความเข้มงวดกวดขันเรื่องข้าวโพดนี้มากขึ้นแล้ว

สารพิษอะฟลาท็อกซินที่วุ่นนี้ มันเกิดจากเชื้อราที่เรียกว่า “แอสเพอร์จิลัส ฟลาวัส” นั้นเป็นส่วนใหญ่ มีเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อใน

อากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูงมาก ยิ่งเป็นช่วงฤดูฝนนั้นด้วยละก็เหมาะเขาละ ราชบัณฑิตว่านี่มันจะทำให้เกิดสารอะฟลาท็อกซินได้สบายมาก ทั้งข้าวโพด ทั้งถั่วลิสง มีโอกาสได้รับความเสียหายเพราะเชื้อรา “แอสเพอร์จิลลัส ฟลาวัส” นี่ได้ง่ายทั้งนั้น จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องสนใจแก้ไขกันให้ดีขึ้นในปัจจุบันนี้

ทางภาครัฐบาลเอง ก็ได้ดำเนินการให้มีการสัมมนาหารือกันขึ้นครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อเดือนสิงหาคมปีที่แล้วนี้เอง โดยมีกรมวิชาการเกษตร กับกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหัวแรงสำคัญ และด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งของภาคเอกชนผู้เกี่ยวข้องอยู่กับวงการค้าข้าวโพดด้วย ก็ได้มีการตั้งคณะกรรมการข้าวโพดขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่หลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหเกี่ยวกับเรื่องข้าวโพดทั้งหมดรวมทั้งเรื่องอะฟลาท็อกซินด้วยนะครับ

ในแนวการแก้ไขระยะยาว ก็ได้เร่งศึกษาถึงความเป็นไปได้ ในอันที่จะชักจูงให้เกษตรกรเปลี่ยนฤดูการปลูกข้าวโพด ร่นจากต้นฤดูฝนอย่างที่เคยเคยกันมานานแล้วนั้น เปลี่ยนมาปลูกในช่วงกลางหรือปลายฤดูฝน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้าวโพดที่แก่จัดในช่วงที่หมดฝนพอดี เพราะเมื่อมีแสงแดดจัดๆ ผักข้าวโพดก็จะแห้งสนิท เมล็ดข้าวโพดก็จะปราศจากเชื้อราพวกที่ทำให้เกิดสารพิษอะ-

ฟลาท็อกซินนี้ ก็จะได้เมล็ดที่ดีมีคุณภาพลดภัยขึ้น และถูกต้องตามความต้องการของตลาดต่างประเทศดีขึ้นด้วยอย่างแน่นอน เพราะถึงอย่างไรก็ตาม จากภาวะความแห้งแล้งอดอยากหิวโหย ที่ได้เพิ่มทวีร้ายแรงเกิดขึ้นในซีกโลกต่าง ๆ ของเราขณะนี้ ก็จะทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องการข้าวโพดกันมากขึ้นทั้งนั้น ข้าวโพดจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งละ ที่ยังคงจะต้องทำการปลูกกันอยู่คู่กับเมืองไทยของเราต่อไปได้แน่ ๆ

สำหรับการเปลี่ยนฤดูการปลูกข้าวโพด เลื่อนมาปลูกรุ่นเดียวในช่วงกลางหรือปลายฤดูฝนนั้นก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องเลือกมาปลูกแต่ข้าวโพดพันธุ์ที่ดี ให้ผลผลิตต่อไร่ได้สูงจริง ๆ ซึ่งจะคุ้มค่าอย่างเช่นข้าวโพดพันธุ์ “สุวรรณ ๑” ซึ่งเป็นพันธุ์มาตรฐาน มีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๑๑๐ วัน มีความต้านทานโรคน้ำค้างได้ดี ที่ปลูกในช่วงที่มีฝนสมบูรณ์ดี ก็จะให้ผลได้ประมาณ ๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือถ้าเป็นข้าวโพดพันธุ์ “สุวรรณ ๒” ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีอายุสั้นกว่า คือประมาณ ๙๐ วัน ก็เก็บเกี่ยวได้แล้วนั้น ก็จะให้ผลผลิตได้เฉลี่ยเพียงประมาณ ๖๐๐ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น แต่ถ้าเป็นข้าวโพดลูกผสมพันธุ์ใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมมากที่สุดในขณะนี้ ยังไม่ได้รับการตั้งชื่อเป็น

ทางการ คือข้าวโพดพันธุ์ “สุวรรณ ๒๓๐๑” นั้น ก็จะให้ผลผลิตได้ประมาณ ๘๐๐-๑,๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ นี่เป็นในช่วงที่มีฝนมีน้ำอุดมดินะครับ

แต่ถ้าเป็นการปลูกในช่วงปลายฝนต้นฤดูแล้ง หรือการปลูกในฤดูฝนแต่ฝนเกิดทิ้งช่วงแล้งจัดขึ้นมา ซึ่งมักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ นั้น ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมเปิด คือ ทั้งพันธุ์สุวรรณ ๑ และ สุวรรณ ๒ ออกจะสู้แล้งไม่ไหว ถ้าไม่ตายไปก่อนผลผลิตที่ได้อย่างเก่งก็คงจะได้ในราว ๑๐๐-๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้นเอง แต่ถ้าเป็นลูกผสมเดี่ยวพันธุ์ใหม่ คือ “สุวรรณ ๒๓๐๑” จะให้ผลได้สูงกว่า ถ้ามีน้ำพอให้มันตั้งตัวได้ก็จะสามารถให้ผลผลิตในราว ๔๐๐-๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ได้อย่างสบาย เพราะมันมีความสามารถทนความแล้งได้ดีกว่านั่นเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ตรงกับความต้องการของวงการเกษตรไทยปัจจุบันนี้ ในการที่จะช่วยทำให้ข้าวโพดไทยเรามีลู่ทางปลอดภัยจากสารพิษอะฟลาท็อกซินได้แน่นอนดีขึ้นแล้ว

ทั้งนี้ก็เพราะว่าในฤดูแล้งนั้น ข้าวโพดพันธุ์ดี ๆ ต่างก็ทนความแห้งแล้งไม่ไหว คงปลูกได้ก็จำกัดเฉพาะในที่ที่มีแหล่งน้ำชลประทานช่วยได้เพียงพอเท่านั้น จะปลูกข้าวโพดพันธุ์พื้นเมืองที่ทนแล้งได้สักหน่อย แต่ผลผลิตก็มีให้ต่ำเหลือเกิน ปลูกไปก็ขาดทุน

ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสม “สุวรรณ ๒๓๐๑”

เปล่า ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องหันเข้าหาพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมที่มีลักษณะทนแล้งด้วยจึงจะดี อย่างเช่น ข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว “สุวรรณ ๒๓๐๑” ที่ว่าเป็นต้น

โครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ประสบผลสำเร็จอย่างงดงามอีกขั้นหนึ่ง ในการวิจัยผลิตข้าวโพดลูกผสมเดี่ยวได้พันธุ์ใหม่ คือ “สุวรรณ ๒๓๐๑” มีต้นเตี้ย มีระบบรากลึก ลำต้นก็แข็งแรง ด้านทานการหักล้มได้ดี ทนต่อโรคราน้ำค้างได้ดีเช่นเดียวกันพันธุ์สุวรรณ ๑ และ ๒ และลักษณะฝักสมบูรณ์ดี

แม้ในสภาวะฝนแล้งก็ยังสามารรถให้ผลผลิตได้สูงกว่าข้าวโพดพันธุ์สุวรรณ ๑ ถึง ๒๒% และถ้าปลูกในที่ที่มีดินและน้ำ

แพร่หลายแล้ว เมื่อปี ๒๕๒๓ ก็ได้วิจัยพบข้าวโพดพันธุ์ใหม่ ที่สกัดจากพันธุ์ “สุวรรณ ๑” ในรอบการคัดเลือกที่ ๔ เป็นพันธุ์ประเภทลูกผสมเดี่ยว ซึ่งหมายถึงลูกชั่วแรกที่ได้จากการผสมระหว่างสายพันธุ์แท้ ซึ่งมีความแตกต่างด้านพื้นฐานพันธุกรรมมาก ๒ สายพันธุ์ โดยเป็นสายพันธุ์พ่อแม่ที่ผ่านการคัดเลือกมาหลายชั่วแล้ว คือ “สุวรรณ ๑๔๐๗” เป็นต้นแม่พันธุ์ กับ “สุวรรณ ๑๔๑๑” เป็นต้นพ่อพันธุ์ ได้เป็นลูกผสม “สุวรรณ ๒๓๐๑” ซึ่งมีลักษณะต้นเตี้ย และทนแล้งได้ดีมาก จึงได้ทำการวิจัยต่อมา โดยได้คัดพันธุ์นี้ส่งไปปลูกทดลองในแปลงปลูกของทางราชการ และของเกษตรกร ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งก็ได้มีทั้งบริษัทเอกชน

สุวรรณ ๑ จึงดูแลรักษาง่าย ในขณะที่ฝักแห้งเหลืองแล้วแต่ต้นยังเขียวอยู่ ทำให้สามารถใช้เครื่องจักรกลท่อนแรงเข้าทำการเก็บเกี่ยวในไร่นาได้ผลดีขึ้นมาก นอกจากนี้ยังมีอายุสั้นกว่าพันธุ์ “สุวรรณ ๑” ลักษณะฝักป้อมสั้น มีเปลือกหุ้มเมล็ดดี มีเมล็ดเต็มถึงปลายฝัก เมล็ดหัวแข็ง สีเหลืองส้ม มีคุณค่าทางอาหาร สัตว์สูง เป็นที่ต้องการของตลาดดีมาก

การผลิตข้าวโพดลูกผสมเดี่ยวพันธุ์สุวรรณ ๒๓๐๑ มาให้เกษตรกรได้ปลูกกันดังกล่าวนี้ กระทำได้ค่อนข้างยากและต้องใช้ต้นทุนสูงเล็กน้อย ทางศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ที่เป็นแหล่งผลิตได้แห่งเดียวในปัจจุบันนี้ ก็มีต้นพ่อและต้นแม่พันธุ์ที่ใช้ผสมกัน คือ พันธุ์สุวรรณ ๑๔๐๓ กับ สุวรรณ

๖๖

ทุกวันนี้ ปัญหาเรื่องสารพิษอะฟลาท็อกซินในข้าวโพด มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชนบทของไทยไม่น้อย ประเทศที่สั่งซื้อข้าวโพดจากประเทศเราไป หากตรวจพบว่า มีสารอะฟลาท็อกซินสูงเกินอัตรามาตรฐานสากลที่กำหนด ข้าวโพดจำนวนนั้นก็จะถูกส่งกลับคืนมา ปัญหานี้เห็นทีจะปล่อยทิ้งเฉยไว้ไม่ได้แล้ว ทุกฝ่ายจะต้องเร่งช่วยกันแก้ไข

๙๙

สมบูรณ์ดี จะให้ผลผลิตได้ถึง ๑,๒๐๕.๙ กก./ไร่ และในปี ๒๕๒๖ ที่แล้วมานี้เอง เกษตรกรที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอุทัยธานี ได้นำเอาไปปลูกและบำรุงอย่างดีก็ได้ผลถึง ๑,๔๗๘ กก./ไร่ มากกว่าที่ปลูกกันอยู่ทั่วไปขณะนี้เป็นอย่างยิ่ง จะช่วยให้ชาวไร่ข้าวโพดได้รับผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจยิ่ง

ทีมงานวิจัยโครงการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดที่สถานีวิจัยสุวรรณวาจกกสิกิจ สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนินงานร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา หลังจากที่ได้รับความสำเร็จในการผสมพันธุ์เปิด ได้ข้าวโพดพันธุ์ “สุวรรณ ๑” และ “สุวรรณ ๒” มาให้ปลูกกัน

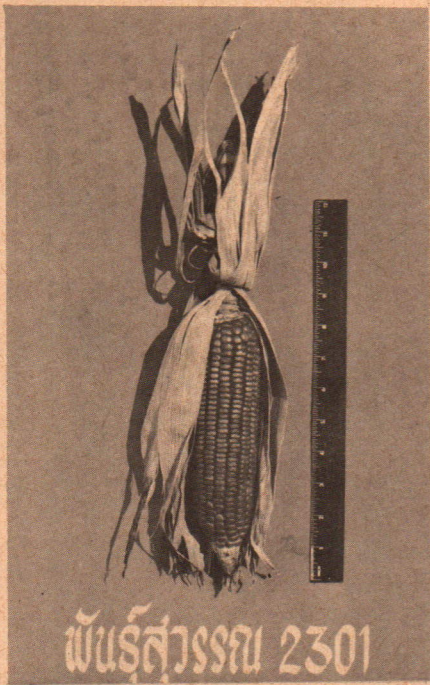
และหน่วยงานต่างประเทศ ได้มีมาขอรับเมล็ดพันธุ์ใหม่นี้ไปทำการปลูกทดลองด้วยหลายราย

ผลสรุปที่ได้จนถึงฤดูเก็บเกี่ยว ในปี ๒๕๒๖ ล่าสุดนี้ ปรากฏว่าข้าวโพดพันธุ์ใหม่ “สุวรรณ ๒๓๐๑” นี้ ให้ผลได้ดีกว่าพันธุ์ “สุวรรณ ๑” และ “สุวรรณ ๒” ที่เห็นลักษณะดีอย่างเด่นชัดอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ มีระบบรากลึกดีกว่า จึงต้านทานต่อการหักล้ม และทนแล้งได้ดี สามารถปลูกได้จำนวนต้นต่อไร่เพิ่มมากขึ้นด้วย ขนาดในที่มีฝนแล้งจัดก็ยังไม่ให้ผลผลิตได้ประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าปลูกในที่ดินและน้ำสมบูรณ์ดี และปลูกระยะห่างพอเหมาะ จะให้ผลผลิตได้ถึงต้นละ ๒ ฝัก ต้นก็เตี้ยกว่าพันธุ์

๑๔๑๑ นี้อยู่จำกัดมาก

ที่ว่าจำกัดนั้น ก็เพราะทั้งต้นพ่อและต้นแม่พันธุ์ที่ว่านี้ ตัวของมันเองจะมีผลผลิตได้ต่ำมาก คือ อย่างเก่งก็ได้ในราว ๑๐๐-๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้นเอง การจำหน่ายเมล็ดพ่อ-แม่ พันธุ์ทั้งสองดังกล่าวนี้ จึงมีราคาแพงถึงประมาณ ๕,๐๐๐ บาทต่อเมล็ด ๑๐๐ กรัม หรือประมาณเมล็ดละ ๑๐ บาท เชื่อว่าแพงมาก เพราะมันมีผลผลิตต่อไร่ต่ำมากนั่นเอง

แต่เมื่อเอาเมล็ดพันธุ์จากต้นแม่และต้นพ่อพันธุ์ทั้ง ๒ ดังกล่าวนี มาปลูกในระบบอัตราส่วนต้นแม่ ๔ แถว ต่อต้นพ่อ ๒ แถว เมื่อได้มีการผสมเกสรสมบูรณ์ดีแล้ว จึงจะได้เป็นเมล็ดพันธุ์สุวรรณ ๒๓๐๑ ขึ้น

มา ซึ่งเมื่อนำเมล็ดพันธุ์ ๒๓๐๑ ที่ได้นี้ไปปลูก ก็จะได้ผลผลิตต่อไร่สูงมากดังที่กล่าวแล้ว คือ ถ้ามีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ดี ก็สามารถจะให้ผลผลิตได้ถึง ๑,๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ได้ไม่ยากเลย

แต่ข้อเสียของพันธุ์ สุวรรณ ๒๓๐๑ ก็มีอยู่ที่ว่า เพราะมันเป็นข้าวโพดพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว จึงต้องให้เมล็ดพันธุ์ลูกผสมที่ผลิตขึ้นใหม่เสมอ ไม่สามารถที่จะคัดเลือกเก็บเมล็ดพันธุ์จากฝักที่ดี ๆ ไว้ทำพันธุ์ปลูกต่อไปได้เอง อย่างพันธุ์สุวรรณ ๑ หรือสุวรรณ ๒ นั้นได้ แต่ข้อที่ตี คือ ผลกำไรที่ได้จากการผลิตนั้น มีมากจนเกินพอที่จะหักล้างข้อเสีย นั้นไปได้สบายมาก

ขณะนี้ผลงานวิจัยก็ได้สำเร็จออกมาดังกล่าว ได้รับการนำไปปฏิบัติเพาะปลูกกันจริง ๆ ในไร่ข้าวโพดกว่า ๒๐ จังหวัดแล้ว ในฤดูกาลผลิตปี ๒๕๒๗ นี้ ทางศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ก็คาดว่าจะผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมพันธุ์ “สุวรรณ ๒๓๐๑” นี้ ออกเผยแพร่ได้อีกประมาณ ๒๕-๓๐ ตันเท่านั้นเอง ทั้งนี้ก็เพราะมีข้อจำกัดเรื่องน้ำที่ต้องใช้มากในการผลิตต้นพ่อแม่พันธุ์ ที่ทางศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างฯ หรือไร่สุวรรณวาทกสิกิจ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แห่งนี้ ยังมีแหล่งน้ำอยู่จำกัดมากนั่นเอง

ซึ่งถ้าหากทางรัฐบาลจะมองเห็นความสำคัญ ของการแก้ปัญหาอะพลาท็อก-

ซินในข้าวโพด โดยการใช้พันธุ์ “สุวรรณ ๒๓๐๑” เข้าช่วยเหลือในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ก็คงไม่เป็นการสุดวิสัยที่จะหาเงินมาช่วยเหลือเสริมสร้างแหล่งน้ำเพิ่มให้บ้าง ซึ่งถ้าจะเจอน้ำบาดาลอย่างที่มีใช้อยู่แล้วให้อีกสัก ๑-๒ บ่อ ในวงเงินเพียงไม่กี่ล้านบาท แต่จะมีผลช่วยให้สามารถทำการผลิตเมล็ดข้าวโพดพันธุ์ใหม่ที่ทนแล้งได้ดีขึ้นนี้ ไว้เผยแพร่ให้พี่น้องชาวไร่ซื้อหาไปปลูกหนืออะพลาท็อกซินกันได้ในราคาถูก ๆ ได้อย่างเพียงพอดีขึ้น จะดีกว่าที่จะปล่อยให้ชาวไร่ต้องเสี่ยงซื้อเมล็ดพันธุ์ในราคาแพง ๆ จากแหล่งที่ไม่อาจจะเชื่อถือหรือมั่นใจได้นั้นอีกต่อไป

ถ้ายังขึ้นปลูกข้าวโพดกันอยู่ในระบบเดิม และแก้ไขเรื่องสารพิษอะพลาท็อกซินนั้นไม่ได้ ปลูกแล้วประเทศไหนเขาจะซื้อข้าวโพดไทยเราอีกต่อไป จึงควรจะเร่งแก้ไขกันเสียตั้งแต่เดี๋ยวนี้จะไม่ดีกว่าหรือครับ?

แปลงข้าวโพดลูกผสมสุวรรณ ๒๓๐๑ ที่ประสบผลแล้งเป็นเวลา ๑ เดือน แต่ยังให้ผลผลิตถึง ๕๖๐ กิโลกรัม/ไร่

ดำเนินงานสำคัญของกลุ่มเกษตรกรไว้ ๓ ด้านด้วยกัน คือ ต้องมีฐานะการเงินที่มั่นคง ต้องมีความสามารถในการบริหารธุรกิจ และต้องมีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะฐานะทางการเงินของกลุ่มนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่บอกถึงความมั่นคงของกลุ่ม หากกลุ่มมีทุนดำเนินงานมากก็สามารถให้ความช่วยเหลือสมาชิกในด้านต่าง ๆ ได้มาก โดยเฉพาะการลงทุนประกอบอาชีพการเกษตร

เงินทุนปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรทำนาควนเมา กว่า ๒ ล้านบาทนี้ ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในรูปของเงินกู้ โดยคณะกรรมการกลุ่มฯ ได้ขอความร่วมมือจากสมาชิกในการนำหลักทรัพย์มารวมกัน ค้ำประกันเงินกู้ ปรากฏว่าสมาชิกได้ให้ความร่วมมือด้วยการยินยอมจำนองที่ดินเป็นจำนวน ๓๐ สัญญา รวมเนื้อที่ประมาณ ๑๑๖ ไร่ คิดเป็นมูลค่ากว่า ๔ แสนบาท กลุ่มเกษตรกรทำนาควนเมาได้ลงทุนประกอบอาชีพอีกทอดหนึ่ง และได้ทำสัญญาในวงเงิน ๑,๑๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ไปลงทุนประกอบอาชีพอีกทอดหนึ่ง และได้ทำสัญญาเครดิตเพื่อจัดหารัฐการเกษตรให้กับสมาชิก เบิกเงินเกินบัญชี ในวงเงิน ๑ แสนบาท ซึ่งสัญญาเครดิตทั้งสองประเภทนี้ ธนาคารเรียกเก็บดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐ ต่อปี

เงินทุนในแหล่งอื่นนั้น นอกจากเงินทุนสำรองซึ่งได้มาจากกำไรสุทธิของแต่ละปีแล้ว ก็ยังมีเงินทุนเรือนหุ้นที่เกษตรกรแต่ละคนถือหุ้นในฐานะสมาชิก หุ้นละ ๕๐ บาท เป็นจำนวน ๓,๖๒๐ หุ้น คิดเป็นเงิน ๑๘๑,๐๐๐ บาท

ธุรกิจเงินกู้

ธุรกิจเกี่ยวกับเงิน ๆ ทอง ๆ อีกประเภทหนึ่งที่กลุ่มเกษตรกรทำนาควนเมาได้ทำ

สมาชิกกำลังฝากเงิน

เนินการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรสมาชิก นั่นคือการให้เงินกู้แก่สมาชิก ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ เงินกู้ระยะสั้น ระยะเวลาส่งชำระคืนไม่เกิน ๑๒ เดือน และเงินกู้ระยะปานกลาง ระยะเวลาส่งชำระคืนไม่เกิน ๔-๕ ปี คณะกรรมการกลุ่มฯ ได้ดำเนินงานให้สมาชิกกู้เงินทั้ง ๒ ประเภทนี้มาตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๒๔ มีสมาชิกมาขอให้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเป็นจำนวนกว่า ๕๐ ราย ส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้ระยะปานกลาง โดยกู้เพื่อสร้างบ้านพักอาศัย ซื้อรถไถนา ซื้อที่ดินที่สวน ซื้อเครื่องสีข้าว ซื้อวัวใช้งาน ซื้อเครื่องสูบน้ำ บุกเบิกสวน ทำสวนยางพารา สร้างยุ้งฉาง ขุดสระ และมีเงินกู้ระยะสั้นเพียงรายเดียว เพื่อไปลงทุนเลี้ยงหมูขุน เมื่อปิดบัญชีปีที่แล้วสมาชิกที่ขอกู้ดังกล่าวได้นำเงินมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนด และก่อนกำหนด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ ของเงินที่ให้กู้ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม การกู้เงินของสมาชิกก็ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งหลักทรัพย์ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินซึ่งเกษตรกรสมาชิกจำนองไว้กับกลุ่ม เป็นจำนวนเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑,๓๒๐ ไร่ ประเมินค่าได้กว่า ๓ ล้านบาท

เรื่องของเงิน ๆ ทอง ๆ นี้ แม้คณะกรรมการดำเนินงานจะไม่ใช่นักธุรกิจ นักการธนาคาร หรือนักเศรษฐศาสตร์ แต่ก็สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รอบคอบ

และประสบความสำเร็จพอสมควร สามารถเพิ่มพูนฐานะทางการเงินของกลุ่มให้แน่นหนา มั่นคงขึ้นได้ด้วยผลงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

บริการและช่วยเหลือสมาชิก

นอกเหนือจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงินโดยตรงแล้ว กลุ่มเกษตรกรทำนาควนเมา ยังได้ช่วยเหลือสมาชิกในด้านอื่น ๆ ด้วย คือ ได้ทำการรวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกของสมาชิกเพื่อแปรสภาพเป็นข้าวสารจำหน่ายให้กับสมาชิกที่ไม่ได้ทำนา เพื่อให้สมาชิกผู้ชายและสมาชิกผู้ซื้อข้าวและ ซื้อผลผลิตได้ในราคาที่ ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

สำหรับเกษตรกรผู้ทำนาเอง ทางกลุ่มฯ ก็มีโรงสีที่จะให้บริการสีข้าวเพื่อบริโภคให้กับสมาชิกพร้อมทั้งมีบริการขนส่งสินค้าผลิตภัณฑ์และสิ่งของอื่น ๆ ด้วย

ทางด้านสวัสดิการเกษตร เครื่องทุนแรง และสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพบางประเภท ทางกลุ่มฯ ได้จัดหามาจำหน่ายให้กับสมาชิก โดยใช้เงินออมทรัพย์ และเงินกู้สวัสดิการธนาคารในวงเงิน ๑ แสนบาทนั้น โดยวิธีหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็น รถไถนา ปุ๋ยเคมี อาหารสัตว์ สินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกได้เป็นอย่างดี

บทส่งท้าย

กลุ่มเกษตรกรทำนาควนเมา ก็นับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ในบ้านเราประสบมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน นั่นคือ ความยากจน... ความยากจนที่เกิดจากการเอารัดเอาเปรียบของคนอื่น ความยากจนที่เกิดจากการขาดความรู้ที่จะนำไปพัฒนา ไร่ นา ของตนเอง ความยากจนที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความยากจนที่เกิดจากอะไรอีกหลาย ๆ อย่าง... และการรวมกลุ่มกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเช่นนี้ คงจะเป็นนิมิตหมายที่ดีว่าเกษตรกรบ้านเรา รู้จักช่วยเหลือตัวเองที่จะพัฒนาของตนให้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ พร้อมกันก็ได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของเกษตรกรว่าสามารถที่จะดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

คุยกับวารสารไทย

๑

คุยกับวารสารไทยคราวนี้ ผมต้องขออภัยท่านผู้อ่านด้วยที่ต้องเขียนจากความจำ เพราะที่ตอบไว้เดิมด้วยคำถามของท่านผู้อ่านที่ส่งมาได้สูญหายไป หาเท่าใดก็ไม่พบ ชื่อของผู้ถามก็จำไม่ได้ จำได้แต่เนื้อเรื่องเท่าที่เขียนนี้ ซึ่งอาจไม่ครบตามที่ถาม ถ้าหากไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่ท่านถามมาก็โปรดเขียนมาใหม่จะครับ

๑. เรื่องขายฝาก

มีผู้ถามว่า การขายฝากไม่เป็นธรรม จะแก้ไขอย่างไร รัฐบาลมีนโยบายอย่างไร

ตอบ เรื่องนี้ผมขอตอบว่า คณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้พรรคการเมืองพรรคหนึ่งจัดการแล้ว ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ประธานอนุกรรมการฯ เป็นผู้ส่งเพราะเห็นว่าความยุติธรรมเป็นอุดมการณ์ของชาติอย่างหนึ่ง ท่านส่งให้พรรคไหนผมไม่ทราบ จำได้แต่ว่า ในร่างเดียวกันนั้นขอแก้ไข ๒ เรื่อง คือ

- ๑) เรื่องขายฝากที่ท่านถามมานี้ กับ
- ๒) เรื่องแย่งครอบครองที่ดินมือเปล่า (ไม่มีโฉนด)

ที่เราขอแก้เรื่องขายฝากก็เพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรมอย่างท่านผู้อ่านเห็นนั่นแหละ ไม่ใช่พอตินะครับ มันสุดโหดเลย ชาวไร่ชาวนาสัญที่ดินให้นายทุนอย่างมากมาย จนบางคนไม่มีแม้กระทั่งแผ่นดินจะอยู่ อย่างว่าแต่แผ่นดินจะทำกินเลย มันเสียอยู่หลายจุดครับ จุดแรกก็คือว่า ถ้าไม่ไถ่คืนภายในกำหนดก็หมดสิทธิที่จะไถ่คืน ความร้ายมันไม่อยู่ที่ว่าผู้ขายฝากไม่มีเงินจะไถ่คืนนะครับ เงินนั้นมี แต่ผู้รับซื้อฝากโดยมากใช้ลูกไม้เล่ห์กลต่าง ๆ ให้ผู้ขายฝากชะล่าใจ ไม่ไถ่ในกำหนด เช่นบอกว่า “ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไรนะ มีเมื่อไรค่อยมาไถ่ก็ได้” พอพ้นเวลาแล้วกลายเป็นคนละคน บอกว่า ถ้าจะไถ่จะเอาเท่านั้นเท่านั้น ราคาเดิมไม่ได้ โดยมากขายฝากกันไว้ในราคาต่ำ ประมาณ ๑ ใน ๔ ของราคาจริง บางที ๑ ใน ๑๐ ก็มี เพราะผู้ขายฝากต้องการเงินเล็กน้อย พอขาดสิทธิแล้วเขาจะเอาเต็มที่ ทางแก้ของผู้ขายฝากมีอยู่ทางเดียว ครับ คือ น้ำตาเช็ดหัวเข่า ตบหัวใจไปแล้วก็ตาย บางรายผู้รับซื้อฝากทำสัญญาผ่อนเวลาให้ผู้ขายฝากด้วยซ้ำไป เช่น พอจะครบเวลาขายฝาก ๑ ปี ก็ทำสัญญายืดเวลาให้อีก ๖ เดือนเป็นต้น แต่เปล่าประโยชน์ครับ เพราะกฎหมายห้ามยืดเวลาขายฝาก เพราะ

ฉะนั้น ที่คู่สัญญายืดเวลากันออกไปนั่นจึงขัดต่อกฎหมาย และเป็นโมฆะ เท่ากับไม่ได้ยืด พอพ้นระยะขายฝาก ๑ ปีแล้วผู้รับซื้อฝากกลายเป็นคนใหม่ ผู้ขายฝากไปขอไถ่ไม่ยอมพูดด้วย บอกให้ไปพูดกับทนาย ผู้ขายฝากโมโหจัดแจ้งฟ้องแต่ไร้ประโยชน์ คือฟ้องแล้วก็ไม่มีทางชนะ น่าเวทนาจริง ๆ เท่านั้นไม่พอนะครับ ขายฝากนี้ปกติกำหนดราคาไถ่ไว้มากกว่าราคาขาย ใช้ใหม่ครับ พุดง่าย ๆ ก็คือ เขาเอาดอกเบี้ยไปบวกเข้าเป็นเงินต้น ถ้าดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปีตามกฎหมายก็ไม่มีใครเขาว่าอะไร แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ เขาคิดเอาดอกเบี้ยเกินกฎหมาย เช่น ร้อยละ ๑๐ ต่อเดือนเป็นอาทิไปบวกเข้า สมมติว่า ขายฝากกัน ๓๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน ขายฝากกัน ๑ ปี ก็ดอกเบี้ยเป็น ๓๖,๐๐๐ บาท มันเกินกว่าเงินต้นเสียอีกรวมเงินต้น ๓๐,๐๐๐ บาทกลายเป็นราคาไถ่ ๖๖,๐๐๐ บาท แต่กฎหมายก็ยอมครับเวลานี้ เพราะถือว่าเป็นเรื่องขายฝาก ไม่ต้องห้าม เห็นว่านั่นไม่ใช่เรื่องดอกเบี้ยเกินอัตรา แต่เป็นเรื่องกำหนดราคาไถ่คืน ซึ่งจะกำหนดกันสูงเท่าไรก็ได้ การแก้ไขคราวนี้เราปิดไว้หมดครับ และเมื่อครบกำหนดขายฝากแล้วกฎหมายที่แก้ไขบังคับให้ผู้รับซื้อฝาก

มีจดหมายถามผู้ขายฝากเสียก่อนว่าเขาจะไถ่ถอนหรือไม่ และต้องใช้เวลาเขาไม่น้อยกว่า ๑ เดือน ถ้าเขาไม่ไถ่จึงให้หลุดเป็นสิทธิแก่ผู้รับซื้อฝาก และถ้ามีการตุกติกคิดดอกเบี้ยเกินอัตราบวกเข้าเป็นเงินค่าไถ่ถอนแล้วละก็ การขายฝากทั้งหมดเป็นโมฆะเลย ผมคิดว่าพอจะคุ้มครองพี่น้องประชาชนได้บ้าง ทางที่ดีควรเลิกไม่ให้มีการขายฝากเลย ผมเองสงสารพี่น้องประชาชนมาก ผู้แทนของท่านน่าจะได้อาใจใส่ในเรื่องนี้นานแล้ว ดูเหมือนรัฐบาลอาจารย์หม่อมเสนีย์ปราโมช ก็เคยคิดที่จะเลิกกฎหมายขายฝากที่แล้วแต่เกิดปฏิกิริยาเสียก่อนหรืออะไรนี้แหละสรุปความว่าทำไมไม่สำเร็จ มันจึงได้เป็นเสียอยู่อย่างนี้ เจ้าพนักงานที่ดินเห็นเหตุการณ์อย่างนั้นจนเบื่อแล้ว ท่านหนึ่งที่อำเภอท่าลี่จังหวัดเลยเล่าให้ผมฟังว่า เห็นราษฎรมาขายฝากที่ดินแล้วอยากจะร้องให้ เพราะอยากช่วย แต่ไม่อาจช่วยได้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าราษฎรเสียเปรียบนายทุน เหมือนกับว่าเห็นเขาถูกโกงต่อหน้าต่อตา ถ้าท่านผู้อ่านมีอะไรก็ได้โปรดเขียนไปหาท่านนายกฯ บ้างนะครับ ท่านก็อยากจะรู้ความเดือดร้อนของประชาชนเหมือนกัน

ที่ผมใคร่จะเรียนพี่น้องประชาชนอีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องแย่งการครอบครองที่ดินมือเปล่า ที่ดินไม่มีโฉนด ได้แก่ที่ดิน น.ส.๓ และที่ดิน ตาม ส.ค.๑ หรือใบจอง พวกนี้ ถูกแย่งเพียงปีเดียว ปีเดียวนะครับ ยังไม่ทันจะรู้สึกตัวเลย เจ้าของฟ้องเอาคืนไม่ได้เสียแล้ว ซึ่งต่างกับที่ดินมีโฉนด ต้องแย่งกันนานถึง ๑๐ ปี มันต่างกันฟ้าดินเลย ซึ่งเป็นความไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง อันนี้ก็ขอแก้ไปพร้อมกับเรื่องขายฝาก ให้แย่งกันนานถึง ๕ ปี ผมเคยบอกพี่น้องไปแล้วเมื่อ ๒ ปีก่อนว่า เรื่องอายุความแย่งการครอบครองที่ดินมือเปล่านี้ผมเคยขอแก้ผ่านทางท่านนายกฯเปรม ท่านมีบัญชาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแก้ไข ซึ่งทางกฤษฎีกาท่านก็สนใจดีครับ ท่านร่วมกับกรมที่ดินยกร่างแก้ไขประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๖ เพิ่มเป็น มาตรา ๖ ทวิ ให้ที่ดินมือเปล่าหรือที่ดินไม่มีโฉนดนี้ต้องแย่งกันนานถึง ๕ ปี ผมทราบข่าวดีใจจึงได้บอกกล่าวพี่น้องมา แต่พอร่างกฎหมายดังกล่าว

ไปถึงกระทรวงมหาดไทยก่อนเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี กรรมการกฎหมายซึ่งมาจากกรมอัยการไม่เห็นด้วย คือท่านเห็นว่า เป็นการช่วยนายทุน ร่างกฎหมายดังกล่าวก็เลยม้วนลื้อไปขึ้นกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นที่น่าเสียตายจริง นี่แหละครับคือประชาธิปไตย ใครจะคิดอย่างไรก็ได้ ถ้าคิดดีผลก็เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ขอให้พี่น้องประชาชนภาวนาให้การแก้ไขคราวนี้สำเร็จสิ้นครับ ระหว่างที่ยังไม่มีการแก้ไขนี้ หากมีใครเข้ามาแย่งครอบครองที่ดินของท่านแล้วก็ให้รีบฟ้องศาล ศาลจริง ๆ นะครับ ไม่ใช่ไปแจ้งตำรวจ หรือไปหานายอำเภอ ต้องไปฟ้องชั้นไล่ที่ศาลยุติธรรมที่ตัวจังหวัดในนั้น มิฉะนั้นไม่มีผลทำให้อายุความ ๑ ปี หยุตลงเลย สำหรับเรื่องขายฝากนั้น ถ้าเวลาท่านไปไถ่คืนนั้น ผู้รับซื้อฝากหลบหน้า ก็ให้หอบเงินค่าไถ่ไปแจ้งตำรวจ หรือเจ้าพนักงานที่ดิน ให้เจ้าพนักงานบันทึกไว้ว่าท่านได้ใช้สิทธิไถ่ถอนภายในกำหนดแล้ว แต่ผู้รับซื้อฝากไม่ยอมเอง อย่าลืมนัดผู้รับซื้อฝากเสียด้วย อยู่ ๆ หอบเงินไปไถ่เขาอาจไม่สะดวกได้ ถ้าท่านนัดเขาแล้วเขาหลบหน้า และท่านได้แจ้งความให้เจ้าหน้าที่บันทึกไว้ดังผมได้แนะนำมาแล้วนั้น ท่านฟ้องขอให้ชดเชยไถ่ถอนได้ แม้จะฟ้องพ้นเวลาขายฝากแล้วก็ตาม โดยถือว่าท่านได้ใช้สิทธิไถ่ถอนในกำหนดแล้ว แต่เจ้าเงินเขาไม่ยอมเอง

๒. กำนันผู้ใหญ่บ้านกับการพัฒนา

ผู้อ่านท่านหนึ่งเขียนมาทำนองรำพึงพอจับใจความได้ว่า ทำอย่างไรการปกครองท้องถิ่นจึงจะเจริญ กำนันผู้ใหญ่บ้านรับค่าตอบแทนเพียงนิดเดียว

ตอบ ที่ผู้ถามขึ้นต้นว่า การปกครองท้องถิ่นแต่ตามด้วยกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น ผมเห็นว่าไม่ค่อยจะเข้ากันนัก การปกครองท้องถิ่นนั้นเราหมายถึงท้องถิ่นที่มีการปกครองตนเอง เช่น เทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เป็นต้น ส่วนตำบลและหมู่บ้านเป็นหน่วยของการปกครองส่วนภูมิภาค ผมเห็นว่าชนบทนั้นจะเจริญได้ก็ต่อเมื่อทุกคนในชนบทรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาโดยเห็นแก่ประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้นแหละครับ เป็นผู้นำที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด รู้ว่าอะไรคือปัญหา อะไรควรแก้ควรปรับปรุง เป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ถ้ากำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถ สุจริต และทำงานเพื่อความเจริญของชนบท ไม่คิดที่จะหาแต่ประโยชน์ส่วนตนแล้วผมว่าไม่ซ้ำก็เจริญ แต่ทราบใดที่หาแต่ประโยชน์กัน ความเจริญก็มีขึ้นได้ยาก เวลานั้นะครับ เลือกตั้งที่กินเงินกันเกินตัว ต้องจำนำที่ไร่นามาสมัครกำนันผู้ใหญ่บ้านกัน เมื่อได้รับเลือกมาแล้วก็หาทางเอาคืน ผมว่าไม่มีทางดอกครับ ต่อให้เงินเดือนกันผู้ใหญ่บ้านมากยิ่งงกก็เถอะ ผมยังเห็นว่า วิธีเลือกและให้อยู่เป็นთอม ๆ ละ ๔ ปี หรือ ๕ ปี นั้นแหละครับดี อย่าว่าผมแทงใจดำเลยนะ เมื่อมีการเลือกตั้งคนก็จะได้แข่งขันกันทำดี คนเดิมมันแหละ ถ้าทำดีราษฎรเขาก็เลือก โดยไม่ต้องใช้เงินใช้ทอง และไม่ต้องคิดเอาคืน อีกอย่างหนึ่ง ผมคิดว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านควรมีความรู้เรื่องการปกครอง เวลานี้เลือกเข้ามาแล้วก็ทำไปตามที่เคยเห็นคนอื่นเขาทำมาหรือทำอยู่ โดยตัวเองไม่รู้เรื่องอำนาจหน้าที่ของตนในฐานะกำนันผู้ใหญ่บ้านเท่าที่ควร ตัวอย่างที่ผมเห็น ที่หมู่บ้านผม ผู้ใหญ่บ้านรับเลือกใหม่ไม่รู้อำนาจ

หน้าที่ของตน วันหนึ่งนักเลงมาอาละวาดในหมู่บ้าน แกเห็นก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ผมบอกจับกุมแกก็ไม่กล้า ความจริง กำนันผู้ใหญ่บ้านนั้น เป็นทุกอย่างในทางบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ในการจับกุมปราบปรามเหมือนกับตำรวจ พุดง่าย ๆ ก็คือ งานปกครองสาระพัดอย่างอยู่กับกำนันผู้ใหญ่บ้านหมด รวมทั้งเป็นศาลเตี้ย ทำหน้าที่ประนีประนอมยอมความคดีทั้งแพ่งและอาญา ตลอดจนหน้าที่เก็บภาษีบำรุงท้องที่ และแนะนำราษฎรในการทำมาหากิน เพราะฉะนั้น ท้องถิ่นชนบทจะเจริญได้นะครับผมว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านมีส่วนมากที่สุด ผมเห็นว่า กระทรวงมหาดไทยควรจะจัดอบรมความรู้กำนันผู้ใหญ่บ้าน และมีคู่มือแจกให้แก่ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับเลือกใหม่ทุกคน และกำนันผู้ใหญ่บ้านเองก็ต้องใส่ใจหาความรู้เกี่ยวกับการปกครอง ไม่นำประโยชน์ของตนเข้าไปเกี่ยวข้องพัวพันกับงานในหน้าที่

๓. ความผิดฐานลงประชาน

ผู้อ่านท่านหนึ่งถามว่า หลอกหลวงประชานมีโทษเท่าใด ทำไมจึงมีการหลอกหลวงกันมาก เกี่ยวกับส่งคนงานไปนอก

ตอบ ความผิดฐานฉ้อโกงประชานมีโทษจำคุกถึง ๕ ปี ครับ และศาลลงโทษหนักด้วย โดยเฉพาะหลอกพี่น้องประชานผู้ต้องการไปทำงานต่างประเทศ ศาลลงโทษเต็มที่เลย

ที่มีการหลอกหลวงกันมากก็เพราะราษฎรต้องการไปทำงานเมืองนอกกันมาก ต้องจำนำไร่นามาพันทนให้คนพวกนี้ ผมเห็นว่าถ้าประชาชนหมดความต้องการเมื่อใด ก็คงหมดการกดขี่กันเมื่อนั้น หรือมิฉะนั้นก็ทางการจัดส่งเสียเอง การโกงก็คงน้อยลงมาก ตามข้อเท็จจริงที่ผมไปศึกษาดูมาด้วยตนเองนะครับ ผู้มีใบอนุญาตให้จัดหางานก็มีสิทธิโกงเหมือนกัน ประชาชนต้องระวังครับ

๔. เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม

ผู้อ่านท่านหนึ่งถามว่า รัฐบาลมีจุด

ศาสนาทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือทำให้คนเป็นคนดี ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุข

ยืนอย่างไรเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม ทำไมจึงมีรูปภาพลามกมากขึ้น อยากจะให้รัฐบาลจัดให้มีการเทศน์ทาง ทีวี ทุกวันหลังข่าว

ตอบ ผมตอบเรื่องนี้ก็เหมือนเดิม เพราะไม่รู้จะไรมากไปกว่าผู้ถามนัก ที่รู้ก็คือว่า เรามีคณะกรรมการส่งเสริมศาสนา ซึ่งประกอบด้วยอนุกรรมการที่มาจากหลายศาสนา ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิก มี ร้อยตำรวจโท ชาญ มนูญธรรม เป็นประธาน ท่านก็พยายามทำงานกันเต็มที่เพื่อส่งเสริมศาสนาและศีลธรรม ได้ทำไปแล้วหลายอย่าง เช่น จัดสัมมนา ประชุมพระสังฆาธิการ พิมพ์หนังสือธรรมะออกเผยแพร่ ผมคิดว่าท่านทำดีที่สุดแล้ว จุดยืนก็น่าจะเป็นส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม ให้ศาสนิกทุกเหล่ามีความเข้าใจกัน มีความสามัคคีกัน ไม่มีความรู้สึกว่าเป็นเขาเป็นเรา พยายามที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึก ว่า ศาสนาทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน คือทำให้คนเป็นคนดี ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุข ปราศจากทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ให้ประชาชนมีศรัทธาในศาสนาอย่างถูกต้อง ไม่ใช่เชื่ออย่างมกมาย หรืออย่างคลั่งไคล้ อันจะก่อให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย สำหรับเรื่องภาพลามกนั้น เรามีกรรมการในเรื่องนี้โดยเฉพาะจัดการกับสิ่งลามกทุกอย่าง ความจริงตำรวจจับอยู่เรื่อยครับ ฟ้องศาลก็มาก ภาพลามกถูกริบเป็นต้น ๆ เลย ที่มีปรากฏอยู่คงไม่ถึงขนาดที่จะเอาผิด เป็นภาพศิลปะของคนหนุ่มคนสาวเสียส่วนใหญ่ ขอให้มองให้ทะลุเถอะครับ มองเข้าไปในตับไตไส้พุง

โน้น แล้วท่านจะเห็นความเป็นอนิจจัง มันเต็มไปด้วยสิ่งปฏิญญาคู่คู่ตึงนั้น ผมไปที่ญี่ปุ่น เห็นคนที่นี่เขาคุณธรรมสูง ขโมยไม่มี ทั้งของไว้ที่ไหนไม่ต้องกลัวว่าจะหาย แต่ก็เห็นเขามีหนังโป๊ขาย แต่ให้เฉพาะผู้ใหญ่ดู ผมถามเขาได้ความว่า เพิ่งมีขึ้นเมื่อภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง ตอนที่ยุद्धธรรมตะวันตกไหลป่าเข้ามา แต่ญี่ปุ่นเขาต่างกับเรามาแล้วในเรื่องร่างกายนี้ะครับ พ่อแม่ลูกอาบน้ำในอ่างเดียวกันได้ เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน สำหรับไทยเรานั้นผมเห็นว่า ยังอยู่ในระหว่างผสมผสาน แม้รัฐบาลจะพยายามให้ประชาชนมีศีลธรรม มีคุณธรรม รักชาชนบรรมนิยมประเพณีอันดีงามของไทยเราไว้ แต่ก็เลสมันก็ดึงประชาชนไปในทางโลก ๆ เราต้องพยายามครับ ที่ว่าควรจะมีเทศน์หลังข่าวนั้น ถ้าทำได้ดี พวกเราชาววารสารไทยก็ขอฝากเรื่องนี้ของท่านต่อไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ความจริงวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยก็ออกอากาศธรรมะทุกวันพระและสวดสัปดาห์ และวันเสาร์อาทิตย์ก็มีเทศน์ทางวิทยุหลายช่อง ตอนเช้า ๆ ก็มีการสอนศีลธรรมโดยศาสนาต่าง ๆ ทางวิทยุ เปิดฟังดูเถิดครับ โดยเฉพาะ ท.ท.ท. มีสอนกรรมฐานและวิปัสสนาด้วย ตั้งแต่ ๔ นาฬิกาเนะ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ถามมามีอะไรก็เชิญเขียนมาอีกนะครับ ไม่จำเป็นต้องเขียนมาที่พวกเราเท่านั้นเขียนถึงท่านนายกฯหรือใครต่อใครที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถามก็ได้ นั่นแหละคือประชาธิปไตย

๕. สอบถามเกี่ยวกับบริษัทเงินทุนบริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ว่าแตกต่างกันอย่างไร?

บริษัทเงินทุน

คือ บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด แล้วแต่กรณี ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจเงินทุนได้

ธุรกิจเงินทุน หมายความว่า ธุรกิจการจัดหาเงินลงทุนโดยการกู้ยืมหรือรับเงินจากประชาชน และใช้เงินนั้นในการให้กู้ยืมเงิน รับซื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงินตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต หรือใช้เงินนั้นในการประกอบกิจการต่าง ๆ ตามแต่ประเภทของธุรกิจเงินทุนที่ได้รับอนุญาต กล่าวคือ ประกอบกิจการเงินทุน

ธนาคารชาติศูนย์กลางของสถาบันการเงิน

ข้อแนะนำ

การที่ประชาชนจะฝากเงินไว้ในบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์โดยปลอดภัยนั้น ควรจะต้องพิจารณาข้อมูลหลายประการ เช่น ต้องดูงบการเงินของบริษัทว่าบริษัทมีฐานะการเงินอย่างไร ต้องพิจารณาถึงตัวบุคคลที่เป็นกรรมการบริหารของบริษัทว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด หากจะฝากเงินจำนวนมาก ควรพิจารณากระจายฝากตามบริษัทที่พิจารณาเห็นว่ามีความมั่นคง และการดำเนินงานน่าไว้วางใจได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าปรากฏว่าบริษัทใดให้ผลตอบแทนสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ควร

๖๖

ในช่วงนี้ หนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวเรื่องแชร์ล้ม ทรสต์ล้มกันเป็นประจำ ประชาชนก็ให้ความสนใจกันมาก เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว สำหรับเรื่องการเล่นแชร์นั้น คงจะแก้ได้ยาก เพราะเป็นการติดต่อสมยอมกันเองระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ไม่มีกฎหมายรองรับ หรือที่เรียกกันในทางวิชาการเป็นธุรกิจการเงินนอกระบบ ส่วนเรื่องของบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์หรือทรสต์นั้น จะตั้งขึ้นได้ต้องได้รับอนุญาตจากทางการและมีกฎหมายควบคุม

คุณไพศาล กุมาลยวิสัย แห่งธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ส่งคำชี้แจงโดยสังเขปเรื่องบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ พร้อมได้ฝากข้อเตือนใจที่น่าสนใจแก่ประชาชนที่จะนำเงินไปฝากไว้กับบริษัทเหล่านี้จะได้พึงสังวรณไว้ด้วย กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อย จึงได้นำลงตีพิมพ์ในคอลัมน์ “คุยกับวารสารไทย” ฉบับนี้เพื่อให้ได้ทราบโดยทั่วกัน

๖๖

เพื่อการพาณิชย์ เพื่อการพัฒนา เพื่อการจำหน่าย และการบริโภค หรือเพื่อการเคหะ

บริษัทหลักทรัพย์

คือ บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ได้

ธุรกิจหลักทรัพย์ ได้แก่ ธุรกิจประเภทกิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ กิจการค่าหลักทรัพย์ กิจการที่ปรึกษาการลงทุน กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ หรือกิจการจัดการลงทุน

คำว่า “หลักทรัพย์” ในที่นี้ หมายถึง ตัวเงินคลัง พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ เป็นต้น

บริษัท เครดิตฟองซิเอร์

คือ บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด แล้วแต่กรณี ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ได้

ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ได้แก่ ธุรกิจประเภทกิจการเครดิตฟองซิเอร์ (คือ กิจการให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้ำปกติ) และกิจการรับซื้อฝาก (เฉพาะกิจการรับซื้อฝากอสังหาริมทรัพย์ตามสัญญาขายฝากเป็นทางค้ำปกติ) ทั้งนี้ บริษัท เครดิตฟองซิเอร์อาจทำธุรกิจให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ได้ในบางกรณีด้วย

ต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังว่า เหตุใดบริษัทจึงจ่ายผลตอบแทนสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทกำลังจะประสบปัญหาก็ได้ ซึ่งย่อมจะมีผลถึงการจ่ายเงินฝากดังกล่าวด้วย

อนึ่ง การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กำกับดูแลบริษัทดังกล่าวนี้ ก็เป็นไปโดยจำกัดภายในขอบเขตของกฎหมาย เพราะบริษัทเหล่านี้เป็นกิจการของเอกชน ฉะนั้นประชาชนที่จะติดต่อกับบริษัทเหล่านี้จึงพึงต้องใช้ความระมัดระวังตามควรตามที่กล่าวมาข้างต้นด้วย

สถิติ เล็งโรสง
ในนามกองบรรณาธิการ

